

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Διοίκηση και τον
Χρηματοοικονομικό Σχεδιασμό για στελέχη του Δημοσίου και
Ιδιωτικού Τομέα**

Executive MBA in Financial Planning

eMBA

Μεταπτυχιακή Διατριβή

“ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΑΣΙΝΗ ΕΥΡΩΠΗ”

Κατσιματίδου Ειρήνη

Επιβλέπων Καθηγητής: Σπηλιόπουλος Οδυσσέας

Διατριβή υποβληθείσα στο Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Η παρούσα διατριβή αποτελεί μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στη Διοίκηση και τον Χρηματοοικονομικό Σχεδιασμό για στελέχη του Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα

Καλαμάτα, Ιανουάριος 2025

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Διοίκηση και τον
Χρηματοοικονομικό Σχεδιασμό για στελέχη του Δημοσίου και
Ιδιωτικού Τομέα**

Executive MBA in Financial Planning

The logo for the Executive MBA program, featuring a red lowercase 'e' followed by the uppercase letters 'MBA' in a dark blue, bold, sans-serif font.

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

**Σπηλιόπουλος Οδυσσέας (Επιβλέπων)
Αναπληρωτής Καθηγητής,
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής,
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου**

**Ηλίας Α. Μακρής
Καθηγητής,
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής,
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου**

**Γιαννόπουλος Βασίλης
Αναπληρωτής Καθηγητής,
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής,
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου**

UNIVERSITY OF PELOPONNESE

DEPARTMENT OF ACCOUNTING & FINANCE

**Postgraduate Master Program in Management and Financial Planning
for executives of the Public and Private Sector**

Executive MBA in Financial Planning

eMBA

Master Thesis

“EUROPEAN UNION POLICIES FOR A GREEN EUROPE”

Katsimatidou Eirini

Supervising Professor: Spiliopoulos Odysseus

This thesis submitted to the Department of Accounting & Finance of the University of Peloponnese. This dissertation is part of the requirements for obtaining the Master's Degree in Management and Financial Planning for executives of the Public and Private Sector

Kalamata, January 2025

UNIVERSITY OF PELOPONNESE
DEPARTMENT OF ACCOUNTING & FINANCE

**Postgraduate Master Program in Management and Financial Planning
for executives of the Public and Private Sector**

Executive MBA in Financial Planning

Thesis Committee

**Spiliopoulos Odysseus,
Associate Professor, Department of Accounting and Finance,
University of Peloponnese**

**Elias A. Makris,
Professor, Department of Accounting and Finance,
University of Peloponnese**

**Yiannopoulos Vassilis,
Associate Professor, Department of Accounting and Finance,
University of Peloponnese**

Η Ειρήνη Κατσιματίδου

δηλώνω υπεύθυνα ότι:

- 1)** Είμαι ο κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων της πρωτότυπης αυτής εργασίας και από όσο γνωρίζω η εργασία μου δε συκοφαντεί πρόσωπα, ούτε προσβάλλει τα πνευματικά δικαιώματα τρίτων.

- 2)** Αποδέχομαι ότι το Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής μπορεί, χωρίς να αλλάξει το περιεχόμενο της εργασίας μου, να τη διαθέσει σε ηλεκτρονική μορφή μέσα από τη ψηφιακή Βιβλιοθήκη του Ιδρύματος, να την αντιγράψει σε οποιοδήποτε μέσο ή/και σε οποιοδήποτε μορφότυπο καθώς και να κρατά περισσότερα από ένα αντίγραφα για λόγους συντήρησης και ασφάλειας.

Στις Ανεράϊδες

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστώ τους καθηγητές του Μεταπτυχιακού Προγράμματος για τη συμβολή τους στην πραγματοποίηση του δικού μου οράματος και τους συμφοιτητές μου για τη συνεργασία τους.

Επιπλέον, ευχαριστώ την οικογένειά μου για την εμπύχωση σε κάθε στάδιο αυτής της διαδικασίας.

Πίνακας Περιεχομένων

Περίληψη στα Ελληνικά	x
Abstract	xi
Κατάλογος Πινάκων.....	xii
Κατάλογος Εικόνων	xii
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 Κλιματική αλλαγή.....	4
1.1 Παγκόσμια κατάσταση κλίματος.....	5
1.2 Ευρωπαϊκή κατάσταση του κλίματος.....	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 Πρωτοβουλίες για την κλιματική Αλλαγή.....	17
2.1 Διεθνής Πρωτοβουλία	17
2.1.1 Διάσκεψη της Στοκχόλμης – 1972	18
2.1.2 Συνδιάσκεψη του Ρίο – 1992	19
2.1.3 Συνδιάσκεψη του Γιοχάνεσμπουργκ – 2002.....	20
2.1.4 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών για το 2030.	21
2.1.5 Διασκέψεις των Συμβαλλόμενων Μερών (Conference of the Parties, COP)	23
2.2 Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία – Πολιτική.....	27
2.2.1 Διεθνής Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης	33
2.2.2 Ευρωπαϊκή Ένωση και διεθνή χρηματοδότηση για το κλίμα	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία.....	37
3.1 Στρατηγική για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.....	38
3.2 Παροχή καθαρής, οικονομικά προσιτής και ασφαλούς ενέργειας.....	40
3.2.1 Υπεράκτιες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.....	40
3.2.2 Στρατηγική για το υδρογόνο	42
3.2.3 Στρατηγική για την ενοποίηση του ενεργειακού συστήματος.....	44
3.2.4 Διευρωπαϊκά δίκτυα ενέργειας (ΔΕΔ-Ε) / Trans-European Networks for Energy, (TEN-E)46	
3.3 Κινητοποίηση της βιομηχανίας για μια καθαρή και κυκλική οικονομία	47
3.3.1 Κλωστοϋφαντουργία.....	51
3.3.2 Μπαταρίες	52
3.3.3 Διαχείριση και μεταφορά αποβλήτων	54
3.3.4 Συσκευασίες & απορρίμματα συσκευασιών & Πλαστικά.....	55
3.3.5 Έμμονοι Οργανικοί Ρύποι (Persistent Organic Pollutants, POPs).....	57

3.4	Οικοδόμηση και ανακαίνιση κτιρίων	58
3.4.1	Δομικά Υλικά	62
3.5	Επιτάχυνση της στροφής προς τη βιώσιμη και έξυπνη κινητικότητα	63
3.6	Στρατηγική Farm to Fork (από το αγρόκτημα στο πιάτο).....	65
3.6.1	Βιώσιμο σύστημα τροφίμων	68
3.6.2	Σχέδιο δράσης για τη βιολογική παραγωγή	68
3.6.3	Σχέδιο επισιτιστικής ασφάλειας.....	70
3.6.4	Βιώσιμη υδατοκαλλιέργεια	71
3.6.5	Βιώσιμοι κύκλοι άνθρακα / Ανθρακοδεσμευτική γεωργία.....	72
3.7	Διατήρηση και αποκατάσταση οικοσυστημάτων και βιοποικιλότητας	74
3.7.1	Νέα δασική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το 2030.....	76
3.7.2	Αποκατάσταση της φύσης και ορθολογική χρήση φυτοφαρμάκων.....	78
3.8	Φιλοδοξία μηδενικής ρύπανσης για ένα περιβάλλον απαλλαγμένο από τοξικές ουσίες.....	80
3.8.1	Στρατηγική για τη βιωσιμότητα των χημικών προϊόντων.....	82
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	Δέσμη “Fit for 55%”	85
4.1	Το Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών (ΣΕΔΕ) / EU Emissions Trading System (ETS).....	86
4.1.1	Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών Αερομεταφορών	88
4.2	Επιμερισμός προσπαθειών κρατών μελών τις Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	89
4.3	Χρήση γης, αλλαγή χρήσης γης και δασοκομία (Land use, Land use change and Forestry, LULUCF).....	91
4.4	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας / Renewable Energy Sources	93
4.5	Ενεργειακή Απόδοση / Energy Efficiency	96
4.6	Πρότυπα εκπομπών CO ₂ για τα αυτοκίνητα και τα ημιφορτηγά	98
4.7	Υποδομές εναλλακτικών καυσίμων (Alternative fuels infrastructure, AFIR)	99
4.8	Ενναλακτικά Καύσιμα Αεροπορίας & Ναυτιλίας (Πρωτοβουλία ReFuelEU Aviation & FuelEU Maritime).....	100
4.8.1	Βιώσιμα αεροπορικά καύσιμα (ReFuelEU Aviation Initiative).....	100
4.8.2	Ανανεώσιμα καύσιμα στη ναυτιλία FuelEU Maritime	102
4.9	Φορολόγηση της ενέργειας / (Energy Taxation Directive, ETD)	104
4.10	Μηχανισμός Συνοριακής Προσαρμογής Άνθρακα (ΜΣΠΑ) / (Carbon Border Adjustment Mechanism, CBAM).....	105
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	Ευρωπαϊκός νόμος για το Κλίμα	108
5.1	Νόμος για την Αποκατάσταση της Φύσης	110
5.2	Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για το Κλίμα / EU Climate Pact	112
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	Χρηματοδότηση.....	114

6.1	Μηχανισμός Δίκαιης Μετάβασης / The Just Transition Mechanism (JTM).....	116
6.1.1	Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης / Just Transition Fund (JTF)	118
6.1.2	Ειδικό καθεστώς δίκαιης μετάβασης στο πλαίσιο του προγράμματος InvestEU .	119
6.1.3	Μηχανισμός δανειοδότησης του δημόσιου τομέα	120
6.2	Ταμείο Καινοτομίας / Innovation Fund	120
6.3	Ταμείο Εκσυγχρονισμού/ Modernisation Fund.....	120
6.4	HORIZON EUROPE / ΟΡΙΖΩΝ ΕΥΡΩΠΗ	122
6.5	Πρόγραμμα “LIFE”	122
6.6	Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας /Recovery and Resilience Facility	123
6.7	Βιώσιμη Χρηματοδότηση.....	124
6.7.1	Ευρωπαϊκά Πράσινα Ομόλογα / European Green Bonds, EuGB	124
6.7.2	Ταξινόμια της Ευρωπαϊκής Ένωσης / EU Taxonomy	126
6.8	Κοινωνικό Ταμείο για το κλίμα / Social Climate Fund.....	126
	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	129
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	140
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 : ΓΛΩΣΣΑΡΙ.....	167
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 : ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ	169

Περίληψη στα Ελληνικά

Η πραγματοποίηση του οράματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για μία κλιματικά ουδέτερη Ευρώπη, όπως παρουσιάστηκε στην ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, καταγράφεται στην παρούσα εργασία.

Περιγράφονται οι παγκόσμιες συνέπειες της κλιματικής αλλαγής, όπως προβάλλονται στην έκτη έκθεση της Διακυβερνητικής Επιτροπής για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC), καθώς και η κατάσταση του κλίματος στην Ευρώπη, σύμφωνα με τα δεδομένα της Υπηρεσίας Κλιματικής Αλλαγής Copernicus της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Παραθέτει την πρόοδο υλοποίησης των νομοθετικών προτάσεων, παρακολουθώντας τη συνήθη νομοθετική διαδικασία μέσω των επίσημων ιστοσελίδων των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμπεριλαμβανομένων των ανακοινώσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, των θέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, έως το στάδιο στο οποίο βρίσκονται τον Ιούνιο του 2024.

Από τα πολυάριθμα νομοθετήματα που έχουν κατατεθεί παρουσιάζονται οι οκτώ Στρατηγικές της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας μαζί με ορισμένες επιμέρους δράσεις τους, δώδεκα μέτρα προσαρμογής στο στόχο του 55% («Fit for 55%»), ο νόμος για το κλίμα, ο νόμος για την αποκατάσταση της φύσης και το επενδυτικό σχέδιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας.

Παρακολουθώντας την εξέλιξη της νομοθετικής διαδικασίας επιλέχθηκαν για την εύχρηστη προσπελασιμότητα των πηγών της εργασίας κυρίως τα δελτία τύπου, οι ανακοινώσεις και τα χρονολόγια αντί των αναλυτικών κειμένων.

Οι νομοθετικές προτάσεις που παρουσιάστηκαν στην παρούσα εργασία έχουν σχεδόν όλες είτε εγκριθεί και δημοσιευθεί στην επίσημη εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης είτε έχει επέλθει προσωρινή συμφωνία μεταξύ των συννομοθετών. Στην πλειονότητά τους, περιέχουν ορισμένες σημαντικές τροποποιήσεις σε σχέση με τις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και αντικατοπτρίζουν την φιλοδοξία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την επίτευξη των κλιματικών στόχων του 2030 και του 2050.

Λέξεις κλειδιά: Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, «Fit for 55%», κλιματική ουδετερότητα, κλιματικός νόμος.

Abstract

The realization of the European Union's vision for a climate-neutral Europe, as presented in the announcement of the European Green Deal, is documented in this work.

It describes the global consequences of climate change, as highlighted in the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), as well as the state of the climate in Europe, based on data from the European Union's Copernicus Climate Change Service.

It lists the progress of implementation of the legislative proposals, following the ordinary legislative process through the official websites of the European Union institutions, including the European Commission's communications, the positions of the European Parliament and the Council, up to the stage at which they stand in June 2024.

Of the numerous legislative proposals submitted, the paper presents the eight strategies of the European Green Deal along with some of their specific actions, twelve measures aligned with the "Fit for 55" target, the Climate Law, the law on the restoration of nature and the European Green Deal Investment Plan.

To ensure easy accessibility to sources, press releases, announcements, and timelines were primarily selected over detailed texts in monitoring the legislative process.

The legislative proposals presented in this paper have almost all either been approved and published in the Official Journal of the European Union, or a provisional agreement has been reached between the co-legislators. Most of them contain some significant amendments compared to the European Commission's proposals and reflect the European Union's ambition to achieve its 2030 and 2050 climate goals.

Keywords: European Clean Deal, «Fit for 55%», climate neutrality, climate law.

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1: Στόχοι (τρέχοντες και προτεινόμενοι) των κρατών μελών για την ανακύκλωση	56
Πίνακας 2: Εθνικοί Στόχοι - Μειώσεις εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου των κρατών μελών το 2030	90
Πίνακας 3: Πίνακας Συμπερασμάτων	169

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 1	Επιπτώσεις, απώλειες και ζημιές λόγω κλιματικής αλλαγής	6
Εικόνα 2	Επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής σε οικοσυστήματα και ανθρώπινα συστήματα	8
Εικόνα 3	Ετήσιες ανωμαλίες της θερμοκρασίας του αέρα στην επιφάνεια της γης της Ευρώπης, σε σχέση με την περίοδο αναφοράς 1991-2020	10
Εικόνα 4	Κατανομή και έκταση καμένων περιοχών στην Ευρώπη (2021)	11
Εικόνα 5	Κατανομή και έκταση των καμένων περιοχών το 2022	11
Εικόνα 6	Έκταση πάγου στη Γροιλανδία	11
Εικόνα 7	2021, μέση ανωμαλία της θερμοκρασίας της επιφάνειας της θάλασσας	12
Εικόνα 8	2022, μέση ανωμαλία της θερμοκρασίας της επιφάνειας της θάλασσας	12
Εικόνα 9	Μέση στάθμη της θάλασσας	12
Εικόνα 10	Καλοκαιρινές ανωμαλίες βροχοπτώσεων (αριστερά) και σχετικές ανωμαλίες υγρασίας του εδάφους (δεξιά)	12
Εικόνα 11	Ετήσιος μέσος όρος αύξησης του διοξειδίου του άνθρακα (πάνω) και μεθανίου (κάτω) για την περίοδο 2005 – 2020.	13
Εικόνα 12	Παγκόσμια μέση ατμοσφαιρική συγκέντρωση διοξειδίου του άνθρακα (αριστερά) και μεθανίου (δεξιά) κατά μέσο όρο για την περίοδο 2003-2022 (κόκκινη καμπύλη) και μέσος όρος 12 μηνών (μαύρη καμπύλη)	13
Εικόνα 13	Εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου ανά οικονομική δραστηριότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση 1 ^ο τρίμηνο 2010 – 1 ^ο τρίμηνο 2022	14
Εικόνα 14	Ρυθμοί αύξησης των συνολικών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου για την οικονομία	15
Εικόνα 15	Εκπομπές αερίων θερμοκηπίου από τομείς της οικονομίας και του ΑΕΠ 1 ^ο τρίμηνο 2020 – 1 ^ο τρίμηνο 2023	16

Εικόνα 16	Ρυθμός ανάπτυξης εκπομπών αερίων θερμοκηπίου από τομείς της οικονομίας και του ΑΕΠ ανά χώρα, 1 ^ο τρίμηνο 2023	16
Εικόνα 17	Πολυμερείς περιβαλλοντικές συμφωνίες, 1850-2020	17
Εικόνα 18	Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (Sustainable Development Goals, SDGs)	21
Εικόνα 19	2023 – Παγκόσμιος Πίνακας SDG στο μέσο της ατζέντας 2030	22
Εικόνα 20	2023 – Πίνακας εργαλείων των στόχων (SDG) ανά περιοχή και ομάδα εισοδήματος (επίπεδα & τάσεις)	23
Εικόνα 21	Συμβολή της Ευρώπης στη χρηματοδότηση για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής (δισ ευρώ)	36
Εικόνα 22	Ενεργειακό σύστημα σήμερα (αριστερά) & μελλοντικό ενεργειακό σύστημα (δεξιά)	46
Εικόνα 23	Ποσοστά συμμετοχής των μεταφορών στις εκπομές αερίων του θερμοκηπίου	64
Εικόνα 24	Ποσοστό των εκτάσεων βιολογικής καλλιέργειας, επί του συνόλου της χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης (ΧΓΕ), ανά χώρα, 2019	70
Εικόνα 25	12.557.784 δέντρα έχουν φυτευτεί (Live map, 30-9-2023)	76
Εικόνα 26	Ιεραρχία μηδενικής ρύπανσης – αντιστροφή της πυραμίδας δράσης, προτεραιότητα στις προσεγγίσεις για την αντιμετώπιση της ρύπανσης	81
Εικόνα 27	Το Σύμφωνο σε αριθμούς (Απρίλιος 2023)	112
Εικόνα 28	Επενδυτικό σχέδιο «Βιώσιμη Ευρώπη»	116
Εικόνα 29	Μηχανισμός Δίκαιης Μετάβασης	117
Εικόνα 30	Συνολικό ποσό των διακιωμάτων ανά δικαιούχο κράτος μέλος για την περίοδο 2021-2030	121
Εικόνα 31	Διττή μετάβαση: κλιματική ουδετερότητα και ψηφιακή μετάβαση. Μερίδιο των εκτιμώμενων δαπανών των σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας	123
Εικόνα 32	Τάση καθαρών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (συμπεριλαμβανομένης της διεθνούς αεροπορίας και της χρήσης γης, της αλλαγής χρήσης γης και της δασοκομίας) της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 1990-2022	137

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία παρουσιάστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το Δεκέμβριο του 2019. Το 2021 δημοσιεύεται το σχέδιο της έκτης έκθεσης της Διακυβερνητικής Επιτροπής για την Κλιματική Αλλαγή (Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC), στην οποία γίνεται λόγος για καταστροφικές επιπτώσεις στον άνθρωπο και τη φύση από την υπερθέρμανση του πλανήτη. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή την ίδια χρονιά ανέλαβε πρωτοβουλίες για την υλοποίηση του οράματος της κλιματικής ουδετερότητας.

Η παρούσα εργασία παρουσιάζει τις Στρατηγικές της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και ορισμένες επιμέρους δράσεις τους, καθώς και την δέσμη μέτρων “Fit for 55%”, οι οποίες καλύπτουν τομείς των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως των μεταφορών, της ενέργειας, των κτιρίων, των τροφίμων, των πλαστικών και άλλων, ώστε να κατανοηθούν τα κίνητρα δημιουργίας τους και να αποτυπωθούν τα βασικά χαρακτηριστικά τους. Δίνεται έμφαση σε εκείνες που έχουν ήδη αρχίσει να υλοποιούνται και παρακολουθούνται τα στάδια εξέλιξης και ωρίμανσής τους.

Με δεδομένο ότι η νομοθετική διαδικασία βρίσκεται σε εξέλιξη και δεν υφίσταται επαρκής βιβλιογραφία ακόμη, οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν είναι οι επίσημες ιστοσελίδες των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και Συμβουλίου. Για την εύχρηστη προσπελασιμότητα των πηγών της εργασίας επιλέχθηκαν κυρίως τα δελτία τύπου, οι ανακοινώσεις και τα χρονολόγια αντί των κειμένων.

Η εργασία αποτελεί ένα χρονολόγιο, που καταγράφει την πρόοδο των εργασιών και αναδεικνύει τη μετουσίωση του οράματος σε νομοθετήματα. Ξεκινά από την παρουσίαση των στρατηγικών της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και της δέσμης μέτρων «Fit for 55%», περιλαμβάνει την ψήφιση του Ευρωπαϊκού Νόμου για το Κλίμα και αναλύει τη χρηματοδότηση που απαιτείται για την επίτευξη των κλιματικών στόχων.

Η τελευταία επικαιροποίηση της εξέλιξης των νομοθετημάτων πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 2024.

Κατά τη συγγραφή της εργασίας, την άνοιξη του 2022 ο πόλεμος στην Ουκρανία προκάλεσε ενεργειακή κρίση στην Ευρώπη και οδήγησε στην ανακοίνωση του σχεδίου REPowerEU από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, που αποσκοπεί στην εξοικονόμηση ενέργειας, στην επιτάχυνση της μετάβασης της Ευρώπης σε καθαρές μορφές ενέργειας και στη διαφοροποίηση του ενεργειακού εφοδιασμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μέρη των μέτρων που προτείνονται στο REPowerEU συμπεριελήφθησαν στην παρουσίαση των στρατηγικών της Πράσινης Συμφωνίας και της δέσμης

μέτρων προσαρμογής στον στόχο του 55% δεδομένου ότι αποτελούν μέρος της ολοκλήρωσης της νομοθεσίας.

Το πρώτο κεφάλαιο εστιάζει στην κλιματική αλλαγή· που οφείλεται και ποιες είναι οι συνέπειες της σε παγκόσμιο επίπεδο, σύμφωνα με την έκτη έκθεση της Διακυβερνητικής Επιτροπής για την Κλιματική αλλαγή και σε ευρωπαϊκό, από τα στοιχεία που διαθέτει η Ευρωπαϊκή Ένωση από το πρόγραμμα γεωσκόπησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης Copernicus και την ευρωπαϊκή στατιστική υπηρεσία.

Σε μία συνοπτική ιστορική αναδρομή αναφέρεται το δεύτερο κεφάλαιο και αποτελείται από δύο μέρη· στο πρώτο μέρος γίνεται αναφορά στις σημαντικότερες στιγμές της παγκόσμιας πρωτοβουλίας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής παρουσιάζοντας ορόσημα των πρωτοβουλιών και στο δεύτερο μέρος στην ευρωπαϊκή περιβαλλοντική και κλιματική δράση μέχρι την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας.

Οι στρατηγικές της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας αναλύονται στο τρίτο κεφάλαιο. Κάθε μία από τις οκτώ στρατηγικές καθώς και οι σημαντικότερες επιμέρους δράσεις τους, παρουσιάζονται ξεκινώντας από την ανακοίνωσή τους από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και φτάνοντας έως το στάδιο της νομοθετικής διαδικασίας στο οποίο βρίσκονταν τον Ιούνιο του 2024.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η δέσμη μέτρων προσαρμογής στον στόχο του 55%, γνωστή ως «Fit for 55%». Αποτελεί μια σειρά προτάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αποτέλεσμα του ευρωπαϊκού κλιματικού νόμου, που υποβλήθηκαν τον Ιούλιο του 2021, με στόχο την αναθεώρηση και επικαιροποίηση της ευρωπαϊκής νομοθεσίας. Η δέσμη μέτρων ευθυγραμμίζει τη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τον στόχο του 2030: μείωση των καθαρών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά τουλάχιστον 55% σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990. Η δέσμη καλύπτει ένα ευρύ φάσμα πολιτικών τομέων και έχουν επιλεγθεί δώδεκα νομοθετήματα να παρουσιαστούν, κατά τον ίδιο τρόπο που προβλήθηκαν οι οκτώ στρατηγικές της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας.

Ο ευρωπαϊκός νόμος για το κλίμα αποτελεί τη νομικά δεσμευτική υποχρέωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης να πετύχει κλιματική ουδετερότητα μέχρι το 2050 και έθεσε το ορόσημο της μείωσης των καθαρών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά τουλάχιστον 55% κάτω από τα επίπεδα του 1990 έως το 2030. Ο νόμος παρουσιάζεται στο πέμπτο κεφάλαιο. Επίσης, το κεφάλαιο περιλαμβάνει και το νόμο για την αποκατάσταση της φύσης, που υποβλήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Ιούνιο του 2022 και το ευρωπαϊκό σύμφωνο για το κλίμα που αφορά κυρίως την ενεργή συμμετοχή των πολιτών στην πράσινη μετάβαση.

Προκειμένου να επιτευχθεί η πράσινη μετάβαση η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει καταρτίσει ένα επενδυτικό σχέδιο το οποίο αναλύεται στο έκτο κεφάλαιο. Με στόχο τη δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς μετάβαση, ο Μηχανισμός Δίκαιης Μετάβασης, ο μακροπρόθεσμος προϋπολογισμός 2021 – 2027 της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η συμμετοχή των κοινοτικών ταμείων, η κινητοποίηση δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων και τα ευρωπαϊκά προγράμματα θα χρηματοδοτήσουν την πορεία προς την κλιματική ουδετερότητα.

Στο τελευταίο κεφάλαιο παρατίθενται τα συμπεράσματα της εργασίας.

Τόσο οι στρατηγικές όσο και τα προτεινόμενα νομοθετήματα έχουν σχεδιασθεί με τρόπο ώστε να αλληλοενισχύονται, να αλληλοσυμπληρώνονται και έχουν πολλούς κοινούς στόχους και επιδιώξεις, όπου συνενώνονται η φύση, οι πολίτες, οι καταναλωτές, οι επιχειρήσεις και οι δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς.

Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία αποσκοπεί στην προστασία του πλανήτη και της ανθρωπότητας ως κληρονομιά στις μελλοντικές γενιές. Δημιουργεί το θεσμικό πλαίσιο για τη μετάβαση σε μία Ευρώπη κλιματικά ουδέτερη, σε μία «πράσινη οικονομία» και θέτει μία ακόμη περιβαλλοντική αρχή, έναν «Πράσινο όρκο» · «Μη βλάπτει».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 Κλιματική αλλαγή

Η Γη δημιουργήθηκε πριν από περίπου 4,6 δισεκατομμύρια έτη και το κλίμα της έχει αλλάξει πολλές φορές από τότε. Διακυμάνθηκε μεταξύ περιόδων παγετώνων και θερμών περιόδων, οι οποίες διαρκούσαν κάθε φορά δεκάδες χιλιάδες ή εκατομμύρια χρόνια.

Η κλιματική αλλαγή αναφέρεται σε μακροπρόθεσμες αλλαγές στις θερμοκρασίες και τα καιρικά μοτίβα. Οφείλεται σε φυσικές διαδικασίες καθώς και σε ανθρώπινη δραστηριότητα. Οι φυσικές, αναφέρονται στη μεταβολή της γήινης τροχιάς, στις αλλαγές στη συγκέντρωση του διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα, στις ηφαιστειακές εκρήξεις και στις παραλλαγές στην ηλιακή ακτινοβολία¹.

Από τον 19ο αιώνα και μετά, οι ανθρώπινες δραστηριότητες αποτελούν τον κύριο παράγοντα της κλιματικής αλλαγής, κυρίως λόγω της καύσης ορυκτών καυσίμων, με αποτέλεσμα η αύξηση της θερμοκρασίας να συμβαίνει ταχύτερα από οποιαδήποτε άλλη περίοδο στην ιστορία.

Η αύξηση του διοξειδίου του άνθρακα ενέτεινε την παγκόσμια αύξηση της θερμοκρασίας και ενίσχυσε το φαινόμενο του θερμοκηπίου.

Η καύση ορυκτών καυσίμων παράγει εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, οι οποίες λειτουργούν σαν μια κουβέρτα τυλιγμένη γύρω από τη Γη, παγιδεύοντας τη θερμότητα του ήλιου και αυξάνοντας τη θερμοκρασία. Οι εκπομπές αυτές, μεταξύ άλλων, προέρχονται από την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας καθώς και από την βιομηχανία. Επιπλέον, 420 εκατομμύρια εκτάρια δάσους έχουν χαθεί παγκοσμίως λόγω της αποψίλωσης των δασών από το 1990 και ταυτόχρονα², η γεωργία και άλλες αλλαγές στη χρήση γης ευθύνονται για το ένα τέταρτο των παγκόσμιων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου³.

Τα περισσότερα κλιματικά μοντέλα υπολογιστών, υποδηλώνουν ότι η θερμοκρασία της Γης θα αυξηθεί από 1 έως 4 βαθμούς Κελσίου, εάν το διοξείδιο του άνθρακα φτάσει το προβλεπόμενο επίπεδο των 600 μερών ανά εκατομμύριο το 2050⁴.

Στη Σύμβαση – Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών (United Nations Framework Convention on Climate Change, UNFCCC), η κλιματική αλλαγή ορίζεται *«ως η μεταβολή του κλίματος που αποδίδεται άμεσα ή έμμεσα σε ανθρώπινη δραστηριότητα, που μεταβάλλει τη σύνθεση της*

---

¹ Στάθης, Δ. (2015), ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ, Μαθήματα δασικής μετεωρολογίας και κλιματολογίας, Αθήνα, Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις, κεφ. 12, σελ. 213, πρόσβαση 5 Φεβρουαρίου 2022, διαθέσιμο στην {<http://hdl.handle.net/11419/4668> }

² Food and Agriculture Organization of the United Nations, FAO (2020), Global Forest resource assessment 2020, πρόσβαση 10 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://www.fao.org/interactive/forest-resources-assessment/2020/en/>}

³ Our World in Data (2020), Breakdown of carbon dioxide, methane and nitrous oxide emissions by sector, πρόσβαση 11 Ιανουαρίου 2023, διαθέσιμο στην {<https://ourworldindata.org/emissions-by-sector>}

⁴ Ο.π. 1, σελ. 215

παγκόσμιας ατμόσφαιρας και η οποία είναι επιπλέον φυσική μεταβλητότητα του κλίματος που παρατηρείται σε συγκρίσιμες χρονικές περιόδους»⁵, διακρίνοντας τον όρο από την κλιματική μεταβλητότητα που έχει φυσικά αίτια.

1.1 Παγκόσμια κατάσταση κλίματος

Υπό την αιγίδα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.) ιδρύθηκε το 1988 από τον Παγκόσμιο Μετεωρολογικό Οργανισμό (World Meteorological Organization, WMO) και το Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών (United Nations Environment Programme, UNEP), η Διακυβερνητική Επιτροπή για την Αλλαγή του Κλίματος (Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC). Πρόκειται για μία επιστημονική διακυβερνητική επιτροπή με σκοπό την αξιολόγηση της επιστημονικής γνωστικής βάσης και των ερευνών που διεξάγονται για τη μελέτη των κλιματικών αλλαγών. Επίσης, αξιολογεί τις συνέπειες των κλιματικών μεταβολών, που προέρχονται από την ανθρώπινη δραστηριότητα, μελετώντας πιθανές πολιτικές και δράσεις για την αντιμετώπιση των ενδεχόμενων κινδύνων. Συντονίζει επιστήμονες από ολόκληρο τον κόσμο και μέχρι σήμερα έχει δημοσιεύσει έξι εκθέσεις (1990, 1995, 2001, 2007, 2014 και 2021). Οι εκθέσεις αποτελούν σημείο αναφοράς για τα ζητήματα που άπτονται της παγκόσμιας θέρμανσης και βασίζονται σε επιστημονικές δημοσιεύσεις ειδικών ερευνητών⁶.

Η Διακυβερνητική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC), στην έκτη επικαιροποιημένη έκθεσή της (το προσχέδιο 2021- τελική έκθεση 2022), αναφέρει ότι οι συνέπειες είναι ήδη πολύ σοβαρές και θα γίνουν ακόμη πιο σοβαρές ⁷.

Στην έκθεση αναφέρεται ότι η κλιματική αλλαγή που προκαλείται από τον άνθρωπο προκαλεί επικίνδυνη και εκτεταμένη αναστάτωση στη φύση και επηρεάζει τις ζωές δισεκατομμυρίων ανθρώπων σε όλο τον κόσμο. Οι άνθρωποι και τα οικοσυστήματα που έχουν ιστορικά συνεισφέρει το λιγότερο στην τρέχουσα κλιματική αλλαγή επηρεάζονται δυσανάλογα. Οι αυξημένοι καύσωνες, οι ξηρασίες και οι πλημμύρες ξεπερνούν ήδη τα όρια ανοχής των φυτών και των ζώων, οδηγώντας σε μαζική θνησιμότητα σε είδη, όπως τα δέντρα και τα κοράλλια. Αυτές οι ακραίες καιρικές συνθήκες συμβαίνουν ταυτόχρονα, προκαλώντας διαδοχικές επιπτώσεις που είναι όλο και πιο δύσκολο να διαχειριστούν. Έχουν εκθέσει εκατομμύρια ανθρώπους σε οξεία επισιτιστική και υδάτινη ανασφάλεια, ειδικά στην Αφρική, την Ασία, την Κεντρική και Νότια Αμερική, σε

⁵ United Nations (1992), United Nations Framework Convention on Climate Change, πρόσβαση 10 Φεβρουαρίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://unfccc.int/resource/docs/convkp/conveng.pdf> }

⁶ Intergovernmental Panel on Climate Change, about history, πρόσβαση 3 Μαρτίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://www.ipcc.ch/about/history/> }

⁷ Intergovernmental Panel on Climate Change, (2021), Sixth Assessment Report, πρόσβαση 30 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://www.ipcc.ch/2021/08/09/ar6-wg1-20210809-pr/> } και Ομάδας Εργασίας I (2021) ,The Physical Science Basis Ομάδας, διαθέσιμο στην {<https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/> } και Ομάδας Εργασίας II (2022) Impacts, Adaptation and Vulnerability, διαθέσιμο στην {<https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg2/> }

μικρά νησιά και στην Αρκτική. Περίπου 3,3 έως 3,6 δισ. άνθρωποι ζουν σε περιβάλλον που είναι ιδιαίτερα ευάλωτο στην κλιματική αλλαγή. Ο πληθυσμός που ενδέχεται να εκτεθεί σε παράκτιες πλημμύρες προβλέπεται να αυξηθεί κατά περίπου 20% εάν η παγκόσμια μέση στάθμη της θάλασσας αυξηθεί κατά 0,15 m σε σχέση με τα επίπεδα του 2020 και ένα δισ άνθρωποι προβλέπεται ότι θα κινδυνεύσουν μεσοπρόθεσμα από κλιματικούς κινδύνους ειδικά σε αυτές τις περιοχές ⁸.

Στην κάτωθι εικόνα 1 παρουσιάζονται οι εκτεταμένες και σημαντικές επιπτώσεις που αποδίδονται στην κλιματική αλλαγή.

Εικόνα 1, επιπτώσεις, απώλειες και ζημιές λόγω κλιματικής αλλαγής ⁹

Η έκθεση προβλέπει ότι τις επόμενες δεκαετίες οι κλιματικές αλλαγές θα ενταθούν σε όλες τις περιοχές. Με την αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη κατά 1,5°C, θα υπάρχουν αυξανόμενα κύματα καύσωνα, μεγαλύτερες θερμές εποχές και μικρότερες κρύες εποχές. Με την αύξηση στους 2°C, οι ακραίες θερμοκρασίες θα έφταναν συχνότερα σε κρίσιμα όρια ανοχής για την υγεία και τη γεωργία.

Σύμφωνα με την έκθεση η μέση θερμοκρασία, από τα μέσα του 19ου αιώνα έχει μία άνοδο που φτάνει τον 1,1 βαθμό C και αν συνεχίσει να αυξάνει, βραχυπρόθεσμα, ανάλογα με την περιοχή, οι κίνδυνοι για τα οικοσυστήματα και τον άνθρωπο θα πολλαπλασιαστούν στους τομείς όπως :

- ✓ **Ανθρώπινη Υγεία:** επιδείνωση της υγείας, με την αύξηση της θνησιμότητας και των ασθενειών, που θα οφείλονται στη ζέστη, στις λοιμώξεις, στις πανδημίες και των προκλήσεων στην ψυχική υγεία,
- ✓ **Παραγωγή Τροφίμων:** προβλέπονται προβλήματα με την παραγωγή τροφίμων, με τη μείωση της παραγωγής σε ορισμένες περιοχές, την αστάθεια εφοδιασμού και τη δημιουργία επισιτιστικής ανασφάλειας,

⁸ Intergovernmental Panel on Climate Change, (2023), AR6 Synthesis Report: Climate Change 2023, πρόσβαση 31 Οκτωβρίου 2023, διαθέσιμο στην {https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/downloads/report/IPCC_AR6_SYR_SPM.pdf}

⁹ Οπ.7

- ✓ **Αλλαγές στα Οικοσυστήματα:** απώλεια βιοποικιλότητας, επιδείνωση των παράκτιων περιοχών και γενικότερη υποβάθμιση του περιβάλλοντος,
- ✓ **Ασφάλεια και Οικονομικές Επιπτώσεις:** Η κλιματική αλλαγή επηρεάζει τις υποδομές, όπως η στέγαση, η ενέργεια και οι μεταφορές, προκαλώντας καταστροφές και οικονομικές απώλειες με το κόστος για την ανακατασκευή να προβλέπεται αυξημένο,
- ✓ **Κλιματικοί Πρόσφυγες και Κοινωνικές Επιπτώσεις:** κίνδυνος μετακινήσεων πληθυσμών (κλιματικοί πρόσφυγες) εξαιτίας της ανόδου της στάθμης της θάλασσας, των έντονων βροχοπτώσεων και άλλων φαινομένων.

Η επισιτιστική ανασφάλεια και οι διαταραχές στον εφοδιασμό αναμένεται να επιδεινωθούν με την άνοδο της θερμοκρασίας, επιδεινούμενες από μη κλιματικούς παράγοντες, όπως ο ανταγωνισμός για τη γη λόγω της αστικής ανάπτυξης, οι πανδημίες και οι συγκρούσεις.

Η κλιματική αλλαγή και η περιβαλλοντική υποβάθμιση θα επηρεάσουν οικονομικούς τομείς που βασίζονται στους φυσικούς πόρους, όπως η δασοκομία και η αλιεία. Οι φυσικές καταστροφές θα διαταράξουν κλάδους όπως η ενέργεια, η ύδρευση, οι κατασκευές, οι μεταφορές και ο τουρισμός, καταστρέφοντας κρίσιμες υποδομές και απειλώντας ανθρώπινες ζωές, αυξάνοντας την πίεση στις υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης, υγείας και άλλες δημόσιες υπηρεσίες.

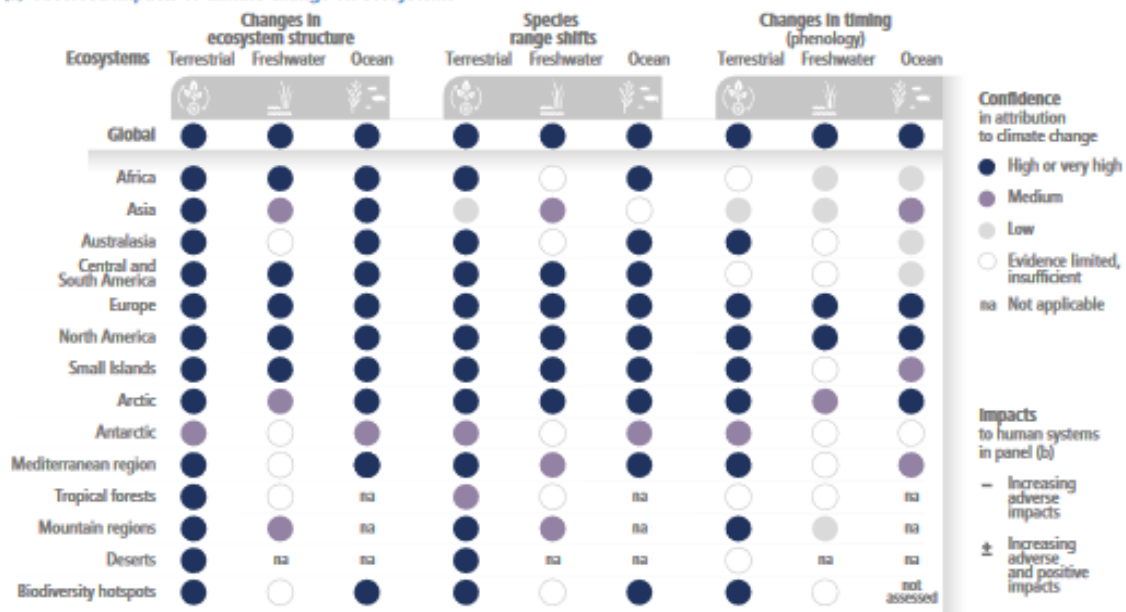
Οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής παρατηρούνται σε πολλά οικοσυστήματα και ανθρώπινα συστήματα παγκοσμίως όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα 2¹⁰.

---

¹⁰ Intergovernmental Panel on Climate Change (2021), Sixth Assessment Report Summary for Policymakers, πρόσβαση 31 Ιανουαρίου 2022, διαθέσιμο στην https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg2/downloads/report/IPCC_AR6_WGII_SummaryForPolicymakers.pdf }

Impacts of climate change are observed in many ecosystems and human systems worldwide

(a) Observed impacts of climate change on ecosystems

(b) Observed impacts of climate change on human systems

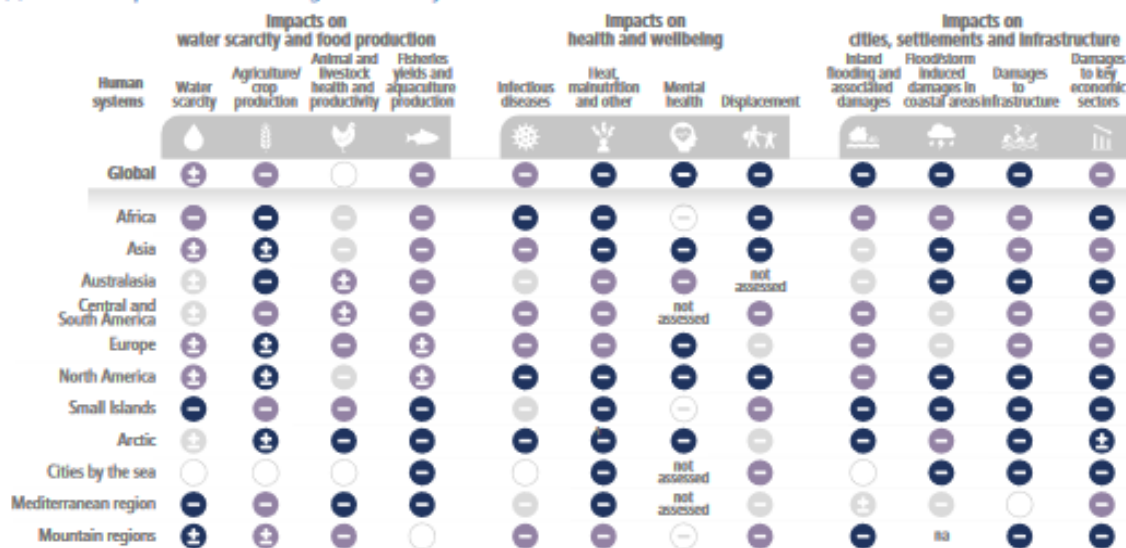

Figure SPM.2 | Observed global and regional impacts on ecosystems and human systems attributed to climate change. Confidence levels reflect uncertainty in attribution of the observed impact to climate change. Global assessments focus on large studies, multi-species, meta-analyses and large reviews. For that reason they can be assessed with higher confidence than regional studies, which may often rely on smaller studies that have more limited data. Regional assessments consider evidence on impacts across an entire region and do not focus on any country in particular.

(a) Climate change has already altered terrestrial, freshwater and ocean ecosystems at global scale, with multiple impacts evident at regional and local scales where there is sufficient literature to make an assessment. Impacts are evident on ecosystem structure, species geographic ranges and timing of seasonal life cycles (phenology) (for methodology and detailed references to chapters and cross-chapter papers see SMTS.1 and SMTS.1.1).

Εικόνα 2, επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής σε οικοσυστήματα και ανθρώπινα συστήματα

Στην εν λόγω έκθεση γίνεται κάλεσμα να αναληφθεί ταχεία δράση στον περιορισμό των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου δεδομένου ότι έχουν επέλθει ήδη σημαντικές βλάβες από την κλιματική αλλαγή και κάποιες από αυτές ίσως να μην είναι ανατρέψιμες.

Έκθεση, που δημοσιεύθηκε από την Deloitte Center For Sustainable Progress, κατά τη διάρκεια της ετήσιας συνεδρίασης του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ το 2022, δείχνει ότι αν αφεθεί ανεξέλεγκτη η κλιματική αλλαγή θα μπορούσε να κοστίζει στην παγκόσμια οικονομία 178 τρις δολάρια ΗΠΑ το επόμενο διάστημα, ή μείωση 7,6% του παγκόσμιου ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος μόνο το έτος 2070. Εάν η υπερθέρμανση του πλανήτη φτάσει περίπου τους 3°C προς το τέλος του αιώνα, θα επηρεαστούν δυσανάλογα οι πιο ευάλωτοι πληθυσμοί, θα επιδεινωθεί η υγεία και η ευημερία των ανθρώπων και θα υπάρξει ένα γενικά χαμηλότερο βιοτικό επίπεδο παγκοσμίως¹¹.

Η σοβαρότητα της κατάστασης αντικατοπτρίζεται επίσης, στην εναρκτήρια ομιλία του βρετανού πρωθυπουργού, στην 26η Διάσκεψη των Μερών (COP 26) που έλαβε χώρα στη Γλασκώβη το 2021, όπου ανέφερε χαρακτηριστικά ότι «*Η ανθρωπότητα είναι καιρός τώρα που εξάντλησε τον χρόνο για την κλιματική αλλαγή. Είναι ένα λεπτό πριν από τα μεσάνυχτα γι' αυτή την Ημέρα της Κρίσης και πρέπει να δράσουμε τώρα. Αν δεν σοβαρευθούμε για την κλιματική αλλαγή σήμερα, θα είναι πολύ αργά για τα παιδιά μας να το κάνουν αύριο*»¹².

1.2 Ευρωπαϊκή κατάσταση του κλίματος

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, προκειμένου να λαμβάνει μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος, ίδρυσε το 1990 τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος ([The European Environment Agency, EEA](#)), με έδρα την Κοπεγχάγη. Επίσης, την ίδια χρονιά συστήθηκε το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Πληροφοριών και Παρατηρήσεων για το Περιβάλλον ([The European Environment Information and Observation Network, Eionet](#)). Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος είναι υπεύθυνος για την ανάπτυξη του Eionet και για τον συντονισμό των δραστηριοτήτων του. Παρέχει αξιόπιστες και συγκρίσιμες πληροφορίες για το κλίμα, που είναι διαθέσιμες στο κοινό και στα αρμόδια εθνικά και ευρωπαϊκά όργανα για τη χάραξη περιβαλλοντικής πολιτικής. Κάθε πέντε χρόνια δημοσιεύει μία έκθεση για την κατάσταση και τις προοπτικές του ευρωπαϊκού περιβάλλοντος. Το 2020 δημοσίευσε την έκτη έκθεση του¹³.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαχειρίζεται επίσης το ευρωπαϊκό πρόγραμμα γεωσκόπησης [Copernicus](#), το οποίο παρέχει δορυφορικά δεδομένα παρατήρησης για την ξηρά, τη θάλασσα, την ατμόσφαιρα και την κλιματική αλλαγή. Επιπλέον, για τους ρύπους που εκλύονται στον αέρα, στο νερό και στο

¹¹ Deloitte (2022), The Turning Point, πρόσβαση 5 Ιουλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.deloitte.com/global/en/issues/climate/global-turning-point.html>

¹² Ecopress (2021), COP 26 : οι προσδοκίες, οι υποσχέσεις και οι απουσίες, πρόσβαση 14 Ιανουαρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://ecopress.gr/cop-26oi-prosdokies-oi-yposcheseis-kai-oi-apousies/>

¹³ European Environment Agency, SOER 2020, πρόσβαση 2 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.eea.europa.eu/soer/2020>

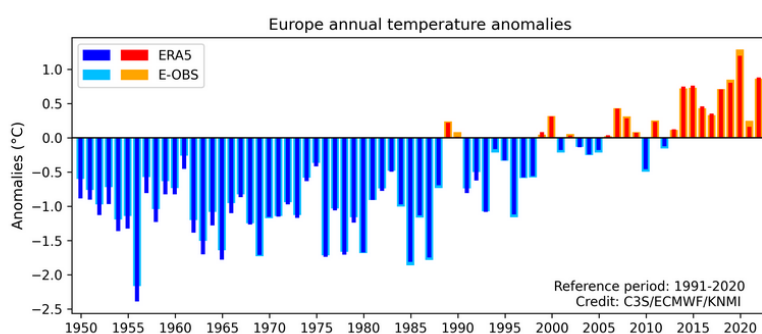
έδαφος, το ευρωπαϊκό μητρώο έκλυσης και μεταφοράς ρύπων (European Pollutant Release and Transfer Register, E-MEMP) παρέχει καίρια περιβαλλοντικά δεδομένα προερχόμενα από περισσότερες από 30.000 βιομηχανικές εγκαταστάσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η Ευρωπαϊκή Κατάσταση του Κλίματος (European State of the Climate, ESOTC) παρουσιάζεται μέσω της ετήσιας έκθεσης, που συνήθως δημοσιεύεται τον Απρίλιο κάθε έτους από την Υπηρεσία Κλιματικής Αλλαγής Copernicus (Copernicus Climate Change Service, C3S). Περιλαμβάνει επίσης στοιχεία που αφορούν την παγκόσμια ατμοσφαιρική συγκέντρωση αερίων του θερμοκηπίου, συμπεριλαμβανομένου του διοξειδίου του άνθρακα (CO₂) και του μεθανίου (CH₄).

Σύμφωνα με τις εκθέσεις που δημοσιεύτηκαν για το 2021 και το 2022, ακραία γεγονότα υψηλού αντίκτυπου συνέβησαν και τις δύο χρονιές στην Ευρώπη¹⁴.

Τον Ιούλιο σημειώθηκαν πολύ έντονες βροχοπτώσεις στη δυτική κεντρική Ευρώπη, που οδήγησε σε σοβαρές πλημμύρες σε αρκετές χώρες. Επιπλέον σημειώθηκαν καύσωνες με ευρωπαϊκό ρεκόρ για τη μέγιστη θερμοκρασία στη Σικελία, στους 48,8° βαθμούς C και έντονες και παρατεταμένες πυρκαγιές.

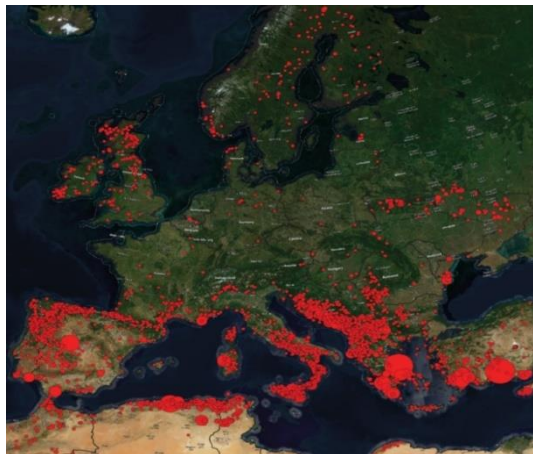
Το καλοκαίρι του 2022 ήταν το θερμότερο που έχει καταγραφεί, με 1,4°C πάνω από το μέσο όρο και 0,3–0,4°C πάνω από το προηγούμενο θερμότερο καλοκαίρι του 2021. Το φθινόπωρο ήταν το τρίτο θερμότερο που έχει καταγραφεί και τα επίμονα χαμηλά επίπεδα βροχοπτώσεων, σε συνδυασμό με υψηλές θερμοκρασίες και άλλους παράγοντες οδήγησαν σε εκτεταμένες συνθήκες ξηρασίας.

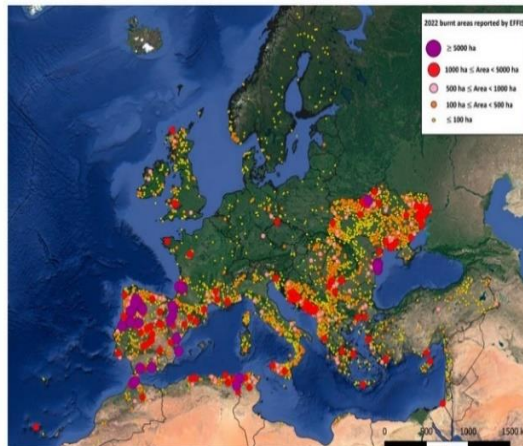
Εικόνα 3, Ετήσιες ανωμαλίες της θερμοκρασίας του αέρα στην επιφάνεια της γης της Ευρώπης, σε σχέση με την περίοδο αναφοράς 1991-2020

¹⁴ Copernicus.eu, European state of the climate 2021, πρόσβαση 10 Ιουλίου 2022, διαθέσιμο στην { <https://climate.copernicus.eu/esotc/2021> } & European state of climate 2022, πρόσβαση 10 Σεπτεμβρίου 2023, διαθέσιμο στην { <https://climate.copernicus.eu/esotc/2022> } }

Αν και το 2021 καταγράφηκε ως η πιο έντονη περίοδος πυρκαγιών των τελευταίων 30 ετών στην Ευρώπη (εικόνα 4) το 2022 συνολικά κατέγραψε τη δεύτερη μεγαλύτερη καμένη έκταση που έχει σημειωθεί. Εκτιμάται ότι συνολικά πάνω από 900.000 εκτάρια κάηκαν σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εικόνα 5).

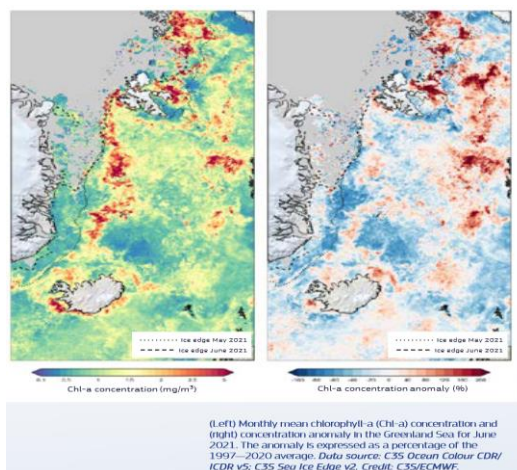

Εικόνα 4, κατανομή και έκταση καμένων περιοχών στην Ευρώπη (2021)

Εικόνα 5, Κατανομή και έκταση των καμένων περιοχών το 2022

Οι παγετώνες και τα στρώματα πάγου χάνουν μεγάλη μάζα. Οι παγετώνες στην Ευρώπη έχουν χάσει μεταξύ 4m και 35m πάχους πάγου, ανάλογα με την περιοχή, από τη δεκαετία του 1960.

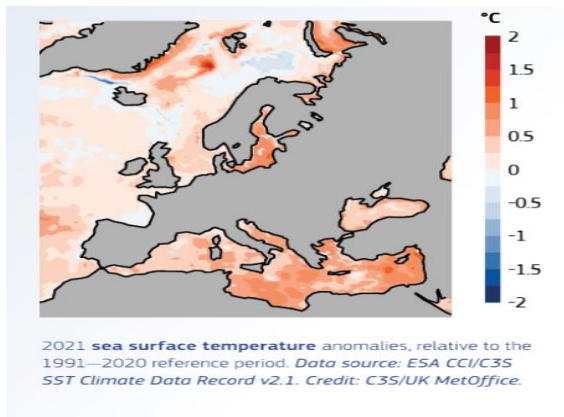

Εικόνα 6, έκταση πάγου στη Γροιλανδία

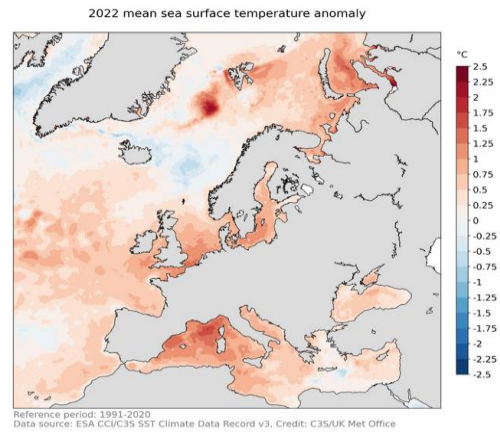
Η έκταση του θαλάσσιου πάγου στην ακτή της Γροιλανδίας τον Σεπτέμβριο του 2021 ήταν 72% κάτω από το μέσο όρο, η χαμηλότερη τιμή που έχει καταγραφεί (εικόνα 6).

Εντούτοις, το 2022, παρατηρήθηκε η πιο εκτεταμένη επιφανειακή τήξη του στρώματος πάγου που έχει καταγραφεί. Στις 3 Σεπτεμβρίου, τουλάχιστον το 23% του στρώματος πάγου της Γροιλανδίας είχε επιφανειακή τήξη τουλάχιστον 442.000 km).

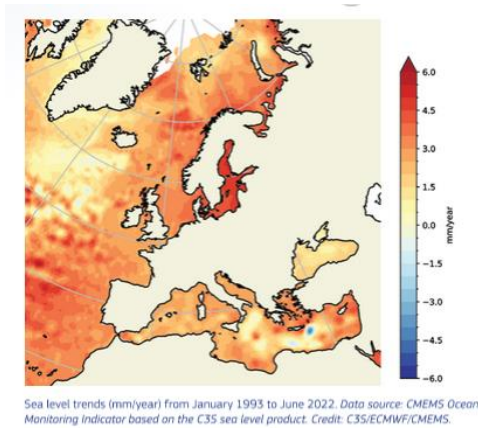
Το 2021, η ετήσια θερμοκρασία της επιφάνειας της θάλασσας είχε μεταξύ της έκτης και της όγδοης θερμότερης καταγραφής με τον Ιούνιο και Ιούλιο να καταγράφει στη Βαλτική Θάλασσα 5° βαθμούς C πάνω από το μέσο όρο (εικόνα 7) ενώ το 2022 η μέση θερμοκρασία της επιφάνειας της θάλασσας στις θάλασσες της Ευρώπης ήταν η θερμότερη που έχει καταγραφεί (εικόνα 8).

Εικόνα 7, 2021 μέση ανωμαλία της θερμοκρασίας της επιφάνειας της θάλασσας

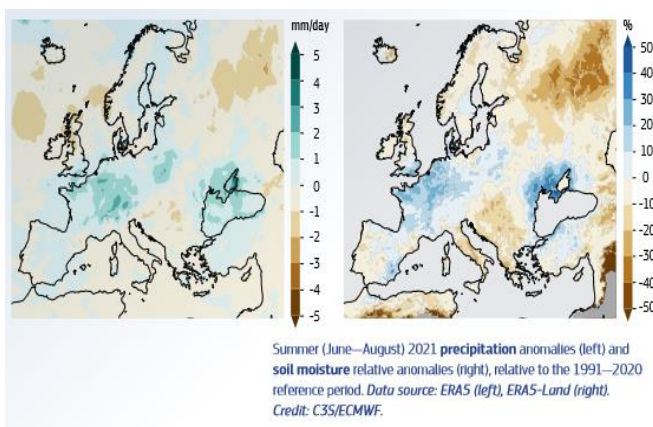

Εικόνα 8, 2022 μέση ανωμαλία της θερμοκρασίας της επιφάνειας της θάλασσας

Εικόνα 9, μέση στάθμη της θάλασσας

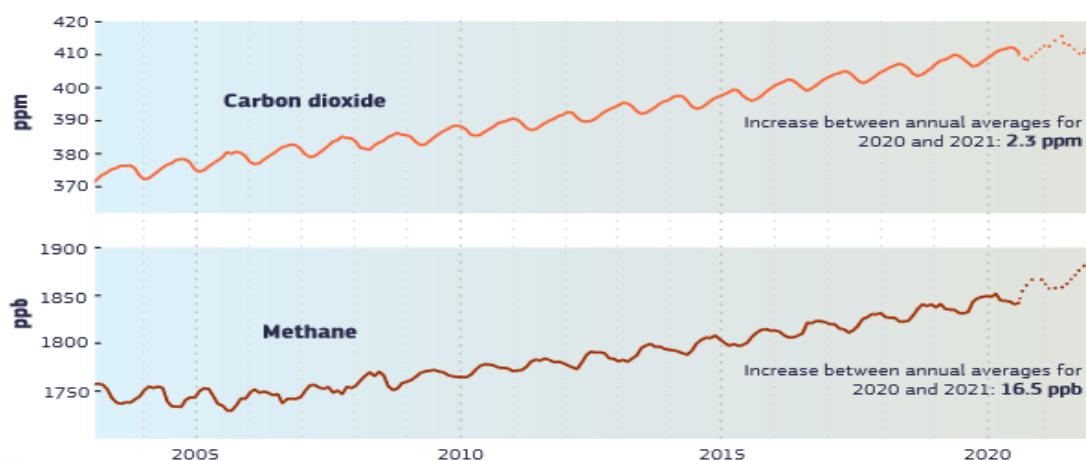
Μεταξύ 1993 και 2022 η μέση στάθμη της θάλασσας έχει αυξηθεί κατά περίπου +2 έως +4 mm ανάλογα την περιοχή, παράκτιες και ωκεάνιες (εικόνα 9).

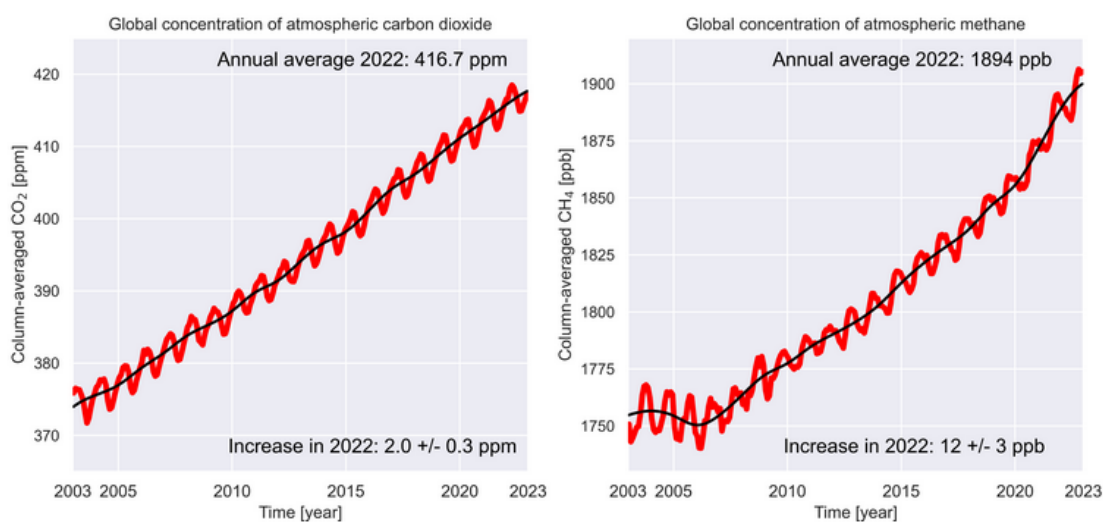
Εικόνα 10, καλοκαιρινές ανωμαλίες βροχοπτώσεων (αριστερά) και σχετικές ανωμαλίες υγρασίας του εδάφους (δεξιά)

Ρεκόρ βροχοπτώσεων το καλοκαίρι του 2021 συνέβαλε σε σοβαρές πλημμύρες στη Δυτική Ευρώπη (εικόνα 10), σε αντίθεση με το 2022 όπου παρατηρήθηκε έλλειψη βροχοπτώσεων με αποτέλεσμα την εμφάνιση ξηρασίας.

Οι παγκόσμιες συγκεντρώσεις αερίων του θερμοκηπίου συνεχίζονται να αυξάνονται και το 2022, με τις ατμοσφαιρικές συγκεντρώσεις διοξειδίου του άνθρακα και μεθανίου να είναι υψηλότερες από οποιαδήποτε άλλη φορά τα τελευταία 2 εκατ. χρόνια (εικόνα 11 & εικόνα 12). Η Ευρώπη στο σύνολό της απορρόφησε το 2021 το ισοδύναμο περίπου του 15% των καθαρών παγκόσμιων εκπομπών ατμοσφαιρικού CO₂¹⁵.

Εικόνα 11, Ετήσιος μέσος όρος αύξησης του διοξειδίου του άνθρακα (πάνω) και μεθανίου (κάτω) για την περίοδο 2005 – 2020.

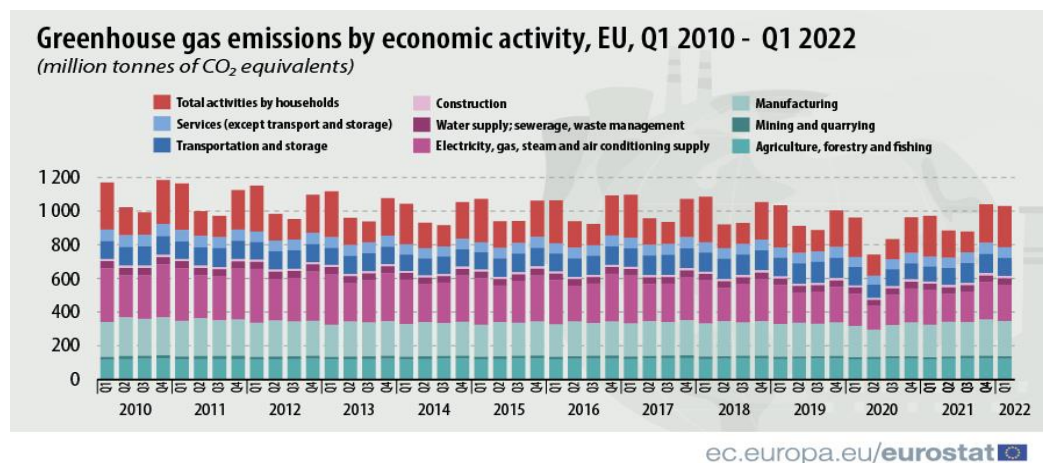

Εικόνα 12, Παγκόσμια μέση ατμοσφαιρική συγκέντρωση διοξειδίου του άνθρακα (αριστερά) και μεθανίου (δεξιά) κατά μέσο όρο για την περίοδο 2003-2022 (κόκκινη καμπύλη) και μέσος όρος 12 μηνών (μαύρη καμπύλη)

¹⁵ Οπ.13

Η Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία (European Statistical System, Eurostat) παρουσιάζει επίσης στοιχεία για τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και τις δραστηριότητες που συμβάλλουν σε αυτές.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, στο πρώτο τρίμηνο του 2022, οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, από τους οικονομικούς τομείς στην Ευρωπαϊκή Ένωση, είχαν μία αύξηση 7% και 6% σε σύγκριση με το ίδιο τρίμηνο του 2020 και του 2021, αλλά εξακολουθούν να είναι χαμηλότερες από το πρώτο τρίμηνο του 2019 (προ πανδημίας του Covid-19 περιόδο).

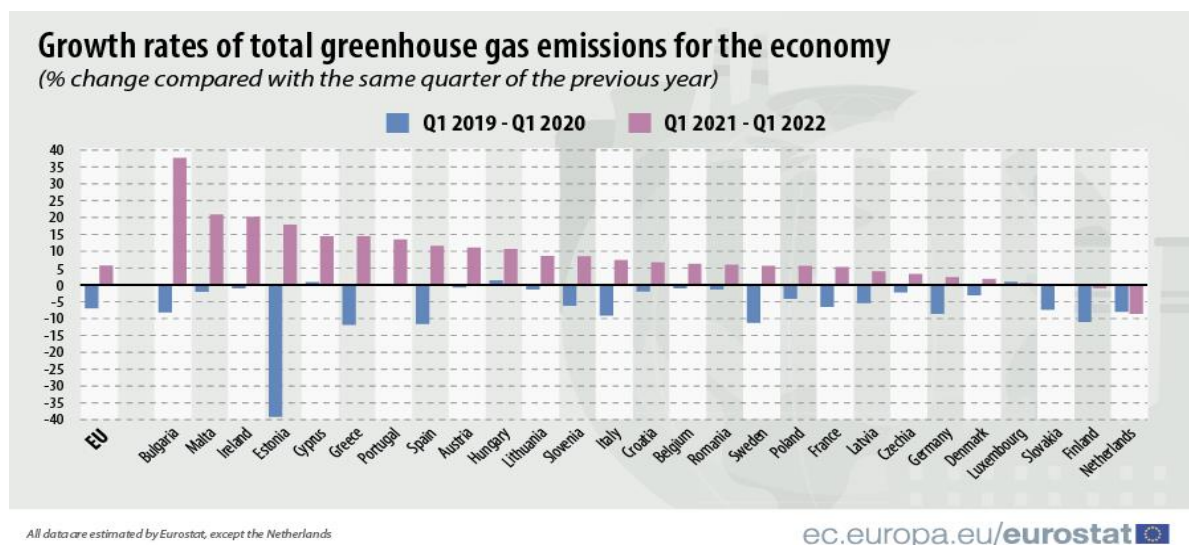
Εικόνα 13, εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου ανά οικονομική δραστηριότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση 1^ο τρίμηνο 2010 – 1^ο τρίμηνο 2022

Οι οικονομικοί τομείς που ευθύνονται για τις περισσότερες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, το πρώτο τρίμηνο του 2022, ήταν τα νοικοκυριά (24%), η ηλεκτρική ενέργεια, η προμήθεια αερίου (21%) και η μεταποίηση (20%) και ακολουθούν η γεωργία (12%) και οι μεταφορές και αποθήκευση (10%).

Οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου αυξήθηκαν σε όλους τους τομείς σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του 2021, εκτός από τα νοικοκυριά που παρέμειναν στα ίδια επίπεδα (245 εκατ. τόνοι ισοδύναμου CO₂). Οι μεγαλύτερες αυξήσεις καταγράφηκαν στις μεταφορές και αποθήκευση (+21%), στην εξόρυξη (+15%) και στις κατασκευές (+11%).

Οι εκπομπές το πρώτο τρίμηνο του 2022 αυξήθηκαν σχεδόν σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε σύγκριση με το ίδιο τρίμηνο του 2021, υποδηλώνοντας ανάκαμψη από την πανδημία Covid-19. Οι Κάτω Χώρες (-9%) και η Φινλανδία (-1%) ήταν τα μόνα κράτη μέλη που κατέγραψαν μείωση στις εκπομπές το πρώτο τρίμηνο του 2022 σε σύγκριση με το πρώτο

τρίμηνο του 2021 και αντίθετως, την ίδια περίοδο, τα κράτη μέλη με τη μεγαλύτερη αύξηση ήταν η Βουλγαρία (+38%), η Μάλτα (+21%) και η Ιρλανδία (+20%)¹⁶.

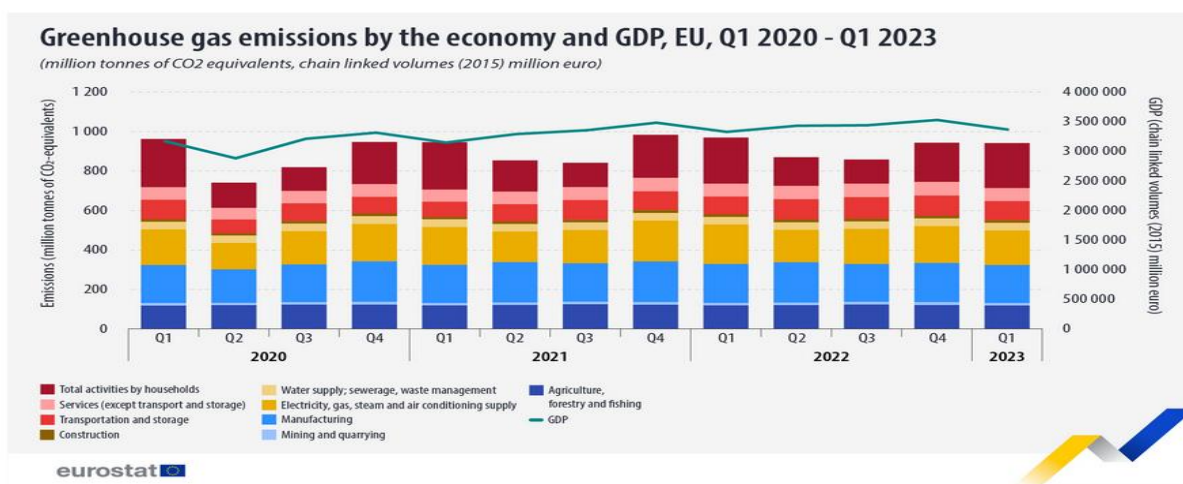
Εικόνα 14, ρυθμοί αύξησης των συνολικών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου για την οικονομία

Κατά το πρώτο τρίμηνο του 2023, οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου ανήλθαν συνολικά σε 941 εκατ. τόνους ισοδύναμου διοξειδίου του άνθρακα, μείωση κατά 2,9% σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2022 (969 εκατ. τόνοι). Η μείωση αυτή σημειώθηκε ταυτόχρονα με αύξηση κατά 1,2 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος το πρώτο τρίμηνο του 2023, σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2022¹⁷.

Οι οικονομικοί τομείς που ευθύνονται για τις περισσότερες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου ήταν τα «νοικοκυριά» (24 %), η «μεταποίηση» (20 %), η «ηλεκτρική ενέργεια, ο εφοδιασμός με φυσικό αέριο» (19 %), η «γεωργία» (13 %) και η «μεταφορά και αποθήκευση» (10 %). Τα στοιχεία δείχνουν ότι, σε σύγκριση με το πρώτο τρίμηνο του 2022, οι εκπομπές μειώθηκαν σε 5 από τους 9 οικονομικούς τομείς με την μεγαλύτερη μείωση να καταγράφεται στην «ηλεκτρική ενέργεια, παροχή φυσικού αερίου» (-12,3 %) ενώ στον τομέα στον οποίο «μεταφορά και αποθήκευση» αυξήθηκαν κατά 7,2 % (εικόνα 15).

¹⁶ Eurostat (2022), *EU economy greenhouse gases still below pre-COVID levels*, πρόσβαση 9 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/-/ddn-20220816-1> }

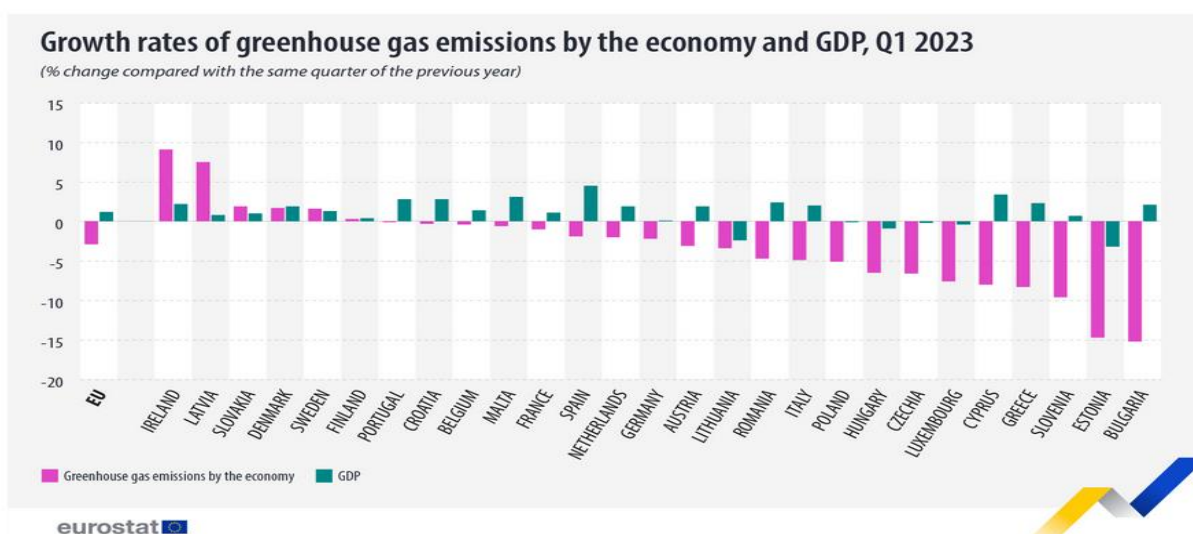
¹⁷ Eurostat (2023), *EU economy greenhouse gas emissions : -3% in Q1 2023*, πρόσβαση 19 Σεπτεμβρίου 2023, διαθέσιμο στην {<https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/w/ddn-20230816-1> }

Εικόνα 15, Εκπομπές αερίων θερμοκηπίου από τομείς της οικονομίας και του ΑΕΠ 1^ο τρίμηνο 2020 – 1^ο τρίμηνο 2023

Οι εκπομπές κατά το πρώτο τρίμηνο του 2023 μειώθηκαν σε όλες σχεδόν τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε σύγκριση με το πρώτο τρίμηνο του 2022, με τις μεγαλύτερες μειώσεις να σημειώνονται στη Βουλγαρία (-15,2 %), την Εσθονία (-14,7 %) και τη Σλοβενία (-9,6 %).

Αντίθετα αυξήθηκαν στην Ιρλανδία (+ 9,1 %), στη Λετονία (+ 7,5 %), στη Σλοβακία (+ 1,9 %), στη Δανία (+ 1,7 %) στη Σουηδία (+ 1,6 %) και στη Φινλανδία (0,3 %) (εικόνα 16).

Εικόνα 16, Ρυθμός ανάπτυξης εκπομπών αερίων θερμοκηπίου από τομείς της οικονομίας και του ΑΕΠ ανά χώρα, 1^ο τρίμηνο 2023.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 Πρωτοβουλίες για την κλιματική Αλλαγή

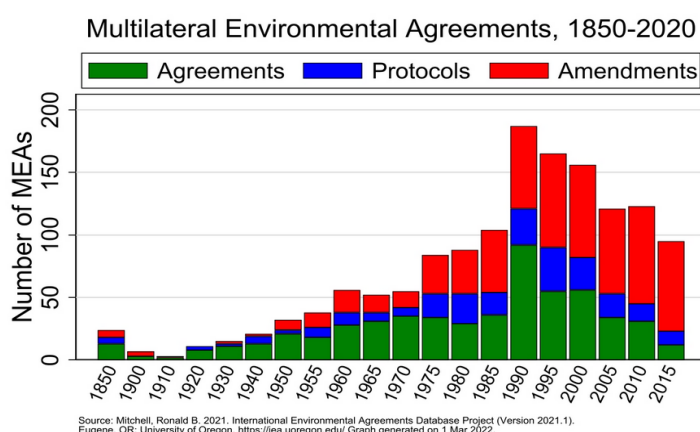
2.1 Διεθνής Πρωτοβουλία

Η περιβαλλοντική συνείδηση και οι συζητήσεις για την κλιματική αλλαγή ξεκίνησαν σταδιακά από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Σήμερα βρίσκονται στο επίκεντρο της παγκόσμιας ατζέντας, με την κλιματική αλλαγή πλέον να αναγνωρίζεται παγκοσμίως ως ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα.

Η δημοσίευση του βιβλίου "Σιωπηλή Άνοιξη" (Silent Spring) το 1962 από τη Rachel Carson προκάλεσε παγκόσμια συζήτηση για τη σχέση του ανθρώπου με το περιβάλλον. Το 1970 γιορτάστηκε για πρώτη φορά η Ημέρα της Γης (Earth Day), η οποία αποτέλεσε σημείο εκκίνησης για την οργανωμένη περιβαλλοντική κίνηση και την ανάπτυξη περιβαλλοντικών οργανώσεων όπως η Greenpeace και η Friends of the Earth.

Πρώτη παγκόσμια πολιτική πρωτοβουλία για την προστασία του περιβάλλοντος θεωρείται η Διάσκεψη της Στοκχόλμης το 1972 και αποτέλεσε τη βάση για τη μετέπειτα διαμόρφωση ενός τεράστιου πλέγματος διεθνών περιβαλλοντικών πρωτοβουλιών, νόμων και συνθηκών.

Μέχρι το 2023 έχουν υπογραφεί 1.458 πολυμερείς περιβαλλοντικές συμφωνίες-συμβάσεις, πρωτόκολλα και τροποποιήσεις, 2.263 διμερείς και 250 «λοιπές» συμφωνίες, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται περιβαλλοντικές συμφωνίες μεταξύ κρατών, διεθνών οργανισμών ή μη κρατικών φορέων ¹⁸.

Εικόνα 17, πολυμερείς περιβαλλοντικές συμφωνίες, 1850-2020

¹⁸ University of Oregon, International Environmental Agreements, πρόσβαση 1 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στη <https://iea.uoregon.edu/>

2.1.1 Διάσκεψη της Στοκχόλμης – 1972 ¹⁹

Το 1972 λαμβάνει χώρα η πρώτη Διάσκεψη για το Περιβάλλον, υπό την αιγίδα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, στη Στοκχόλμη της Σουηδίας. Οι συμμετέχοντες ομόφωνα ψήφισαν τη «Διακήρυξη της Στοκχόλμης» και το «Σχέδιο Δράσης για το Ανθρώπινο Περιβάλλον».

- ❖ Η «Διακήρυξη της Στοκχόλμης», περιλαμβάνει 26 αρχές, οι οποίες αφορούν το περιβάλλον και την ανάγκη προστασίας του και αναγνωρίζεται το δικαίωμα του ανθρώπου να ζει σε ένα ποιοτικό και υγιές περιβάλλον. Σύμφωνα με την υπ. αριθμόν 1 αρχή της Διακήρυξης *“ο άνθρωπος έχει το θεμελιώδες δικαίωμα στην ελευθερία, την ισότητα και των κατάλληλων συνθηκών ζωής, σε περιβάλλον ποιότητας που επιτρέπει μια ζωή με αξιοπρέπεια και ευημερία, και φέρει τη σοβαρή ευθύνη για να προστατεύει και να βελτιώνει το περιβάλλον για τις σημερινές και τις μελλοντικές γενιές”*.
- ❖ Το Σχέδιο Δράσης αποτελείται από τρεις κύριες κατηγορίες, οι οποίες αναλύθηκαν σε 109 συστάσεις:
  - 1) Παγκόσμιο Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Αξιολόγησης (σχέδιο παρακολούθησης).
  - 2) Δραστηριότητες περιβαλλοντικής διαχείρισης.
  - 3) Διεθνή μέτρα για την υποστήριξη των δραστηριοτήτων αξιολόγησης και διαχείρισης που διεξάγονται σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Στη Διάσκεψη της Στοκχόλμης αναγνωρίστηκε το περιβαλλοντικό πρόβλημα του πλανήτη και η ανάγκη επίλυσής του μέσω της δραστηριοποίησης της διεθνούς κοινότητας. Ενώ δεν ετέθησαν ούτε επιβλήθηκαν στόχοι ποσοτικοί ή μετρήσιμοι, το κείμενο που υιοθετήθηκε αποτέλεσε ένα σημείο εκκίνησης και αναφοράς για την περαιτέρω διαμόρφωση του περιβαλλοντικού δικαίου σε διεθνή και εθνικό επίπεδο. Επιπλέον, ιδρύθηκε ένα Ταμείο για το Περιβάλλον με τις εισφορές των κρατών.

Ένα από τα σημαντικότερα αποτελέσματα της διάσκεψης της Στοκχόλμης ήταν η δημιουργία του Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον (United Nations Environment Programme, UNEP), με το ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης A /RES/2997 (XXVII) για την ίδρυσή του στις 15 Δεκεμβρίου 1972²⁰.

¹⁹ Sojin L. (1973), The Stockholm Declaration on the Human Environment, πρόσβαση 3 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://sustainabledevelopment.gov.mt/wp-content/uploads/2021/12/Konferenza-tan-NU-dwar-l-Ambjent-Uman-Stokkolma.pdf>

²⁰ Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, Ο.Η.Ε. (1972), ψήφισμα A /RES/2997 (XXVII), πρόσβαση 5 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην <http://www.un-documents.net/a27r2997.htm> }

Επίσης, με ψήφισμά της, A/RES/2994(XXVII), όρισε την 5η Ιουνίου (πρώτη ημέρα των εργασιών της Διάσκεψης της Στοκχόλμης) ως Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος²¹.

2.1.2 Συνδιάσκεψη του Ρίο – 1992

Το 1992, στο Ρίο της Βραζιλίας, πραγματοποιήθηκε η Σύνοδος Κορυφής του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον. Ο πρωταρχικός στόχος της «Συνόδου Κορυφής για τη Γη» ήταν να δημιουργήσει μια ευρεία ατζέντα και ένα νέο σχέδιο για διεθνή δράση σε περιβαλλοντικά και αναπτυξιακά ζητήματα που θα βοηθούσαν στην καθοδήγηση της διεθνούς συνεργασίας και της αναπτυξιακής πολιτικής στον εικοστό πρώτο αιώνα.

Στη Σύνοδο υπογράφηκαν πέντε έγγραφα: η Συνθήκη για την Κλιματική Αλλαγή, η Συνθήκη για τη βιοποικιλότητα, η Σύμβαση για τις δασικές αρχές, η Δήλωση του Ρίο (συνοπτικό κείμενο με 27 αρχές) και η Ατζέντα 21²².

Η Σύμβαση Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή (United Nations Framework Convention on Climate Change, UNFCCC)²³, με σκοπό να επιτευχθεί, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις της, η σταθεροποίηση των συγκεντρώσεων των αερίων του θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα σε ένα επίπεδο που θα αποτρέπει επικίνδυνες ανθρωπογενείς παρεμβάσεις στο κλιματικό σύστημα.

154 χώρες, συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπέγραψαν τη Σύμβαση Πλαίσιο, η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 21 Μαρτίου 1994, 90 ημέρες μετά την 50ή επικύρωσή της.

Η «Ατζέντα 21», ένα φιλόδοξο πρόγραμμα δράσης που πρότεινε νέες στρατηγικές για επενδύσεις με στόχο την επίτευξη συνολικής βιώσιμης ανάπτυξης στον 21ο αιώνα. Δημιουργείται επίσης και μια νέα Επιτροπή Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ (Commission on Sustainable Development, CSD), στην οποία τα κράτη μέλη αναφέρονται ετήσια ως προς την πρόοδο που σημειώνουν αναφορικά με την επίτευξη των στόχων της Ατζέντα 21.

Η σύμβαση για τη βιοποικιλότητα (The Convention on Biological Diversity, CBD)²⁴, με σκοπό τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, την αειφορική χρήση των συστατικών της και τον δίκαιο και ισότιμο επιμερισμό του οφέλους από την αξιοποίηση των βιολογικών πόρων, μέσα από την

²¹ Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, Ο.Η.Ε. (1972), ψήφισμα A/RES/2994(XXVII), πρόσβαση 5 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην <http://www.un-documents.net/a27r2994.htm>

²² Brown D. (1992) After the Earth Summit: The Need to Integrate Environmental Ethics Into Environmental Science and Law, 2 Peen St. Env'tl L.Rev.1, πρόσβαση 10 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://elibrary.law.psu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1013&context=pselr>

²³ Ο.π. 5, άρθρο 2

²⁴ Convention Biological Diversity, History of the Convention, πρόσβαση 7 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.cbd.int/history/>

ανάπτυξη εθνικών στρατηγικών. Η Σύμβαση για τη βιοποικιλότητα ήταν δεσμευτική για τα κράτη που την υπέγραψαν σε αντίθεση με τη Σύμβαση Πλαίσιο.

Η Σύμβαση Πλαίσιο έθετε ένα γενικό πλαίσιο αρχών και υποχρεώσεων στα κράτη μέλη που την υπέγραψαν και αναπτυξιακές προτεραιότητες και συνεργασίες για μεταφορά τεχνογνωσίας χωρίς όμως να θέτει νομικά δεσμευτικές υποχρεώσεις και έναν μηχανισμό κυρώσεων, αλλά αποτέλεσε τη βάση για μελλοντική δράση.

Στη Διάσκεψη του Ρίο συμμετείχαν και μη κυβερνητικές οργανώσεις από όλο τον κόσμο.

2.1.3 Συνδιάσκεψη του Γιοχάνεσμπουργκ – 2002

Στη Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη στο Γιοχάνεσμπουργκ²⁵ γίνεται αποτίμηση του έργου σχετικά με την εφαρμογή της Ατζέντα 21, επαναδέσμευση στις αρχές του Ρίο και νέες διεθνείς δεσμεύσεις για συνεργασία. Αναγνωρίζεται το τεράστιο πρόβλημα της φτώχειας και δίνεται μεγάλο βάρος στην περίπτωση της Αφρικής. Επιπλέον, δίνεται έμφαση στην αναγκαιότητα επαναπροσδιορισμού των προτύπων παραγωγής και κατανάλωσης, καθώς και στον ρόλο των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ).

Υιοθετήθηκε το Johannesburg Plan of Implementation (JPOI)²⁶, που είχε ως στόχο την επιτάχυνση της υλοποίησης των στόχων που τέθηκαν από την Ατζέντα 21 και ωθούσε τα κράτη να πετύχουν αυτούς στόχους μέσα σε συγκεκριμένα χρονικά πλαίσια.

Ο βασικός σκοπός του πλάνου ήταν να προωθήσει την ολοκλήρωση των τριών πυλώνων της βιώσιμης ανάπτυξης, της προστασίας του περιβάλλοντος, της οικονομικής ανάπτυξης και της κοινωνικής ευημερίας και να συμβάλει περαιτέρω στη πραγματοποίηση των παρακάτω σημαντικών στόχων:

- ✓ προστασία και διαχείριση του φυσικού πλούτου στο πλαίσιο της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης,
- ✓ μεταβολή των μη βιώσιμων προτύπων παραγωγής και κατανάλωσης και
- ✓ εξάλειψη της φτώχειας.

---

²⁵ Seyfang G., (2003), Environmental mega-conferences - from Stockholm to Johannesburg and beyond, Researchgate.net, πρόσβαση 7 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην https://www.researchgate.net/profile/Gill-Seyfang/publication/223553617_Environmental_Mega-conferences_-_From_Stockholm_to_Johannesburg_and_Beyond/links/5b0d3253a6fdcc8c2536e1ac/Environmental-Mega-conferences-From-Stockholm-to-Johannesburg-and-Beyond.pdf }

²⁶ United Nations (2002), Johannesburg Plan of Implementation, πρόσβαση 7 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην <http://www.un-documents.net/jburgdec.htm> }

2.1.4 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών για το 2030.

Η Ατζέντα 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη (Agenda for Sustainable Development) συμπεριλαμβάνει 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (Sustainable Development Goals, SDGs) και εγκρίθηκε στις 25 Σεπτεμβρίου 2015 από τους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων σε ειδική σύνοδο κορυφής του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών²⁷.

Πρόκειται για μία παγκόσμια συμφωνία, στην οποία έχουν δεσμευτεί τόσο οι ανεπτυγμένες όσο και οι αναπτυσσόμενες χώρες. Αποτελεί ένα σχέδιο δράσης που εστιάζει σε πέντε κρίσιμους τομείς της ανθρωπότητας και του πλανήτη: Άνθρωποι, Πλανήτης, Ευημερία, Ειρήνη, Συνεργασίες (5P: People, Planet, Prosperity, Peace, Partnerships). Οι στόχοι εστιάζουν, στο να μην «μείνει κανείς πίσω» («leaving no one behind»), στην άρση κάθε είδους ανισότητας και προωθούν την ενσωμάτωση και των τριών διαστάσεων της βιώσιμης ανάπτυξης: κοινωνική, περιβαλλοντική και οικονομική²⁸.

Εικόνα 18, Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (Sustainable Development Goals, SDGs)²⁹

Από το 2012 είχε ξεκινήσει μία παγκόσμια διαπραγμάτευση με τη συμμετοχή όλων των κρατών μελών του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, ομάδων της κοινωνίας των πολιτών, εκπροσώπων του ιδιωτικού τομέα, της ακαδημαϊκής κοινότητας, συνδικάτων και άλλων εταίρων, που βασίστηκε σε μια προηγούμενη παγκόσμια συμφωνία για τους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας³⁰, οι οποίοι υιοθετήθηκαν το 2000 και ολοκληρώθηκαν το 2015.

²⁷ United Nations, 2030 Agenda for Sustainable Development, πρόσβαση 10 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://sdgs.un.org/2030agenda>} & United Nations, United Nations Summit on Sustainable Development, 25-27 September 2015, New York, πρόσβαση 10 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://www.un.org/en/conferences/environment/newyork2015>}

²⁸ United Nations, The 17 Goals, πρόσβαση 10 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://sdgs.un.org/goals>}

²⁹ Ηνωμένα Έθνη, Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης, πρόσβαση 10 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://unric.org/el/17-%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%87%CE%BF%CE%B9-%CE%B2%CE%B9%CF%89%CF%83%CE%B9%CE%BC%CE%B7%CF%83-%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%80%CF%84%CF%85%CE%BE%CE%B7%CF%83/>}

³⁰ Hák, T., Janoušková, S. and Moldan, B. (2016) "Sustainable Development Goals: A need for relevant indicators," Ecological indicators, 60, pp. 565–573, πρόσβαση 20 Σεπτεμβρίου 2023, διαθέσιμο στην {<https://doi.org/10.1016/j.ecolind.2015.08.003>}

Η «Ατζέντα 2030 για την Βιώσιμη Ανάπτυξη» εισάγει νέα θέματα, τα οποία δεν εμπεριέχονταν στους «Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας», όπως την κλιματική αλλαγή, τη βιώσιμη παραγωγή και κατανάλωση, την καινοτομία και τη σημασία της ειρήνης και της δικαιοσύνης για όλους. Οι Στόχοι είναι καθολικοί, αφορούν όλες τις χώρες και στοχεύουν κυρίως στον τερματισμό της φτώχειας, της πείνας και της ανισότητας, στην ανάληψη δράσης για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και των περιβαλλοντικών προκλήσεων, καθώς και στη βελτίωση της πρόσβασης σε υγεία και εκπαίδευση. Επιπλέον, για την επίτευξή τους απαιτείται οικοδόμηση ισχυρών θεσμών και δημιουργία συνεργασιών.

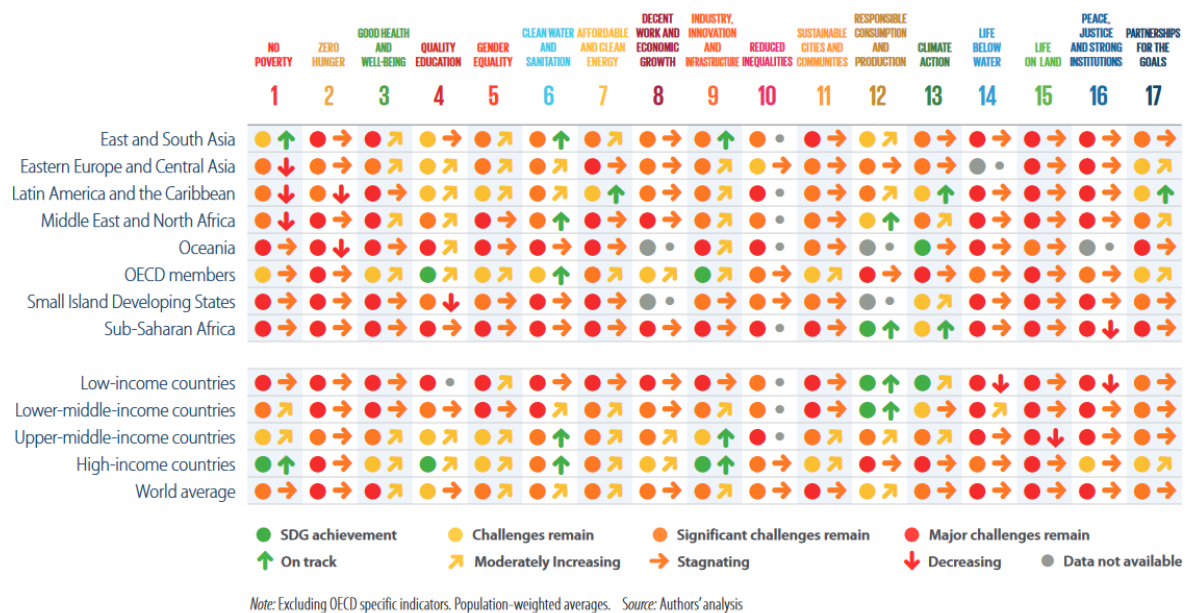
Ο Στόχος 13, για την Δράση για το Κλίμα, με τίτλο "Λήψη επείγουσας δράσης για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και των επιπτώσεών της", εστιάζει στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, η οποία αυξάνει τη συχνότητα και την ένταση των ακραίων καιρικών φαινομένων. Ο στόχος συνδέεται με δράσεις για το κλίμα και απαιτεί στρατηγικό σχεδιασμό, τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο, καθώς οι πόλεις και οι μητροπολιτικές περιοχές αποτελούν κεντρικούς πυρήνες ανάπτυξης. Η κατάταξη των χωρών σύμφωνα με τους δείκτες των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) κυμαίνεται από το μηδέν (0) έως το εκατό (100).

Το 2023 δημοσιεύθηκε η Έκθεση Βιώσιμης Ανάπτυξης, που εστιάζει στις παγκόσμιες προτεραιότητες και τάσεις των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης³¹. Ο Δείκτης Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης είναι μια αξιολόγηση της συνολικής απόδοσης κάθε χώρας στους 17 Στόχους, δίνοντας την ίδια βαρύτητα σε κάθε Στόχο. Στην εικόνα 19 παρουσιάζεται μία σύνοψη της σταθμισμένης παγκόσμιας μέσης απόδοσης ανά στόχο και στην εικόνα 20 η απόδοση ανά περιοχή και ομάδα εισοδήματος.

Εικόνα 19, 2023 – Παγκόσμιος Πίνακας SDG στο μέσο της ατζέντας 2030

³¹ [Sdgindex.org, Sustainable Development Report 2023](https://dashboards.sdgindex.org/chapters), Πρόσβαση 25 Σεπτεμβρίου 2023, διαθέσιμο στην { <https://dashboards.sdgindex.org/chapters> } & { <https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2023/sustainable-development-report-2023.pdf> }

Εικόνα 20, 2023 – Πίνακας εργαλείων των στόχων (SDG) ανά περιοχή και ομάδα εισοδήματος (επίπεδα & τάσεις)

2.1.5 Διασκέψεις των Συμβαλλόμενων Μερών (Conference of the Parties, COP)

Στο πλαίσιο της Σύμβασης Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών, τα μέρη της σύμβασης συναντώνται ετησίως από το 1995 στις ονομαζόμενες Διασκέψεις των Μερών (Conference of the Parties, COP) για να αξιολογήσουν την πρόοδο στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Οι εκπρόσωποι των επιχειρήσεων, των διεθνών οργανισμών, των διαφόρων ομάδων συμφερόντων καθώς και των ενώσεων έχουν καθεστώς παρατηρητή. Εκτός από την πρώτη συνδιάσκεψη δύο ακόμη αποτελούν ορόσημα στις διασκέψεις και παρουσιάζονται στη συνέχεια, η διάσκεψη του Κιότο και του Παρισιού.

2.1.5.1 Διάσκεψη Μερών (COP) 1 / Βερολίνο, 1995

Η πρώτη διάσκεψη των μερών πραγματοποιήθηκε στο Βερολίνο το 1995 και συμφωνήθηκε ότι χρειαζόνταν νέες δεσμεύσεις για την περίοδο μετά το 2000. Δημιουργήθηκε λοιπόν, η ομάδα Ad hoc Group on the Berlin Mandate (AGBM) για να συντάξει «ένα πρωτόκολλο ή άλλο νομικό μέσο», το οποίο θα έπρεπε να τεθεί για έγκριση στην συνδιάσκεψη των μερών (COP 3) που θα λάμβανε χώρα στο Κιότο της Ιαπωνίας τον Δεκέμβριο του 1997. Επιπλέον, τα μέρη αποφάσισαν

να συναντώνται ετησίως για τον έλεγχο της υπερθέρμανσης της γης και των εκπομπών των αερίων³².

2.1.5.2 Διάσκεψη Μερών (COP 3) / Κιότο, 1997

Το 1997, στην τρίτη διάσκεψη των μερών, στο Κιότο της Ιαπωνίας προτάθηκε “Το Πρωτόκολλο του Κιότο” το οποίο τέθηκε σε ισχύ στις 16 Φεβρουαρίου 2005, μετά την επικύρωσή του από τη Ρωσία το 2004³³.

Το “Πρωτοκόλλο του Κιότο” έθεσε σε λειτουργία τη Σύμβαση Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή και αποτέλεσε μία συμφωνία μεταξύ των χωρών με σκοπό την αντιμετώπιση του φαινομένου του θερμοκηπίου.

Σύμφωνα με το “Το Πρωτόκολλο του Κιότο” δημιουργούνται τρεις ευέλικτοι μηχανισμοί αγοράς³⁴:

- Διεθνής Εμπορία Εκπομπών (International Emissions Trading): μία ανεπτυγμένη χώρα εφόσον έχει μειώσει τις εκπομπές της πάνω από το στόχο της έχει τη δυνατότητα να εμπορευθεί (να διακινήσει) αυτή την πλεονάζουσα μείωση σε άλλη χώρα που της υπολείπεται για να φτάσει στον στόχο της (“διαδικασία συμψηφισμού”).
- Μηχανισμός Καθαρής Ανάπτυξης (Clean Development Mechanism, CDM): υλοποίηση έργων και επενδύσεων από ανεπτυγμένες χώρες σε αναπτυσσόμενες χώρες,
- Κοινή Υλοποίηση (Joint implementation, JI): υλοποίηση έργων και επενδύσεων μεταξύ αναπτυσσόμενων χωρών.

Οι μηχανισμοί Καθαρής Ανάπτυξης και Κοινής Υλοποίησης με τα έργα που υλοποιούνται μειώνουν τις εκπομπές ρύπων και δημιουργούν πιστωτικά μόρια, που μπορούν να διοχετευτούν στην παγκόσμια αγορά άνθρακα. Αυτό οδηγεί σε μεταφορά μονάδων μειώσεων εκπομπών από μια χώρα σε άλλη, αλλά οι συνολικές επιτρεπόμενες εκπομπές στις χώρες παραμένουν οι ίδιες (“διαδικασία συμψηφισμού”) ³⁵.

Το Πρωτόκολλο δεσμεύει τα ανεπτυγμένα κράτη, μέσω εθνικών μέτρων και δράσεων, να μειώσουν τις συνολικές τους εκπομπές κατά τουλάχιστον 5% σε σχέση με τα επίπεδα του 1990 κατά την πενταετία 2008-2012, και αφορούν έξι αέρια (διοξείδιο του άνθρακα, μεθάνιο, υποξείδιο του αζώτου, υδροφθοράνθρακες, πλήρως φθοριομένοι υδρογονάνθρακες και εξαφθοριούχο θείο).

³² United Nations (2000), United Nations Framework Convention on Climate Change – Secretariat, πρόσβαση 10 Μαρτίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://unfccc.int/cop3/fccc/info/backgrod.htm> }

³³ United Nations Climate Change, The Kyoto Protocol, πρόσβαση 10 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην {https://unfccc.int/kyoto_protocol }

³⁴ Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας, Ευέλικτοι Μηχανισμοί του Πρωτοκόλλου του Κιότο, πρόσβαση 10 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην {<https://ypen.gov.gr/perivallon/klimatiki-allagi/eveliktoi-michanismoi-tou-protokollou-tou-kioto/> }

³⁵ Ο.π. 34

ο στόχος του 5% αφορά 37 βιομηχανικές χώρες και οικονομίες σε μεταβατικό στάδιο και την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Επίσης, προβλέπει ένα αυστηρό καθεστώς συμμόρφωσης και κυρώσεις σε περίπτωση που δεν επιτυγχάνονται οι στόχοι και προκειμένου να χρηματοδοτηθούν έργα και προγράμματα προσαρμογής σε αναπτυσσόμενες χώρες, που είναι Μέρη του Πρωτοκόλλου του Κιότο, ιδρύθηκε το Ταμείο Προσαρμογής.

Ως απαραίτητη προϋπόθεση για την έναρξη ισχύος του Πρωτοκόλλου ήταν η επικύρωσή του από τουλάχιστον 55 βιομηχανικά κράτη, τα οποία θα αντιπροσώπευαν το 55% των συνολικών εκπομπών CO₂ κατά το έτος βάσης 1990. Αυτή η προϋπόθεση αποτέλεσε και την κύρια αιτία θεσμικής «ομηρίας» του για επτά περίπου χρόνια. Πρακτικά, για να ενεργοποιηθεί το Πρωτόκολλο, απαραίτητη ήταν η επικύρωσή του από μείζονες ρυπαίνοντες χώρες όπως οι ΗΠΑ και η Ρωσία. Αν και οι ΗΠΑ υπέγραψαν το Πρωτόκολλο το 1998, το 2001 απέσυραν την υπογραφή τους και η Ρωσία αρνείτο να το επικυρώσει μέχρι το 2004.

Ο λόγος άρνησης στηρίχτηκε στο γεγονός ότι μόνο οι ανεπτυγμένες χώρες είχαν τη νομική δέσμευση για μείωση των εκπομπών αερίων και μάλιστα με την αρχή της «κοινής αλλά διαφοροποιημένης ευθύνης και αντίστοιχων δυνατοτήτων», και δεν υπήρχαν ποσοτικοί στόχοι για τις αναπτυσσόμενες χώρες.

Στην διάσκεψη στην Ντόχα του Κατάρ, στις 8 Δεκεμβρίου 2012, εγκρίθηκε η Τροποποίηση της Ντόχα βάσει της οποίας θεσπίστηκε μία δεύτερη περίοδος δέσμευσης βάσει του Πρωτοκόλλου του Κιότο από το 2013 έως το 2020.

2.1.5.3 Διάσκεψη Μερών (COP) 21 / Παρίσι, 2015

Στη διάσκεψη των μερών στο Παρίσι το 2015 υπογράφηκε «Η Συμφωνία του Παρισιού»· μία νέα παγκόσμια συμφωνία για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Πρόκειται για μια διεθνή συνθήκη με νομικά δεσμευτικό χαρακτήρα, που τέθηκε σε ισχύ στις 4 Νοεμβρίου 2016 μετά την επικύρωσή της από τις πενήντα πέντε χώρες, οι οποίες ευθύνονται για περισσότερο από το 55% των παγκόσμιων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

Μέχρι τον Μάιο του 2021, η Ευρωπαϊκή Ένωση και 190 κράτη (που αντιπροσωπεύουν περίπου το 97% των παγκόσμιων εκπομπών αερίων θερμοκηπίου) έχουν επικυρώσει ή προσχωρήσει στη Συμφωνία.

Ο πρωταρχικός στόχος της συμφωνίας είναι η «διατήρηση της αύξησης της μέσης παγκόσμιας θερμοκρασίας πολύ κάτω από τους 2°C πάνω από τα προβιομηχανικά επίπεδα και να συνεχιστούν

οι προσπάθειες για περιορισμό της αύξησης της θερμοκρασίας στους 1,5 °C πάνω από τα προβιομηχανικά επίπεδα»³⁶.

Η Συμφωνία του Παρισιού καθορίζει τις κλιματικές δράσεις που αναλαμβάνουν οι χώρες και εφαρμόζεται μέσα από έναν πενταετή κύκλο· κάθε πέντε χρόνια, οι χώρες είναι υποχρεωμένες να υποβάλλουν εκθέσεις με τα εθνικά τους σχέδια δράσης για το κλίμα, τις ονομαζόμενες «εθνικά καθορισμένες συνεισφορές» (nationally determined contributions, NDCs) και να τα κοινοποιούν ούτως ώστε να είναι δυνατή η αξιολόγηση της συλλογικής προόδου («παγκόσμιος απολογισμός»). Κάθε διαδοχική δράση-συνεισφορά θα πρέπει να αντανακλά έναν ολοένα υψηλότερο βαθμό φιλοδοξίας σε σύγκριση με την προηγούμενη δράση - συνεισφορά.

Επιπλέον, οι χώρες έχουν την ευχέρεια να διαμορφώνουν και να υποβάλουν μακροπρόθεσμες στρατηγικές ανάπτυξης χαμηλών εκπομπών αερίων θερμοκηπίου (long-term low greenhouse gas emission development strategies, LT-LEDS).

Με τη Συμφωνία του Παρισιού στις πιο ευάλωτες χώρες, στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και στα αναπτυσσόμενα μικρά νησιωτικά κράτη παρέχεται ένα πλαίσιο στήριξης για οικονομική, τεχνική βοήθεια και υποστήριξη για την κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού τους.

Σε αντίθεση με το Πρωτόκολλο του Κιότο στη Συμφωνία του Παρισιού δεν υπάρχουν νομικά δεσμευτικοί στόχοι μετριασμού και δεν διαφοροποιούνται οι χώρες καθώς όλα τα μέρη υποχρεούνται να υποβάλλουν εκθέσεις με τα εθνικά τους σχέδια δράσης για το κλίμα. Η αρχή της «κοινής αλλά διαφοροποιημένης ευθύνης και αντίστοιχων δυνατοτήτων» ισχύει και στη συμφωνία του Παρισιού.

Η συμφωνία του Παρισιού αποτελεί την πρώτη οικουμενική συμφωνία για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και τα συμβαλλόμενα μέρη επιδιώκουν να φτάσουν το συντομότερο δυνατό στο σημείο εκείνο πέρα από το οποίο δεν πρόκειται να αυξηθούν άλλο οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου παγκοσμίως και να επιτύχουν μηδενικό ισοζύγιο εκπομπών κατά το δεύτερο ήμισυ του τρέχοντος αιώνα κι έτσι να μειωθούν σημαντικά οι κίνδυνοι και οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

---

³⁶ United Nations Climate Change, Paris Agreement, πρόσβαση 15 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην {https://unfccc.int/sites/default/files/english_paris_agreement.pdf }

2.2 Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία – Πολιτική

Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το περιβάλλον και το κλίμα βασίζεται στα άρθρα 191 (πρώην άρθρο 174 της ΣΕΚ) έως 193 της Συνθήκης για τη λειτουργία της (ΣΛΕΕ) και στο άρθρο 11 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 6 της ΣΕΚ) «Οι απαιτήσεις της περιβαλλοντικής προστασίας πρέπει να ενταχθούν στον καθορισμό και την εφαρμογή των πολιτικών και δράσεων της Ένωσης, ιδίως προκειμένου να προωθηθεί η αειφόρος ανάπτυξη»³⁷ · αρχή της ενσωμάτωσης σύμφωνα με την οποία το περιβάλλον παύει να είναι απλή παράμετρος και προάγεται σε κύρια συνιστώσα και των άλλων κοινοτικών πολιτικών.

Σύμφωνα με το άρθρο 191 η καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής αποτελεί στόχο της περιβαλλοντικής πολιτικής της³⁸. Με την παρ. 2 ορίζονται τέσσερις βασικές περιβαλλοντικές αρχές που πρέπει να καθοδηγούν την πολιτική εντός του πεδίου εφαρμογής του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης «Η πολιτική της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος αποβλέπει σε υψηλό επίπεδο προστασίας και λαμβάνει υπόψη την ποικιλομορφία των καταστάσεων στις διάφορες περιοχές της Ένωσης. Στηρίζεται στις αρχές της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης, της επανόρθωσης των καταστροφών του περιβάλλοντος κατά προτεραιότητα στην πηγή καθώς και στην αρχή "ο ρυπαίνων πληρώνει"».

Οι αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας διέπουν την άσκηση των αρμοδιοτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Και οι δύο αρχές ορίζονται στο άρθρο 5 της ΣΕΕ. Τα κριτήρια για την εφαρμογή τους καθορίζονται στο Πρωτόκολλο (αριθ. 2) σχετικά με την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας, που προσαρτάται στις Συνθήκες.

Σε τομείς στους οποίους η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έχει αποκλειστική αρμοδιότητα, όπως η προστασία του περιβάλλοντος, η αρχή της επικουρικότητας καθορίζει τις συνθήκες υπό τις οποίες είναι προτιμότερο να αναλαμβάνει δράση η Ευρωπαϊκή Ένωση, αντί για τα κράτη μέλη. Με άλλα λόγια, η αρχή της επικουρικότητας επιτρέπει την παρέμβαση της Ένωσης όταν οι στόχοι μιας δράσης δεν μπορούν να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη. Επίσης, δυνάμει του άρθρου 3 (πρώην άρθρο 2 ΣΕΕ) της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και η αειφόρος ανάπτυξη κατέστη επισήμως ένας από τους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης με σκοπό ένα υψηλό επίπεδο προστασίας και βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος³⁹.

³⁷ Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2016), Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πρόσβαση 15 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A12016ME%2FTXT>

³⁸ Ο.π. 37

³⁹ Ο.π. 37

Η προστασία του περιβάλλοντος αναφέρεται και στο άρθρο 37 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ορίζει «*Το υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος και η βελτίωση της ποιότητάς του πρέπει να ενσωματώνονται στις πολιτικές της Ένωσης και να διασφαλίζονται σύμφωνα με την αρχή της αειφόρου ανάπτυξης*»⁴⁰.

Εντούτοις, στην Συνθήκη της Ρώμης το 1957, με την οποία ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, δεν υπήρχε καμία αναφορά σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος, αφού είχε ως στόχο τη δημιουργία μιας κοινής αγοράς. Μετά την πρώτη Διάσκεψη για το Περιβάλλον, υπό την αιγίδα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, στη Στοκχόλμη της Σουηδίας το 1972, στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, που συνεδρίασε στο Παρίσι την ίδια χρονιά, διαπιστώθηκε ότι θα πρέπει να δοθεί προσοχή στη βελτίωση της ποιότητας της ζωής και του βιοτικού επιπέδου καθώς και στην προστασία του περιβάλλοντος. Δηλώθηκε η σημασία μιας κοινοτικής περιβαλλοντικής πολιτικής και ζήτηθηκε από τα κοινοτικά όργανα ένα πρόγραμμα δράσης μέχρι το 1973⁴¹.

Το 1987, στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, με την οποία επήλθαν τροποποιήσεις στις Συνθήκες για την ίδρυση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, ΕΟΚ και Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας), στην Ενότητα VI — Περιβάλλον Άρθρο 25, προστέθηκε ένας νέος τίτλος “ ΤΙΤΛΟΣ VII ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ”⁴². Το κεφάλαιο αυτό αποτέλεσε την πρώτη νομική βάση της περιβαλλοντικής πολιτικής.

Σύμφωνα με το άρθρο 130 παρ. 1, «*η δράση της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ως αντικείμενο τη διατήρηση, την προστασία και τη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος, τη συμβολή στην προστασία της υγείας των προσώπων και την εξασφάλιση συνετής και ορθολογικής χρησιμοποίησης των φυσικών πόρων*» και στηρίζεται στις αρχές της προληπτικής δράσης, της επανόρθωσης των προσβολών του περιβάλλοντος, κατά προτεραιότητα στην πηγή, καθώς και στην αρχή “ο ρυπαίνων πληρώνει”.

Στην παρ. 4 θεσπίζεται η αρχή της επικουρικότητας: να λαμβάνονται μέτρα σε ευρωπαϊκό επίπεδο μόνο όταν είναι πιο αποτελεσματικά συγκριτικά με τα μέτρα σε κάθε μεμονωμένη χώρα, «*Η Κοινότητα δρα στον τομέα του περιβάλλοντος εφόσον οι στόχοι που αναφέρονται στην παράγραφο 1 μπορούν να πραγματοποιηθούν καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο παρά σε επίπεδο των επί μέρους κρατών μελών*».

⁴⁰ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2000), Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πρόσβαση 19 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην {https://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_el.pdf }

⁴¹ Cvce.eu., Statement from the Paris Summit (19 to 21 October 1972), πρόσβαση 19 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην {https://www.cvce.eu/content/publication/1999/1/1/b1dd3d57-5f31-4796-85c3-cfd2210d6901/publishable_en.pdf }

⁴² Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (1987), Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, πρόσβαση 17 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην {<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A11986U%2FTXT> }

Το περιβάλλον καθιερώθηκε ως επίσημο πεδίο πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ το 1993 και με τη Συνθήκη της Λισαβόνας το 2009 η καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής κατέστη ως στόχος της.

Στις δεκαετίες που προηγήθηκαν η Ευρωπαϊκή Ένωση έκανε συνεχείς προσπάθειες για την προστασία του περιβάλλοντος.

Από το 1973, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκδίδει πολυετή προγράμματα δράσης για το περιβάλλον, που ορίζουν το πλαίσιο των μελλοντικών ενεργειών σε όλους τους τομείς της περιβαλλοντικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

- 1^ο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον (1973-1976)
- 2^ο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον (1977-1981)
- 3^ο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον (1983-1986)
- 4^ο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον (1987-1992)
- 5^ο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον (1993-2000)
- 6^ο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον (2002-2012)
- 7^ο Πρόγραμμα Δράσης (2013-2020)· Ευημερία εντός των ορίων του πλανήτη μας
- 8^ο Πρόγραμμα Δράσης (2020 – 2030)· Υποστηρίζει τους στόχους της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας ⁴³.

Για την προστασία του περιβάλλοντος η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει λάβει πάνω από 100 νομοθετικά μέτρα (Κανονισμούς, Οδηγίες, Αποφάσεις) για ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, που αφορούν διάφορους τομείς όπως του αέρα, της φύσης, των αποβλήτων, των χημικών προϊόντων, του κλίματος και των υδάτων και ρυθμίζουν μεταξύ άλλων, τη διαχείριση περιοχών, ειδών και πόρων έτσι ώστε να προάγεται η βιωσιμότητα και να προστατεύεται η ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον.

Η παλιότερη οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η οδηγία για τα πτηνά, που υιοθετήθηκε το 1979 και στοχεύει στην προστασία των 500 ειδών άγριων πτηνών. Από το 1992 η οδηγία για τους οικοτόπους διασφαλίζει τη διατήρηση περίπου 200 σπάνιων οικοτόπων και ενός ευρέος φάσματος σπάνιων, απειλούμενων ή ενδημικών ειδών ζώων και φυτών. Την ίδια χρονιά ιδρύθηκε το δίκτυο Natura 2000, που αποτελεί το μεγαλύτερο δίκτυο προστατευόμενων περιοχών στον κόσμο, με βασικούς τύπους αναπαραγωγής και ανάπαυσης για σπάνια και απειλούμενα είδη και σπάνια είδη φυσικών οικοτόπων. Επίσης, από το 1992 το Πρόγραμμα LIFE χρηματοδοτεί αποκλειστικά περιβαλλοντικούς και κλιματικούς σκοπούς.

---

⁴³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), 8^ο Πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον, πρόσβαση 15 Ιουλίου 2022, διαθέσιμο στην https://environment.ec.europa.eu/strategy/environment-action-programme-2030_en

Μια άνευ προηγουμένου ρυθμιστική έκρηξη σε πολλά τεχνικά αλλά και ορισμένα πολιτικά ζητήματα ξεκίνησε στα τέλη της δεκαετίας του '90 και αρχές της επόμενης, όπως η οδηγία για την ποιότητα του αέρα περιβάλλοντος 96/62/EK και η οδηγία πλαίσιο για τα ύδατα 2000/60/EK⁴⁴.

Δρομολογήθηκε η ολοκλήρωση, αναθεώρηση ή ο εκσυγχρονισμός υφιστάμενων νομοθετημάτων όπως για παράδειγμα οι θυγατρικές οδηγίες για την ποιότητα του αέρα (1999/30/EK, 2000/69/EK, 2002/3/EK), ο έλεγχος των εκπομπών αερίων των αυτοκινήτων (98/69/EK) και των φορτηγών (1999/96/EK), τα πρότυπα καυσίμων ή οι μεγάλες εγκαταστάσεις καύσης (2001/80/EK), η οδηγία για την αποτέφρωση αποβλήτων (2000/76/EK), η οδηγία για την υγειονομική ταφή /1999/31), ο Κανονισμός 1221/2009/EK περί της εκούσιας συμμετοχής οργανισμών σε κοινοτικό σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου (EMAS).

Εισήχθησαν νέα μέσα περιβαλλοντικής πολιτικής όπως της διαχείρισης των αποβλήτων των αυτοκινήτων που φτάνουν στο τέλος του κύκλου της ζωής τους (End of life Vehicles, 2000/53/EK) και του ηλεκτρικού & ηλεκτρονικού εξοπλισμού (2002/96/EK), η οδηγία για εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε σχέδια και προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2001/42/EK), η Περιβαλλοντική Ευθύνη (Οδηγία 2004/35/EK) και η οδηγία για το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου (2003/87/EK).

Το 2001 η Ευρωπαϊκή Ένωση υιοθέτησε τη Στρατηγική για την αειφόρο ανάπτυξη, που συνδυάζει πολιτικές με στόχο την οικονομικά, κοινωνικά και οικολογικά αειφόρο ανάπτυξη⁴⁵.

Το 2011 η Ευρωπαϊκή Ένωση δεσμεύθηκε να αντιστρέψει την απώλεια της βιοποικιλότητας και την υποβάθμιση των οικοσυστημάτων μέχρι το 2020 και ει δυνατόν στην αποκατάστασή τους⁴⁶.

Όσον αφορά την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αναπτύξει πολιτικές και στρατηγικές που έχουν εφαρμοστεί και αναθεωρηθεί με την πάροδο του χρόνου.

Το 2000 θεσπίστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα για την Κλιματική Αλλαγή (European Climate Change Programme, ECCP) για να συμβάλει στον προσδιορισμό πολιτικών και μέτρων που θα είναι πιο περιβαλλοντικά και οικονομικά αποδοτικοί.

---

⁴⁴ Hey, C. (2007), III. EU Environmental Policies: A short history of the policy strategies, EU Environmental Policy Handbook, University of Pittsburgh, πρόσβαση 2 Φεβρουαρίου 2022, διαθέσιμο στην {<http://aei.pitt.edu/98675/>}

⁴⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2001), Ανακοίνωση της Επιτροπής - Αειφόρος ανάπτυξη της Ευρώπης για έναν καλύτερο κόσμο: Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αειφόρο ανάπτυξη, COM(2001) 0264 final, πρόσβαση 20 Μαρτίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52001DC0264> }

⁴⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2011) Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Η ασφάλεια ζωής μας, το φυσικό μας κεφάλαιο: στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2020, COM(2011) 0244 final, πρόσβαση 20 Μαρτίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52011DC0244> }

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία αποτέλεσε τον πλέον ένθερμο υποστηρικτή του Πρωτοκόλλου του Κιότο, αποφάσισε να εφαρμόσει πιλοτικά την εμπορία εκπομπών εντός της ένωσης πριν από την επίσημη έναρξη του Πρωτοκόλλου και να εκδώσει τις *Οδηγίες 2003/87/EK* και *2004/101/EK* με τις οποίες θεσπίστηκε το Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών (Emissions Trading System, ETS). Σύμφωνα με αυτές, η πρώτη περίοδος του ευρωπαϊκού συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών ήταν η τριετία 2005-2007, ενώ οι επόμενες περιόδους εμπορίας ταυτίζονταν με τις πενταετείς περιόδους που προβλέπονται από το Πρωτόκολλο του Κιότο.

Τον Ιανουάριο του 2008 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε δεσμευτική νομοθεσία για την υλοποίηση των στόχων 20-20-20 “Δύο φορές το 20 έως το 2020, Η κλιματική αλλαγή και η ευκαιρία της Ευρώπης”⁴⁷. Η γνωστή ως «δέσμη για το κλίμα και την ενέργεια» στόχευε

- στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά τουλάχιστον 20% κάτω από τα επίπεδα του 1990,
- το 20% της κατανάλωσης ενέργειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης να προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές και
- μείωση κατά 20% στη χρήση πρωτογενούς ενέργειας σε σύγκριση με τα προβλεπόμενα επίπεδα μέσω τη βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης.

Και οδήγησε στα κάτωθι νομοθετήματα:

- την [Οδηγία 2009/29/EK](#) «για τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/EK με στόχο τη βελτίωση και την επέκταση του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου της Κοινότητας»,
- Την [απόφαση 406/2009/EK](#) «περί των προσπαθειών των κρατών μελών να μειώσουν τις οικείες εκπομπές αερίων θερμοκηπίου, ώστε να τηρηθούν οι δεσμεύσεις της Κοινότητας για μείωση των εκπομπών αυτών μέχρι το 2020»,
- [Οδηγία 2009/28/EK](#) «σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές». Δεσμευτικοί εθνικοί στόχοι αποβλέπουν σε συμμετοχή των ΑΠΕ κατά 20% στην ενεργειακή κατανάλωση σε επίπεδο ΕΕ. Οι στόχοι θα συμβάλουν στη μείωση της εξάρτησης της ΕΕ από τις εισαγωγές ενέργειας και στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου,
- [Οδηγία 2009/31/EK](#) «σχετικά με την αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα σε γεωλογικούς σχηματισμούς». Ένα νομικό πλαίσιο για την προώθηση της ανάπτυξης και την ασφαλή χρήση της δέσμευσης και αποθήκευσης άνθρακα (CCS).

Το Μάρτιο του 2010 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε τη στρατηγική «Ευρώπη 2020» για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, για τη δεκαετία 2011 – 2020 ⁴⁸, για μία Ευρώπη που θα χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους της, θα στηρίξει τη μετάβαση σε

⁴⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2008), Ανακοίνωση της Επιτροπής, Δύο φορές το 20 έως το 2020 - Η κλιματική αλλαγή και η ευκαιρία της Ευρώπης, COM/2008/0030, final, πρόσβαση 20 Μάϊου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52008DC0030>

⁴⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2010), ΕΥΡΩΠΗ 2020 Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, COM/2010/2020 τελικό, πρόσβαση 18 Μάϊου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A52010DC2020>

οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα, θα αυξήσει τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, θα εκσυγχρονίσει τον τομέα των μεταφορών και θα ενθαρρύνει την ενεργειακή αποδοτικότητα.

Το 2014 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε ένα νέο πλαίσιο πολιτικής για το κλίμα και την ενέργεια που αφορούσε την περίοδο 2020 έως 2030⁴⁹.

Το 2015 με την απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου δημιουργήθηκε και λειτούργησε το αποθεματικό σταθερότητας της αγοράς για το σύστημα εμπορίας εκπομπών αερίων θερμοκηπίου της Ένωσης και για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ⁵⁰.

Το 2015 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε μία στρατηγική πλαίσιο για μια ανθεκτική Ενεργειακή Ένωση με μακρόπνοη πολιτική για την κλιματική αλλαγή⁵¹.

Μέσω της δέσμης μέτρων «Καθαρή ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους», της 30ής Νοεμβρίου 2016⁵², για την απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές, ιδίως μέσω της οικοδόμησης μιας ισχυρής Ενεργειακής Ένωσης, καθορίστηκαν στόχοι για το 2030 ως προς την ενεργειακή απόδοση και τη χρήση ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές μέσα από τις οδηγίες (ΕΕ) 2018/2002 και (ΕΕ) 2018/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, και με την ενίσχυση της σχετικής νομοθεσίας, μεταξύ άλλων με την οδηγία (ΕΕ) 2018/844 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων.

Το 2018 με δύο Κανονισμούς του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ) 2018/842 και (ΕΕ) 2018/841 θεσπίστηκαν εθνικοί στόχοι για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου έως το 2030 και υποχρεώθηκαν τα κράτη μέλη να εξισορροπούν τις εκπομπές και τις απορροφήσεις αερίων του θερμοκηπίου από τη χρήση γης, την αλλαγή χρήσης γης και τη δασοκομία αντίστοιχα ⁵³.

---

⁴⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2014), Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Πλαίσιο πολιτικής για το κλίμα και την ενέργεια κατά την περίοδο από το 2020 έως το 2030, COM(2014)015 τελικό, πρόσβαση 25 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:52014DC0015>

⁵⁰ Απόφαση (ΕΕ) 2015/1814 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Οκτωβρίου 2015, σχετικά με τη θέσπιση και τη λειτουργία αποθεματικού για τη σταθερότητα της αγοράς όσον αφορά το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου και την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ, πρόσβαση 29 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32015D1814>

⁵¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2015), Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής - Στρατηγική πλαίσιο για μια ανθεκτική Ενεργειακή Ένωση με μακρόπνοη πολιτική για την κλιματική αλλαγή, COM/2015/080 τελικό, πρόσβαση 30 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52015DC0080>

⁵² Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2016), Ανακοίνωση της Επιτροπής για Καθαρή Ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους, COM (2016) 860 final, πρόσβαση 30 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:52016DC0860\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:52016DC0860(01))

⁵³ Κανονισμός (ΕΕ) 2018/842 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2018, σχετικά με τις δεσμευτικές ετήσιες μειώσεις των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου από τα κράτη μέλη από το 2021 έως το 2030, στο πλαίσιο της συμβολής στη δράση για το κλίμα για την τήρηση των δεσμεύσεων που απορρέουν από τη συμφωνία του Παρισιού και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 525/2013, πρόσβαση 1 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32018R0842> & Κανονισμός (ΕΕ) 2018/841 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2018, σχετικά με τη συμπερίληψη των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και των απορροφήσεων από

Η Επιτροπή, στην ανακοίνωσή της, της 28ης Νοεμβρίου 2018, με τίτλο «Καθαρός πλανήτης για όλους—Ένα ευρωπαϊκό, στρατηγικό, μακρόπνοο όραμα για μια ευημερούσα, σύγχρονη, ανταγωνιστική και κλιματικά ουδέτερη οικονομία», παρουσίασε ένα όραμα για την επίτευξη μηδενικών καθαρών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην Ένωση έως το 2050 μέσω μιας κοινωνικά δίκαιης και οικονομικά αποδοτικής μετάβασης⁵⁴.

Το 2018 εφαρμόστηκε ο Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1999⁵⁵ με σκοπό να διασφαλίσει την εφαρμογή και των πέντε διαστάσεων της στρατηγικής της Ενεργειακής Ένωσης με τρόπο συνεκτικό και συνεπή· απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές, ενεργειακή απόδοση, ενεργειακή ασφάλεια, εσωτερική αγορά ενέργειας και έρευνα, καινοτομία και ανταγωνιστικότητα. Υπό μια ευρύτερη έννοια, έχει επίσης ως σκοπό να διασφαλίσει την εκπλήρωση των στόχων της Ενεργειακής Ένωσης, ιδίως των επιδιώξεων του πλαισίου πολιτικής για το κλίμα και την ενέργεια για το 2030 και της συμφωνίας του Παρισιού για την κλιματική αλλαγή.

Ο εν λόγω κανονισμός απαιτούσε από τα κράτη μέλη να δημιουργήσουν ένα ενοποιημένο εθνικό σχέδιο για την ενέργεια και το κλίμα για την περίοδο 2021 έως 2030 μέχρι και την 31η Δεκεμβρίου 2019 και εφεξής ανά 10 έτη, να προετοιμάσουν μακροπρόθεσμες στρατηγικές χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα με 50ετή να δημιουργήσουν διετεείς εκθέσεις προόδου αναφορικά με την εφαρμογή, από την 15η Μαρτίου 2023 και μετά για την παρακολούθηση της προόδου των πέντε διαστάσεων της ενεργειακής ένωσης.

2.2.1 Διεθνής Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η νομική προσωπικότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναγνωρίστηκε στη Συνθήκη της Λισαβόνας και της επιτρέπει να συνάπτει διεθνείς συμφωνίες. Ως εκ τούτου είναι συμβαλλόμενο μέρος σε μια σειρά διεθνών και περιφερειακών συμφωνιών, μεταξύ των οποίων είναι ⁵⁶:

- Η Σύμβαση-πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή,
- Η Συμφωνία του Παρισιού,

δραστηριότητες χρήσης γης, αλλαγής χρήσης γης και δασοπονίας στο πλαίσιο για το κλίμα και την ενέργεια έως το 2030, καθώς και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 525/2013 και της απόφασης (ΕΕ) αριθ. 529/2013/ΕΕ, πρόσβαση 1 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32018R0841>

⁵⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018), Ανακοίνωση της Επιτροπής, Καθαρός πλανήτης για όλους Ένα ευρωπαϊκό, στρατηγικό, μακρόπνοο όραμα για μια ευημερούσα, σύγχρονη, ανταγωνιστική και κλιματικά ουδέτερη οικονομία, COM(2018) 773 final, πρόσβαση 2 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52018DC0773>

⁵⁵ Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και της Δράσης για το Κλίμα, για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 663/2009 και (ΕΚ) αριθ. 715/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, των οδηγιών 94/22/ΕΚ, 98/70/ΕΚ, 2009/31/ΕΚ, 2009/73/ΕΚ, 2010/31/ΕΕ, 2012/27/ΕΕ και 2013/30/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, των οδηγιών 2009/119/ΕΚ και (ΕΕ) 2015/652 του Συμβουλίου και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 525/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, πρόσβαση 2 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=CELEX%3A32018R1999>

⁵⁶ Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Κοινοβουλευτικής Έρευνας (2019), Προστασία του Περιβάλλοντος, πρόσβαση 7 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην https://www.what-europe-does-for-me.eu/data/pdf/focus/focus07_el.pdf

- Η Σύμβαση του Aarhus του 1998, σχετικά με την πρόσβαση σε πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη σε θέματα περιβάλλοντος,
- Η Σύμβαση για τον αέρα, (Convention on Long – range Transboundary Air Pollution) και τα πρωτόκολλά της,
- Η Σύμβαση του Ρότερνταμ , αφορά τα χημικά προϊόντα,
- Η Σύμβαση της Στοκχόλμης για το εμπόριο επικίνδυνων χημικών προϊόντων,
- Το Πρωτόκολλο του Μόντρεαλ , σχετικά με τους έμμοιους οργανικούς ρύπους,
- Η Σύμβαση της Μιναμάτα για τον υδράργυρο,
- Η Σύμβαση για τη βιολογική ποικιλότητα και τα πρωτόκολλά της,
- Η Σύμβαση CITES (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora) σχετικά με το διεθνές εμπόριο των ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας που απειλούνται με εξαφάνιση καθώς και τις συμβάσεις για συγκεκριμένες περιοχές,
- Η Σύμβαση της Βασιλείας που αφορά τα επικίνδυνα απόβλητα και
- Η σύμβαση MARPOL για την πρόληψη της ρύπανσης από πλοία.

Η ηγεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την κλιματική αλλαγή έχει διερευνηθεί σε μεγάλο βαθμό από την υφιστάμενη βιβλιογραφία⁵⁷ και κατά πόσο έχει στεφθεί με επιτυχία. Ωστόσο, η κλιματική αλλαγή έχει καταστεί κεντρικό στοιχείο της εξωτερικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συνεργάζεται με τους εταίρους της ανά τον κόσμο για την προώθηση της δράσης για το κλίμα και τη χρηματοδότησή της. Στις διμερείς σχέσεις της με τρίτες χώρες, μοιράζεται την εξειδικευμένη γνώση της και ενθαρρύνει τους εταίρους να αναλάβουν φιλόδοξα μέτρα κατά της υπερθέρμανσης του πλανήτη, παρέχοντας στοχευμένη υποστήριξη, όπου χρειάζεται, σε όσους πλήττονται περισσότερο, για να συμβάλει στον μετασχηματισμό των οικονομιών τους⁵⁸.

Από τον Ιούνιο του 2022 στις διμερείς εμπορικές συμφωνίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενσωματώθηκαν κριτήρια βιωσιμότητας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η εμπορική συμφωνία με τη Νέα Ζηλανδία, η οποία υπεγράφη την 1η Ιουλίου 2022 και περιλαμβάνει σύγχρονες διατάξεις για το εμπόριο και τη βιωσιμότητα, συμπεριλαμβανομένων των κυρώσεων που συνδέονται με την τήρηση της συμφωνίας του Παρισιού⁵⁹.

Στις 18 Μαΐου 2022, ως μέρος της πρωτοβουλίας REPowerEU, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε κοινή ανακοίνωση με τον Υπάτο Εκπρόσωπο της Ένωσης για θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και

⁵⁷ Oberthür, S., & Dupont, C. (2021). The European Union's international climate leadership: towards a grand climate strategy? *Journal of European Public Policy*, 28(7), 1095–1114 πρόσβαση 29 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://doi.org/10.1080/13501763.2021.1918218>}

⁵⁸ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Στόχοι για το κλίμα και εξωτερική πολιτική της ΕΕ, πρόσβαση 10 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://www.consilium.europa.eu/el/policies/climate-change/climate-external-policy/>}

⁵⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ηγετικός ρόλος στην πράσινη μετάβαση, ηγετικός ρόλος στην παγκόσμια σκηνή, πρόσβαση 10 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην {https://state-of-the-union.ec.europa.eu/leading-green-transition_el#ref-%CE%B7%CE%B3%CE%B5%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82-%CF%81%CF%8C%CE%BB%CE%BF%CF%82-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CF%80%CE%B1%CE%B3%CE%BA%CF%8C%CF%83%CE%BC%CE%B9%CE%B1-%CF%83%CE%BA%CE%B7%CE%BD%CE%AE}

Πολιτικής Ασφάλειας για την εξωτερική ενεργειακή στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁶⁰. Η συγκεκριμένη στρατηγική στοχεύει στην ενίσχυση της ενεργειακής ασφάλειας, της ανθεκτικότητας και της ανοικτής στρατηγικής αυτονομίας της μέσω της διαφοροποίησης του ενεργειακού εφοδιασμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της ενίσχυσης της εξοικονόμησης ενέργειας και της ενεργειακής απόδοσης και στην επιτάχυνση της παγκόσμιας πράσινης και δίκαιης ενεργειακής μετάβασης για τη διασφάλιση βιώσιμης, ασφαλούς και οικονομικά προσιτής ενέργειας για την ίδια και τον κόσμο. Μέσω της στρατηγικής θα δημιουργηθούν μακροπρόθεσμες εταιρικές σχέσεις με προμηθευτές, συμπεριλαμβανομένης της συνεργασίας για το υδρογόνο ή άλλες πράσινες τεχνολογίες.

Έχει προηγηθεί, το 2021, η κοινή ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Έπατου Εκπρόσωπου της Ένωσης για θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας, που προτείνεται μια νέα ευρωπαϊκή στρατηγική, ένα σχέδιο για σημαντικές επενδύσεις στην ανάπτυξη υποδομών σε ολόκληρο τον κόσμο «Global Gateway»⁶¹.

Η στρατηγική βασίζεται στην ευρωπαϊκή δέσμευση για παγκόσμια πράσινη και δίκαιη ενεργειακή μετάβαση, με την αύξηση της εξοικονόμησης ενέργειας και της ενεργειακής απόδοσης για τη μείωση της πίεσης στις τιμές, την τόνωση της ανάπτυξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και του υδρογόνου και την ενίσχυση της ενεργειακής διπλωματίας.

Η στρατηγική Global Gateway στηρίζει βιώσιμες και αξιόπιστες συνδέσεις, στην υπηρεσία των ανθρώπων και του πλανήτη. Θα συμβάλει στην αντιμετώπιση των πλέον πιεστικών παγκόσμιων προκλήσεων, από την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής έως τη βελτίωση των συστημάτων υγείας και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της ασφάλειας των παγκόσμιων αλυσίδων εφοδιασμού.

Σύμφωνα με την εν λόγω στρατηγική έξι αρχές θα διέπουν τις σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τους εταίρους της⁶²,

- δημοκρατικές αξίες και υψηλές προδιαγραφές,
- χρηστή διακυβέρνηση και διαφάνεια
- ισότιμες εταιρικές σχέσεις,

⁶⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Κοινή ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την επιτροπή περιφερειών, την εξωτερική ενεργειακή στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Εξωτερική ενεργειακή δέσμευση της ΕΕ σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο, JOIN(2022) 23 final, πρόσβαση 29 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52022JC0023>}

⁶¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Κοινή ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων Global Gateway, JOIN (2021) 30 final, πρόσβαση 28 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021JC0030>}

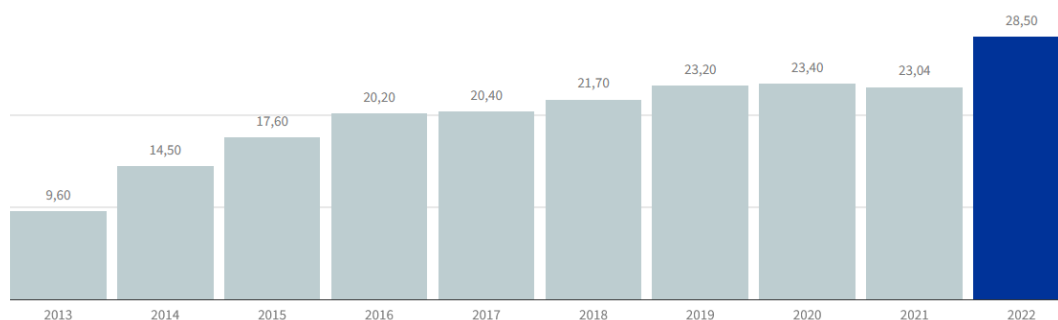
⁶² Οπ. 61

- πράσινη και καθαρή ενέργεια,
- έμφαση στην ασφάλεια και
- κινητοποίηση επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα.

και θα αφορούν επενδύσεις στον ψηφιακό τομέα, στις μεταφορές, στον τομέα της υγείας, στην εκπαίδευση και έρευνα και στο κλίμα και την ενέργεια, που θα ανέλθουν σε 300 δις ευρώ μέσω των χρηματοδοτικών εργαλείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.2.2 Ευρωπαϊκή Ένωση και διεθνή χρηματοδότηση για το κλίμα

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, συμβάλει με το 1/3 περίπου του προϋπολογισμού της στη χρηματοδότηση για το κλίμα στον κόσμο. Το 2022 διέθεσε στις αναπτυσσόμενες χώρες (χώρες εταίρους της) χρηματοδότηση ύψους 28.5 δις ευρώ έτσι ώστε να τις βοηθήσει να μειώσουν τις εκπομπές τους και να αναπτύξουν ανθεκτικότητα έναντι των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής ⁶³.

Οι πηγές για τα στοιχεία περιλαμβάνουν τον προϋπολογισμό της ΕΕ, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.

* Το συνολικό ποσό της δημόσιας χρηματοδότησης υπολογίζεται με τη χρήση νέας μεθοδολογίας, η οποία βασίζεται στις δεσμεύσεις για διμερείς χρηματοδοτήσεις και στις εκταμιεύσεις πολυμερών χρηματοδοτήσεων που πραγματοποιήθηκαν το 2022. Εάν χρησιμοποιείτο η μεθοδολογία του προηγούμενου έτους, η συνολική δημόσια χρηματοδοτική συνεισφορά για το 2022 θα ανερχόταν σε 30,5 δις. ευρώ.

Εικόνα 21, Συμβολή της Ευρώπης στη χρηματοδότηση για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής (δισ ευρώ)

⁶³ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Ενημερωτικό γράφημα για την ευρωπαϊκή συμβολή στη χρηματοδότηση για το κλίμα, πρόσβαση 30 Ιουνίου 2023, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/infographics/climate-finance/>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία

*““Green Deal is Europe’s man on the moon moment”,
“Our goal is to reconcile the economy with our planet.””*

*Ursula von der Leyen⁶⁴
Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής*

Στις 28 Νοεμβρίου 2019 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα, κηρύσσοντας ευρωπαϊκή και παγκόσμια κατάσταση έκτακτης ανάγκης για το κλίμα και το περιβάλλον και ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διασφαλίσει ότι όλες οι σχετικές νομοθετικές προτάσεις και ο προϋπολογισμός θα είναι σε πλήρη συμφωνία με το στόχο του περιορισμού της υπερθέρμανσης του πλανήτη κάτω από 1,5 βαθμό Κελσίου. Το εν λόγω ψήφισμα σχετικά με την κλιματική και περιβαλλοντική κατάσταση έκτακτης ανάγκης εγκρίθηκε με 429 ψήφους υπέρ, 225 ψήφους κατά και 19 αποχές⁶⁵.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 11 Δεκεμβρίου 2019 ενέκρινε την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, η οποία παρουσιάστηκε σε έκτακτη Σύνοδο της ολομέλειας στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο από την Πρόεδρό της Ursula von der Leyen. Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία (European Green Deal) εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 13 Δεκεμβρίου 2019.

Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία είναι μια *“νέα αναπτυξιακή στρατηγική που αποσκοπεί στον μετασχηματισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε μια δίκαιη και ενημερούσα κοινωνία που θα διαθέτει μια οικονομία σύγχρονη, ανταγωνιστική και αποδοτική ως προς τη χρήση των πόρων, στην οποία ως το 2050 θα έχουν μηδενιστεί οι καθαρές εκπομπές αερίων θερμοκηπίου και όπου η οικονομική ανάπτυξη θα έχει αποσυνδεθεί από τη χρήση των πόρων”*⁶⁶.

Αποτελεί έναν χάρτη πορείας με δράσεις, οι οποίες έχουν απώτερο στόχο την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050 μετατρέποντας τις περιβαλλοντικές και κλιματικές προκλήσεις σε ευκαιρίες σε όλους τους τομείς πολιτικής ώστε

⁶⁴ Simon, F. (2019) *EU Commission unveils ‘European Green Deal’: The key points*, Euractiv, πρόσβαση 22 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.euractiv.com/section/energy-environment/news/eu-commission-unveils-european-green-deal-the-key-points> }, (Μετάφραση : “Η Πράσινη Συμφωνία είναι «ο άνθρωπος της Ευρώπης στο φεγγάρι». Στόχος μας είναι να συμφιλώσουμε την οικονομία με τον πλανήτη μας”),

⁶⁵ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2019), Δελτίο Τύπου, Το ΕΚ κηρύσσει κατάσταση κλιματικής έκτακτης ανάγκης, πρόσβαση 22 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.europarl.europa.eu/news/el/press-room/20191121IPR67110/to-ek-kirussei-katastasi-klimatikis-ektaktis-anagkis>

⁶⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2019), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, COM(2019) 640 final, πρόσβαση 15 Μαρτίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN>

- ✓ η οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης να κινηθεί προς μια καθαρή και κυκλική οικονομία, ενισχύοντας τις επιχειρήσεις να γίνουν παγκόσμιοι ηγέτες στα καθαρά προϊόντα και τις καθαρές τεχνολογίες έτσι ώστε να καταστεί περισσότερο βιώσιμη η οικονομία,
- ✓ να αποκατασταθεί η βιοποικιλότητα και να μειωθεί η ρύπανση,
- ✓ να διασφαλιστεί η δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς μετάβαση,
- ✓ να επιτευχθεί η βελτίωση της ποιότητας ζωής των σημερινών και των μελλοντικών γενεών.

Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία έχει θέσει μια δέσμη πρωτοβουλιών πολιτικής, με στόχο να θέσει την Ευρωπαϊκή Ένωση σε τροχιά προς την πράσινη μετάβαση.

Οι πολιτικές πρωτοβουλίες είναι :

1. Αύξηση της φιλοδοξίας για το κλίμα για το 2030 και το 2050, Στρατηγική για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή,
2. Παροχή καθαρής, οικονομικά προσιτής και ασφαλούς ενέργειας,
3. Κινητοποίηση της βιομηχανίας για μια καθαρή και κυκλική οικονομία,
4. Οικοδόμηση και ανακαίνιση με αποδοτικό τρόπο ως προς την κατανάλωση ενέργειας και πόρων,
5. Επιτάχυνση της μετάβασης προς μία βιώσιμη και έξυπνη κινητικότητα,
6. Από το αγρόκτημα στο πιάτο (Farm to Fork), σχεδίαση ενός δίκαιου, υγιεινού και φιλικού προς το περιβάλλον συστήματος τροφίμων,
7. Διατήρηση και αποκατάσταση των οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας και
8. Φιλοδοξία μηδενικής ρύπανσης για ένα περιβάλλον απαλλαγμένο από τοξικές ουσίες.

Οι ανωτέρω πολιτικές δεν δρουν αυτόνομα, αλλά συνεργάζονται και αλληλοσυμπληρώνονται καθώς είναι στενά αλληλένδετες και αλληλοενισχυόμενες.

3.1 Στρατηγική για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε την ανακοίνωσή της σχετικά με τη νέα στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή στις 24 Φεβρουαρίου 2021⁶⁷ μετά από μία ανοικτή δημόσια διαβούλευση που έλαβε χώρα μεταξύ Μαΐου και Αυγούστου 2020.

Η στρατηγική βασίζεται στη στρατηγική προσαρμογής του 2013 και αποτελεί μία από τις βασικές δράσεις που προσδιορίζονται στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία. Από την πρώτη στρατηγική ήδη όλα τα κράτη μέλη έχουν θέσει σε εφαρμογή εθνικό σχέδιο προσαρμογής τους στην κλιματική αλλαγή.

Στόχος της εν λόγω στρατηγικής είναι η ενίσχυση της ικανότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του κόσμου να προσαρμοστούν και να ελαχιστοποιήσουν τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και ταυτόχρονα να αναπτύξουν και να επιταχύνουν περαιτέρω δράσεις σε ολόκληρη την

⁶⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Διαμορφώνοντας μια Ευρώπη ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή - η νέα στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, COM(2021) 82 final, πρόσβαση 29 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2021%3A82%3AFIN>}

οικονομία και την κοινωνία. Βασικά στοιχεία της στρατηγικής είναι η ανάπτυξη λύσεων βασισμένων στη φύση, η δράση για την κάλυψη των γνωστικών κενών και η χρηματοδότηση της κλιματικής προσαρμογής.

Η στρατηγική, προκειμένου να αυξηθεί η ετοιμότητα στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, επικεντρώνεται κυρίως στην αλληλεπίδραση με άλλες στρατηγικές όπως το Σχέδιο Δράσης Κυκλικής Οικονομίας, η Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα, κ.α. Επιπλέον, η προσαρμογή θα αντιμετωπιστεί σε προσεχείς νομοθετικές προτάσεις που στοχεύουν σε πολλές διαφορετικές υφιστάμενες οδηγίες και κανονισμούς (οδηγία INSPIRE, οδηγία για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων, κανονισμός για προϊόντα δομικών κατασκευών, οδηγίες για την εμπορία δασικού πολλαπλασιαστικού υλικού κ.α.). Όπως και με την προηγούμενη στρατηγική, τα κράτη μέλη θα παραμείνουν οι κεντρικοί εταίροι υλοποίησης.

Στη σύνοδο ολομέλειας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, στις 17 Δεκεμβρίου 2020, εγκρίθηκε ψήφισμα ιδίας πρωτοβουλίας, που συμβουλεύει ότι η επερχόμενη στρατηγική θα πρέπει να θέτει δεσμευτικούς και ποσοτικοποιήσιμους στόχους τόσο σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και σε επίπεδο κρατών μελών και να υπάρξει ειδικό παρατηρητήριο υγείας για παρακολούθηση, ανάλυση και πρόληψη των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στην υγεία⁶⁸.

Το Συμβούλιο ενέκρινε τα συμπεράσματά του, με τα οποία υποστηρίζουν τη νέα στρατηγική στις 3 Ιουνίου 2021⁶⁹. Το Συμβούλιο υπογράμμισε την έμφαση που δίνει η στρατηγική στη συλλογή και κοινή χρήση δεδομένων και στη βελτίωση της πλατφόρμας Climate-ADAPT. Επιπλέον, επισήμανε τη σημασία των λύσεων που βασίζονται στη φύση και της σχέσης κλίματος-νερού που αντικατοπτρίζεται στη στρατηγική. Επίσης, κάλεσε την Επιτροπή να εργαστεί μαζί με τα κράτη μέλη για την ανάπτυξη ενός πλαισίου που επιτρέπει τη χρήση ασφάλισης έναντι των κινδύνων που σχετίζονται με το κλίμα.

Στο πλαίσιο της στρατηγικής κατατέθηκε το 2020 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ένα σχέδιο κλιματικών στόχων με ορίζοντα το 2030⁷⁰, που αποτέλεσε τη βάση για τον κλιματικό νόμο.

---

⁶⁸ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2020) Ψήφισμα Ιδίας Πρωτοβουλίας σχετικά με τη στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, πρόσβαση 29 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0382_EN.html

⁶⁹ Συμβούλιο (2021), Δελτίο Τύπου, Το Συμβούλιο εγκρίνει νέα στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, πρόσβαση 29 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2021/06/10/council-endorses-new-eu-strategy-on-adaptation-to-climate-change/>

⁷⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Ενίσχυση της κλιματικής φιλοδοξίας της Ευρώπης για το 2030 Επενδύουμε σε ένα κλιματικά ουδέτερο μέλλον προς όφελος των πολιτών μας, COM (2020) 562 final, πρόσβαση 29 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52020DC0562>

3.2 Παροχή καθαρής, οικονομικά προσιτής και ασφαλούς ενέργειας

Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία θέτει ως στόχο η Ευρώπη να γίνει κλιματικά ουδέτερη έως το 2050 και ένας από τους πυλώνες για την επίτευξη αυτού είναι η δυνατότητα παροχής καθαρής, οικονομικά προσιτής και ασφαλούς ενέργειας. Το 75 % των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση προέρχεται από την χρήση και παραγωγή ενέργειας. Προκειμένου να επιτευχθεί η μετάβαση στην καθαρή ενέργεια η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία υιοθετεί τις κάτωθι τρεις αρχές⁷¹,

1. ο ενεργειακός εφοδιασμός θα είναι ασφαλής και οικονομικά προσιτός για τους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
2. δημιουργία πλήρους ολοκληρωμένης, διασυνδεδεμένης και ψηφιοποιημένης ενεργειακής αγοράς και
3. προώθηση της ενεργειακής απόδοσης, μέσω της βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων και της ανάπτυξης ενός τομέα παραγωγής ενέργειας, ο οποίος θα βασίζεται σε μεγάλο βαθμό σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Προκειμένου να διασφαλιστούν οι ανωτέρω αρχές, η Ευρωπαϊκή Ένωση μεταξύ άλλων:

- στηρίζει την ανάπτυξη και την υιοθέτηση καθαρότερων πηγών ενέργειας, όπως η ανανεώσιμη υπεράκτια ενέργεια και το υδρογόνο,
- προωθεί την ενοποίηση των ενεργειακών συστημάτων σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση και
- αναπτύσσει διασυνδεδεμένες ενεργειακές υποδομές μέσω των ενεργειακών διαδρόμων της.

3.2.1 Υπεράκτιες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας

Η ανανεώσιμη ενέργεια των θαλασσών αποτελείται από πολλές διαφορετικές πηγές που είναι άφθονες, φυσικές και καθαρές, όπως ο άνεμος, το κύμα και η παλίρροια. Ενώ η αιολική ενέργεια είναι η μόνη υπεράκτια τεχνολογία που λειτουργεί επί του παρόντος με ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή βλέπει επίσης τεράστιες δυνατότητες σε άλλες τεχνολογίες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, όπως η παλιρροιακή και η κυματική ενέργεια, η πλωτή ηλιακή ενέργεια και τα φύκια για βιοκαύσιμα.

Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι υπεράκτιες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας μπορούν να συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων για την ενέργεια και το κλίμα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε τη στρατηγική για την αξιοποίηση του δυναμικού των υπεράκτιων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για ένα κλιματικά ουδέτερο μέλλον στις 19 Νοεμβρίου 2020, η οποία προτείνει

⁷¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ενέργεια και Πράσινη Συμφωνία, Μετάβαση στην Καθαρή ενέργεια, πρόσβαση 20 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/energy-and-green-deal_el

συγκεκριμένους τρόπους για τη στήριξη της μακροπρόθεσμης βιώσιμης ανάπτυξης του εν λόγω τομέα ⁷².

Η στρατηγική θέτει στόχους για εγκατεστημένη ισχύ τουλάχιστον 60 GW υπεράκτιας αιολικής ενέργειας και 1 GW ωκεάνιας ενέργειας έως το 2030 και 300 GW και 40 GW, αντίστοιχα, έως το 2050 και υπερβαίνει τον στενό ορισμό των παραγόντων παραγωγής ενέργειας και αντιμετωπίζει ευρύτερα ζητήματα, όπως πρόσβαση στον θαλάσσιο χώρο, τεχνολογική μεταφορά ερευνητικών έργων από το εργαστήριο στην πράξη και περιφερειακή και διεθνή συνεργασία ⁷³.

Όσον αφορά την υπεράκτια αιολική ενέργεια, η εμπορική ανάπτυξη πλωτών τεχνολογιών θα επιτρέψει την εκμετάλλευση ενός πολύ ευρύτερου φάσματος πιθανών υπεράκτιων τοποθεσιών. Η στρατηγική επιδιώκει να διευκολύνει την απαραίτητη επένδυση ύψους σχεδόν 800 δις ευρώ σε υπεράκτιες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας έως το 2050, βρίσκοντας τον καλύτερο συνδυασμό δημόσιας και ιδιωτικής χρηματοδότησης και προβλέπει την παροχή ενός νομικού πλαισίου, που θα προωθεί καινοτόμα και οικονομικά αποδοτικά έργα.

Η περιφερειακή συνεργασία είναι απαραίτητη και για το σκοπό αυτό θα προωθηθεί μια πανευρωπαϊκή αλυσίδα εφοδιασμού που θα περιλαμβάνει πολλές περιοχές τόσο παράκτιες όσο και εσωτερικές και θα επιδιωχθεί η ενίσχυση του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού για μια επιτυχημένη μεγάλης κλίμακας ανάπτυξη υπεράκτιων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε νομοθετική πρόταση στις 14 Ιουλίου 2021 για την αναθεώρηση της οδηγίας για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (κεφ. 4.5). Αυτό περιλαμβάνει διάταξη που υποχρεώνει τα κράτη μέλη να συνεργάζονται για την ποσότητα της υπεράκτιας παραγωγής ανανεώσιμων πηγών ενέργειας που θα αναπτυχθεί σε κάθε θαλάσσια λεκάνη έως το 2050 και θα αυξάνει τη διασυνοριακή τους συνεργασία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, μεταξύ άλλων, μέσω υπεράκτιων κόμβων.

Επίσης, με τον Κανονισμό για τα διευρωπαϊκά δίκτυα ενέργειας (βλ. κεφ. 3.2.4) τίθενται νέες κατηγορίες υποδομών για υβριδικά υπεράκτια δίκτυα και ακτινωτές γραμμές, καθώς και διατάξεις που επιτρέπουν την επιτάχυνση της επέκτασης των υπεράκτιων δικτύων.

---

⁷² Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Μια στρατηγική της ΕΕ για την αξιοποίηση του δυναμικού των υπεράκτιων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για ένα κλιματικά ουδέτερο μέλλον, COM(2020) 741 final, πρόσβαση 30 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2020%3A741%3AFIN&qid=1605792629666>

⁷³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Υπεράκτια Ανανεώσιμη Ενέργεια, πρόσβαση 30 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην https://energy.ec.europa.eu/topics/renewable-energy/offshore-renewable-energy_en

Το 2021, συστάθηκε μία ομάδα εργασίας για τις υπεράκτιες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (The Working Group on Offshore Renewable Energy, WGORE) στο πλαίσιο του βιομηχανικού φόρουμ για την καθαρή ενέργεια με σκοπό τον εντοπισμό των βιομηχανικών προκλήσεων του τομέα για την επίτευξη των στόχων για το 2030 και το 2050.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα ίδιας πρωτοβουλίας σχετικά με τη στρατηγική υπεράκτιων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις 16 Φεβρουαρίου 2022. Στο ψήφισμά του μεταξύ άλλων ζήτησε τη γρήγορη ανάπτυξη υπεράκτιων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και χρονικά όρια για τις αρχές που εγκρίνουν άδειες ⁷⁴.

Τον Οκτώβριο του 2023 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανέλαβε δύο πρωτοβουλίες ώστε να επιταχυνθεί η ανάπτυξη και παραγωγή αιολικής ενέργειας καταθέτοντας το ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης για την αιολική ενέργεια και την Ανακοίνωση σχετικά με την επίτευξη των φιλοδοξιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την υπεράκτια αιολική ενέργεια.

3.2.2 Στρατηγική για το υδρογόνο

Με την στρατηγική για το υδρογόνο, που ανακοινώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 8 Ιουλίου 2020⁷⁵, παρουσιάστηκε το όραμα για τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού οικοσυστήματος υδρογόνου από την έρευνα και την καινοτομία έως την κλιμάκωση της παραγωγής και των υποδομών σε διεθνή διάσταση. Η στρατηγική αυτή αποτελεί επίσης σημαντικό μέρος της στρατηγικής για την ενοποίηση του ενεργειακού συστήματος και συνδέεται με άλλες στρατηγικές, ιδίως με τη Νέα Βιομηχανική Στρατηγική που εγκρίθηκε στις 10 Μαρτίου 2020 και τη Στρατηγική για τη Βιώσιμη και Έξυπνη Κινητικότητα που εγκρίθηκε στις 9 Δεκεμβρίου 2020.

Ο στόχος της στρατηγικής είναι να δημιουργήσει ένα ευνοϊκό περιβάλλον για την κλιμάκωση της προσφοράς και της ζήτησης ανανεώσιμων πηγών υδρογόνου. Για την πραγματοποίηση του ανωτέρω στόχου, τίθεται ένα χρονοδιάγραμμα με τρεις στρατηγικές φάσεις έως το 2050. Η πρώτη φάση αφορά τα έτη 2020 – 2024, η δεύτερη τα έτη 2025 – 2030 και η τελική φάση τα έτη 2030 – 2050.

⁷⁴ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, (2022) Ψήφισμα Ιδίας Πρωτοβουλίας για τη Στρατηγική για Υπεράκτιες Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, (2021/2012(INI), πρόσβαση 1 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην <https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/summary.do?id=1694133&t=e&l=en>

⁷⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Στρατηγική για το υδρογόνο για μια κλιματικά ουδέτερη Ευρώπη COM(2020) 301 final, πρόσβαση 15 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0301>

Στις 11 Δεκεμβρίου 2020 το Συμβούλιο ενέκρινε συμπεράσματα με τίτλο «Προς μια αγορά υδρογόνου για την Ευρώπη», παρέχοντας πολιτική καθοδήγηση⁷⁶.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα ίδιας πρωτοβουλίας σχετικά με τη στρατηγική για το υδρογόνο στις 19 Μαΐου 2021⁷⁷.

Με τη δημοσίευση του σχεδίου REPowerEU τον Μάιο του 2022, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ολοκλήρωσε τις προτάσεις της για τη στρατηγική της για το υδρογόνο, αυξάνοντας παράλληλα περαιτέρω τις ευρωπαϊκές φιλοδοξίες για το ανανεώσιμο υδρογόνο, ενισχύοντας την παραγωγή ανανεώσιμου υδρογόνου έως το 2030, με την αύξηση της ποσότητας σε 20 μεγατόνους/χρόνο (από 10 μεγατόνους/χρόνο, που είχε προτείνει το 2020).

Στο πλαίσιο της στρατηγικής για το υδρογόνο έχουν συσταθεί το Δίκτυο Ενέργειας Υδρογόνου και η Ευρωπαϊκή Συμμαχία Καθαρού Υδρογόνου και έχει προταθεί η ίδρυση Ευρωπαϊκής Τράπεζας Υδρογόνου.

- ❖ Το Δίκτυο Ενέργειας Υδρογόνου (Hydrogen Energy Network) είναι μια άτυπη ομάδα εκπροσώπων των υπουργείων ενέργειας των κρατών μελών, η οποία έχει ως στόχο να βοηθήσει τις εθνικές αρχές να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες που προσφέρει το υδρογόνο ως φορέας ενέργειας. Λειτουργεί ως άτυπη πλατφόρμα για την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τις ορθές πρακτικές, την εμπειρία και τις τελευταίες εξελίξεις στον τομέα του υδρογόνου, καθώς και για την από κοινού εργασία σε συγκεκριμένα θέματα, ώστε να επιτευχθεί η ανάπτυξη τεχνολογιών υδρογόνου έως το 2030.
- ❖ Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει εγκαινιάσει την Ευρωπαϊκή Συμμαχία Καθαρού Υδρογόνου (European Clean Hydrogen Alliance)⁷⁸, που αποτελείται από εκπροσώπους της βιομηχανίας, των δημόσιων αρχών και την κοινωνία των πολιτών. Η Συμμαχία καθορίζει την επενδυτική ατζέντα ώστε να διευκολυνθεί η υλοποίηση των δράσεων της στρατηγικής.
- ❖ Η ίδρυση Ευρωπαϊκής Τράπεζας Υδρογόνου ανακοινώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 16 Μαρτίου 2023 με σκοπό τη διευκόλυνση απελευθέρωσης ιδιωτικών επενδύσεων

⁷⁶ Συμβούλιο (2020), Δελτίο Τύπου, Συμπεράσματα «Προς μία αγορά Υδρογόνου», πρόσβαση 16 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2020/12/11/towards-a-hydrogen-market-for-europe-council-adopts-conclusions/>

⁷⁷ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2021), Ψήφισμα Ιδίας Πρωτοβουλίας, «Ευρωπαϊκή Στρατηγική για το Υδρογόνο» (2020/2242(INI) πρόσβαση 17 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0241_EL.html}, & Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, πρόσβαση 18 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-eu-hydrogen-strategy>

⁷⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκή Συμμαχία Καθαρού Υδρογόνου, πρόσβαση 20 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry/strategy/industrial-alliances/european-clean-hydrogen-alliance_en

σε αλυσίδες αξίας υδρογόνου, τόσο σε εγχώριο επίπεδο όσο και σε τρίτες χώρες⁷⁹. Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Υδρογόνου είναι ένα χρηματοδοτικό μέσο που λειτουργεί εσωτερικά από τις υπηρεσίες της Επιτροπής.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καθόρισε έναν οδικό χάρτη με 20 σημεία δράσης, που υλοποιήθηκαν έως το πρώτο τρίμηνο του 2022⁸⁰.

Τον Μάιο του 2022, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ξεκίνησε δύο διαβουλεύσεις σχετικά με δύο κατ' εξουσιοδότηση πράξεις που διευκρινίζουν τους κανόνες που ισχύουν για το ανανεώσιμο υδρογόνο σύμφωνα με την οδηγία του 2018 για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Η πρώτη διαβούλευση καλύπτει τα ανανεώσιμα καύσιμα μη βιολογικής προέλευσης και θέτει τα κριτήρια για τα προϊόντα που εμπίπτουν στην κατηγορία «ανανεώσιμο υδρογόνο» και η δεύτερη διαβούλευση προτείνει ένα λεπτομερές σχέδιο για τον υπολογισμό των εκπομπών αερίων του ανανεώσιμου υδρογόνου και των καυσίμων ανακυκλωμένου άνθρακα.

Στις 10 Φεβρουαρίου 2023 εκδόθηκαν και οι δύο κατ' εξουσιοδότηση πράξεις, οι οποίες αφενός είναι αλληλένδετες και αφετέρου είναι απαραίτητες για τον συνυπολογισμό των καυσίμων στον στόχο των κρατών μελών για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την επίτευξη του στόχου των 10 εκατ. τόνων εγχώριας παραγωγής ανανεώσιμου υδρογόνου και των 10 εκατ. τόνων εισαγόμενου ανανεώσιμου υδρογόνου βάσει του του σχεδίου REPowerEU⁸¹.

3.2.3 Στρατηγική για την ενοποίηση του ενεργειακού συστήματος

Μετά από ανοικτή δημόσια διαβούλευση που ολοκληρώθηκε στις 8 Ιουνίου 2020, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε στις 8 Ιουλίου 2020 τη στρατηγική για την ενοποίηση του ενεργειακού συστήματος⁸². Η συγκεκριμένη στρατηγική σχεδιάστηκε βασιζόμενη στις οκτώ νομικές πράξεις

⁷⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2023), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών για την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Υδρογόνου, COM (2023) 156 final, πρόσβαση 25 Απριλίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52023DC0156&qid=1682349760946>

⁸⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Βασικές Δράσεις της στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το υδρογόνο, πρόσβαση 1 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-systems-integration/hydrogen/key-actions-eu-hydrogen-strategy_en

⁸¹ Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2023/1184 της Επιτροπής της 10ης Φεβρουαρίου 2023 για τη συμπλήρωση της οδηγίας (ΕΕ) 2018/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου με τη θέσπιση ενομοιαστικής μεθοδολογίας για τον καθορισμό λεπτομερών κανόνων για την παραγωγή υγρών και αερίων καυσίμων μεταφορών μη βιολογικής προέλευσης από ανανεώσιμες πηγές, πρόσβαση 17 Ιουνίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32023R1184> και Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2023/1185 της Επιτροπής της 10ης Φεβρουαρίου 2023 για τη συμπλήρωση της οδηγίας (ΕΕ) 2018/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου με τη θέσπιση ελάχιστου ορίου για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου των καυσίμων ανακυκλωμένου άνθρακα και με τον καθορισμό μεθοδολογίας για την εκτίμηση της μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από υγρά και αέρια καύσιμα μεταφορών μη βιολογικής προέλευσης από ανανεώσιμες πηγές και από καύσιμα ανακυκλωμένου άνθρακα, πρόσβαση 17 Ιουνίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32023R1185>

⁸² Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Ενέργεια για μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία: Στρατηγική της ΕΕ για την ενοποίηση του ενεργειακού συστήματος COM (2020) 299, πρόσβαση 15 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:52020DC0299>

της δέσμης για την Καθαρή Ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους, που παρουσιάστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 30 Νοεμβρίου 2016 και είχε εγκριθεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο.

Πρωταρχικοί στόχοι της στρατηγικής είναι η επίτευξη ενός καθαρότερου πλανήτη και μιας ισχυρότερης οικονομίας για όλους, μέσω της σταδιακής κατάργησης των ορυκτών καυσίμων και της αντιμετώπισης τριών αλληλένδετων θεμελιωδών αναγκών,

- την κυκλικότητα του ενεργειακού συστήματος και τη χρήση τοπικών ανανεώσιμων πόρων,
- τη χρήση καθαρότερης ηλεκτρικής ενέργειας και
- την προώθηση ανανεώσιμων πηγών καυσίμων και καυσίμων χαμηλών εκπομπών άνθρακα.

Αυτό θα πραγματοποιηθεί μέσα από έξι δράσεις που εγγυώνται την αποδοτικότητα, την ανθεκτικότητα και την ασφάλεια του ενεργειακού συστήματος του μέλλοντος:

- ένα πιο κυκλικό ενεργειακό σύστημα, με «πρώτα την ενεργειακή απόδοση» στον πυρήνα του,
- επιτάχυνση της ηλεκτροδότησης της ζήτησης ενέργειας, με βάση ένα σύστημα ηλεκτρικής ενέργειας βασισμένο σε μεγάλο βαθμό στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας,
- προώθηση ανανεώσιμων πηγών καυσίμων και καυσίμων χαμηλών εκπομπών άνθρακα, συμπεριλαμβανομένου του υδρογόνου, για τομείς που είναι δύσκολο να απελευθερωθούν από τον άνθρακα,
- κάνοντας τις αγορές ενέργειας κατάλληλες για απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές και καταναμημένους πόρους,
- πιο ολοκληρωμένη ενεργειακή υποδομή και
- ένα ψηφιοποιημένο ενεργειακό σύστημα και ένα υποστηρικτικό πλαίσιο καινοτομίας.

Όσον αφορά το φυσικό αέριο, η στρατηγική προτείνει μια πορεία για την αντικατάσταση του φυσικού αερίου με βιώσιμο ανανεώσιμο φυσικό αέριο και νέα συνθετικά αέρια.

Η συζήτηση για την ενοποίηση του ενεργειακού συστήματος έλαβε χώρα κατά την άτυπη βιντεοδιάσκεψη των αρμόδιων υπουργών ενέργειας τον Δεκέμβριο του 2020. Αντάλλαξαν απόψεις για τα μέτρα πολιτικής που συνιστούν προτεραιότητα και για τις προκλήσεις σε σχέση με την επικαιροποίηση του κανονιστικού πλαισίου, προκειμένου να διευκολυνθεί η ενοποίηση του ενεργειακού συστήματος⁸³.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα στις 19 Μαΐου 2021, σχετικά με τη συγκεκριμένη στρατηγική, με το οποίο υποστηρίζει την κατεύθυνση της πρότασης της Επιτροπής και αναφέρει ότι μια τέτοια στρατηγική μπορεί να επιτρέψει στην Ευρωπαϊκή Ένωση να επιτύχει τους στόχους της για το κλίμα. Επιπλέον, αναφέρει ότι η αναγνώριση της πολυμορφίας των εθνικών ενεργειακών συστημάτων και των προκλήσεων είναι μεγάλης σημασίας, και ως εκ τούτου

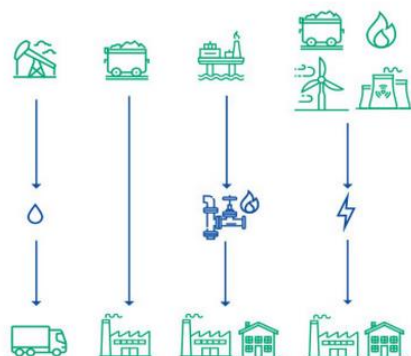
⁸³ Συμβούλιο (2020), Βιντεοδιάσκεψη των υπουργών ενέργειας, Ενοποίηση του ενεργειακού συστήματος, πρόσβαση 17 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://www.consilium.europa.eu/el/meetings/tte/2020/12/14/>}

ενθαρρύνει την Επιτροπή να βοηθήσει τα κράτη μέλη να χρησιμοποιούν τις πιο αποτελεσματικές λύσεις απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές, έχοντας υπόψη τις ανάγκες και τους πόρους τους⁸⁴.

Στην κάτωθι εικόνα 22 παρουσιάζεται το ενεργειακό σύστημα με την τωρινή και την προτεινόμενη μελλοντική λειτουργία του.

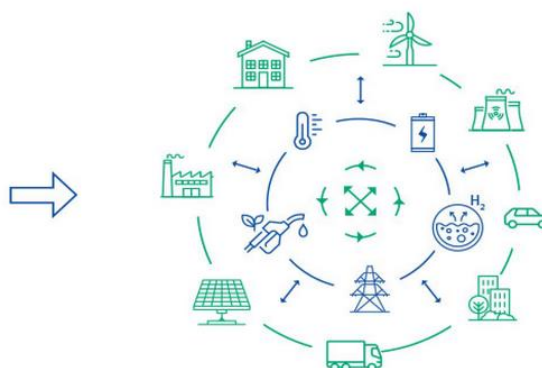
The energy system today :

linear and wasteful flows of energy,
in one direction only

Future EU integrated energy system :

energy flows between users and producers,
reducing wasted resources and money

Εικόνα 22⁸⁵, Ενεργειακό σύστημα σήμερα (αριστερά) & μελλοντικό ενεργειακό σύστημα (δεξιά)

3.2.4 Διευρωπαϊκά δίκτυα ενέργειας (ΔΕΔ-Ε) / Trans-European Networks for Energy, (TEN-E)

Τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Ενέργειας είναι μια πολιτική που επικεντρώνεται στη σύνδεση των ενεργειακών υποδομών των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τον Ιούνιο του 2022 τέθηκε σε ισχύ ο αναθεωρημένος Κανονισμός (ΕΕ) 2022/869 για τα διευρωπαϊκά δίκτυα ενέργειας, σύμφωνα με τον οποίο θεσπίζονται νέοι κανόνες για τις διασυνοριακές ενεργειακές υποδομές⁸⁶.

Βάσει του Κανονισμού η Ευρωπαϊκή Ένωση θα συνεχίσει να συνδέει τις περιφέρειες που είναι επί του παρόντος απομονωμένες από τις ευρωπαϊκές αγορές ενέργειας, θα ενισχύσει τις υφιστάμενες διασυνοριακές διασυνδέσεις και θα προωθήσει τη συνεργασία με τις χώρες εταίρους. Ο Κανονισμός τερματίζει κυρίως τη στήριξη σε νέα έργα φυσικού αερίου και πετρελαίου και

⁸⁴ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2021), Ψήφισμα Ιδίας Πρωτοβουλίας σχετικά με μια ευρωπαϊκή στρατηγική για την ενοποίηση των ενεργειακών συστημάτων (2020/2241(INI)), πρόσβαση 20 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0240_EL.html

⁸⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Στρατηγική για την ενοποίηση των ενεργειακών συστημάτων, πρόσβαση 17 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-systems-integration/eu-strategy-energy-system-integration_en

⁸⁶ Κανονισμός (ΕΕ) 2022/869 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ής Μαΐου 2022 σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις διευρωπαϊκές ενεργειακές υποδομές, την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 715/2009, (ΕΕ) 2019/942 και (ΕΕ) 2019/943 και των οδηγιών 2009/73/ΕΚ και (ΕΕ) 2019/944 και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 347/2013, πρόσβαση 11 Ιουλίου 2022, διαθέσιμο στην https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2022.152.01.0045.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2022%3A152%3ATOC

εισάγει υποχρεωτικά κριτήρια βιωσιμότητας για όλα τα έργα κοινού ενδιαφέροντος (Projects of Common Interest, PCIs).

Επιδιώκει να επιταχύνει τη διαδικασία χορήγησης αδειών, η οποία πρέπει πλέον να ολοκληρωθεί σε λιγότερο από 42 μήνες με μια ενιαία εθνική αρχή να αναλάβει τη συνολική ευθύνη.

Μια μεταβατική περίοδος έως τις 31 Δεκεμβρίου 2029 θα επιτρέψει στα ειδικά στοιχεία του ενεργητικού που αφορούν το υδρογόνο που μετατρέπονται από φυσικό αέριο να χρησιμοποιηθούν για τη μεταφορά ή την αποθήκευση μείγματος υδρογόνου με φυσικό αέριο ή βιομεθάνιο. Ωστόσο, η επιλεξιμότητα για οικονομική βοήθεια για τέτοια έργα θα παύσει στις 31 Δεκεμβρίου 2027.

Εξαιρούνται η Κύπρος και η Μάλτα, που επιτρέπει σε κάθε χώρα να διατηρεί ένα έργο κοινού ενδιαφέροντος στο φυσικό αέριο, με στόχο τη διασφάλιση της διασύνδεσής τους με το διευρωπαϊκό δίκτυο φυσικού αερίου.

Οι ηλεκτρολύτες, τα έξυπνα δίκτυα φυσικού αερίου, τα έργα μεταφοράς και αποθήκευσης CO₂ καλύπτονται ρητά από τον κανονισμό, ενώ τα έργα αμοιβαίου ενδιαφέροντος (Projects of Mutual Interest, PMIs) με τρίτες χώρες θα είναι δυνατά, εφόσον αυτά είναι βιώσιμα και παρέχουν οφέλη σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Διαχειριστών Συστημάτων Μεταφοράς Αερίου (European Network of Transmission System Operators for Gas, ENTSO-G) και το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Διαχειριστών Συστημάτων Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (European Network of Transmission System Operators for Electricity, ENTSO-E) θα έχουν ενισχυμένο ρόλο στην ανάπτυξη σχεδίων δικτύου, στον σχεδιασμό υπεράκτιων δικτύων και στον εντοπισμό διασυνοριακών κενών υποδομής.

3.3 Κινητοποίηση της βιομηχανίας για μια καθαρή και κυκλική οικονομία

Υπάρχει μόνο ένας πλανήτης Γη· ωστόσο, έως το 2050 οι άνθρωποι θα καταναλώνουν για τρεις πλανήτες⁸⁷

Λαμβάνοντας υπόψη ότι, έως το 80% των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των προϊόντων καθορίζεται στο στάδιο του σχεδιασμού τους, μόνο το 12% των υλικών που χρησιμοποιούνται στη βιομηχανία της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ανακυκλωμένα, η ποσότητα των αποβλήτων προβλέπεται να αυξηθεί κατά 70% έως το 2050 και ότι πάνω από το 90% της απώλειας βιοποικιλότητας και της καταπόνησης των υδάτων, προκαλούνται από την εξόρυξη και επεξεργασία πόρων, το Μάρτιο του 2020 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε ένα σχέδιο δράσης

---

⁸⁷ United Nations Sustainable Development Goals, Goal 12: Ensure Sustainable Consumption and Production Patterns, πρόσβαση 30 Μαρτίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-consumption-production/>

για την κυκλική οικονομία⁸⁸. Περιλαμβάνει μέτρα που καλύπτουν ολόκληρο τον κύκλο παραγωγής· από την παραγωγή και την κατανάλωση μέχρι τη διαχείριση των αποβλήτων και την αγορά δευτερογενών πρώτων υλών.

Με βάση τις δράσεις που υλοποιήθηκαν από το 2015, όταν εισήχθη το πρώτο Σχέδιο Δράσης για την Κυκλική Οικονομία, το εν λόγω σχέδιο προβλέπει περίπου 35 σημεία δράσης με ένα πλαίσιο πολιτικής για βιώσιμα προϊόντα ως βασικό χαρακτηριστικό και περιλαμβάνει πρωτοβουλίες για τον σχεδιασμό των προϊόντων και τις διαδικασίες παραγωγής τους, την ενδυνάμωση των καταναλωτών και των αγοραστών του δημόσιου τομέα και μεγαλύτερη κυκλικότητα στις διαδικασίες παραγωγής.

Οι εστιασμένες πρωτοβουλίες εξετάζουν τις αξιακές αλυσίδες βασικών προϊόντων, όπως είναι τα ηλεκτρονικά προϊόντα και οι Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών, οι μπαταρίες, οι συσκευασίες, τα πλαστικά, τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, ο κατασκευαστικός τομέας, τα κτίρια, και τα απόβλητα.

Τα μέτρα που θα εισαχθούν στο πλαίσιο του νέου σχεδίου δράσης στοχεύουν:

- ✓ να καταστούν τα βιώσιμα προϊόντα κανόνας στην Ευρωπαϊκή Ένωση,
- ✓ να ενδυναμώσει τους καταναλωτές και τους δημόσιους αγοραστές,
- ✓ να εστιάσουν στους τομείς που χρησιμοποιούν τους περισσότερους πόρους και όπου οι δυνατότητες κυκλικότητας είναι υψηλές, όπως: ηλεκτρονικά και Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών, μπαταρίες και οχήματα, συσκευασίες, πλαστικά, υφάσματα, κατασκευές και κτίρια, τρόφιμα, νερό και θρεπτικά συστατικά,
- ✓ να εξασφαλίσουν λιγότερα απόβλητα και
- ✓ να λειτουργήσει η κυκλικότητα για ανθρώπους, περιφέρειες και πόλεις.

Και ενδεικτικά περιλαμβάνουν:

- ✓ τον καθορισμό ελάχιστων απαιτήσεων για την πρόληψη της διάθεσης στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιβλαβών για το περιβάλλον προϊόντων,
  - ✓ εισαγωγή ενός ηλεκτρονικού διαβατηρίου προϊόντος με πληροφορίες σχετικά με τη σύνθεση, τις δυνατότητες επισκευής και αποσυναρμολόγησης,
  - ✓ πρόταση περαιτέρω νομοθεσίας και καθοδήγησης για τις πράσινες δημόσιες αγορές,
  - ✓ νέα νομοθεσία, συμπεριλαμβανομένων στόχων και μέτρων για την αντιμετώπιση της υπερσυσκευασίας και της παραγωγής απορριμμάτων,
  - ✓ εξέταση των νομικών απαιτήσεων για την ενίσχυση της αγοράς δευτερογενών πρώτων υλών με υποχρεωτικό ανακυκλωμένο περιεχόμενο (για συσκευασίες, οχήματα, δομικά υλικά και μπαταρίες).
-
- ✓ την πρόταση ενός μοντέλου για τη χωριστή συλλογή απορριμμάτων,
  - ✓ επανεξέταση των κανόνων για τις μεταφορές απορριμμάτων και τις παράνομες εξαγωγές.

---

⁸⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Ένα νέο σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία - Για μια πιο καθαρή και πιο ανταγωνιστική Ευρώπη, COM(2020) 98 final, πρόσβαση 2 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0098>

Το Δεκέμβριο του 2020 το Συμβούλιο ενέκρινε συμπεράσματα με τίτλο «Για μια κυκλική και πράσινη ανάκαμψη» σε συνέχεια του «Σχεδίου δράσης για την κυκλική οικονομία για μια πιο καθαρή και πιο ανταγωνιστική Ευρώπη» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, παρέχοντας πολιτική καθοδήγηση σχετικά με τις δράσεις που προβλέπονται στο Σχέδιο Δράσης για τη Νέα Κυκλική Οικονομία ⁸⁹.

Το Φεβρουάριο του 2021 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με 574 ψήφους υπέρ, 22 κατά και 95 αποχές ενέκρινε ψήφισμα ιδίας πρωτοβουλίας⁹⁰. Στο ψήφισμά του, το Κοινοβούλιο έκανε περισσότερες από 130 συστάσεις πολιτικής για περισσότερη κυκλικότητα. Κάλεσε, μεταξύ άλλων, την Επιτροπή να προτείνει επιστημονικούς δεσμευτικούς μεσοπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους για τη μείωση της χρήσης πρωτογενών πρώτων υλών και των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Απαίτησε επίσης, στόχους δεσμευτικών υλικών και περιβαλλοντικού αποτυπώματος για ολόκληρο τον κύκλο ζωής του προϊόντος και για κάθε κατηγορία προϊόντος που διατίθεται στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δεσμευτικούς στόχους για συγκεκριμένο προϊόν ή/και τομέα με ανακυκλωμένο περιεχόμενο. Το Κοινοβούλιο κάλεσε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να υποβάλει νέα νομοθετική πρόταση εντός του 2021, διευρύνοντας το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας για τον οικολογικό σχεδιασμό.

Ως μέρος του Σχέδιο Δράσης για την Κυκλική Οικονομία δρομολογήθηκαν η Πρωτοβουλία των Κυκλικών Πόλεων και Περιφερειών (Circular Cities and Regions, CCRI) και η Παγκόσμια Συμμαχία για την Κυκλική Οικονομία και την Αποδοτικότητα των Πόρων (Global Alliance on Circular Economy and Resource Efficiency, GACERE). Επιπλέον, στο πλαίσιο της κυκλικής οικονομίας η ευρωπαϊκή στατιστική υπηρεσία Eurostat έχει δημιουργήσει ένα πειραματικό εργαλείο διαδραστικής απεικόνισης για την κυκλική οικονομία, το διάγραμμα Sankey.

- ❖ Η Πρωτοβουλία των Κυκλικών Πόλεων και Περιφερειών (Circular Cities and Regions Initiative, CCRI)⁹¹ ξεκίνησε και χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση και επικεντρώνεται στην εφαρμογή της κυκλικής οικονομίας σε πόλεις και περιφέρειες της Ευρώπης. Στοχεύει στην εφαρμογή των κυκλικών συστημικών λύσεων σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, παρέχοντας βοήθεια σε δήμους και περιφέρειες. Αυτό επιτυγχάνεται με τη δημιουργία συνεργειών μεταξύ σχετικών έργων και πρωτοβουλιών,

---

⁸⁹ Συμβούλιο (2020), Δελτίο Τύπου, Συμπεράσματα για μια κυκλική και πράσινη ανάκαμψη, πρόσβαση 5 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην {<https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2020/12/17/council-approves-conclusions-on-making-the-recovery-circular-and-green/>}

⁹⁰ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2021), Ψήφισμα Ιδίας Πρωτοβουλίας για το νέο σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία, (2020/2077 INI), πρόσβαση 6 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην {https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0040_EN.html}

⁹¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πρωτοβουλία Κυκλικών Πόλεων και Περιφερειών, πρόσβαση 30 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://circular-cities-and-regions.eu/>}

τη συγκέντρωση και διάδοση γνώσεων και την προβολή παραδειγμάτων επιτυχημένων κυκλικών συστημικών λύσεων. Αποσκοπεί επίσης, στην τόνωση της καινοτομίας και της αναβάθμισης νέων τεχνολογιών και πρακτικών.

- ❖ Η Επιτροπή, για την προώθηση μιας παγκόσμιας κυκλικής οικονομίας και την προώθηση πρωτοβουλιών εταιρικής σχέσης, συμπεριλαμβανομένων των μεγάλων οικονομιών, πρότεινε την Παγκόσμια Συμμαχία για την Κυκλική Οικονομία και την Αποδοτικότητα των Πόρων (Global Alliance on Circular Economy and Resource Efficiency, GACERE)⁹². Οι κυβερνήσεις, σχετικά δίκτυα και οργανισμοί, συμμετέχουν ώστε να δοθεί μια παγκόσμια ώθηση για πρωτοβουλίες που σχετίζονται με τη μετάβαση στην κυκλική οικονομία, την αποδοτικότητα των πόρων και τη βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή, βασιζόμενοι στις προσπάθειες που αναπτύσσονται διεθνώς. Η Συμμαχία έχει ξεκινήσει από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε συνεργασία με το Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών (United Nations Environment Programme, UNEP) και σε συντονισμό με τον Οργανισμό Βιομηχανικής Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (United Nations Industrial Development Organization, UNIDO).
- ❖ Το διάγραμμα “Sankey diagram of material flows”⁹³ της Eurostat παρουσιάζει τη ροή των υλικών καθώς περνούν από την οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τελικά απορρίπτονται πίσω στο περιβάλλον ή επανατροφοδοτούνται σε οικονομικές διαδικασίες. Πρόκειται για ένα πειραματικό διαδραστικό εργαλείο απεικόνισης για την κυκλική οικονομία.

Τον Μάρτιο του 2022, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε την πρώτη δέσμη μέτρων για την επιτάχυνση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία δεδομένου ότι το σχέδιο δράσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ορίζει τους παρακάτω τομείς ως κρίσιμους για την επίτευξη μιας κυκλικής οικονομίας,

- την κλωστοϋφαντουργία,
- τις μπαταρίες,
- τη διαχείριση και μεταφορά αποβλήτων,
- τις συσκευασίες & απορρίμματα συσκευασιών & τα πλαστικά.

⁹² Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Παγκόσμια Συμμαχία για την Κυκλική Οικονομία και την Αποδοτικότητα των Πόρων, πρόσβαση 30 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην https://environment.ec.europa.eu/news/eu-launches-global-alliance-circular-economy-and-resource-efficiency-2021-02-22_en

⁹³ Eurostat, Sankey diagram of material flows, πρόσβαση 1 Ιουλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20200311-2>

3.3.1 Κλωστοϋφαντουργία

Σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος (ΕΟΠ), η κατανάλωση κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων στην Ευρώπη έχει τον τέταρτο υψηλότερο αντίκτυπο στο περιβάλλον, μετά τα τρόφιμα, τη στέγαση, τις μεταφορές και την κινητικότητα και τα έπιπλα και τα οικιακά είδη.

Στις 30 Μαρτίου 2022, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε μια στρατηγική για βιώσιμα και κυκλικά κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, ως μέρος ενός πακέτου κυκλικής οικονομίας⁹⁴.

Σκοπός της στρατηγικής είναι έως το 2030, τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα στην αγορά της Ευρωπαϊκής ένωσης να είναι ανθεκτικά και ανακυκλώσιμα, κατασκευασμένα σε μεγάλο βαθμό από ανακυκλωμένες ίνες, απαλλαγμένα από επικίνδυνες ουσίες και παραγόμενα με τρόπο φιλικό προς το περιβάλλον. Η «γρήγορη μόδα» θα πρέπει να είναι «εκτός μόδας» και οι υπηρεσίες επισκευής και επαναχρησιμοποίησης θα είναι ευρέως διαθέσιμες. Τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα θα πρέπει να συλλέγονται στο τέλος της ζωής τους και η αποτέφρωση και η υγειονομική ταφή τους να μειωθεί στο ελάχιστο χάρη στην καινοτόμο ανακύκλωσή τους.

Η στρατηγική εξηγεί πώς θα πρέπει να συνδεθεί η νέα νομοθεσία για να καταστήσει τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα πιο βιώσιμα.

Στο πλαίσιο της στρατηγικής είναι

- ✓ ο προτεινόμενος νέος κανονισμός οικολογικού σχεδιασμού, που καθορίζει μεταξύ άλλων ελάχιστες απαιτήσεις για όλα τα προϊόντα στην εσωτερική αγορά όσον αφορά την κυκλικότητα, προβλέπει την εισαγωγή υποχρεωτικού ψηφιακού διαβατηρίου, υποχρέωση για τις επιχειρήσεις να δημοσιοποιούν πληροφορίες σχετικά με την καταστροφή απούλητων προϊόντων ενώ η Επιτροπή θα έχει την εξουσία να απαγορεύει οριστικά μια τέτοια πρακτική,
- ✓ η προτεινόμενη οδηγία για την ενδυνάμωση των καταναλωτών για την πράσινη μετάβαση που θα ισχύει και για τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα και προτείνει νέους κανόνες ώστε να παρέχονται πληροφορίες στους καταναλωτές σχετικά με τη βιωσιμότητα των προϊόντων, ιδίως για την ανθεκτικότητά τους και τη δυνατότητα επισκευής τους, στο σημείο αγοράς με στόχο την απαγόρευση ψευδών και παραπλανητικών πράσινων ισχυρισμών («greenwashing»),
- ✓ η πρόταση οδηγίας για τους «πράσινους ισχυρισμούς», που θεσπίζει μεταξύ άλλων ελάχιστες απαιτήσεις για την τεκμηρίωση και την κοινοποίηση περιβαλλοντικών ισχυρισμών και περιβαλλοντικής επισήμανσης στις εμπορικές πρακτικές μεταξύ επιχειρήσεων,

---

⁹⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Στρατηγική της ΕΕ για βιώσιμα και κυκλικά κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα», COM(2022) 141 final, πρόσβαση 30 Αυγούστου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0141> }

- ✓ η πρόταση αναθεώρηση της οδηγίας πλαισίου για τα απόβλητα, που θα εναρμονίσει την εκτεταμένη ευθύνη παραγωγού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, με κύριο στόχο να παρέχει κίνητρα στους παραγωγούς ώστε να διασφαλίζουν ότι τα προϊόντα σχεδιάζονται σύμφωνα με τις αρχές της κυκλικότητας,
- ✓ μια αναθεώρηση του κανονισμού για την επισήμανση των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων, που έχει προγραμματιστεί για το 4ο τρίμηνο του 2023, και θα εισαγάγει την υποχρεωτική γνωστοποίηση των παραμέτρων βιωσιμότητας και κυκλικότητας στην ετικέτα των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων,
- ✓ μια αναθεώρηση των κριτηρίων του οικολογικού σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα και τα υποδήματα το 2024.

3.3.2 Μπαταρίες

Στις 10 Δεκεμβρίου 2020, η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση Κανονισμού σχετικά με τις μπαταρίες και τα απόβλητα μπαταριών, καταργώντας την ισχύουσα οδηγία 2006/66/EK και τροποποιώντας τον Κανονισμό (ΕΕ) 2019/1020⁹⁵.

Η πρόταση έχει τρεις στόχους:

1. να ενισχύσει τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς (συμπεριλαμβανομένων προϊόντων, διεργασιών, απορριμμάτων ηλεκτρικών στηλών και ανακυκλώσεων), μέσω της εξασφάλισης ίσων όρων ανταγωνισμού μέσα από ένα κοινό σύνολο κανόνων,
2. την προώθηση μιας κυκλικής οικονομίας και
3. τη μείωση των περιβαλλοντικών και κοινωνικών επιπτώσεων σε όλα τα στάδια του κύκλου ζωής της μπαταρίας.

Ο προτεινόμενος Κανονισμός θεσπίζει υποχρεωτικές απαιτήσεις για όλες τις μπαταρίες που διατίθενται στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης: φορητές μπαταρίες, μπαταρίες αυτοκινήτου, μπαταρίες ηλεκτρικών οχημάτων και βιομηχανικές μπαταρίες.

Η πρόταση περιλαμβάνει επιπλέον απαιτήσεις για τη διαχείριση στο τέλος του κύκλου ζωής των μπαταριών. Καθορίζει επίσης, τις υποχρεώσεις των οικονομικών φορέων που συνδέονται με τις απαιτήσεις προϊόντων και τα συστήματα δέουσας επιμέλειας.

Προβλέπει τη δημιουργία συστήματος ηλεκτρονικής ανταλλαγής πληροφοριών για τις μπαταρίες, με τη δημιουργία «Διαβατηρίου μπαταρίας».

Η πρόταση περιέχει διατάξεις για τις υποχρεωτικές πράσινες δημόσιες συμβάσεις, για την αξιολόγηση της συμμόρφωσης, την κοινοποίηση των φορέων αξιολόγησης της συμμόρφωσης, την εποπτεία της αγοράς και τα οικονομικά μέσα.

⁹⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), Πρόταση Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις μπαταρίες και τα απόβλητα μπαταριών, για την κατάργηση της οδηγίας 2006/66/EK και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1020, COM (2020) 798 final, πρόσβαση 10 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52020PC0798>

Στις 10 Μαρτίου 2022, η ολομέλεια του Κοινοβουλίου ενέκρινε την έκθεση της αρμόδιας επιτροπής με 584 ψήφους υπέρ, 67 κατά και 40 αποχές, αυξάνοντας το επίπεδο φιλοδοξίας της πρότασης της Επιτροπής. Η έκθεση περιλαμβάνει μπαταρίες για ελαφρά μέσα μεταφοράς, όπως ηλεκτρονικά ποδήλατα και ηλεκτρονικά σκούτερ, στο πεδίο εφαρμογής του προτεινόμενου κανονισμού. Ενισχύει τις προτεινόμενες απαιτήσεις δέουσας επιμέλειας, οι οποίες θα πρέπει να ισχύουν για κάθε οικονομικό φορέα που διαθέτει μπαταρίες στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης και καλύπτουν ολόκληρη την αλυσίδα αξίας των μπαταριών. Απαιτεί έως το 2024, οι φορητές μπαταρίες να έχουν σχεδιαστεί για εύκολη και ασφαλή αφαίρεση και αντικατάσταση με βασικά και κοινώς διαθέσιμα εργαλεία. Η έκθεση θέτει υψηλότερους στόχους συλλογής για τα απόβλητα φορητών μπαταριών.

Το Συμβούλιο ενέκρινε γενική προσέγγιση σχετικά με την πρόταση στο Συμβούλιο Περιβάλλοντος στις 17 Μαρτίου 2022⁹⁶. Διατηρεί και ενισχύει τα βασικά στοιχεία της αρχικής πρότασης της Επιτροπής, συμπεριλαμβανομένου του «διαβατηρίου μπαταριών», των αυστηρών περιορισμών για τις επικίνδυνες ουσίες, του αποτυπώματος άνθρακα για τις μπαταρίες, της διευρυμένης ευθύνης των παραγωγών, της υποχρέωσης οι νέες μπαταρίες να περιέχουν ανακυκλωμένα υλικά και των απαιτήσεων δέουσας επιμέλειας για τις αλυσίδες εφοδιασμού. Επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού στα δομοστοιχεία μπαταριών που είναι έτοιμα για χρήση και σε όλες τις μπαταρίες ηλεκτρικών οχημάτων.

Ο τριμερής διάλογος, που πραγματοποιήθηκε στις 9 Δεκεμβρίου 2022, ολοκληρώθηκε με μια προσωρινή συμφωνία και η τελική πράξη υπεγράφη από τους συννομοθέτες στις 12 Ιουλίου 2023, δημοσιεύτηκε στις 28 Ιουλίου στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τέθηκε σε ισχύ στις 17 Αυγούστου 2023.

Συμφωνήθηκε ότι ο κανονισμός περιλαμβάνει μπαταρίες για ελαφρά μέσα μεταφοράς και οι απαιτήσεις βιωσιμότητας θα εισαχθούν σταδιακά από το 2024, ενώ οι διατάξεις για την εκτεταμένη ευθύνη του παραγωγού θα αρχίσουν να εφαρμόζονται από τα μέσα του 2025. Οι ελάχιστοι στόχοι συλλογής για απορρίμματα φορητών μπαταριών θα τεθούν στο 63% έως το 2027 και 73% έως το 2030. Ειδικοί στόχοι συλλογής θα εισαχθούν για τα απόβλητα ελαφρών μπαταριών μεταφοράς (51% έως το 2028 και 61% έως το 2031). Τρεισήμισι χρόνια μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού, θα πρέπει να σχεδιαστούν φορητές μπαταρίες, που θα ενσωματώνονται σε συσκευές, να αφαιρούνται εύκολα και να αντικαθίστανται από τον τελικό χρήστη, ενώ οι μπαταρίες ελαφρών μέσων μεταφοράς θα πρέπει να μπορούν να αντικατασταθούν

---

⁹⁶ Συμβούλιο (2022), Δελτίο Τύπου, Γενική προσέγγιση για τις μπαταρίες και τα απόβλητα μπαταριών, πρόσβαση 15 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/03/17/sustainable-batteries-member-states-ready-to-start-negotiations-with-parliament/>}

από ανεξάρτητο επαγγελματία. Ο κανονισμός θεσπίζει ένα γενικό ρυθμιστικό πλαίσιο, το οποίο συνεπάγεται ότι ορισμένες τεχνικές πτυχές θα απαιτήσουν τη θέσπιση παράγωγου δικαίου (κατ' εξουσιοδότηση και εκτελεστικές πράξεις) για να είναι πλήρως λειτουργικό⁹⁷.

3.3.3 Διαχείριση και μεταφορά αποβλήτων

Η Ευρωπαϊκή Ένωση το 2020, εξήγαγε περίπου 33 εκατ. τόνους αποβλήτων (αύξηση 75 % από το 2004, με σχεδόν τα μισά από αυτά να προορίζονται για χώρες εκτός του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, ΟΟΣΑ) και εισήγαγε περίπου 16 εκατ. τόνους. Τα απορρίμματα σιδηρούχων και μη σιδηρούχων μετάλλων, τα απορρίμματα χαρτιού, τα πλαστικά απόβλητα, τα κλωστοϋφαντουργικά απόβλητα και τα απορρίμματα γυαλιού αντιπροσωπεύουν την πλειονότητα των απορριμμάτων που εξάγονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, περίπου 67 εκατ. τόνοι αποβλήτων αποστέλλονται μεταξύ των κρατών μελών ετησίως.

Στις 17 Νοεμβρίου 2021 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατέθεσε πρόταση Κανονισμού⁹⁸, για τις μεταφορές αποβλήτων και την τροποποίηση των Κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1257/2013 και (ΕΕ) 2020/1056.

Ο προτεινόμενος κανονισμός περιλαμβάνει τα κάτωθι μέτρα :

- ✓ Ενίσχυση των κανόνων που διέπουν την εξαγωγή απορριμμάτων.
Οι εξαγωγές μη επικίνδυνων αποβλήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης («που περιλαμβάνονται στον πράσινο κατάλογο») θα επιτρέπονται μόνο για εκείνες τις χώρες εκτός του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, (ΟΟΣΑ), που δίνουν ρητά τη συγκατάθεσή τους να λαμβάνουν απόβλητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αποδεικνύουν την ικανότητά τους να χειρίζονται αυτά τα απόβλητα με βιώσιμο τρόπο. Η Επιτροπή θα καταρτίσει κατάλογο τέτοιων δικαιούχων χωρών.
Προβλέπεται πιο αποτελεσματική αντιμετώπιση των παράνομων εξαγωγών απορριμμάτων και ενισχύονται οι κανόνες για τις διοικητικές κυρώσεις,
- ✓ Διευκόλυνση των μεταφορών απορριμμάτων στην εσωτερική αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μεταξύ άλλων, μέσω της ψηφιοποίησης των διαδικασιών έκδοσης και ανταλλαγής πληροφοριών και εγγράφων.
- ✓ Η ταξινόμηση των αποβλήτων θα εναρμονιστεί και θα θεσπιστούν αυστηρότεροι όροι για τις αποστολές αποβλήτων για αποτέφρωση και υγειονομική ταφή, οι οποίες θα επιτρέπονται μόνο σε περιορισμένες και καλά αιτιολογημένες περιπτώσεις.

⁹⁷ Κανονισμός (ΕΕ) 2023/1542 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2023, σχετικά με τις μπαταρίες και τα απόβλητα μπαταριών, για την τροποποίηση της οδηγίας 2008/98/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1020 και την κατάργηση της οδηγίας 2006/66/ΕΚ, πρόσβαση 30 Αυγούστου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32023R1542>

⁹⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Πρόταση Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις μεταφορές αποβλήτων και την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1257/2013 και (ΕΕ) 2020/1056, COM (2021)709 final, πρόσβαση 15 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0709&qid=1642757230360>

Στο Κοινοβούλιο, η αρμόδια επιτροπή ενέκρινε την έκθεσή της την 1η Δεκεμβρίου 2022 με 76 ψήφους υπέρ, καμία κατά και 5 αποχές, η οποία ψηφίστηκε στην ολομέλεια του Κοινοβουλίου τον Ιανουάριο του 2023.⁹⁹

Η έκθεση επιδιώκει να ενισχύσει την πρόταση, ιδίως όσον αφορά τη διαφάνεια, την παρακολούθηση και τον έλεγχο της διαχείρισης των αποβλήτων σε τρίτες χώρες με σκοπό τις εξαγωγές αποβλήτων. Στην έκθεση δίνεται τέλος στις εξαγωγές μη επικίνδυνων πλαστικών απορριμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε χώρες εκτός του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, (ΟΟΣΑ) και καταργεί σταδιακά τις εξαγωγές πλαστικών απορριμμάτων στις χώρες του ΟΟΣΑ εντός 4 ετών από την έναρξη ισχύος του κανονισμού.

Το Συμβούλιο ενέκρινε τη θέση του στις 24 Μαΐου 2023¹⁰⁰ και έδωσε την εντολή διαπραγμάτευσης.

Η τελική πράξη δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης τον Απρίλιο του 2024¹⁰¹. Ο Κανονισμός μεταξύ άλλων ορίζει ότι οι εξαγωγές μη επικίνδυνων πλαστικών απορριμμάτων σε χώρες εκτός Οργανισμού για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη θα απαγορευτούν εντός 2,5 ετών από την έναρξη ισχύος του κανονισμού. Ωστόσο, 5 χρόνια μετά την έναρξη ισχύος, οι χώρες που επιθυμούν να εισάγουν πλαστικά απόβλητα από την Ευρωπαϊκή Ένωση για ανακύκλωση θα έχουν τη δυνατότητα να υποβάλουν αίτημα στην Επιτροπή, ζητώντας να συμπεριληφθούν στον κατάλογο των χωρών στις οποίες εξάγονται μη επικίνδυνα απόβλητα. Επιπλέον, καθορίζει τη βιώσιμη διαχείρισή τους εντός των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέσω σύγχρονων ψηφιοποιημένων διαδικασιών, την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης αποβλήτων και ορίζει αυστηρότερους ελέγχους στις εταιρείες που διαχειρίζονται απόβλητα ούτως ώστε να διασφαλίζεται ότι διαχειρίζονται τα απόβλητα με περιβαλλοντικά ορθό τρόπο.

3.3.4 Συσκευασίες & απορρίματα συσκευασιών & Πλαστικά

Στις 30 Νοεμβρίου του 2022, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε νέους κανόνες για τις συσκευασίες, με σκοπό να αντιμετωπιστεί αυτή η συνεχιζόμενη αυξανόμενη πηγή αποβλήτων

⁹⁹ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Αναθεώρηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1013/2006 για τις μεταφορές αποβλήτων (REFIT), πρόσβαση 20 Ιανουαρίου 2023, διαθέσιμο στην {[https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-revision-of-the-regulation-on-shipments-of-waste-\(refit\)](https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-revision-of-the-regulation-on-shipments-of-waste-(refit))}

¹⁰⁰ Συμβούλιο (2023), Εντολή για διαπραγματεύσεις με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τις μεταφορές αποβλήτων και την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1257/2013 και (ΕΕ) αριθ. 2020/1056, πρόσβαση 30 Μαΐου 2023, διαθέσιμο στην {<https://www.consilium.europa.eu/media/64680/st09764-en23.pdf>}

¹⁰¹ Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1157 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Απριλίου 2024, για τις μεταφορές αποβλήτων και την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1257/2013 και (ΕΕ) 2020/1056 και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1013/2006, πρόσβαση 5 Μαΐου 2024, διαθέσιμο στην {<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32024R1157> }

και να ενισχυθεί η επαναχρησιμοποίηση και η δυνατότητα ανακύκλωσης όλων των συσκευασιών έως το 2030¹⁰².

Η πρότασή της για αναθεώρηση της νομοθεσίας για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα αυτών, έχει τρεις στόχους:

1. την πρόληψη της παραγωγής απορριμμάτων συσκευασιών, μειώνοντας την ποσότητά τους, περιορίζοντας τις περιττές συσκευασίες και προωθώντας λύσεις επαναχρησιμοποιήσιμων και επαναπληρούμενων συσκευασιών.
2. ενίσχυση της ανακύκλωσης υψηλής ποιότητας («κλειστού βρόχου»): να καταστούν ανακυκλώσιμες όλες οι συσκευασίες στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης με οικονομικά βιώσιμο τρόπο έως το 2030.
3. Και τέλος, μείωση της ανάγκης για πρωτογενείς φυσικούς πόρους και τη δημιουργία μιας αγοράς για δευτερογενείς πρώτες ύλες αυξάνοντας τη χρήση ανακυκλωμένων πλαστικών στις συσκευασίες, μέσω υποχρεωτικών στόχων.

Μεταξύ άλλων, έως το τέλος του 2024, τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα πρέπει να διασφαλίσουν τη θέσπιση συστημάτων ευθύνης του παραγωγού για όλες τις συσκευασίες και θέτονται οι ακόλουθοι ειδικοί στόχοι για την ανακύκλωση¹⁰³.

Στόχοι (τρέχοντες και προτεινόμενοι) των κρατών μελών για την ανακύκλωση

	Τρέχοντες στόχοι (%)	Εως το 2025 (%)	Εως το 2030 (%)
Όλες οι συσκευασίες	55	65	70
Πλαστικό	25	50	55
Ξύλο	15	25	30
Σιδηρούχα μέταλλα	50 (συμπεριλαμβανομένου του Al)	70	80
Αλουμίνιο	—	50	60
Γυαλί	60	70	75
Χαρτί και χαρτόνι	60	75	85

% : Ελάχιστα ποσοστά κατά βάρος των ειδικών υλικών που περιέχονται στα απορρίμματα συσκευασίας που δημιουργούνται.

Πίνακας 1

Η παρούσα πρόταση επί του παρόντος βρίσκεται υπό συζήτηση από τα θεσμικά όργανα.

¹⁰² Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022) Πρόταση Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1020 και της οδηγίας (ΕΕ) 2019/904 και την κατάργηση της οδηγίας 94/62/ΕΚ, COM(2022) 677 final, πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022PC0677&qid=1673111501619>

¹⁰³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Απορρίμματα Συσκευασίας, πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην https://environment.ec.europa.eu/topics/waste-and-recycling/packaging-waste_en#review

Επίσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε ένα πλαίσιο πολιτικής για τα πλαστικά βιολογικής βάσης, τα βιοδιασπώμενα και κομποστοποιήσιμα πλαστικά (biobased, biodegradable and compostable plastics), ώστε να διασφαλιστεί ότι οι συνολικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις της παραγωγής και της κατανάλωσής τους είναι θετικές¹⁰⁴. Η χρήση τους αυξάνεται σταθερά και πρέπει να πληρούνται κάποιες προϋποθέσεις ώστε τα εν λόγω πλαστικά να έχουν θετικό περιβαλλοντικό αντίκτυπο και να μην επιδεινώνουν τη ρύπανση. Το πλαίσιο αυτό στοχεύει να καλύψει τα κενά πολιτικής, να καθοδηγήσει τη μελλοντική νομοθεσία ή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τέτοια θέματα και να παράσχει προσανατολισμό στην αγορά με σκοπό την αποφυγή τυχόν μη βιώσιμων εξελίξεων. Επίσης, διευκρινίζει τον τρόπο με τον οποίο τα πλαστικά αυτά μπορούν να αποτελέσουν μέρος ενός βιώσιμου μέλλοντος.

Αυτή η δέσμη μέτρων ακολουθεί την πρώτη δέσμη μέτρων για την κυκλική οικονομία που εγκρίθηκε τον Μάρτιο του 2022, που περιελάμβανε τον νέο κανονισμό για τον οικολογικό σχεδιασμό βιώσιμων προϊόντων και τη στρατηγική για τα βιώσιμα και κυκλικά κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα.

3.3.5 Έμμονοι Οργανικοί Ρύποι (Persistent Organic Pollutants, POPs)

Στο πλαίσιο της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία και προκειμένου να αποτραπεί η συγκέντρωση τοξικών χημικών ουσιών σε ανακυκλωμένα υλικά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 28 Οκτωβρίου 2021 πρότεινε την τροποποίηση των παραρτημάτων IV και V του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1021 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τους έμμοτους οργανικούς ρύπους¹⁰⁵.

Κύριος στόχος του κανονισμού είναι ο περιορισμός της ποσότητας επιβλαβών χημικών ουσιών στις διαδικασίες παραγωγής προϊόντων και διαχείρισης αποβλήτων. Οι νέοι κανόνες προβλέπουν τη θέσπιση αυστηρότερων ορίων, την αφαίρεση έμμοτων ρύπων από την αλυσίδα ανακύκλωσης και την κατάργηση της χρήσης ορισμένων χημικών ουσιών. Όσον αφορά τη διαχείριση αποβλήτων, τα απόβλητα που περιέχουν έμμοτους οργανικούς ρύπους πάνω από ορισμένα όρια συγκέντρωσης πρέπει να καταστρέφονται ή να μετατρέπονται με τρόπο μη αναστρέψιμο.

¹⁰⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών πλαίσιο πολιτικής για τα πλαστικά βιολογικής βάσης, τα βιοδιασπώμενα και κομποστοποιήσιμα πλαστικά (biobased, biodegradable and compostable plastics, COM(2022) 682 final, πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0682>

¹⁰⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Πρόταση Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τροποποίηση των παραρτημάτων IV και V του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1021 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τους έμμοτους οργανικούς ρύπους COM(2021) 656 final, πρόσβαση 10 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A52021PC0656>

Στις 23 Νοεμβρίου 2022 ο κανονισμός υπογράφηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο και η νομική πράξη δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹⁰⁶.

Ο εν λόγω κανονισμός αποσκοπεί στη μείωση της επιστροφής αυτών των ρύπων στο περιβάλλον μέσω ανακυκλωμένων υλικών και συμβάλλει στο σχέδιο δράσης για μηδενική ρύπανση καθώς και στη στρατηγική για τη βιωσιμότητα των χημικών προϊόντων.

3.4 Οικοδόμηση και ανακαίνιση κτιρίων

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα κτίρια ευθύνονται για το 40% της κατανάλωσης ενέργειας στην Ευρώπη, για το 36% των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου με τα 2/3 των ευρωπαϊκών κτιρίων να μην είναι ενεργειακά αποδοτικά. Επιπλέον, μόνο το 1% των κτιρίων υποβάλλονται σε ενεργειακά αποδοτική ανακαίνιση κάθε χρόνο. Ως εκ τούτου αποτελούν έναν μεγάλο ενεργοβόρο τομέα της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹⁰⁷.

Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 14 Οκτωβρίου 2020 ανακοίνωσε την στρατηγική για την ανακαίνιση των κατοικιών και των κτιρίων με σκοπό την εξοικονόμηση ενέργειας και πόρων, την προστασία από τις ακραίες θερμοκρασίες και την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας (Renovation Wave for Europe)¹⁰⁸.

Πέραν των κατοικιών, προτείνεται και η ανακαίνιση των δημόσιων κτιρίων, ώστε να χρησιμοποιούν περισσότερο ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και να είναι ενεργειακά αποδοτικότερα.

Επιπλέον προτείνεται:

- να υποχρεωθούν τα κράτη μέλη να ανακαινίζουν τουλάχιστον το 3% του συνολικού εμβαδού όλων των δημόσιων κτιρίων ετησίως,
- να οριστεί δείκτης αναφοράς 49% ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στα κτίρια έως το 2030,
- να υποχρεωθούν τα κράτη μέλη να αυξάνουν τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στη θέρμανση και την ψύξη κατά 1,1 ποσοστιαία μονάδα κάθε χρόνο, έως το 2030, για την απαλλαγή από τον άνθρακα, που ευθύνεται για το 80% της ενέργειας που καταναλώνεται σε κτίρια κατοικιών.

¹⁰⁶ Κανονισμός (ΕΕ) 2022/2400 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Νοεμβρίου 2022 για την τροποποίηση των παραρτημάτων IV και V του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1021 για τους έμμοτους οργανικούς ρύπους, πρόσβαση 15 Δεκεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022R2400>

¹⁰⁷ Συμβούλιο (2021), Ενημερωτικό γράφημα, Κύμα Ανακαινίσεων, πρόσβαση 10 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/infographics/renovation-wave/>

¹⁰⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2020), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Κύμα ανακαινίσεων για την Ευρώπη – οικολογικά κτίρια, θέσεις εργασίας, καλύτερη ζωή, COM(2020) 662 final, πρόσβαση 10 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1603122220757&uri=CELEX:52020DC0662>

Στόχος της Επιτροπής είναι έως το 2030, να έχουν ανακαινιστεί 35 εκατ. κτίρια, να έχουν δημιουργηθεί έως και 160.000 επιπλέον πράσινες θέσεις εργασίας στον κατασκευαστικό τομέα και να έχουν μειωθεί οι εκπομπές αερίων θερμοκηπίου από τα κτίρια κατά 60%.

Εξετάζεται επίσης, από την Επιτροπή, η πιθανότητα να συμπεριληφθούν οι εκπομπές ρύπων από τα κτίρια, στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Εμπορίας Ρύπων, ως μέρος των προσπαθειών, για τη διασφάλιση ότι οι τιμές των διάφορων πηγών ενέργειας, δίνουν το σωστό μήνυμα για την ενεργειακή επάρκεια¹⁰⁹.

Το νέο Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα θα στηρίζει τους πολίτες που πλήττονται περισσότερο συμβάλλοντας στον μετριασμό του κόστους ώστε να διασφαλιστεί ότι η μετάβαση είναι δίκαιη και δεν αφήνει κανέναν στο περιθώριο.

Η στρατηγική περιλαμβάνει και πρωτοβουλία για προσιτές κατοικίες για 100 περιφέρειες¹¹⁰.

Στις 17 Σεπτεμβρίου 2020 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα ίδιας πρωτοβουλίας για τη μεγιστοποίηση του δυναμικού ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹¹¹.

Στις 11 Ιουνίου 2021 το Συμβούλιο των Υπουργών Ενέργειας ενέκρινε συμπεράσματα που ενέκριναν τη στρατηγική για το κύμα ανακαίνισης¹¹² και στις 15 Δεκεμβρίου 2021, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα ίδιας πρωτοβουλίας σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων¹¹³, το οποίο συνέπεσε με τη δημοσίευση της νομοθετικής πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Στο πλαίσιο της δέσμης μέτρων «fit for 55%», η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατέθεσε νομοθετική πρόταση για την αναθεώρηση της Οδηγίας για την Ενεργειακή Απόδοση των Κτιρίων (Energy performance of buildings directive, EPBD),¹¹⁴ που υποστηρίζει και τη στρατηγική για το Κύμα Ανακαινίσεων (Renovation Wave).

---

¹⁰⁹ ΣΗΜ. στο κεφ. Fit for 55%, (4.1) ενσωματώθηκε στην πρόταση οδηγίας της Επιτροπής για το ΣΕΔΕ, COM (2021) 551 final,

¹¹⁰ ΣΗΜ. τον Μάρτιο του 2022 πραγματοποιήθηκε επίσημα η έναρξη της Ευρωπαϊκής Κοινοπραξίας Προσιτής, Στέγασης: βιώσιμη στέγαση με κοινωνικό αντίκτυπο (Affordable Housing Consortium: Sustainable Housing for Social Impact, SHAPE-EU), πρόσβαση 15 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.housingeurope.eu/resource-1676/official-start-to-the-european-affordable-housing-consortium-sustainable-housing-for-social-impact-shape-eu>

¹¹¹ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2021), Ψήφισμα Ιδίας Πρωτοβουλίας, μεγιστοποίηση του δυναμικού ενεργειακής απόδοσης του κτιριακού αποθέματος της ΕΕ (2020/2070(INI), πρόσβαση 20 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52020IP0227>

¹¹² Συμβούλιο (2021), Δελτίο Τύπου, έγκριση συμπερασμάτων για το κύμα ανακαινίσεων της ΕΕ, πρόσβαση 20 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2021/06/11/council-approves-conclusions-on-an-eu-renovation-wave/>

¹¹³ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2021), Ψήφισμα Ιδίας Πρωτοβουλίας, Εφαρμογή της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων (2021/2077 (INI), πρόσβαση 25 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0503_EL.html

¹¹⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2021), Πρόταση Οδηγία για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων (αναδιατύπωση), COM (2021) 802 final, πρόσβαση 27 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021PC0802>

Με την αναθεώρηση της οδηγίας ορίζονται νέα, πιο φιλόδοξα πρότυπα ενεργειακής απόδοσης των νέων και ανακαινιζόμενων κτιρίων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Εισάγεται ένας νέος ορισμός του κτιρίου με μηδενικές εκπομπές και τη βελτίωση των υφιστάμενων ορισμών, όπως «κτήριο σχεδόν μηδενικής ενέργειας» (nearly-zero energy building, nZEB) και «βαθιά ανακαίνιση» (deep renovation).

Σύμφωνα με την εν λόγω οδηγία από το 2030, όλα τα νέα κτίρια θα είναι μηδενικών εκπομπών και τα πιστοποιητικά ενεργειακής απόδοσης θα είναι υποχρεωτικά, ενώ όλα τα νέα δημόσια κτίρια πρέπει να έχουν μηδενικές εκπομπές από το 2027. Οι υφιστάμενες διατάξεις για την ανακαίνιση θα συμπληρωθούν με την εισαγωγή ελάχιστων προτύπων απόδοσης σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης

Επίσης, από το 2050, όλα τα υφιστάμενα κτίρια θα πρέπει να μετατραπούν σε κτίρια μηδενικών εκπομπών. Εξαιρούνται τα ιστορικά κτίρια, οι χώροι λατρείας, τα κτίρια μικρότερα των 50 m², κτίρια των ενόπλων δυνάμεων, βιομηχανικές εγκαταστάσεις, εργαστήρια και αγροτικά κτίρια πλην κατοικιών.

Στις 25 Οκτωβρίου 2022 το Συμβούλιο κατέληξε σε συμφωνία (γενική προσέγγιση) σχετικά με την πρόταση αναθεώρησης της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων, θέτοντας αυστηρότερους κανόνες στο χρονοδιάγραμμα και στα ελάχιστα πρότυπα ενεργειακής απόδοσης¹¹⁵.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στη σύνοδο ολομέλειάς του ψήφισε την έκθεση της αρμόδιας επιτροπής του στις 14 Μαρτίου 2023¹¹⁶.

Σύμφωνα με αυτή και λαμβάνοντας υπόψη και το σχέδιο RepowerEU, όλα τα νέα κτίρια θα πρέπει να είναι εξοπλισμένα με ηλιακές τεχνολογίες έως το 2028, όπου είναι εφικτό, ενώ τα κτίρια κατοικιών που υπόκεινται σε ριζική ανακαίνιση θα έχουν προθεσμία έως το 2032 για να συμμορφωθούν με αυτήν την απαίτηση. Τα κτίρια κατοικιών θα πρέπει να επιτύχουν τουλάχιστον την κατηγορία ενεργειακής απόδοσης E έως το 2030 και D έως το 2033 (σε αντίθεση με τα F και E σύμφωνα με την πρόταση της Επιτροπής). Τα μη οικιστικά και δημόσια κτίρια θα πρέπει να επιτύχουν τις ίδιες κατηγορίες έως το 2027 και το 2030 αντίστοιχα.

¹¹⁵ Συμβούλιο (2022), Δελτίο Τύπου, Γενική Προσέγγιση για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων, πρόσβαση 10 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2022/10/25/fit-for-55-council-agrees-on-strictier-rules-for-energy-performance-of-buildings/>}

¹¹⁶ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Αναθεώρηση της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων, πρόσβαση 30 Μαρτίου 2023, διαθέσιμο στην {<https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-revision-of-the-energy-performance-of-buildings-directive>}

Ένα περιορισμένο σύνολο εξαιρέσεων θα ισχύει για μνημεία ή κτίρια ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής ή ιστορικής αξίας, τεχνικά κτίρια, προσωρινή χρήση κτιρίων ή εκκλησιών και τόπους λατρείας, και δημόσιες κοινωνικές κατοικίες όπου οι ανακαινίσεις θα οδηγούσαν σε αυξήσεις ενοικίων που δεν μπορούν να αντισταθμιστούν με εξοικονόμηση στους λογαριασμούς ενέργειας.

Επιπλέον, τα κράτη μέλη θα πρέπει να δημιουργήσουν δωρεάν σημεία ενημέρωσης και προγράμματα ανακαίνισης με ουδέτερο κόστος. Τα οικονομικά μέτρα θα πρέπει να δίνουν προτεραιότητα στις ριζικές ανακαινίσεις, ιδίως των κτιρίων με τη χειρότερη απόδοση, και στις στοχευμένες επιχορηγήσεις και επιδοτήσεις που διατίθενται σε ευάλωτα νοικοκυριά. Θα πρέπει να διασφαλίζουν επίσης, ότι η χρήση ορυκτών καυσίμων σε συστήματα θέρμανσης νέων κτιρίων ή εκείνων που υπόκεινται σε ριζικές ανακαινίσεις του κτιρίου δεν επιτρέπεται από την ημερομηνία εφαρμογής της οδηγίας και θα πρέπει να καταργηθούν πλήρως έως το 2035, εκτός εάν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιτρέψει τη χρήση τους έως το 2040.

Το Ευρωκοινοβούλιο και το Συμβούλιο κατέληξαν σε συμφωνία το Δεκέμβριο του 2023 και η τελική πράξη υπεγράφη στις 24 Απριλίου 2024 και δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 8 Μαΐου 2024¹¹⁷. Μεταξύ άλλων όλα τα νέα κτίρια θα πρέπει να έχουν μηδενικές εκπομπές από το 2030 και τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίσουν μείωση της μέσης πρωτογενούς ενέργειας που χρησιμοποιείται σε κτίρια κατοικιών κατά τουλάχιστον 16% έως το 2030 και τουλάχιστον 20 έως 22% έως το 2035. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίσουν μείωση της μέσης πρωτογενούς ενέργειας που χρησιμοποιείται σε κτίρια κατοικιών κατά τουλάχιστον 16% έως το 2030 και τουλάχιστον 20 έως 22% έως το 2035. Στόχος είναι η πλήρης διακοπή της χρήσης των λεβήτων ορυκτών καυσίμων έως το 2040 και η διακοπή της επιδότησης των αυτόνομων λεβήτων ορυκτών καυσίμων από το 2025. Οι διατάξεις επιτρέπουν στα κράτη μέλη να εξαιρούν γεωργικά κτίρια, κτίρια πολιτιστικής κληρονομιάς, κτίρια που προστατεύονται για την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική ή ιστορική τους αξία, προσωρινά κτίρια και εκκλησίες και χώρους λατρείας.

Στην πρόταση της οδηγίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στο πλαίσιο του RepowerEU COM/2022/222, για την τροποποίηση της οδηγίας (ΕΕ) 2018/2001 για την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, της οδηγίας 2010/31/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων και της οδηγίας 2012/27/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση, «στο άρθρο 2 που αφορά την τροποποίηση της οδηγίας 2010/31/ΕΕ εισάγει ένα νέο άρθρο 9α στην εν λόγω οδηγία σχετικά με την υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίζουν ότι τα νέα κτίρια διαθέτουν υποδομές για να

¹¹⁷ Οδηγία (ΕΕ) 2024/1275 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Απριλίου 2024, για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων, (αναδιατύπωση), πρόσβαση 6 Ιουνίου 2024, διαθέσιμο στην { <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32024L1275> }

δεχθούν εγκαταστάσεις ηλιακής ενέργειας και να κατασκευάζουν τις εγκαταστάσεις αυτές σε κτίρια». Αυτό θα ισχύει από το 2027 για όλα τα νέα δημόσια και εμπορικά κτίρια με ωφέλιμο εμβαδόν άνω των 250 τετραγωνικών μέτρων και από το 2028 για όλα τα υπάρχοντα δημόσια και εμπορικά κτίρια αυτού του μεγέθους. Από το 2030, η απαίτηση αυτή θα επεκταθεί σε όλα τα νέα κτίρια κατοικιών (βλ. κεφ. 4.5 & 4.6).

3.4.1 Δομικά Υλικά

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 30 Μαρτίου 2022, πρότεινε την αναθεώρηση του ισχύοντος Κανονισμού για τα Δομικά Υλικά (Construction Products Regulation, CPR)¹¹⁸. Ο νέος Κανονισμός με τις καινούργιες απαιτήσεις των προϊόντων, θα διασφαλίσει ότι ο σχεδιασμός και η παραγωγή των δομικών υλικών θα βασίζεται στην αντοχή, στην επισκευασιμότητα, την ευκολία επανακατασκευής και την βιωσιμότητα. Από τις κυριότερες αλλαγές που θα εισάγει ο Κανονισμός αφορούν την εναρμόνιση προτύπων, την βιωσιμότητα και την ψηφιοποίηση.

Μερικές από τις κύριες αλλαγές σε σύγκριση με τον τρέχοντα κανονισμό είναι

- ✓ παροχή σαφέστερου ορισμού του πεδίου εφαρμογής και συμπερίληψη των επαναχρησιμοποιούμενων και δομικών προϊόντων που έχουν κατασκευαστεί με τρισδιάστατη εκτύπωση και των προκατασκευασμένων κατοικιών,
- ✓ καθορίζει νέες περιβαλλοντικές, λειτουργικές και ασφαλείς απαιτήσεις για τα προϊόντα δομικών κατασκευών,
- ✓ δημιουργεί μια νέα υποχρέωση για τους κατασκευαστές (να παρέχουν δήλωση συμμόρφωσης προϊόντος, πέραν της δήλωσης απόδοσης), και εισάγει τη δυνατότητα παροχής πληροφοριών με ηλεκτρονικά μέσα,
- ✓ καθορίζει έναν κατάλογο γενικών απαιτήσεων βιωσιμότητας,
- ✓ επέκταση του ρόλου των σημείων επαφής¹¹⁹ για τα δομικά προϊόντα, όσον αφορά την υποστήριξη των οικονομικών φορέων,
- ✓ θα επιτραπεί στην Επιτροπή να εγκρίνει τεχνικές προδιαγραφές σε περιπτώσεις όπου το σύστημα τυποποίησης δεν αποδίδει τα αναμενόμενα και να ορίζει απαιτήσεις για τα προϊόντα,
- ✓ εισάγει διατάξεις απλούστευσης και εξαιρέσης για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις.
- ✓ ενισχύει την εξουσία επιβολής εποπτείας των αρχών.

Ο εν λόγω Κανονισμός ευθυγραμμίζεται με τον προτεινόμενο Κανονισμό για τις απαιτήσεις οικολογικού σχεδιασμού για βιώσιμα προϊόντα για την κλιματική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα και για το ψηφιακό διαβατήριο προϊόντων.

¹¹⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Πρόταση Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση εναρμονισμένων όρων εμπορίας δομικών προϊόντων, την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1020 και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 305/2011, COM (2022) 144 final, πρόσβαση 25 Οκτωβρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52022PC0144>

¹¹⁹ Σημ. Σύμφωνα με τον ΚΚΔ, οι χώρες της ΕΕ πρέπει να ενημερώνουν σχετικά με τους κανόνες και τους κανονισμούς τους για τα προϊόντα του τομέα των δομικών κατασκευών μέσω των εθνικών σημείων επαφής

Η πρόταση παραπέμφθηκε στις αρμόδιες επιτροπές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, οι οποίες προχώρησαν σε τροπολογίες και στις 11 Ιουλίου 2023, το Κοινοβούλιο ενέκρινε την έκθεση με 498 ψήφους υπέρ, 124 κατά και 16 αποχές¹²⁰.

Το Συμβούλιο ενέκρινε την εντολή του για διαπραγματεύσεις με το Κοινοβούλιο στις 30 Ιουνίου 2023. Σε γενικές γραμμές υποστηρίζει τους γενικούς στόχους της πρότασης, πρότεινε όμως να διευκρινιστούν ορισμένα στοιχεία για να διασφαλιστεί η συνοχή με άλλες συναφείς νομοθεσίες, όπως ο κανονισμός για τον οικολογικό σχεδιασμό¹²¹.

Οι διαπραγματεύσεις ολοκληρώθηκαν, έχει επιτευχθεί προσωρινή συμφωνία μεταξύ των συννομοθετών και αναμένεται η επίσημη έγκριση του Κανονισμού, σύμφωνα με τον οποίο στη διαδικασία τυποποίησης τα νέα πρότυπα θα είναι δεσμευτικά, προβλέπεται η δημιουργία ενός συστήματος ψηφιακού διαβατηρίου για τα δομικά προϊόντα και θεσπίζονται υποχρεωτικές ελάχιστες απαιτήσεις για τις δημόσιες συμβάσεις δομικών προϊόντων, ώστε να δοθούν κίνητρα για την προσφορά και τη ζήτηση περιβαλλοντικά βιώσιμων προϊόντων¹²².

3.5 Επιτάχυνση της στροφής προς τη βιώσιμη και έξυπνη κινητικότητα

Για να καταστεί η Ευρωπαϊκή Ένωση κλιματικά ουδέτερη, έχει τεθεί ο στόχος της μείωσης κατά 90% των εκπομπών που προέρχονται από τον τομέα των μεταφορών έως το 2050. Επομένως, απαιτείται ένας πιο βιώσιμος και έξυπνότερος τομέας κινητικότητας.

Στην Ευρωπαϊκή ένωση οι μεταφορές ευθύνονται σχεδόν για το 25% των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Στην εικόνα 23 παρουσιάζεται το μερίδιο των εκπομπών ανά είδος μεταφορών.

¹²⁰ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Αναθεώρηση του Κανονισμού Προϊόντων Δομικών Υλικών (REFIT), πρόσβαση 20 Ιουλίου 2023, διαθέσιμο στην <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-revision-of-the-construction-products-regulation>

¹²¹ Συμβούλιο (2023), Εντολή Διαπραγμάτευσης με το Ευρωκοινοβούλιο για τη θέσπιση εναρμονισμένων όρων για την εμπορία προϊόντων του τομέα των δομικών κατασκευών, την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1020 και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) 305/2011, πρόσβαση 30 Ιουνίου 2023, διαθέσιμο στην <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10920-2023-INIT/en/pdf/>

¹²² Συμβούλιο (2023), Δελτίο Τύπου για τα Κυκλικά δομικά προϊόντα: Προσωρινή συμφωνία Συμβουλίου και Κοινοβουλίου, πρόσβαση 16 Ιανουαρίου 2024, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2023/12/13/circular-construction-products-council-and-parliament-strike-provisional-deal/>

Εικόνα 23, Ποσοτά συμμετοχής των μεταφορών στις εκπομές αερίων του θερμοκηπίου ¹²³

Με την ανακοίνωση της Στρατηγικής για βιώσιμη και έξυπνη κινητικότητα καθορίστηκε ένας χάρτης πορείας που έθεσε τον ευρωπαϊκό τομέα μεταφορών στην κατεύθυνση για ένα βιώσιμο και έξυπνο μέλλον¹²⁴, που απαριθμεί 82 πρωτοβουλίες σε 10 βασικούς τομείς δράσης με συγκεκριμένα μέτρα.

Τρεις πυλώνες μελλοντικών ενεργειών θέτονται στην στρατηγική για την έξυπνη κινητικότητα:

- δέσμευση για να μειωθεί η εξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα αντικαθιστώντας τους υπάρχοντες στόλους με οχήματα χαμηλών και μηδενικών εκπομπών και αυξάνοντας τη χρήση ανανεώσιμων πηγών καυσίμων και καυσίμων χαμηλών εκπομπών άνθρακα,
  - να αυξηθεί η χρήση των λιγότερο ρυπογόνων τρόπων και να μετατοπιστεί σημαντικό μέρος των σημερινών εμπορευματικών μεταφορών οδικώς (75%) σε σιδηροδρομικές και εσωτερικές πλωτές οδούς και
  - να εσωτερικευθεί το εξωτερικό κόστος.
- ✓ Έως το 2030:
    - τουλάχιστον 30 εκατ. οχήματα και 80.000 φορτηγά μηδενικών εκπομπών θα τεθούν σε κυκλοφορία στις ευρωπαϊκές οδούς,
    - 100 ευρωπαϊκές πόλεις θα καταστούν κλιματικά ουδέτερες,
    - η κυκλοφορία σιδηροδρόμων υψηλής ταχύτητας θα διπλασιαστεί,
    - οι μαζικές μετακινήσεις σε αποστάσεις κάτω των 500 km θα πρέπει να είναι ουδέτερες σε άνθρακα εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
    - η αυτοματοποιημένη κινητικότητα θα αναπτυχθεί σε μεγάλη κλίμακα και
    - τα ωκεανοπόρα πλοία μηδενικών εκπομπών θα είναι έτοιμα για διάθεση στην αγορά.
  - ✓ Έως το 2035:
    - μεγάλα αεροσκάφη μηδενικών εκπομπών θα είναι έτοιμα για διάθεση στην αγορά.
  - ✓ Έως το 2050:
    - σχεδόν το σύνολο των αυτοκινήτων, των ημιφορτηγών, των λεωφορείων, καθώς και τα νέα βαρέα οχήματα θα είναι μηδενικών εκπομπών.
    - η σιδηροδρομική εμπορευματική κυκλοφορία θα διπλασιαστεί.
    - η σιδηροδρομική κυκλοφορία υψηλής ταχύτητας θα τριπλασιαστεί.
    - το διευρωπαϊκό δίκτυο μεταφορών (ΔΕΔ-Μ) θα είναι εξοπλισμένο για βιώσιμες και έξυπνες μεταφορές

¹²³ Συμβούλιο (2022), Ενημερωτικό Γράφημα Fit for 55: Προς πιο βιώσιμες μεταφορές, πρόσβαση 5 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/infographics/fit-for-55-afir-alternative-fuels-infrastructure-regulation/>

¹²⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Στρατηγική για βιώσιμη και έξυπνη κινητικότητα – οι ευρωπαϊκές μεταφορές σε τροχιά μέλλοντος, COM (2020) 789 final, πρόσβαση 10 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0789>

- ✓ Μείωση κατά 10 % των εκπομπών αεροπορικών μεταφορών μέσω του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Ουρανού με μηδενικό κόστος για τους καταναλωτές και τις εταιρείες

Στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, παραπέμφθηκε στις αρμόδιες επιτροπές του¹²⁵, ενώ στις 3 Ιουνίου 2021 το Συμβούλιο ενέκρινε τα συμπεράσματά του, χαιρετίζοντας τη στρατηγική και υποστηρίζοντας το όραμα της Επιτροπής¹²⁶.

Στις 14 Ιουλίου 2021, η Επιτροπή ενέκρινε τη δέσμη μέτρων «Fit for 55%». Πολλές από τις προτάσεις που περιέχει ήδη ανταποκρίνονται σε όσα έχουν ανακοινωθεί στη στρατηγική για τη βιώσιμη και έξυπνη κινητικότητα.

- ✓ αναθεώρηση του Συστήματος Εμπορίας Εκπομπών (κεφ.4.1),
- ✓ αναθεώρηση της Οδηγίας Φορολογίας Ενέργειας (κεφ. 4.10),
- ✓ αναθεώρηση της Οδηγίας για την ανάπτυξη υποδομών εναλλακτικών καυσίμων (κεφ. 4.8) και
- ✓ αναθεώρηση του κανονισμού που ορίζει πρότυπα απόδοσης εκπομπών CO₂ για καινούργια επιβατικά αυτοκίνητα και για νέα ελαφρά επαγγελματικά οχήματα (κεφ. 4.7).

Στις 14 Δεκεμβρίου 2021, η Επιτροπή δημοσίευσε περαιτέρω προτάσεις, που στοχεύουν σε μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και πιο βιώσιμα ταξίδια:

- ✓ αναθεώρηση του Κανονισμού για το Διερωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών/ΔΕΔ-Μ (κεφ. 3.2.4)
- ✓ αναθεώρηση της Οδηγίας για τα ευφυή συστήματα μεταφορών στις οδικές μεταφορές· κατατέθηκε στις 14-12-2021 (COM(2021) 813, final),
- ✓ ανακοίνωση σχετικά με το νέο πλαίσιο για την αστική κινητικότητα (μη νομοθετικό) και
- ✓ νέο σχέδιο δράσης ενίσχυσης των υπεραστικών και διασυνοριακών επιβατικών σιδηροδρόμων (μη νομοθετικό).

Σε συνδυασμό με τη Στρατηγική της μηδενικής ρύπανσης κατατέθηκε πρόταση Κανονισμού για την καθιέρωση αυστηρότερων ορίων εκπομπών για τα μηχανοκίνητα οχήματα Euro 7 (βλ. κεφ. 3.8).

3.6 Στρατηγική Farm to Fork (από το αγρόκτημα στο πιάτο)

Η στρατηγική «από το αγρόκτημα στο πιάτο»¹²⁷ έχει ως στόχο να στρέψει το σημερινό σύστημα τροφίμων σε ένα πιο βιώσιμο πρότυπο ώστε να συμβάλλει στον μετριασμό της κλιματικής

¹²⁵ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Στρατηγική για βιώσιμη και έξυπνη κινητικότητα πρόσβαση 15 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-sustainable-and-smart-mobility>

¹²⁶ Συμβούλιο (2021), Δελτίο Τύπου, Συμπεράσματα για τη Στρατηγική για βιώσιμη και έξυπνη κινητικότητα, πρόσβαση 16 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2021/06/03/sustainable-and-smart-mobility-strategy-council-adopts-conclusions/>

¹²⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Από το αγρόκτημα στο πιάτο μια στρατηγική για ένα δίκαιο, υγιές και φιλικό προς το περιβάλλον σύστημα τροφίμων, COM(2020) 381 final, πρόσβαση 22 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A52020DC0381>

αλλαγής και στην αναστροφή της απώλειας της βιοποικιλότητας, δεδομένου ότι το 1/3 των παγκόσμιων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου προέρχεται από τα συστήματα τροφίμων, σύμφωνα με έκθεση της διακυβερνητικής επιτροπής για την κλιματική αλλαγή (IPCC). Η συγκεκριμένη στρατηγική ευθυγραμμίζεται με τη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030, καθώς οι δύο προτάσεις αλληλοσυμπληρώνονται.

Η στρατηγική καθορίζει τόσο ρυθμιστικές όσο και μη ρυθμιστικές πρωτοβουλίες, με την κοινή γεωργική και αλιευτική πολιτική ως βασικά εργαλεία για τη στήριξη μιας δίκαιης μετάβασης. Αποτελείται από ένα σχέδιο δράσης με συνολικά 27 νομοθετικά και μη νομοθετικά μέτρα. Παράλληλα, η ενημέρωση των καταναλωτών και τα μέτρα για την επάρκεια και τη φορολογία θα πρέπει να διευκολύνουν τη στροφή προς την υγιεινή και βιώσιμη διατροφή, εξετάζοντας ορισμένα ζητήματα όπως:

- τη διασφάλιση της βιώσιμης παραγωγής τροφίμων,
- τη διασφάλιση της επισιτιστικής ασφάλειας,
- την παροχή κινήτρων για βιώσιμες πρακτικές στον τομέα της μεταποίησης τροφίμων, του χονδρικού εμπορίου, του λιανικού εμπορίου, της φιλοξενίας και των υπηρεσιών εστίασης,
- την προώθηση της βιώσιμης κατανάλωσης τροφίμων και τη διευκόλυνση της μετάβασης σε μια υγιεινή και βιώσιμη διατροφή,
- τη μείωση της απώλειας και της σπατάλης τροφίμων,
- την καταπολέμηση της απάτης στον τομέα των τροφίμων σε όλη την αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων και
- τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των ζώων.

Η στρατηγική καθορίζει ορισμένους συγκεκριμένους στόχους που πρέπει να επιτευχθούν έως το 2030:

- μείωση κατά 50 % της χρήσης των φυτοφαρμάκων,
- μείωση τουλάχιστον κατά 50% της απώλειας θρεπτικών ουσιών, με την παράλληλη διασφάλιση της διατήρησης της γονιμότητας του εδάφους και μείωση τουλάχιστον κατά 20% της χρήσης λιπασμάτων,
- μείωση κατά 50 % της χρήσης αντιμικροβιακών φαρμάκων, για τα εκτρεφόμενα ζώα και τις υδατοκαλλιέργειες και
- βιολογική γεωργία τουλάχιστον στο 25% των γεωργικών εκτάσεων.

Στις 19 Οκτωβρίου 2020¹²⁸, το Συμβούλιο εξέδωσε συμπεράσματα σχετικά με τη στρατηγική, στα οποία υιοθετεί τον στόχο ανάπτυξης ενός ευρωπαϊκού βιώσιμου συστήματος τροφίμων, από την παραγωγή έως την κατανάλωση. Τα συμπεράσματα περιλαμβάνουν πολιτικά μηνύματα που αποσκοπούν στην εξασφάλιση επαρκούς και οικονομικά προσιτής τροφής, δίκαιο εισόδημα και

---

¹²⁸ Συμβούλιο (2020), Δελτίο Τύπου, Συμπεράσματα για τη Στρατηγική από το αγρόκτημα στο πιάτο, πρόσβαση 23 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2020/10/19/council-prioritises-actions-for-sustainable-food-systems-conclusions-on-the-farm-to-fork-strategy/>

ισχυρή υποστήριξη προς τους παραγωγούς. Επίσης, ζητά από την Επιτροπή να βασίσει τις νομοθετικές προτάσεις της σε επιστημονικά έγκυρες εκ των προτέρων εκτιμήσεις επιπτώσεων.

Τον Οκτώβριο του 2021 εγκρίθηκε από την ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου μία έκθεση ίδιας πρωτοβουλίας σχετικά με τη στρατηγική {2020/2260(INI)}¹²⁹. Η έκθεση υποστηρίζει σε μεγάλο βαθμό το όραμα και τους στόχους της στρατηγικής για πιο βιώσιμη παραγωγή και κατανάλωση τροφίμων κάνοντας αρκετές συστάσεις μερικές εκ των οποίων αφορούν την ανάγκη να ενισχυθεί η βιωσιμότητα σε κάθε στάδιο της αλυσίδας παραγωγής τροφίμων, να εγκριθούν δεσμευτικοί στόχοι μείωσης της χρήσης φυτοφαρμάκων, να αυξηθούν οι εκτάσεις βιολογικής καλλιέργειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση μέχρι το 2030, να επανεξεταστούν τα πρότυπα καλής μεταχείρισης των ζώων, δικαιότερη κατανομή υπέρ των αγροτών του κέρδους που αποδίδει η βιώσιμη παραγωγή τροφίμων κ.α.

Εγκρίθηκε επίσης μία τροπολογία που κατατέθηκε στην ολομέλεια σχετικά με την ανάγκη εκτίμησης επιπτώσεων μετά τη δημοσίευση μελετών για τις επιπτώσεις της στρατηγικής στη γεωργική παραγωγή (ψήφοι: 464 υπέρ, 220 κατά και 14 αποχές).

Στο πλαίσιο της στρατηγικής, τα πρώτα παραδοτέα ολοκληρώθηκαν μεταξύ Δεκεμβρίου 2020 και καλοκαιριού 2021· η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προχώρησε σε συστάσεις προς τα κράτη μέλη σχετικά με τα στρατηγικά τους σχέδια για την Κοινή Γεωργική Πολιτική, κατέθεσε το Σχέδιο Δράσης για τη βιολογική γεωργία και ένα σχέδιο έκτακτης ανάγκης για τη διασφάλιση του εφοδιασμού τροφίμων και της επισιτιστικής ασφάλειας σε περιόδους κρίσης.

Επίσης, στο πλαίσιο της στρατηγικής «από το αγρόκτημα στο πιάτο», η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τον Ιούνιο του 2022, ανακοίνωσε μια πρόταση Κανονισμού¹³⁰ για τη μετατροπή του δικτύου αγροτικών λογιστικών δεδομένων (Farm Accountancy Data Network, FADN) σε δίκτυο δεδομένων βιωσιμότητας αγροκτημάτων (Farm Sustainability Data Network, FSDN), με σκοπό τη συλλογή δεδομένων σε επίπεδο αγροκτήματος, που μελετούν τους στόχους και τους δείκτες βιωσιμότητας. Η παρούσα πρόταση περιλαμβάνει την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1217/2009 του Συμβουλίου καθώς και τις επακόλουθες κατ' εξουσιοδότηση και εκτελεστικές νομοθετικές πράξεις.

---

¹²⁹ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2021), Δελτίο Τύπου, Νέα στρατηγική της ΕΕ «από το αγρόκτημα στο πιάτο» για υγιεινά, βιώσιμα τρόφιμα, πρόσβαση 23 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.europarl.europa.eu/news/el/press-room/2021/10/14/PR14914/nea-stratigiki-tis-ee-apo-to-agroktima-sto-piatio-gia-ugicina-viosima-trofima>

¹³⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Πρόταση Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1217/2009 του Συμβουλίου όσον αφορά τη μετατροπή του δικτύου γεωργικής λογιστικής πληροφόρησης σε δίκτυο δεδομένων για τη βιωσιμότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, COM(2022) 296 final, πρόσβαση 25 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52022PC0296>

Αναμένονται προτάσεις, που σχετίζονται με την εν λόγω στρατηγική και περιλαμβάνουν τη νέα νομοθεσία για την επισήμανση των τροφίμων, ένα νομοθετικό πλαίσιο για βιώσιμα συστήματα τροφίμων, την αξιολόγηση και αναθεώρηση της υφιστάμενης νομοθεσίας για την καλή διαβίωση των ζώων και καθορισμό στόχων για τη μείωση της σπατάλης τροφίμων.

3.6.1 Βιώσιμο σύστημα τροφίμων

Η πρόταση για ένα νομοθετικό πλαίσιο για βιώσιμα συστήματα τροφίμων (Framework for Sustainable Food Systems FSFS)¹³¹ από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αποτελεί πρωτοβουλία της στρατηγικής «Από το αγρόκτημα στο πιάτο» και πρόκειται να εγκριθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στα τέλη του 2023.

Θα έχει στόχο την πρόσβαση όλων σε επαρκή, θρεπτικά και βιώσιμα τρόφιμα. Θα θέσει υψηλά πρότυπα ασφάλειας και ποιότητας, διατηρώντας την οικονομική προσιτότητα των τροφίμων, ώστε να διασφαλιστεί η επισιτιστική ασφάλεια και η δημόσια υγεία καθώς και η υγεία των φυτών και η καλή διαβίωση των ζώων.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 28 Απριλίου 2022 προέβη σε ανοικτή δημόσια διαβούλευση, που διήρκησε μέχρι τις 21 Ιουλίου 2022, με σκοπό τη συγκέντρωση απόψεων από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη όπως πολίτες, οικονομικοί φορείς κάθε μεγέθους, δημόσιες αρχές καθώς και κάθε άλλο ενδιαφερόμενο, σχετικά με τα βασικά ζητήματα που επιδιώκει να αντιμετωπίσει η πρωτοβουλία.

3.6.2 Σχέδιο δράσης για τη βιολογική παραγωγή

Το σχέδιο δράσης για τη βιολογική παραγωγή, παρουσιάστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 19 Απριλίου 2021¹³² στο πλαίσιο της στρατηγικής «από το αγρόκτημα στο πιάτο» και περιλαμβάνει μια σειρά δράσεων για την αύξηση της βιολογικής γεωργίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Με την παραγωγή τροφίμων υψηλής ποιότητας με χαμηλό περιβαλλοντικό αντίκτυπο, η βιολογική γεωργία θα διαδραματίσει ουσιαστικό ρόλο στην ανάπτυξη ενός βιώσιμου συστήματος τροφίμων, με κύριο στόχο να τονωθεί η βιολογική παραγωγή, ώστε να καταλαμβάνει το 25% των γεωργικών εκτάσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση έως το 2030.

¹³¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Βιώσιμα Συστήματα Τροφίμων, πρόσβαση 25 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην https://food.ec.europa.eu/horizontal-topics/farm-fork-strategy/legislative-framework_en

¹³² Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με Σχέδιο Δράσης για την ανάπτυξη της βιολογικής παραγωγής, COM(2021)141 final/2, πρόσβαση 19 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021DC0141R\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021DC0141R(01))

Το σχέδιο αποτελείται από 23 δράσεις που διαρθρώνονται σε τρεις άξονες.

- Τόνωση της ζήτησης βιολογικών προϊόντων,
- Περαιτέρω κίνητρα για μετατροπή της γεωργική καλλιέργειας και της υδατοκαλλιέργειας σε βιολογικές καλλιέργειες και
- Βελτίωση της συμβολής της βιολογικής γεωργίας στη βιωσιμότητα.

Η Κοινή Γεωργική Πολιτική θα κινητοποιηθεί πλήρως για να υποστηρίξει την εφαρμογή του σχεδίου δράσης μέσω οικονομικής στήριξης για την παραγωγή βιολογικών προϊόντων και παροχής τεχνικής βοήθειας και ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών και καινοτομιών στα βιολογικά προϊόντα.

Επίσης, οι συμβουλευτικές υπηρεσίες στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις θα ενισχυθούν, ιδίως ως μέρος των Συστημάτων Γεωργικής Γνώσης και Καινοτομίας (Agricultural Knowledge and Innovation Systems, AKIS) και τα κράτη μέλη καλούνται να αναπτύξουν τη δική τους εθνική στρατηγική για τη βιολογική γεωργία, βασιζόμενοι σε μια ολοκληρωμένη ανάλυση του κλάδου.

Το Συμβούλιο Γεωργίας και Αλιείας πραγματοποίησε ανταλλαγή απόψεων σχετικά με το σχέδιο δράσης στη συνεδρίασή του στις 27 Μαΐου 2021 και στις 19 Ιουλίου 2021, οι υπουργοί γεωργίας ενέκριναν τα συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με αυτό το σχέδιο, εκφράζοντας τη συνολική υποστήριξή τους¹³³.

Η ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ενέκρινε ψήφισμα ίδιας πρωτοβουλίας στις 3 Μαΐου 2022, το οποίο υποστηρίζει σε γενικές γραμμές το σχέδιο δράσης, δίνει έμφαση στην ευελιξία και σε μια προσέγγιση με γνώμονα την αγορά και ζητά κίνητρα και καινοτομίες για την προώθηση της βιολογικής γεωργίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση ¹³⁴.

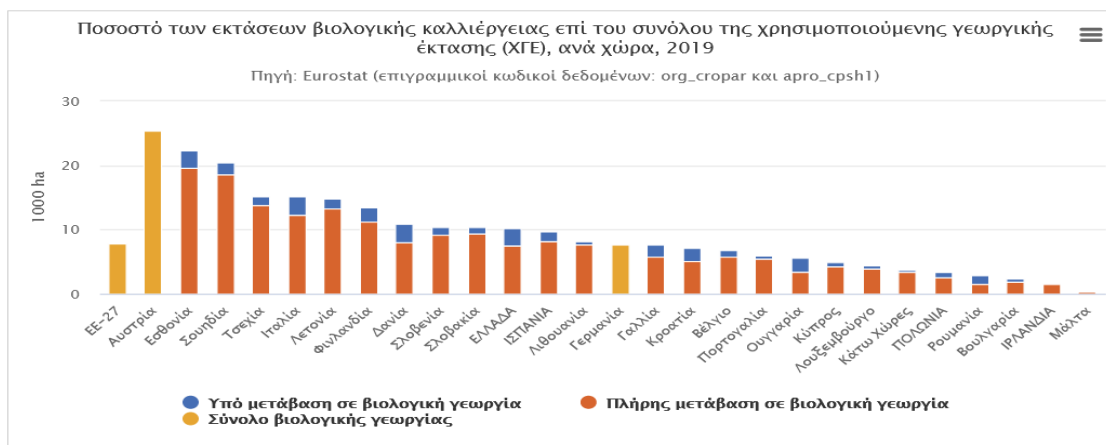
Μεταξύ 2009 και 2019 οι εκτάσεις βιολογικής καλλιέργειας έχουν αυξηθεί κατά σχεδόν 66%· από 8,3 εκατ. εκτάρια το 2009 σε 13,8 εκατ. το 2019 και αντιστοιχούν στο 8,5% της συνολικής «χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης» της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹³⁵.

---

¹³³ Συμβούλιο (2021), Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με το σχέδιο δράσης για την ανάπτυξη της βιολογικής παραγωγής, πρόσβαση 20 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10788-2021-INIT/el/pdf> }

¹³⁴ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2022), Ψήφισμα Ιδίας Πρωτοβουλίας για τη βιολογική γεωργία (2021/2239 (INI), πρόσβαση 21 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην {https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0136_EN.html }

¹³⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Σχέδιο Δράσης για τη βιολογική παραγωγή, πρόσβαση 19 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην {https://agriculture.ec.europa.eu/farming/organic-farming/organic-action-plan_en }

Εικόνα 24, ποσοστό των εκτάσεων βιολογικής καλλιέργειας, επί του συνόλου της χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης (ΧΓΕ), ανά χώρα, 2019¹³⁶

3.6.3 Σχέδιο επισιτιστικής ασφάλειας

Τον Νοέμβριο του 2021 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε ένα σχέδιο έκτακτης ανάγκης¹³⁷ για τη διασφάλιση της επισιτιστικής ασφάλειας στην Ευρώπη κατά τη διάρκεια κρίσεων, λαμβάνοντας υπόψη τις επιπτώσεις από την πανδημία Covid-19, τις συνεχιζόμενες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής καθώς και τις γεωπολιτικές αλλαγές που προκαλούν προβλήματα στην εφοδιαστική αλυσίδα. Για τον σκοπό αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θέσπισε τη δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού μηχανισμού ετοιμότητας και αντιμετώπισης κρίσεων επισιτιστικής ασφάλειας (European Food Security Crisis Preparedness and Response Mechanism, EFSCM) που βασίζεται σε μία ομάδα εμπειρογνομόνων που θα συμβάλει ώστε η Ευρωπαϊκή Ένωση να είναι πλήρως προετοιμασμένη έναντι πιθανών προκλήσεων σχετικών με τον εφοδιασμό τροφίμων.

Στο Συμβούλιο Γεωργίας και Αλιείας του Δεκεμβρίου 2021¹³⁸, οι υπουργοί ενέκριναν συμπεράσματα σχετικά με το σχέδιο, αναγνωρίζοντας την ανάγκη για ένα διαχρονικό σύστημα τροφίμων της Ευρώπης έναντι πιθανών κινδύνων και κρίσεων. Οι υπουργοί συμφώνησαν ότι τα διδάγματα που αντλήθηκαν από την πανδημία Covid-19 θα πρέπει να τροφοδοτήσουν την προσέγγιση του θέματος όσον αφορά μελλοντικές καταστροφές.

¹³⁶ Οπ. 135

¹³⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Σχέδιο έκτακτης ανάγκης για τη διασφάλιση του εφοδιασμού τροφίμων και της επισιτιστικής ασφάλειας σε περιόδους κρίσεων, COM(2021) 689 final, πρόσβαση 28 Μαρτίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021DC0689>

¹³⁸ Συμβούλιο (2021), Δελτίο Τύπου, Συμπεράσματα σχετικά με το νέο σχέδιο για τη διασφάλιση του εφοδιασμού τροφίμων της Ευρώπης, πρόσβαση 30 Μαρτίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/press/releases/2021/12/13/council-approves-conclusions-on-new-plan-to-safeguard-europe-s-food-supply/>

Στις 24 Μαρτίου 2022¹³⁹ ανακοινώθηκε ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την ανάγκη για επείγον ενωσιακό σχέδιο δράσης με σκοπό την κατοχύρωση επισιτιστικής ασφάλειας εντός και εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μετά τον πόλεμο στην Ουκρανία.

Στο πλαίσιο του εν λόγω σχεδίου λειτουργεί ένας ψηφιακός πίνακας ελέγχου¹⁴⁰, που περιλαμβάνει δεδομένα για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση του εφοδιασμού τροφίμων και της επισιτιστικής ασφάλειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Περιλαμβάνει επίσης, εξωτερικές πηγές που χρησιμεύουν ως σύστημα συναγερμού.

3.6.4 Βιώσιμη υδατοκαλλιέργεια

Η Ευρωπαϊκή Ένωση εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις εισαγωγές προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας. Ωστόσο, ο τομέας αυτός παρουσιάζει δυνατότητες ανάπτυξης και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε στις 12 Μαΐου 2021¹⁴¹ νέες στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές που ανταποκρίνονται στις εκκλήσεις της στρατηγικής «Από το αγρόκτημα στο πιάτο» για επιτάχυνση της μετάβασης σε ένα βιώσιμο σύστημα τροφίμων, αναγνωρίζοντας το δυναμικό της βιώσιμης υδατοκαλλιέργειας να παρέχει στα τρόφιμα και τις ζωοτροφές χαμηλό αποτύπωμα άνθρακα.

Ειδικότερα, οι κατευθυντήριες γραμμές έχουν τους ακόλουθους στόχους:

- ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της ανταγωνιστικότητας του τομέα υδατοκαλλιέργειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- διασφάλιση της συμμετοχής του τομέα υδατοκαλλιέργειας στην πράσινη μετάβαση,
- προώθηση της κοινωνικής αποδοχής και βελτίωση της ενημέρωσης των καταναλωτών σχετικά με τις δραστηριότητες και τα προϊόντα υδατοκαλλιέργειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση,
- αύξηση της γνώσης και της καινοτομίας στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας.

Τον Ιούλιο του 2022 το Συμβούλιο Γεωργίας και Αλιείας ενέκρινε συμπεράσματα¹⁴² με αίτημα την οικοδόμηση ενός βιώσιμου, ανθεκτικού και ανταγωνιστικού τομέα θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας και υδατοκαλλιέργειας γλυκών υδάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

¹³⁹ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2022), Ψήφισμα για την κατοχύρωση επισιτιστικής ασφάλειας εντός και εκτός της ΕΕ (2022/2593 (RSP), πρόσβαση 2 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην {https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0099_EL.html}

¹⁴⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Προμήθεια και ασφάλεια τροφίμων, πρόσβαση 2 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://agridata.ec.europa.eu/extensions/DataPortal/food-supply-security.html>}

¹⁴¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για μια πιο βιώσιμη και ανταγωνιστική υδατοκαλλιέργεια στην ΕΕ για την περίοδο 2021 έως 2030, COM(2021) 236 final, πρόσβαση 17 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην {<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021DC0236>}

¹⁴² Συμβούλιο (2022) Δελτίο Τύπου, Συμπεράσματα για την υδατοκαλλιέργεια, πρόσβαση 25 Ιουλίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2022/07/18/council-approves-conclusions-on-the-new-aquaculture-strategic-guidelines-for-a-more-sustainable-resilient-and-competitive-aquaculture-sector/>}

Στις 4 Οκτωβρίου 2022, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα ιδίας πρωτοβουλίας¹⁴³ σχετικά με την προσπάθεια για μια βιώσιμη και ανταγωνιστική υδατοκαλλιέργεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το μεγαλύτερο μέρος της επικεντρώνεται στην ανάγκη, τα μέσα και τις προκλήσεις της περαιτέρω ανάπτυξης ενός βιώσιμου και ανταγωνιστικού τομέα υδατοκαλλιέργειας στην Ευρώπη. Ζήτησε να τεθούν ποσοτικοί στόχοι ανάπτυξης, τονίζει την ανάγκη μεταξύ άλλων για επενδύσεις σε μεγάλη κλίμακα, να υπάρξει πρόληψη για τις επιπτώσεις των καταστροφών και των ακραίων καιρικών φαινομένων και να υπάρξει σύστημα ιχνηλασιμότητας των τροφίμων. Επίσης, το Κοινοβούλιο προέτρεψε την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν ότι τα εθνικά σχέδια για τη βιώσιμη ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας λαμβάνουν υπόψη τα κύρια εμπόδια στην ανάπτυξη του δυναμικού του τομέα και αναγνωρίζουν την ανάγκη παροχής χώρου στον τομέα μέσω του κατάλληλου σχεδιασμού χρήσης γης.

3.6.5 Βιώσιμοι κύκλοι άνθρακα / Ανθρακοδεσμευτική γεωργία

Η γεωργία και η δασοκομία μπορούν να διαδραματίσουν καίριο ρόλο στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής μέσω της απορρόφησης του άνθρακα της ατμόσφαιρας· η ιδέα ενός συστήματος πιστοποίησης αφαίρεσης άνθρακα αναφέρθηκε για πρώτη φορά από την Επιτροπή στο Σχέδιο Δράσης για την Κυκλική Οικονομία και στην πρόταση αναθεώρησης του Κανονισμού για τη χρήση γης και δασοκομίας (LULUCF).

Στις 15 Δεκεμβρίου 2021, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε την ανακοίνωση¹⁴⁴ για τους βιώσιμους κύκλους άνθρακα, προτείνοντας:

- την προώθηση πρακτικών ανθρακοδεσμευτικής γεωργίας,
- την τυποποίηση των μεθοδολογιών παρακολούθησης, υποβολής εκθέσεων και επαλήθευσης που απαιτούνται για την παροχή ενός σαφούς και αξιόπιστου πλαισίου πιστοποίησης της ανθρακοδεσμευτικής γεωργίας,
- την παροχή βελτιωμένων γνώσεων, διαχείρισης δεδομένων και εξατομικευμένων συμβουλευτικών υπηρεσιών στους διαχειριστές γης, τόσο για τη γη όσο και για το οικοσύστημα του γαλάζιου άνθρακα.
- τη σύσταση ομάδας εμπειρογνομόνων αποτελούμενης από εκπροσώπους των τομέων της γεωργίας και της δασοκομίας,
- την προώθηση και πιλοτική εφαρμογή πρακτικών ανθρακοδεσμευτικής γεωργίας για τον γαλάζιο άνθρακα.

¹⁴³ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2022), Ψήφισμα Ιδίας Πρωτοβουλίας για μια βιώσιμη και ανταγωνιστική υδατοκαλλιέργεια (2021/2189 (INI), πρόσβαση 15 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0334_EN.html

¹⁴⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, Βιώσιμοι Κύκλοι Άνθρακα, COM (2021) 800 final, πρόσβαση 10 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021DC0800>

Για τον σκοπό αυτό:

- κάθε διαχειριστής γης θα πρέπει να έχει πρόσβαση σε επαληθευμένα δεδομένα για τις εκπομπές και τις απορροφήσεις έως το 2028, ώστε να καταστεί δυνατή η ευρεία υιοθέτηση της ανθρακοδεσμευτικής γεωργίας,
- οι πρωτοβουλίες ανθρακοδεσμευτικής γεωργίας θα πρέπει να συμβάλουν στην αύξηση κατά 42 εκατ. τόνους ισοδύναμου CO₂ της χερσαίας καταβόθρας που απαιτείται για την επίτευξη του στόχου των 310 εκατ. τόνων ισοδύναμου CO₂ για τις καθαρές απορροφήσεις έως το 2030.

Τον Απρίλιο του 2022, το Συμβούλιο¹⁴⁵ ενέκρινε συμπεράσματα σχετικά με την ανθρακοδεσμευτική γεωργία και κάλεσε την Επιτροπή να διερευνήσει ένα ευρύτερο φάσμα πρακτικών που σχετίζονται με τις γεωργικές εκπομπές αερίων θερμοκηπίου σε επίπεδο εκμετάλλευσης, καθώς και την οικονομική αξία των σχετιζόμενων συν-οφελών, όπως τα κέρδη της βιοποικιλότητας.

Όσον αφορά το Ευρωκοινοβούλιο, στις 18 Απριλίου 2023, ενέκρινε ψήφισμα ίδιας πρωτοβουλίας σχετικά με το θέμα των βιώσιμων κύκλων άνθρακα. Σε αυτό, ζητά η ημερομηνία για την παροχή επαληθευμένων δεδομένων εκπομπών και αφαίρεσης από τα αγροκτήματα να είναι διαθέσιμα από το 2026 αντί του 2028. Περαιτέρω τονίζει την ανάγκη διασφάλισης ενός ισχυρού συστήματος για την αποφυγή διπλής καταμέτρησης και να καθοριστούν οι κανόνες ευθύνης για πιθανές αναστροφές της αφαίρεσης άνθρακα¹⁴⁶.

Στο πλαίσιο της ανωτέρω ανακοίνωσης για τους βιώσιμους κύκλους άνθρακα, στις 30 Νοεμβρίου 2022 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε πρόταση Κανονισμού για ένα πρώτο πλαίσιο σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αξιόπιστη πιστοποίηση των υψηλής ποιότητας απορροφήσεων άνθρακα¹⁴⁷. Ο προτεινόμενος κανονισμός θα βελτιώσει σημαντικά την ικανότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης να ποσοτικοποιεί, να παρακολουθεί και να επαληθεύει τις απορροφήσεις άνθρακα.

Ο προτεινόμενος Κανονισμός θεσπίζει τέσσερα κριτήρια ποιότητας Q.U.A.L.I.T.Y.:

1. **Quantification** (ποσοτικός προσδιορισμός), οι μετρήσεις των δραστηριοτήτων απορρόφησης άνθρακα θα γίνονται με ακρίβεια ώστε να αποφέρουν αδιαμφισβήτητα οφέλη για το κλίμα,
2. **Additionality** (προσθετικότητα), οι δραστηριότητες απορρόφησης άνθρακα πρέπει να υπερβαίνουν τις υφιστάμενες πρακτικές και τις απαιτήσεις του νόμου,

¹⁴⁵ Συμβούλιο (2022), Δελτίο Τύπου, Συμπεράσματα για την ανθρακοδεσμευτική γεωργία, πρόσβαση 15 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2022/04/07/council-adopts-conclusions-on-carbon-farming/>

¹⁴⁶ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2023), Ψήφισμα Ιδίας Πρωτοβουλίας για τους Βιώσιμους Κύκλους Άνθρακα, (2022/2053(INI), πρόσβαση 26 Απριλίου 2023, διαθέσιμο στην https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0104_EL.html

¹⁴⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση ενωσιακού πλαισίου πιστοποίησης για τις απορροφήσεις άνθρακα, COM(2022) 672 final, πρόσβαση 15 Δεκεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022PC0672>

3. **Long-term storage** (μακροχρόνια αποθήκευση), τα πιστοποιητικά θα συνδέονται με τη διάρκεια της αποθήκευσης άνθρακα, ώστε να διασφαλίζεται η μόνιμη αποθήκευση και
4. **Sustainability** (βιωσιμότητα), οι δραστηριότητες απορρόφησης άνθρακα πρέπει να διατηρούν ή να συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων βιωσιμότητας, όπως η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, η κυκλική οικονομία, οι υδάτινοι και θαλάσσιοι πόροι και η βιοποικιλότητα.

Στις 19 Φεβρουαρίου 2024 ανακοινώθηκε η προσωρινή συμφωνία των συννομοθετών¹⁴⁸.

Οι βασικές αλλαγές περιλαμβάνουν τη διαφοροποίηση μεταξύ συγκεκριμένων τύπων απομάκρυνσης άνθρακα και την επέκταση του πεδίου εφαρμογής ώστε να περιλαμβάνει τη μείωση εκπομπών από το έδαφος. Προβλέπει μέτρα κατά της κερδοσκοπίας γης, για την προστασία των αγροτικών κοινοτήτων. Θα δημιουργηθεί επίσης, μητρώο και έχει προγραμματιστεί ειδική αναθεώρηση για το 2026, προκειμένου να αξιολογηθούν περαιτέρω οι δραστηριότητες καλλιέργειας άνθρακα και να εξεταστεί η ανάγκη αναθεώρησης πτυχών, ώστε να διασφαλιστεί η συνεχής ευθυγράμμιση με το άρθρο 6 της Συμφωνίας του Παρισιού.

3.7 Διατήρηση και αποκατάσταση οικοσυστημάτων και βιοποικιλότητας

Οι βασικές απειλές για τη βιοποικιλότητα είναι η αλλαγή της χρήσης γης και της θάλασσας, η υπερεκμετάλλευση των φυσικών πόρων, η κλιματική αλλαγή και η ρύπανση.

Με την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανέφερε ότι η στρατηγική για τη βιοποικιλότητα για το 2030 θα παρουσιαστεί μέχρι τα τέλη Μαρτίου 2020.

Ωστόσο, στις 16 Ιανουαρίου 2020, το ευρωκοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα με το οποίο κάλεσε την Επιτροπή να απομακρυνθεί από τις εθελοντικές δεσμεύσεις και να σχεδιάσει μια στρατηγική βιοποικιλότητας για το 2030 που θα θέτει νομικά δεσμευτικούς στόχους για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της. Τόνισε επίσης, την ανάγκη να λάβει το διεθνές πλαίσιο βιοποικιλότητας τη μορφή νομικά δεσμευτικής συμφωνίας.

Στις 20 Μαΐου 2020, η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση¹⁴⁹ σχετικά με τη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 με σκοπό την ανάκαμψη της βιοποικιλότητας της Ευρώπης.

Το σχέδιο αποκατάστασης της φύσης περιλαμβάνει τις ακόλουθες δεσμεύσεις για το 2030:

---

¹⁴⁸ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Νομοθετική πρόταση για ένα πλαίσιο πιστοποίησης της Ένωσης για την αφαίρεση άνθρακα, πρόσβαση 13 Μαρτίου 2024, διαθέσιμο στην <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-carbon-removal-certification>

¹⁴⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 Επαναφορά της φύσης στη ζωή μας, COM (2020) 380 final, πρόσβαση 13 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A52020DC0380>

- πρόταση για νομικά δεσμευτικούς στόχους για την αποκατάσταση της φύσης το 2021,
- έχοντας χαρακτηρισμένες ως προστατευόμενες περιοχές (NATURA) τουλάχιστον το 30% της γης και το 30% των θαλασσών της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα πρέπει να τελεί υπό αυστηρότερη προστασία τουλάχιστον το ένα τρίτο αυτών των προστατευόμενων περιοχών,
- αποκατάσταση οικοσυστημάτων που είναι υποβαθμισμένα,
- αντιστροφή της μείωσης των επικονιαστών,
- μείωση του κινδύνου και της χρήσης χημικών φυτοφαρμάκων κατά 50 % και μείωση της χρήσης πιο επικίνδυνων φυτοφαρμάκων κατά 50 %,
- διαχείριση τουλάχιστον του 25% των γεωργικών εκτάσεων βάσει βιολογικής γεωργίας και σημαντική αύξηση της υιοθέτησης αγροοικολογικών πρακτικών,
- φύτευση 3 δισεκατομμυρίων δέντρων,
- αποκατάσταση τουλάχιστον 25.000 χλμ. ποταμών ελεύθερης ροής,
- εξάλειψη ή περιορισμό των αρνητικών επιπτώσεων των δραστηριοτήτων αλιείας και εξόρυξης σε ευαίσθητα είδη και οικοτόπους,
- εξάλειψη ή μείωση των παρεμπιπτόντων θαλάσσιων ειδών · ανεπιθύμητοι ιχθύες και θαλάσσια είδη που αλιεύονται ακούσια και
- αύξηση της χρηματοδότησης των δράσεων και καλύτερη παρακολούθηση της προόδου με την κινητοποίηση 20 δις ευρώ ετησίως για τη βιοποικιλότητα μέσω διαφόρων πηγών, συμπεριλαμβανομένων κονδυλίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της εθνικής και ιδιωτικής χρηματοδότησης

Τον Οκτώβριο του 2020 το Συμβούλιο Περιβάλλοντος ενέκρινε συμπεράσματα¹⁵⁰ σχετικά με τη βιοποικιλότητα, στα οποία προσυπέγραψε τους στόχους της στρατηγικής και κάλεσε την Επιτροπή να ενσωματώσει τους στόχους της πολιτικής για τη βιοποικιλότητα σε σχετικές μελλοντικές νομοθετικές προτάσεις.

Τον Ιούνιο του 2021, στην ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου συζητήθηκε η εν λόγω στρατηγική¹⁵¹ και στο ψήφισμά του διατύπωσε σχεδόν 200 συστάσεις για την ενίσχυσή της. Κάλεσε ειδικότερα την Επιτροπή να υποβάλει το 2022 πρόταση για ένα νομικά δεσμευτικό πλαίσιο διακυβέρνησης της βιοποικιλότητας. Αυτός ο «νόμος για τη βιοποικιλότητα» θα πρέπει να κατευθύνει την πορεία προς το 2050 μέσω μιας σειράς στόχων και θα πρέπει να δημιουργήσει έναν μηχανισμό παρακολούθησης με έξυπνους δείκτες, εντός και εκτός των προστατευόμενων περιοχών.

Στη διάσκεψη των μερών (COP 15), που πραγματοποιήθηκε το Δεκέμβρη του 2022 στο Μόντρεαλ, υιοθετήθηκε το «Παγκόσμιο Πλαίσιο Βιοποικιλότητας Κούνμινγκ-Μόντρεαλ ([Kunming - Montreal Global Biodiversity Framework](#))», με 4 σκοπούς και 23 στόχους που πρέπει

¹⁵⁰ Συμβούλιο (2020), Δελτίο Τύπου, Συμπεράσματα : ενωσιακή Στρατηγική 2030 για τη Βιοποικιλότητα, πρόσβαση 14 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2020/10/23/council-adopts-conclusions-on-the-eu-biodiversity-strategy-for-2030/>}

¹⁵¹ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Στρατηγική για τη βιοποικιλότητα για το 2030, πρόσβαση 14 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-new-eu-biodiversity-strategy>}

να επιτευχθούν έως το 2030. Οι στόχοι που συμφωνήθηκαν επεξεργάζονται από τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για να ενταχθούν σε νομοθετική πρόταση.

Στο πλαίσιο της στρατηγικής κατατέθηκαν δύο προτάσεις, ο Νόμος για την αποκατάσταση της φύσης (κεφ. 5.1) και η πρόταση Κανονισμού για την αειφόρο χρήση φυτοφαρμάκων (κεφ.3.7.2).

Στο πλαίσιο της στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα δημιουργήθηκε ο μετρητής **MapMyTree**, στις 9 Δεκεμβρίου 2021¹⁵². Υπολογίζει τα νέα δέντρα που πληρούν τα κριτήρια της δέσμευσης των 3 δις δέντρων. Με το σύνθημα «Οποιοσδήποτε μπορεί να φυτέψει ένα δέντρο!» (Anyone can plant a tree!) ενθαρρύνονται όλοι να συμμετάσχουν στην πρωτοβουλία δενδροφύτευσης. Η πρωτοβουλία αυτή μπορεί να προέρχεται από ιδιοκτήτες γης, από οργανισμούς, ενώσεις, εταιρείες, δημόσιους φορείς αλλά και από μεμονωμένα άτομα.

Under the [European Green Deal](#), the [EU biodiversity strategy for 2030](#) commits to planting at least **3 billion additional trees** in the EU by 2030 in full respect of ecological principles.

Εικόνα 25, 12.557.784 δέντρα έχουν φυτευτεί (Live map, 30-9-2023)¹⁵³

3.7.1 Νέα δασική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το 2030

Ως ένα από τα εμβληματικά σημεία της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, είναι η δασική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το 2030, που παρουσιάστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Ιούλιο του 2021¹⁵⁴, η οποία βασίζεται στη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για

¹⁵² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μετρητής MapMyTree, Δέσμευση για 3 δις δέντρα, πρόσβαση 10 Μαΐου 2023, διαθέσιμο στην https://environment.ec.europa.eu/strategy/biodiversity-strategy-2030/3-billion-trees_en }

¹⁵³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Forest Information System for Europe, πρόσβαση 30 Σεπτεμβρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://forest.eea.europa.eu/3-billion-trees/introduction> }

¹⁵⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Νέα Δασική Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το 2030, COM(2021) 572 final, πρόσβαση 10 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:52021DC0572> }

τη βιοποικιλότητα και αποτελεί βασικό μέρος των προσπαθειών για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά τουλάχιστον 55% έως το 2030.

Η στρατηγική στοχεύει να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα ευρωπαϊκά δάση, όπως οι πιέσεις από την ανθρώπινη δραστηριότητα, οι φυσικές διεργασίες, καθώς και οι συνέπειες της κλιματικής αλλαγής. Η κλιματική αλλαγή έχει αρνητικό αντίκτυπο στα δασικά οικοσυστήματα, ενώ τα ίδια τα δάση μπορούν να διαδραματίσουν ρόλο στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής ως καταβόθρες φυσικού άνθρακα, μπορούν να συμβάλουν στην αντιστάθμιση των εκπομπών άνθρακα. Είναι επομένως σημαντικό να διατηρηθούν, να βελτιωθούν και να αυξηθούν οι δασικές εκτάσεις. Επιπλέον, τα δάση παρέχουν μια σειρά από υπηρεσίες οικοσυστήματος (καθαρό νερό και αέρας, έλεγχος της διάβρωσης, καταφύγιο κ.λπ.) και μπορούν να αποτελέσουν σημαντικό παράγοντα στην κυκλική βιοοικονομία.

Τα προτεινόμενα μέτρα μεταξύ άλλων περιλαμβάνουν:

- την προώθηση της βιώσιμης διαχείρισης των δασών,
- την παροχή οικονομικών κινήτρων στους ιδιοκτήτες και διαχειριστές δασών ώστε να υιοθετήσουν φιλικές προς το περιβάλλον πρακτικές,
- τη βελτίωση του μεγέθους και της βιοποικιλότητας των δασών, συμπεριλαμβανομένης της φύτευσης 3 δισεκατομμυρίων νέων δέντρων στην Ευρωπαϊκή Ένωση έως το 2030,
- τη θέσπιση νομικά δεσμευτικού μέσου για την αποκατάσταση των οικοσυστημάτων,
- την προστασία των εναπομεινάντων πρωτογενών και παλαιών δασών της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- τη χρηματοδοτική στήριξη στο πλαίσιο της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής.

Η Επιτροπή υπέβαλλε πολλές νομοθετικές προτάσεις, συμπεριλαμβανομένων :

- ενός αναθεωρημένου κανονισμού για τα προϊόντα του τομέα των δομικών κατασκευών (βλ. 3.4.1 Δομικά Υλικά, Μάρτιος του 2022),
- νομοθεσία για την αποκατάσταση των οικοσυστημάτων (βλ. κεφ. 5.1, Ιούνιος του 2022),
- πρόταση κανονισμού σχετικά με την παρατήρηση, την αναφορά και τη συλλογή δεδομένων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διασφάλιση συντονισμένου συστήματος παρακολούθησης, συλλογής δεδομένων και αναφοράς των δασών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (κατατέθηκε 22 Νοεμβρίου 2023)¹⁵⁵.

Στα συμπεράσματά του, που εγκρίθηκαν τον Νοέμβριο του 2021¹⁵⁶, το Συμβούλιο τόνισε τον ουσιαστικό ρόλο των δασών για την υγεία των ανθρώπων την υγεία των ζώων και για ένα υγιές φυσικό περιβάλλον στο πλαίσιο της προσέγγισης «Μία υγεία». Ωστόσο τόνισε και την ανάγκη επίτευξης ισορροπίας μεταξύ των περιβαλλοντικών, κοινωνικών και οικονομικών πτυχών της

¹⁵⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2023), Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για ένα πλαίσιο παρακολούθησης για ανθεκτικά ευρωπαϊκά δάση, COM (2023) 728 final, πρόσβαση 1 Δεκεμβρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2023%3A728%3AFIN>

¹⁵⁶ Συμβούλιο (2021), Δελτίο Τύπου, Συμπεράσματα για τη νέα Δασική Στρατηγική της ΕΕ για το 2030, πρόσβαση 14 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2021/11/15/council-adopts-conclusions-on-the-new-eu-forest-strategy-for-2030/>

βιώσιμης διαχείρισης των δασών καθώς και τη σημασία του σεβασμού και της διατήρησης της ποικιλίας των δασών και των δασικών πρακτικών διαχείρισης σε διάφορα κράτη μέλη και περιοχές. Τέλος, ενθάρρυνε τη χρήση υφιστάμενων διεθνών διαδικασιών παρακολούθησης και αναφοράς αντί του σχεδιασμού εθνικών στρατηγικών σχεδίων.

Στο Συμβούλιο Γεωργίας και Αλιείας στις 21 Νοεμβρίου 2022¹⁵⁷, οι υπουργοί συζήτησαν την πρόοδο που έχει σημειωθεί μέχρι στιγμής όσον αφορά την εφαρμογή της Νέας Δασικής Στρατηγικής.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκπόνησε έκθεση ίδιας πρωτοβουλίας σχετικά με τη νέα δασική στρατηγική¹⁵⁸. Η έκθεση τονίζει τη σημασία της εξέτασης των περιβαλλοντικών, κοινωνικών και οικονομικών διαστάσεων της βιωσιμότητας με ολοκληρωμένο και ισορροπημένο τρόπο και την ανάγκη ενίσχυσης της ανθεκτικότητας των ευρωπαϊκών δασών αυξάνοντας τη δομική, λειτουργική και συνθετική ποικιλομορφία τους. Το ευρωπαϊκό κοινοβούλιο επέμεινε ότι οι μονοκαλλιέργειες δεν πρέπει να υποστηρίζονται από κονδύλια της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κάλεσε επίσης την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν ότι τα προγράμματα στήριξης είναι ελκυστικά, κατανοητά και εύκολα προσβάσιμα στους ιδιοκτήτες μικρών δασών. Σημειώνοντας ότι μεταξύ 2014 και 2020, τα κράτη μέλη δαπάνησαν μόνο το 49% των διαθέσιμων πόρων, το Κοινοβούλιο κάλεσε τα κράτη μέλη να εξαλείψουν τον διοικητικό φόρτο προκειμένου να καταστήσουν αποτελεσματικότερη τη χρήση των δασικών μέτρων.

3.7.2 Αποκατάσταση της φύσης και ορθολογική χρήση φυτοφαρμάκων

Στο πλαίσιο της στρατηγικής κατατέθηκε η πρόταση Κανονισμού για την ορθολογική χρήση των φυτοφαρμάκων.

Στις στρατηγικές για τη βιοποικιλότητα, τη βιοκαλλιέργεια και την «Από το αγρόκτημα στο πιάτο» γίνεται λόγος για την ανάγκη μετάβασης σε ένα δίκαιο, υγιές και φιλικό προς το περιβάλλον σύστημα τροφίμων. Κατά συνέπεια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 22 Ιουνίου 2022 κατέθεσε πρόταση Κανονισμού με σαφείς και δεσμευτικούς κανόνες για την ορθολογική χρήση των φυτοφαρμάκων¹⁵⁹.

¹⁵⁷ Συμβούλιο (2022), Δελτίο Τύπου, Συμπεράσματα για τη νέα Δασική Στρατηγική της ΕΕ για το 2030, πρόσβαση 25 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/meetings/agrifish/2022/11/21/>

¹⁵⁸ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2022), Ψήφισμα Ίδιας Πρωτοβουλίας για τη νέα Δασική Στρατηγική της ΕΕ για το 2030, (2022/2016(INI), πρόσβαση 26 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0310_EL.html

¹⁵⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Πρόταση Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ορθολογική χρήση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115, COM(2022) 305 final, 24 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022PC0305>

Οι νέοι κανόνες για τα χημικά φυτοφάρμακα στοχεύουν να μειώσουν το περιβαλλοντικό αποτύπωμα του συστήματος τροφίμων, να προστατεύσουν την υγεία και την ευημερία των πολιτών και των εργαζομένων στη γεωργία και να συμβάλουν στην μείωση της επιδείνωσης της υγείας του εδάφους και στη μείωση των επικονιαστών.

Ο Κανονισμός προβλέπει:

- Νομικά δεσμευτικούς στόχους για μείωση κατά 50% της χρήσης και του κινδύνου των χημικών φυτοφαρμάκων και της χρήσης έως το 2030,
- Αυστηροί νέοι κανόνες για φιλικούς προς το περιβάλλον ελέγχους των επιβλαβών οργανισμών,
- Απαγόρευση όλων των φυτοφαρμάκων σε ευαίσθητες περιοχές όπως οι αστικοί χώροι πρασίνου, συμπεριλαμβάνοντας τα δημόσια πάρκα ή κήπους, τις παιδικές χαρές, τους χώρους αναψυχής ή αθλητισμού, τις δημόσιες διαδρομές και τις προστατευόμενες περιοχές σύμφωνα με το δίκτυο Natura 2000, καθώς και κάθε οικολογικά ευαίσθητη περιοχή που πρέπει να διατηρηθεί για τους απειλούμενους επικονιαστές,
- Τα κράτη μέλη θα καθορίσουν τους δικούς τους εθνικούς στόχους για τη μείωση εντός καθορισμένων παραμέτρων και θα υποβάλλουν λεπτομερείς ετήσιες εκθέσεις προόδου και εφαρμογής,
- Μια δέσμη βασικών πολιτικών θα στηρίξει τους γεωργούς και άλλους χρήστες, με τη μετάβαση σε πιο βιώσιμα συστήματα παραγωγής τροφίμων.

Η πρόταση Κανονισμού αντικαθιστά την οδηγία για την ορθολογική χρήση των γεωργικών φαρμάκων 2009/128/EK, στην οποία, σε διάφορες εκθέσεις, επισημάνθηκαν αδυναμίες στην εφαρμογή της, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει επαρκής μείωση της χρήσης και του κινδύνου των φυτοφαρμάκων.

Επίσης, τροποποιεί τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/2115 ώστε να καταστεί δυνατή η χρηματοδότηση των απαιτήσεων που επιβάλλονται σύμφωνα με τον παρόντα Κανονισμό στους γεωργούς και στους άλλους χρήστες της γης κατά τη μετάβασή τους προς μια πιο ορθολογική χρήση των φυτοφαρμάκων.

Στο Συμβούλιο, η πρόταση παραπέμφθηκε στην αρμόδια ομάδα εργασίας και στις 19 Δεκεμβρίου 2022 το Συμβούλιο εξέδωσε απόφαση ζητώντας από την Επιτροπή να εκπονήσει μελέτη που θα συμπληρώνει την υφιστάμενη εκτίμηση επιπτώσεων της πρότασης για τον Κανονισμό ¹⁶⁰.

Σε απάντηση στο αίτημα του Συμβουλίου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε στις 5 Ιουλίου 2023 [μελέτη](#) που συμπληρώνει την εκτίμηση επιπτώσεων. [Στη συνοδευτική επιστολή](#), η Επιτροπή σημειώνει ότι η μελέτη της επιβεβαιώνει την ανάγκη μείωσης της χρήσης και του κινδύνου

---

¹⁶⁰ Συμβούλιο (2022), Απόφαση Συμβουλίου για υποβολή μελέτης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή που θα συμπληρώνει την εκτίμηση επιπτώσεων της πρότασης κανονισμού, σχετικά με την ορθολογική χρήση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115, πρόσβαση 15 Ιανουαρίου 2023, διαθέσιμο στην [\[https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15652-2022-INIT/el/pdf\]](https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15652-2022-INIT/el/pdf)

χημικών φυτοφαρμάκων και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι στόχοι μείωσης των φυτοφαρμάκων που προβλέπονται στην πρόταση δεν θα απειλήσουν την επισιτιστική ασφάλεια, αλλά θα τη διαφυλάξουν μακροπρόθεσμα.

Η ολομέλεια του ευρωκοινοβουλίου, στις 22 Νοεμβρίου 2023, καταψήφισε την τροποποιημένη πρόταση της αρμόδιας επιτροπής του, έκθεση προόδου σχετικά με τον φάκελο παρουσιάστηκε στο Συμβούλιο Γεωργίας και Αλιείας το Δεκέμβριο του 2023 και τελικά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το Μάιο του 2024 δημοσίευσε την απόφασή της για απόσυρση της πρότασής της¹⁶¹.

3.8 Φιλοδοξία μηδενικής ρύπανσης για ένα περιβάλλον απαλλαγμένο από τοξικές ουσίες

Το όραμα της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας για το 2050 είναι “ένας υγιής πλανήτης για όλους”, με δεδομένο ότι η ρύπανση εκτός του ότι βλάπτει την υγεία των ανθρώπων, προκαλώντας πολλές ψυχικές και σωματικές ασθένειες, είναι ένας από τους κύριους λόγους απώλειας της βιοποικιλότητας, μειώνοντας την ικανότητα των οικοσυστημάτων να πραγματοποιούν λειτουργίες όπως η δέσμευση του διοξειδίου του άνθρακα και η απορρύπανση.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε στις 12 Μαΐου 2021¹⁶² ένα σχέδιο δράσης για μηδενική ρύπανση των υδάτων, του αέρα και του εδάφους και στη δημιουργία περιβάλλοντος απαλλαγμένου από τοξικές ουσίες. Στο σχέδιο δράσης περιγράφει τους βασικούς στόχους για το 2030 για διάφορα είδη ρύπανσης και καθορίζει σειρά δράσεων και εμβληματικών πρωτοβουλιών για την επίτευξη της φιλοδοξίας μηδενικής ρύπανσης, συμπεριλαμβανομένων αρκετών εν εξελίξει και σχεδιαζόμενων νομοθετικών προτάσεων.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θεωρεί ότι *παράλληλα με τις προσπάθειες για την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας, η Ευρωπαϊκή Ένωση χρειάζεται μια πιο αποτελεσματική «ιεραρχία μηδενικής ρύπανσης», λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές που κατοχυρώνονται στη Συνθήκη της προφύλαξης, της προληπτικής δράσης και της επανόρθωσης, καθώς και την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει». «Θα πρέπει να «αντιστραφεί η πυραμίδα» δράσης και να επανεξεταστεί ο τρόπος με τον οποίο τα αγαθά και οι υπηρεσίες σχεδιάζονται, παράγονται, παραδίδονται, εκτελούνται και/ή χρησιμοποιούνται και απορρίπτονται. Αυτό σημαίνει ότι η ρύπανση θα πρέπει κατ' αρχάς να προλαμβάνεται στην πηγή. Εάν δεν είναι (ακόμη) δυνατόν να αποφευχθεί εντελώς εξαρχής, η ρύπανση θα πρέπει να*

¹⁶¹ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Πρόταση Κανονισμού για την αειφόρο χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων, πρόσβαση 5 Δεκεμβρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-sustainable-use-of-pesticides-%E2%80%93-revision-of-the-eu-rules>

¹⁶² Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Πορεία προς έναν υγιή πλανήτη για όλους Σχέδιο δράσης της ΕΕ για μηδενική ρύπανση των υδάτων, του αέρα, και του εδάφους, COM (2021) 400 final, πρόσβαση 10 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=COM%3A2021%3A400%3AFIN>

ελαχιστοποιείται. Τέλος, εάν επέλθει ρύπανση, αυτή θα πρέπει να αποκατασταθεί και να αποζημιωθεί κάθε σχετική βλάβη».

Εικόνα 26, Ιεραρχία μηδενικής ρύπανσης – αντιστροφή της πυραμίδας δράσης, προτεραιότητα στις προσεγγίσεις για την αντιμετώπιση της ρύπανσης¹⁶³

Σύμφωνα με το σχέδιο δράσης, έως το 2030 στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει

1. να μειωθούν οι πρόωροι θάνατοι κατά περισσότερο από 55 % (που οφείλονται στην ατμοσφαιρική ρύπανση),
2. να μειωθεί κατά 30 % το ποσοστό των ανθρώπων που πλήττονται από τον θόρυβο των μέσων μεταφοράς,
3. να μειωθεί κατά 25 % το ποσοστό των οικοσυστημάτων, στα οποία η ατμοσφαιρική ρύπανση απειλεί τη βιοποικιλότητα,
4. να μειωθεί κατά 50 % η απώλεια των θρεπτικών ουσιών, που προέρχεται από τη χρήση χημικών φυτοφαρμάκων,
5. να μειωθούν κατά 50 % τα πλαστικά απορρίμματα στη θάλασσα και κατά 30 % τα μικροπλαστικά που εκλύονται στο περιβάλλον και
6. να μειωθεί σε σημαντικό βαθμό η συνολική παραγωγή αποβλήτων και κατά 50 % τα υπολειμματικά αστικά απόβλητα.

Το σχέδιο προβλέπει αναθεωρήσεις της σχετικής νομοθεσίας, μεταξύ των οποίων:

- μέσω της αναθεώρησης των οδηγιών για την ποιότητα του αέρα του περιβάλλοντος: υποβλήθηκε στις 26-10-2022¹⁶⁴,
- καθιέρωση αυστηρότερων ορίων εκπομπών για τα μηχανοκίνητα οχήματα, δηλαδή πρότυπα Euro 7: υποβλήθηκε πρόταση Κανονισμού στις 10-11-2022¹⁶⁵,
- επανεξέταση και, εάν είναι απαραίτητο, αναθεώρηση της οδηγίας για τα ύδατα κολύμβησης,

¹⁶³ Οπ.162

¹⁶⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022) Πρόταση Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα και καθαρότερο αέρα για την Ευρώπη, COM (2022) 542 final, πρόσβαση 31 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52022PC0542>

¹⁶⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Πρόταση Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την έγκριση τύπου μηχανοκίνητων οχημάτων και κινητήρων και των συστημάτων, κατασκευαστικών στοιχείων και χωριστών τεχνικών μονάδων που προορίζονται για τα οχήματα αυτά όσον αφορά τις εκπομπές τους και τη μακροβιότητα της μπαταρίας τους (Euro 7) και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 715/2007 και (ΕΚ) αριθ. 595/2009 COM (2022) 586 final, πρόσβαση 20 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52022PC0586>

- αναθεώρηση της οδηγίας για τα πρότυπα περιβάλλοντος και της οδηγίας για τα υπόγεια ύδατα: υποβλήθηκε στις 26-10-2022¹⁶⁶,
- επανεξέταση και, εάν είναι απαραίτητο, αναθεώρηση της Οδηγίας πλαισίου για τη θαλάσσια στρατηγική,
- αναθεώρηση της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων: υποβλήθηκε στις 26-10-2022 ¹⁶⁷ και
- αναθεώρηση της οδηγίας για τις βιομηχανικές εκπομπές: υποβλήθηκε στις 5 Απριλίου 2022¹⁶⁸.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε συνεργασία με την Επιτροπή των Περιφερειών, δημιούργησε την Πλατφόρμα Ενδιαφερομένων Μερών Μηδενικής Ρύπανσης (Zero Pollution Stakeholder Platform)¹⁶⁹, η οποία ξεκίνησε τις εργασίες της στις 16 Δεκεμβρίου 2021.

3.8.1 Στρατηγική για τη βιωσιμότητα των χημικών προϊόντων

Τα χημικά προϊόντα βρίσκονται παντού στην καθημερινή μας ζωή καθώς περιέχονται σχεδόν σε όλες τις συσκευές, σε υφάσματα, καλλυντικά και άλλα καθημερινά προϊόντα. Έχουν σημαντικό ρόλο στην οικονομία και την ανταγωνιστικότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με 30.000 επιχειρήσεις που απασχολούν 1,2 εκατ. ανθρώπους. Η Ευρώπη είναι ο δεύτερος παραγωγός χημικών παγκοσμίως.

Όμως τα χημικά προϊόντα με επικίνδυνες ιδιότητες μπορούν να βλάψουν την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον. Για το λόγο αυτό και στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 14 Οκτωβρίου 2020 ανακοίνωσε τη στρατηγική για τη βιωσιμότητα των χημικών προϊόντων για ένα περιβάλλον χωρίς τοξικές ουσίες¹⁷⁰.

Έχει προηγηθεί ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στις 10 Ιουλίου 2020¹⁷¹, σύμφωνα με το οποίο το Κοινοβούλιο ζητά, μεταξύ άλλων, ένα σχέδιο δράσης για την κάλυψη των κενών στο

¹⁶⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Πρόταση Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2000/60/ΕΚ για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων, της οδηγίας 2006/118/ΕΚ σχετικά με την προστασία των υπόγειων υδάτων από τη ρύπανση και την υποβάθμιση και της οδηγίας 2008/105/ΕΚ σχετικά με πρότυπα ποιότητας περιβάλλοντος στον τομέα της πολιτικής των υδάτων, COM(2022) 540 final, πρόσβαση 31 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52022PC0540>

¹⁶⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Πρόταση Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων (αναδιτύπωση), COM(2022) 541 final, πρόσβαση 31 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52022PC0541>

¹⁶⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Πρόταση Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2010/75/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2010, περί βιομηχανικών εκπομπών (ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης) και της οδηγίας 1999/31/ΕΚ του Συμβουλίου, της 26ης Απριλίου 1999, περί υγειονομικής ταφής των αποβλήτων, COM (2022) 156 final, πρόσβαση 31 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52022PC0156R\(02\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52022PC0156R(02))

¹⁶⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πλατφόρμα Ενδιαφερομένων Μερών Μηδενικής Ρύπανσης, πρόσβαση 10 Δεκεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην https://environment.ec.europa.eu/zero-pollution-stakeholder-platform_en

¹⁷⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς το ευρωπαϊκό κοινοβούλιο, το συμβούλιο, την ευρωπαϊκή οικονομική και κοινωνική επιτροπή και την επιτροπή των περιφερειών για τη Στρατηγική για τη βιωσιμότητα των χημικών προϊόντων Για ένα περιβάλλον χωρίς τοξικές ουσίες, COM(2020) 667 final, πρόσβαση 20 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2020%3A667%3AFIN>

¹⁷¹ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2020), Ψήφισμα για τη Στρατηγική για τις χημικές ουσίες (2020/2531(RSP), πρόσβαση 30 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0201_EN.html

ισχύον νομικό πλαίσιο που να αποτρέπει την παρουσία χημικών ουσιών στα προϊόντα, δίνοντας προτεραιότητα στα προϊόντα με τα οποία οι καταναλωτές έρχονται σε στενή και συχνή επαφή, όπως υφάσματα, έπιπλα, παιδικά προϊόντα και απορροφητικά προϊόντα υγιεινής. Υποστήριξε επίσης την αρχή «μία ουσία – μία αξιολόγηση κινδύνου», που σημαίνει ότι οι ουσίες πρέπει να επανεξετάζονται από έναν μόνο οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και τη δημιουργία μιας πλήρως συνδεδεμένης και διαλειτουργικής βάσης δεδομένων χημικής ασφάλειας.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση με τη νέα στρατηγική για τη βιωσιμότητα των χημικών προϊόντων επιδιώκει

- ✓ Να στηρίζει την καινοτομία για τον σχεδιασμό ασφαλέστερων προϊόντων,
- ✓ Να απαγορεύσει τα τοξικά χημικά,
- ✓ Να περιορίσει την έκθεση σε χημικές ουσίες που βλάπτουν την υγεία,
- ✓ Να βελτιώσει τη νομοθεσία και να απλουστεύσει τις διαδικασίες για την αξιολόγηση του κινδύνου από τα χημικά προϊόντα,
- ✓ Τη θέσπιση διαδικασίας «μία ουσία, μία αξιολόγηση» για τον συντονισμό της αξιολόγησης επικινδυνότητας-κινδύνου για τα χημικά σε όλη τη νομοθεσία για τα χημικά,
- ✓ Να δώσει το παράδειγμα για έναν πλανήτη χωρίς τοξικές ουσίες.

και θεσπίζει δύο νέες αρχές :

- ✓ Να αποτρέπεται η χρήση τοξικών χημικών στα προϊόντα κατά τη φάση σχεδιασμού, αντί να ελέγχονται τα προϊόντα μετά τη διάθεσή τους στην αγορά και
- ✓ Να επιτρέπεται η χρήση των πιο επιβλαβών χημικών μόνον όταν είναι αναγκαία για την υγεία ή την ασφάλεια ή είναι κρίσιμης σημασίας για τη λειτουργία της κοινωνίας.

Βασική καινοτομία της στρατηγικής είναι η "ασφαλή και βιώσιμη εκ σχεδιασμού" προσέγγιση, δηλαδή να αποτρέπεται η είσοδος επικίνδυνων χημικών σε προϊόντα κατά τη φάση σχεδιασμού.

Η στρατηγική προτείνει πολλές τροποποιήσεις στον κανονισμό REACH (Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals): συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών αδειοδότησης, ελέγχων συμμόρφωσης και απαιτήσεων καταχώρισης.

Το Συμβούλιο ενέκρινε συμπεράσματα για τη στρατηγική στις 15 Μαρτίου 2021¹⁷². Στα συμπεράσματά του υποστήριξε τη στρατηγική και χαιρέτισε τον στόχο της προσέγγισης «μία ουσία, μία αξιολόγηση» και τόνισε τη σημασία σαφών νομικών διατάξεων στη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης, υποστήριξε την ανακοινωθείσα πρόθεση τροποποίησης του κανονισμού REACH.

¹⁷² Συμβούλιο (2021), Δελτίο Τύπου, Συμπεράσματα για τη Στρατηγική της ένωσης για τη βιωσιμότητα των χημικών προϊόντων, πρόσβαση 15 Δεκεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2021/03/15/council-approves-conclusions-on-the-eu-chemicals-strategy-for-sustainability/>}

Στις 16 Μαΐου 2022, τα μέλη της αρμόδιας επιτροπής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, πραγματοποίησαν ανταλλαγή απόψεων με την Επιτροπή και τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Χημικών Προϊόντων (European Chemicals Agency, ECHA) σχετικά με την πρόοδο στην εφαρμογή της στρατηγικής. Συζήτησαν τις εργασίες για τις επικείμενες αναθεωρήσεις του Κανονισμού REACH και του κανονισμού για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία των χημικών προϊόντων και τον «οδικό χάρτη περιορισμών», που δημοσιεύθηκε στις 25 Απριλίου 2022¹⁷³. Ο οδικός χάρτης, ο οποίος συγκαταλέγεται στις βασικές δράσεις της στρατηγικής, περιλαμβάνει κυλιόμενο κατάλογο ουσιών, με τους πιο επιβλαβείς για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον, που θα τεθούν σε προτεραιότητα για περιορισμό, βάσει του Κανονισμού REACH.

Στις 8 Δεκεμβρίου 2022¹⁷⁴, η Επιτροπή ενέκρινε σύσταση σχετικά με ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο αξιολόγησης για «ασφαλή και βιώσιμα βάσει σχεδιασμού» χημικά και υλικά.

Το 2022 η Επιτροπή διεξήγαγε [δημόσια διαβούλευση](#) σχετικά με την αναθεώρηση του Κανονισμού REACH με στόχο την ευθυγράμμιση των κανόνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα χημικά προϊόντα με την επιδίωξη για ασφαλή και βιώσιμα χημικά, καθώς και την εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας και του περιβάλλοντος, διατηρώντας παράλληλα τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Σύμφωνα με το πρόγραμμα εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η αναθεώρηση του Κανονισμού REACH προβλέπεται για το τελευταίο τρίμηνο του 2023.

“*Στρογγυλή Τράπεζα υψηλού επιπέδου*” (High Level Roundtable on the implementation of the Chemicals Strategy for Sustainability) δημιουργήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο της στρατηγικής για τα χημικά προϊόντα¹⁷⁵, προκειμένου να παράσχει ένα φόρουμ για συζητήσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη. Τα μέλη της περιλαμβάνουν βιομηχανικές ομάδες, ακαδημαϊκούς και ΜΚΟ, με σκοπό την προώθηση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας της νομοθεσίας για τα χημικά προϊόντα, την τόνωση της ανάπτυξης και της υιοθέτησης καινοτόμων ασφαλών και βιώσιμων χημικών προϊόντων και την παρακολούθηση του αντίκτυπου των δράσεων της στρατηγικής.

¹⁷³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Οδικός χάρτης περιορισμών στο πλαίσιο της στρατηγικής για τα χημικά για την αειφορία, πρόσβαση 17 Δεκεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/49734>

¹⁷⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Σύσταση (ΕΕ) 2022/2510 της Επιτροπής σχετικά με τη θέσπιση ευρωπαϊκού πλαισίου αξιολόγησης «ασφαλών και βιώσιμων εκ σχεδιασμού» χημικών προϊόντων και υλικών, πρόσβαση 20 Φεβρουαρίου 2023, διαθέσιμο στην https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2022.325.01.0179.01.ELL&toc=OJ%3AL%3A2022%3A325%3AFULL

¹⁷⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, GROUP | E03757, High Level Roundtable on the implementation of the Chemicals Strategy for Sustainability, πρόσβαση 5 Ιανουαρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/expert-groups/consult?lang=en&groupID=3757>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 Δέσμη “Fit for 55%”

Η δέσμη «Προσαρμογή στον στόχο του 55% (Fit for 55%)» αναφέρεται στον στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης να μειωθούν οι καθαρές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου κατά τουλάχιστον 55% έως το 2030. Τέθηκε ως προϋπόθεση από τον Ευρωπαϊκό Νόμο για το κλίμα προκειμένου να επιτευχθεί ο κλιματικός στόχος που έχει θέσει η Ευρωπαϊκή Ένωση για το κλίμα.

Η δέσμη μέτρων «Fit for 55%» αποσκοπεί στον εκσυγχρονισμό της υφιστάμενης νομοθεσίας σύμφωνα με τον κλιματικό στόχο για το 2030 και στην εισαγωγή νέων μέτρων πολιτικής που θα συμβάλουν στην πραγματοποίηση των αλλαγών που απαιτούνται στην οικονομία, την κοινωνία και τη βιομηχανία για την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050 και μείωση των καθαρών εκπομπών αερίων τουλάχιστον κατά 55% σε σύγκριση με το 1990 έως το 2030 και παρουσιάστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 14 Ιουλίου 2021.

Η δέσμη περιλαμβάνει μεταξύ άλλων τις κάτωθι νομοθετικές προτάσεις :

1. Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΕΔΕ),
2. Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα· αναπτύσσεται στο κεφάλαιο της χρηματοδότησης,
3. Επιμερισμός των προσπαθειών των κρατών μελών για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου,
4. Εκπομπές και απορροφήσεις λόγω δραστηριοτήτων χρήσης γης, αλλαγής χρήσης γης και δασοπονίας, LULUCF,
5. Ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές,
6. Ενεργειακή απόδοση,
7. Πρότυπα εκπομπών CO₂ για τα αυτοκίνητα και τα ημιφορτηγά,
8. Υποδομές εναλλακτικών καυσίμων,
9. Εναλλακτικά Καύσιμα / Βιώσιμα αεροπορικά καύσιμα ReFuelEU Aviation / Πιο οικολογικά καύσιμα στη ναυτιλία FuelEU maritime,
10. Φορολόγηση τις ενέργειας,
11. Μηχανισμός Συνοριακής Προσαρμογής Άνθρακα και
12. Ενεργειακή απόδοση των κτιρίων· αναπτύσσεται στο κεφάλαιο 3.4.

Τον Μάιο του 2022 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε το σχέδιο REPowerEU, που αποσκοπεί στην εξοικονόμηση ενέργειας, στην επιτάχυνση της μετάβασης της Ευρώπης σε καθαρές μορφές ενέργειας και στη διαφοροποίηση του ενεργειακού εφοδιασμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹⁷⁶.

Το σχέδιο δεν μπορεί να είναι αποτελεσματικό αν δεν υλοποιηθούν άμεσα όλες οι προτάσεις της δέσμης μέτρων «Fit for 55%» ως εκ τούτου υποστηρίζει τη γρήγορη εφαρμογή όλων των

¹⁷⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Ανακοίνωση της Επιτροπής για το σχέδιο REPowerEU, COM(2022) 230 final, πρόσβαση 10 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52022DC0230>

προτάσεων της δέσμης και θέτει υψηλότερους στόχους από αυτούς που ορίστηκαν με την δέσμη ώστε με την ταχύρρυθμη προώθηση της πράσινης μετάβασης και με την επίτευξη ενός πιο ανθεκτικού ενεργειακού συστήματος θα υπάρξει μια πραγματική Ενεργειακή Ένωση.

4.1 Το Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών (ΣΕΔΕ) / EU Emissions Trading System (ETS).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στις 14 Ιουλίου 2021¹⁷⁷, κατέθεσε πρόταση τροποποίησης της οδηγίας για το Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η πρόταση περιλαμβάνει :

1. μείωση του ανώτατου ορίου εκπομπών αερίων και αύξηση του συντελεστή γραμμικής μείωσης των εκπομπών από 2,2% ετησίως σε 4,2%,
2. σταδιακή κατάργηση των δωρεάν δικαιωμάτων για τις αεροπορικές μεταφορές και να υπάρξει ευθυγράμμιση με το παγκόσμιο σύστημα αντιστάθμισης και μείωσης των ανθρακούχων εκπομπών για τις διεθνείς αεροπορικές μεταφορές (Carbon Offsetting and Reduction Scheme for International Aviation, CORSIA),
3. επεκτείνει το Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών στις θαλάσσιες μεταφορές
4. τη δημιουργία ενός ξεχωριστού Συστήματος Εμπορίας Δικαιωμάτων Εμπορίας για τα κτίρια και τις οδικές μεταφορές, ώστε έως το 2030 να επιτευχθεί μείωση των εκπομπών των εν λόγω τομέων κατά 43% σε σύγκριση με το 2005,
5. αύξηση των Ταμείων Καινοτομίας και Εκσυγχρονισμού και να αναθεωρηθεί το Αποθεματικό για τη Σταθερότητα της Αγοράς (Market Stability Reserve, MSR, το οποίο είχε συσταθεί με την απόφαση (ΕΕ) 2015/1814).

Τον Ιούνιο του 2022 το Συμβούλιο Περιβάλλοντος¹⁷⁸ ενέκρινε γενική προσέγγιση σχετικά με την αναθεώρηση του ΣΕΔΕ. Το Συμβούλιο συμφώνησε μεταξύ άλλων για την εφάπαξ μείωση του συνολικού ανώτατου ορίου εκπομπών κατά 117 εκατομμύρια δικαιώματα («αλλαγή βάσης») και για την αύξηση του ανώτατου ορίου κατά 4,2 % ετησίως στο ετήσιο ποσοστό μείωσης («συντελεστής γραμμικής μείωσης»). Το Συμβούλιο τάχθηκε υπέρ της πρότασης να ενισχυθεί το Αποθεματικό για τη Σταθερότητα της Αγοράς, με την παράταση πέραν του 2023 του αυξημένου ετήσιου ποσοστού εισαγωγής δικαιωμάτων (24%) και τον καθορισμό ορίου 400 εκατ. δικαιωμάτων, πλέον του οποίου δεν ισχύουν πια τα δικαιώματα που τοποθετούνται στο αποθεματικό. Επίσης, συμφώνησε να συμπεριληφθούν οι εκπομπές από τις θαλάσσιες μεταφορές

¹⁷⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Πρόταση Οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Ένωσης, της απόφασης (ΕΕ) 2015/1814 σχετικά με τη θέσπιση και τη λειτουργία αποθεματικού για τη σταθερότητα της αγοράς όσον αφορά το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου, και του κανονισμού (ΕΕ) 2015/757, COM(2021) 551 final, πρόσβαση 13 Ιουλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021PC0551>

¹⁷⁸ Συμβούλιο (2022), Δελτίο Τύπου, Γενική Προσέγγιση σχετικά με τις μειώσεις των εκπομπών και τον κοινωνικό τους αντίκτυπο, πρόσβαση 27 Ιουλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2022/06/29/fit-for-55-council-reaches-general-approaches-relating-to-emissions-reductions-and-removals-and-their-social-impacts/>

στο πεδίο εφαρμογής του ΣΕΔΕ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να καταργηθούν σταδιακά τα δωρεάν δικαιώματα εκπομπών για τον τομέα των αερομεταφορών έως το 2027.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε τη θέση του σχετικά με τη μεταρρύθμιση του ΣΕΔΕ τον Ιούνιο του 2022¹⁷⁹. Σύμφωνα με την έκθεσή του αποσκοπεί στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στους τομείς του ΣΕΔΕ κατά 63% έως το 2030 και προτείνει ένα σύστημα για την παροχή κινήτρων (bonus-malus) στους φορείς με τις καλύτερες επιδόσεις και στην καινοτομία. Προτείνεται η ίδρυση του «Ταμείου Ωκεανών» για τη στήριξη της θαλάσσιας απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές. Προτείνεται η σταδιακή κατάργηση, μεταξύ 2027 και 2032, των δωρεάν δικαιωμάτων στους τομείς που καλύπτονται από τον Μηχανισμό Συνοριακής Προσαρμογής Άνθρακα (CBAM). Ορίζει το ETS II να ισχύσει έως το 2024 για τα εμπορικά κτίρια και τις οδικές μεταφορές, ενώ τα κτίρια κατοικιών και οι ιδιωτικές οδικές μεταφορές να περιλαμβάνονται από το 2029.

Οι τριμερείς διάλογοι ξεκίνησαν τον Ιούλιο του 2022 και ολοκληρώθηκαν με μια προσωρινή πολιτική συμφωνία τις 18 Δεκεμβρίου 2022¹⁸⁰, η οποία προβλέπει

- οι εκπομπές αερίων στους τομείς του ΣΕΔΕ θα πρέπει να μειωθούν κατά 62% έως το 2030 (μία μονάδα περισσότερο από την πρόταση της Επιτροπής),
- τα δωρεάν δικαιώματα σε βιομηχανίες θα καταργηθούν σταδιακά από το 2026 και θα μηδενιστούν έως το 2034,
- ένα νέο Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών II (ETS II) για τις εκπομπές καυσίμων από τους τομείς των κτιρίων και των οδικών μεταφορών θα εφαρμοστεί από το 2027,
- το Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών θα επεκταθεί, για πρώτη φορά, στις θαλάσσιες μεταφορές, από το 2024 ([Κανονισμός 2023/957](#)) και
- το 24% όλων των δικαιωμάτων του Συστήματος θα τοποθετηθεί στο Αποθεματικό Σταθερότητας της Αγοράς.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε τη συμφωνία στις 18 Απριλίου 2023 και το Συμβούλιο στις 25 Απριλίου και δημοσιεύτηκε στην επίσημη εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 16 Μαΐου 2023¹⁸¹.

---

¹⁷⁹ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2022), εγκεκριμένο κείμενο για την αναθεώρηση του ΣΕΔΕ, πρόσβαση 18 Ιουλίου 2022, διαθέσιμο στην https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0246_EL.html

¹⁸⁰ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Αναθεώρηση του ΣΕΔΕ, πρόσβαση 10 Ιανουαρίου 2023, διαθέσιμο στην [https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-revision-of-the-eu-emission-trading-system-\(ets\)](https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-revision-of-the-eu-emission-trading-system-(ets))

¹⁸¹ Οδηγία (ΕΕ) 2023/959 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 10ης Μαΐου 2023 για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Ένωσης και της απόφασης (ΕΕ) 2015/1814 σχετικά με τη θέσπιση και τη λειτουργία αποθεματικού για τη σταθερότητα της αγοράς όσον αφορά το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου της Ένωσης, πρόσβαση 30 Μαΐου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32023L0959>

Ως μέρος της πρωτοβουλίας REPowerEU, το Μάιο του 2022, η Επιτροπή υπέβαλε νομοθετική πρόταση να δημοπρατήσει δικαιώματα αξίας 20 δις ευρώ από το Αποθεματικό Σταθερότητας της Αγοράς και τα έσοδα από τη δημοπρασία να διατεθούν στον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Recovery and Resilience Facility).

4.1.1 Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών Αερομεταφορών

Στις 14 Ιουλίου 2021 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατέθεσε πρόταση για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ όσον αφορά τη συμβολή των αεροπορικών μεταφορών στον στόχο της Ένωσης για μείωση των εκπομπών αερίων¹⁸².

Προτείνεται

- η ενοποίηση της συνολικής ποσότητας αεροπορικών δικαιωμάτων στα σημερινά επίπεδα και εφαρμογή του συντελεστή γραμμικής μείωσης σύμφωνα με την οδηγία ETS
- αυξημένος πλειστηριασμός αεροπορικών επιδομάτων
- να συνεχιστεί η εφαρμογή του Συστήματος Δικαιωμάτων εντός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ), ενώ θα εφαρμόζεται το διεθνές σύστημα CORSIA σε πτήσεις εκτός ΕΟΧ,
- μέτρα για τη διασφάλιση της ίσης μεταχείρισης των αεροπορικών εταιρειών στα ίδια δρομολόγια όσον αφορά τις υποχρεώσεις τους με οικονομικές επιπτώσεις.

Το Συμβούλιο υιοθέτησε γενική προσέγγιση κατά τη σύνοδό τον Ιούνιο του 2022¹⁸³ και επετεύχθη προσωρινή συμφωνία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 6 Δεκεμβρίου 2022¹⁸⁴.

Το συμφωνηθέν κείμενο ακολουθεί την πρόταση της Επιτροπής ως προς το πεδίο εφαρμογής· εφαρμογή του Συστήματος Δικαιωμάτων στις πτήσεις εντός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, συμπεριλαμβανομένων των πτήσεων από και προς το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ελβετία, ενώ η το διεθνές σύστημα CORSIA θα ισχύει για πτήσεις εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το 2026, η Επιτροπή θα αξιολογήσει την επάρκεια του συστήματος CORSIA όσον αφορά τους στόχους της Συμφωνίας του Παρισιού και στη βάση αυτή θα υποβάλει πρόταση επέκτασης του Συστήματος Δικαιωμάτων σε πτήσεις εκτός Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, εάν το CORSIA κριθεί ανεπαρκές.

¹⁸² Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Πρόταση Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ όσον αφορά τη συμβολή των αεροπορικών μεταφορών στον στόχο της Ένωσης για μείωση των εκπομπών στο σύνολο της οικονομίας και για την κατάλληλη εφαρμογή ενός παγκόσμιου αγορακεντρικού μέτρου, COM (2021) 552, final, πρόσβαση 8 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021PC0552>

¹⁸³ Συμβούλιο (2022), Γενική προσέγγιση για την αναθεώρηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ όσον αφορά τη συμβολή των αερομεταφορών στον στόχο μείωσης των εκπομπών, πρόσβαση 15 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10798-2022-INIT/en/pdf>

¹⁸⁴ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Αναθεώρηση του συστήματος εμπορίας εκπομπών για τις αερομεταφορές, πρόσβαση 7 Ιανουαρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-revision-of-the-eu-emission-trading-system-for-aviation>

Τα δωρεάν δικαιώματα θα καταργηθούν σταδιακά ένα χρόνο νωρίτερα από ό,τι πρότεινε η Επιτροπή, και θα τεθούν σε πλήρη δημοπρασία το 2026. Από το 2025 θα εφαρμοστεί το πλαίσιο για εκπομπές χωρίς CO₂ και θα αξιολογηθεί το 2027. Το 2028, μετά από εκτίμηση επιπτώσεων η Επιτροπή μπορεί να υποβάλει πρόταση για την αντιμετώπιση των εκπομπών μη CO₂ από τις αερομεταφορές.

Διατίθενται 20 εκατομμύρια δωρεάν δικαιώματα για τη στήριξη της απορρόφησης βιώσιμων αεροπορικών καυσίμων, με διάφορους βαθμούς υποστήριξης που διατίθενται ανάλογα με τον τύπο του καυσίμου και το σημείο αναχώρησης. Επιπλέον 5 εκατομμύρια δικαιώματα θα μεταφερθούν στο ταμείο Καινοτομίας.

Το Κοινοβούλιο ενέκρινε το συμφωνηθέν κείμενο στις 18 Απριλίου 2023 και το Συμβούλιο στις 25 Απριλίου και η οδηγία δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 16 Μαΐου 2023¹⁸⁵.

4.2 Επιμερισμός προσπαθειών κρατών μελών τις Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο Κανονισμός καταμερισμού προσπαθειών μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου από τα κράτη μέλη, που εγκρίθηκε το 2018, καθορίζει ετήσιους δεσμευτικούς στόχους εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από το 2020 έως το 2030 για κάθε κράτος μέλος για τομείς που δεν περιλαμβάνονται στο Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εμπορίας (ΣΕΔΕ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως είναι τα κτίρια, η γεωργία, τα απόβλητα, οι μικρές βιομηχανίες και οι μεταφορές.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατέθεσε τις 14 Ιουλίου 2021 πρόταση για τροποποίηση του εν λόγω Κανονισμού¹⁸⁶.

Η βασική αλλαγή που πρότεινε η Επιτροπή στην υφιστάμενη νομοθεσία αφορά τις στόχους που πρέπει να επιτευχθούν έως το 2030. Η πρόταση αυξάνει τον στόχο μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης από 29% σε 40% σε σύγκριση με το 2005 και επικαιροποιεί αναλόγως τους εθνικούς στόχους. Η μέθοδος υπολογισμού για τον καθορισμό των εθνικών στόχων εξακολουθεί να βασίζεται στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ, με περιορισμένο αριθμό

¹⁸⁵ Οδηγία (ΕΕ) 2023/958 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 10ης Μαΐου 2023 για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ όσον αφορά τη συμβολή των αεροπορικών μεταφορών στον στόχο της Ένωσης για μείωση των εκπομπών στο σύνολο της οικονομίας και για την κατάλληλη εφαρμογή ενός παγκόσμιου αγορακεντρικού μέτρου, πρόσβαση 3 Ιουνίου 2023, διαθέσιμο στην https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2023.130.01.0115.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2023%3A130%3ATOC

¹⁸⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Πρόταση Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2018/842 σχετικά με τις δεσμευτικές ετήσιες μειώσεις των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου από τα κράτη μέλη από το 2021 έως το 2030, στο πλαίσιο της συμβολής στη δράση για το κλίμα για την τήρηση των δεσμεύσεων που απορρέουν από τη συμφωνία του Παρισιού, COM(2021) 555 final, πρόσβαση 28 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2021:555:FIN>

στοχευμένων διορθώσεων ώστε να καλυφθούν οι ανησυχίες σχετικά με την οικονομική αποδοτικότητα· αναθέτει δεσμευτικούς στόχους μείωσης των εκπομπών σε κάθε κράτος μέλος για τα κτίρια, τις οδικές και τις εσωτερικές θαλάσσιες μεταφορές, τη γεωργία, τα απόβλητα και τις μικρές βιομηχανίες.

Το Συμβούλιο καθόρισε τον Ιούνιο του 2022 τις διαπραγματευτικές θέσεις του συμφωνώντας να διατηρηθούν οι αυξημένοι εθνικοί στόχοι που έχουν ανατεθεί σε κάθε κράτος και πρότεινε την αύξηση της ποσότητας των ετήσιων ποσοστώσεων εκπομπών που μπορούν να μεταφέρονται μεταξύ κρατών μελών σε 10% για τα έτη 2021 έως 2025 και σε 20% για τα έτη 2026 έως 2030¹⁸⁷. Στις 8 Ιουνίου 2022¹⁸⁸, το Κοινοβούλιο ψήφισε υπέρ της αύξησης του στόχου στο 40% έως το 2030, με 437 ψήφους υπέρ, 142 κατά και 40 αποχές. Στις 8 Νοεμβρίου 2022 επετεύχθη προσωρινή πολιτική συμφωνία μεταξύ του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Συμφώνησαν σχετικά με την προσέγγιση για τον καθορισμό της γραμμικής τροχιάς εκπομπών που λήγει το 2030 και σχετικά με τους κανόνες για τις τραπεζικές, δανειακές και εμπορικές κατανομές εκπομπών.

Στις 14 και στις 28 Μαρτίου 2023 εγκρίθηκε το τελικό κείμενο από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αντίστοιχα και η τελική πράξη υπογράφηκε στις 19 Απριλίου και δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 26 Απριλίου 2023¹⁸⁹. Σύμφωνα με το κείμενο καθορίζονται οι κάτωθι εθνικοί στόχοι.

Εθνικοί Στόχοι¹⁹⁰

Μειώσεις εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου των κρατών μελών το 2030 σε σχέση με τα επίπεδά τους το 2005 που προσδιορίζονται σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 3		
Χώρα	Προηγούμενος στόχος 2030 σε σύγκριση με το 2005	Στόχος 2030 σε σύγκριση με το 2005 (πρόταση της Επιτροπής)
Βέλγιο	- 35 %	-47 %
Βουλγαρία	- 0 %	-10 %
Τσεχία	- 14 %	-26 %
Δανία	- 39 %	-50 %
Γερμανία	- 38 %	-50 %
Εσθονία	- 13 %	-24 %

¹⁸⁷ Ο.π. 178

¹⁸⁸ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2022), Δελτίο Τύπου, Fit for 55: MEPs want stricter rules for member states' greenhouse gas emissions, πρόσβαση 28 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.europarl.europa.eu/news/el/press-room/20220603IPR32153/fit-for-55-meps-want-stricter-rules-for-member-states-greenhouse-gas-emissions>

¹⁸⁹ Κανονισμός (ΕΕ) 2023/857 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Απριλίου 2023 για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2018/842 σχετικά με τις δεσμευτικές ετήσιες μειώσεις των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου από τα κράτη μέλη από το 2021 έως το 2030, στο πλαίσιο της συμβολής στη δράση για το κλίμα για την τήρηση των δεσμεύσεων που απορρέουν από τη συμφωνία του Παρισιού, και του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1999, πρόσβαση 20 Μαΐου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32023R0857>

¹⁹⁰ Ο.π.189

Ιρλανδία	- 30 %	-42 %
Ελλάδα	- 16 %	-22,7 %
Ισπανία	- 26 %	-37,7 %
Γαλλία	- 37 %	-47,5 %
Κροατία	- 7 %	-16,7 %
Ιταλία	- 33 %	-43,7 %
Κύπρος	- 24 %	-32 %
Λετονία	- 6 %	-17 %
Λιθουανία	- 9 %	-21 %
Λουξεμβούργο	- 40 %	-50 %
Ουγγαρία	- 7 %	-18,7 %
Μάλτα	- 19 %	-19 %
Κάτω Χώρες	- 36 %	-48 %
Αυστρία	- 36 %	-48 %
Πολωνία	- 7 %	-17,7 %
Πορτογαλία	- 17 %	-28,7 %
Ρουμανία	- 2 %	-12,7 %
Σλοβενία	- 15 %	-27 %
Σλοβακία	- 12 %	-22,7 %
Φινλανδία	- 39 %	-50 %
Σουηδία	- 40 %	-50 %

Πίνακας 2

4.3 Χρήση γης, αλλαγή χρήσης γης και δασοκομία (Land use, Land use change and Forestry, LULUCF)

Η μείωση των εκπομπών αερίων δεν είναι ο μόνος τρόπος για την επίτευξη τις κλιματικής ουδετερότητας. Το διοξείδιο του άνθρακα μπορεί να μειωθεί από την ατμόσφαιρα μέσω τις δέσμευσής του στο έδαφος και τα δάση.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στις 14 Ιουλίου 2022¹⁹¹, πρότεινε την τροποποίηση του Κανονισμού για τη χρήση της γης, την αλλαγή χρήσης γης και τη δασοπονία, που εκδόθηκε το 2018 και προβλέπει ότι κάθε κράτος μέλος πρέπει να μεριμνά ώστε οι εκπομπές αερίων από τον τομέα αυτό να

¹⁹¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Πρόταση Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2018/841 όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής, την απλούστευση των κανόνων συμμόρφωσης, τον καθορισμό των στόχων των κρατών μελών για το 2030 και τη δέσμευση για συλλογική επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας έως το 2035 στον τομέα της χρήσης γης, της δασοπονίας και της γεωργίας, και του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1999 όσον αφορά τη βελτίωση της παρακολούθησης, της υποβολής εκθέσεων, της παρακολούθησης της προόδου και της επανεξέτασης, COM (2021) 554 final, πρόσβαση 14 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021PC0554>}

αντισταθμίζονται από τουλάχιστον ισοδύναμη ποσότητα απορροφήσεων κατά την περίοδο 2021-2030 («κανόνας της μη επιβάρυνσης»).

Με την τροποποίηση του Κανονισμού, θα πρέπει να έχει επιτευχθεί έως το 2035 κλιματική ουδετερότητα στον συγκεκριμένο τομέα και στην κτηνοτροφία. Επιδιώκεται επίσης, η ενίσχυση των φυσικών καταβόθρων άνθρακα δεδομένου ότι ήδη τα δάση της Ευρωπαϊκής Ένωσης απορροφούν το ισοδύναμο σχεδόν του 10% των συνολικών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κάθε χρόνο.

Συγκεκριμένα, με την αναθεώρηση της ισχύουσας νομοθεσίας προτείνεται κυρίως :

- Να τεθεί στόχος σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης για καθαρές απορροφήσεις άνθρακα ύψους τουλάχιστον 310 εκατ. τόνων ισοδυνάμου CO₂ έως το 2030, από φυσικές καταβόθρες, ποσότητα η οποία κατανέμεται μεταξύ των κρατών μελών με τη μορφή δεσμευτικών στόχων,
- να απλουστευθούν οι κανόνες λογιστικής καταγραφής και συμμόρφωσης και
- να ενισχυθεί η παρακολούθηση.

Το Συμβούλιο Περιβάλλοντος ενέκρινε γενική προσέγγιση επί του αναθεωρημένου κανονισμού στις 29 Ιουνίου 2022¹⁹². Το Συμβούλιο επιβεβαίωσε τον συνολικό στόχο για καθαρές απορροφήσεις 310 εκατ. τόνων ισοδυνάμου CO₂. Επιπλέον, καθόρισε τη δέσμευση κάθε κράτους μέλους να επιτύχει άθροισμα των καθαρών εκπομπών και απορροφήσεων αερίων του θερμοκηπίου για ολόκληρη την περίοδο από το 2026 έως το 2029.

Το Κοινοβούλιο ενέκρινε την έκθεσή του, κατά τη σύνοδο ολομέλειας του Ιουνίου 2022 με 472 ψήφους υπέρ, 124 κατά και 22 αποχές¹⁹³.

Τον Νοέμβριο του 2022 επιτεύχθηκε προσωρινή συμφωνία του Συμβουλίου με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ¹⁹⁴.

Στις 14 Μαρτίου 2023, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε με 479 ψήφους υπέρ, 97 κατά και 43 αποχές την αναθεώρηση του Κανονισμού και το Συμβούλιο στις 28 Μαρτίου και δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 21 Απριλίου 2023¹⁹⁵.

---

¹⁹² Ο.π. 178

¹⁹³ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Τροποποίηση του Κανονισμού για τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και τις απορροφήσεις από τη χρήση γης, την αλλαγή χρήσης γης και τη δασοκομία, πρόσβαση 30 Ιουλίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-lulucf-revision>}

¹⁹⁴ Συμβούλιο (2022), Δελτίο Τύπου, Προσωρινή συμφωνία για την απορρόφηση άνθρακα στους τομείς της χρήσης γης, της αλλαγής χρήσης γης και της δασοπονίας, πρόσβαση 15 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2022/11/11/fit-for-55-provisional-agreement-sets-ambitious-carbon-removal-targets-in-the-land-use-land-use-change-and-forestry-sector/>}

¹⁹⁵ Κανονισμός (ΕΕ) 2023/839 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Απριλίου 2023 για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2018/841 όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής, την απλούστευση των κανόνων υποβολής

Μεταξύ άλλων, ο Κανονισμός προβλέπει καθαρές απορροφήσεις άνθρακα ύψους τουλάχιστον 310 εκατ. τόνων ισοδυνάμου CO₂ έως το 2030, από φυσικές καταβόθρες, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Από το 2026 οι αφαιρέσεις πρέπει να υπερβαίνουν τις εκπομπές εντός του τομέα και κάθε κράτος μέλος θα έχει εθνική υποχρέωση για το ποσό των αφαιρέσεων που θα παραδοθεί έως το 2030. Επιπλέον, περιλαμβάνει αυστηρότερες απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων, βελτιωμένη διαφάνεια και επανεξέταση έως το 2025. Κατά την περίοδο 2026-2029, τα κράτη μέλη δύναται να τιμωρηθούν με επιπλέον 8% επί του εθνικού τους στόχου κατάργησης το 2030, εάν η αναφορά δείχνει ανεπαρκή πρόοδο προς τον εθνικό τους στόχο.

4.4 Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας / Renewable Energy Sources

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατέθεσε πρόταση αναθεώρησης της οδηγίας για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (Renewable Energy Directive, RED) με σκοπό την επιτάχυνση σε ένα πιο πράσινο ενεργειακό σύστημα με δεδομένο ότι το 75% των εκπομπών αερίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης προέρχεται από την παραγωγή και χρήση ενέργειας¹⁹⁶.

Η πρόταση της Επιτροπής προβλέπει :

- αύξηση στο 40% της συμμετοχής των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην τελική κατανάλωση ενέργειας έως το 2030,
- τη θέσπιση ή την ενίσχυση επιμέρους στόχων για την εξάπλωση της χρήσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε όλους τους τομείς της οικονομίας, με ιδιαίτερη έμφαση σε τομείς όπου η ενσωμάτωση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας είναι βραδύτερη όπως είναι οι μεταφορές, τα κτίρια και η βιομηχανία. Όσον αφορά τα κτίρια αύξηση χρήσης κατά 49%, στη βιομηχανία αύξηση χρήσης κατά 1,1% ετησίως, στη θέρμανση και στη ψύξη αύξηση κατά 0,8% ετησίως έως το 2025 και στη συνέχεια 1,1% ετησίως έως το 2030. Στις μεταφορές και τα καύσιμα τα κράτη μέλη μπορούν να επιλέξουν είτε να μειώσουν την ένταση των εκπομπών των καυσίμων κίνησης κατά 13% είτε να εξασφαλίσουν μερίδιο για την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές στις μεταφορές ύψους τουλάχιστον 29%, να αυξηθεί 1% το μερίδιο των προηγμένων βιοκαυσίμων έως το 2025 και 4,4% έως το 2030 και να αυξηθεί 5,2% το μερίδιο ανανεώσιμων καυσίμων μη βιολογικής προέλευσης,
- την προώθηση της κατανάλωσης υδρογόνου στις μεταφορές και τη βιομηχανία (αύξηση στη βιομηχανία κατά 35% της συνολικής κατανάλωσης έως το 2030 και 50% έως το 2035,
- μέτρα για την επιτάχυνση των διαδικασιών αδειοδότησης έργων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και την περαιτέρω ενσωμάτωση της ανανεώσιμης ενέργειας στα ενεργειακά δίκτυα,
- αυστηρότερα κριτήρια για τη δασική βιομάζα με σκοπό την προστασία των δασών και τη βιοποικιλότητα,

---

εκθέσεων και συμμόρφωσης, και τον καθορισμό των στόχων των κρατών μελών για το 2030, και του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1999 όσον αφορά τη βελτίωση της παρακολούθησης, της υποβολής εκθέσεων, της παρακολούθησης της προόδου και της επανεξέτασης, πρόσβαση 15 Μαΐου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/839/oj>

¹⁹⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Πρόταση Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας (ΕΕ) 2018/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και τις οδηγίες 98/70/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά την προώθηση της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και την κατάργηση της οδηγίας (ΕΕ) 2015/652 του Συμβουλίου, COM(2021) 557, final, πρόσβαση 2 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021PC0557>

- τη δημιουργία ενός νέου πιστωτικού μηχανισμού για την ενίσχυση της χρήσης ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στις μεταφορές και που θα άρει τα εμπόδια στις διαδικασίες αδειοδότησης για νέες εγκαταστάσεις Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και
- μειώνεται το όριο για την εφαρμογή κριτηρίων βιωσιμότητας για εγκαταστάσεις Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας μικρής κλίμακας στα 5 MW.

Τον Ιούνιο του 2022 το Συμβούλιο ενέκρινε μία γενική προσέγγιση στην πρόταση της αναθεωρημένης οδηγίας, όπου υποστηρίζει τον αρχικό στόχο του 40% που πρότεινε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Όσον αφορά τον τομέα των μεταφορών, προτείνει τα κράτη μέλη να έχουν την δυνατότητα να επιλέξουν μεταξύ μείωσης 13% της έντασης εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου ή δεσμευτικό στόχο για ποσοστό ανανεώσιμης ενέργειας 29% στην τελική κατανάλωση έως το 2030. Μπορεί να θέτει λιγότερο φιλόδοξους τομεακούς στόχους από την πρόταση της Επιτροπής αλλά υποστηρίζει αυστηρότερα κριτήρια βιωσιμότητας βιομάζας και επιτάχυνση της διαδικασίας αδειοδότησης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας ¹⁹⁷.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στη σύνοδο της ολομέλειάς του το Σεπτέμβριο του 2022, ενέκρινε την αναθεώρηση της οδηγίας για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, με μια σειρά στόχων που είναι γενικά πιο φιλόδοξοι από εκείνους που περιέχονται στην αρχική πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής¹⁹⁸. Αύξησε τον στόχο στο 45% της χρήσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην τελική κατανάλωση έως το 2030, πρότεινε το τέλος των επιδοτήσεων βιομάζας και τη διευκόλυνση της χρήσης υδρογόνου χαμηλών εκπομπών άνθρακα. Επιπλέον, κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να αναπτύξει δύο διασυνοριακά έργα για την επέκταση της πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας. Επίσης, ενέκρινε τις τροπολογίες που ζητούν τη σταδιακή μείωση του μεριδίου της πρωτογενούς ξυλείας που υπολογίζεται ως ανανεώσιμη ενέργεια και προτείνει στον τομέα των μεταφορών μείωση κατά 16% της έντασης των αερίων του θερμοκηπίου έως το 2030 και να ληφθούν πιο ενεργά μέτρα για την προώθηση του υδρογόνου και στον θαλάσσιο τομέα.

Η αναθεωρημένη οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 31 Οκτωβρίου 2023 και τέθηκε σε ισχύ στις 20 Νοεμβρίου 2023¹⁹⁹.

¹⁹⁷ Συμβούλιο (2022), Δελτίο Τύπου για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση, πρόσβαση 4 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2022/06/27/fit-for-55-council-agrees-on-higher-targets-for-renewables-and-energy-efficiency/>

¹⁹⁸ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Αναθεώρηση της οδηγίας για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, πρόσβαση 7 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-revision-of-the-renewable-energy-directive>

¹⁹⁹ Οδηγία (ΕΕ) 2023/2413 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Οκτωβρίου 2023, για την τροποποίηση της οδηγίας (ΕΕ) 2018/2001, του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1999 και της οδηγίας 98/70/ΕΚ όσον αφορά την προώθηση της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, και την κατάργηση της οδηγίας (ΕΕ) 2015/652 του Συμβουλίου, πρόσβαση 30 Νοεμβρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32023L2413>

Οι συννομοθέτες συμφώνησαν να αυξήσουν το μερίδιο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην συνολική κατανάλωση ενέργειας στο 42,5% έως το 2030, με πρόσθετη ενδεικτική συμπλήρωση 2,5% που θα επέτρεπε το συνολικό μερίδιο να φτάσει το 45%. Επιπλέον, συμφώνησαν μια σειρά στόχων που αφορούν τη βιομηχανία, τις μεταφορές, τα κτίρια και τη θέρμανση και την ψύξη, ορισμένοι από τους οποίους έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα ενώ άλλοι είναι μόνο ενδεικτικοί. Οι κανόνες για τη βιωσιμότητα των βιοκαυσίμων έγιναν αυστηρότεροι, ενώ οι διαδικασίες χορήγησης αδειών για ανανεώσιμες πηγές θα επιταχυνθούν, σύμφωνα με το σχέδιο REPowerEU και τη νομοθετική πρόταση.

Στο πλαίσιο του σχεδίου RepowerEU, τον Μάιο του 2022, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε την αναθεώρηση των στόχων για το απαιτούμενο μερίδιο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην κατανάλωση τελικής ενέργειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε 45% έως το 2030²⁰⁰. Η πρόταση περιλαμβάνει ενισχυμένα μέτρα για την επιτάχυνση των διαδικασιών αδειοδότησης νέων σταθμών ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ή για την προσαρμογή υφιστάμενων εγκαταστάσεων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Επιπλέον, τα κράτη μέλη θα ορίσουν «περιοχές πρώτης επιλογής για ανανεώσιμες πηγές ενέργειας», οι οποίες είναι ιδιαίτερα κατάλληλες για εγκαταστάσεις ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η πρόταση περιορίζει τους λόγους νομικής αντίρρησης σε νέες εγκαταστάσεις ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, λαμβάνοντας υπόψη ότι η παραγωγή ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, η σύνδεσή της με το δίκτυο, το ίδιο το δίκτυο και τα σχετικά περιουσιακά στοιχεία αποθήκευσης θα τεκμαίρεται ότι είναι υπέρτατου δημόσιου συμφέροντος για συγκεκριμένους σκοπούς.

Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε έναν νέο *προσωρινό* Κανονισμό για τη θέσπιση πλαισίου που θα επιταχύνει την ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας²⁰¹, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ το Δεκέμβριο του 2022 και διάρκεια 18 μηνών²⁰². Ο Κανονισμός συμπληρώνει προηγούμενα μέτρα έκτακτης ανάγκης ώστε να αντιμετωπιστεί η εξαιρετική κατάσταση στις αγορές ενέργειας και να επιταχυνθεί η μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας καλύπτοντας τον χρόνο που απαιτεί η έγκριση της οδηγίας για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Επικεντρώνεται σε συγκεκριμένες τεχνολογίες και τύπους έργων που προσφέρουν τις υψηλότερες δυνατότητες γρήγορης ανάπτυξης και ελαχιστοποιούν τις επιπτώσεις στο περιβάλλον. Αναγνωρίζει ότι οι

---

²⁰⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Πρόταση Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας (ΕΕ) 2018/2001 για την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, της οδηγίας 2010/31/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων και της οδηγίας 2012/27/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση, COM (2022) 222, final, πρόσβαση 15 Ιανουαρίου 2023, διαθέσιμο στην {<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52022PC0222>}

²⁰¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Πρόταση Κανονισμός του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση πλαισίου για την επιτάχυνση της ανάπτυξης ανανεώσιμης ενέργειας, COM(2022) 591, final, πρόσβαση 3 Φεβρουαρίου 2023, διαθέσιμο στην {<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52022PC0591>}

²⁰² Κανονισμός (ΕΕ) 2022/2577 του Συμβουλίου της 22ας Δεκεμβρίου 2022 σχετικά με τη θέσπιση πλαισίου για την επιτάχυνση της ανάπτυξης ανανεώσιμης ενέργειας, πρόσβαση 20 Ιανουαρίου 2023, διαθέσιμο στην {<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32022R2577>}

σταθμοί παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές εξυπηρετούν το δημόσιο συμφέρον και αποσαφηνίζει το πεδίο εφαρμογής ορισμένων κανόνων που προβλέπονται στις οδηγίες για τα πτηνά και τους οικοτόπους, προκειμένου να εξαιρεθούν οι δυσκολίες στη διαδικασία αδειοδότησης για ορισμένα έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

4.5 Ενεργειακή Απόδοση / Energy Efficiency

Προκειμένου να μειωθεί η συνολική χρήση ενέργειας, να μειωθούν οι εκπομπές αερίων και να αντιμετωπιστεί η ενεργειακή φτώχεια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε την αναθεώρηση της ισχύουσας οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση (Energy Efficiency Directive, EED) στις 14 Ιουλίου 2021²⁰³.

Η πρόταση περιλαμβάνει :

- μείωση της πρωτογενούς κατανάλωσης ενέργειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατά 39% και της τελικής κατά 36% έως το 2030 · ανώτατο όριο 1023 εκατ. τόνων ισοδύναμου πετρελαίου (Mtoe) στην κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας και 787 τόνων ισοδύναμου πετρελαίου (Mtoe) στην τελική κατανάλωση ενέργειας,
- αύξηση των ετήσιων υποχρεώσεων εξοικονόμησης ενέργειας κατά 1,5 % (έναντι του 0,8% που ισχύει), που αναμένεται να εκπληρώσουν τα κράτη μέλη κατά την περίοδο 2024 – 2030,
- ο δημόσιος τομέας στο σύνολό του θα πρέπει να μειώνει την ετήσια κατανάλωση ενέργειας κατά 1,7% κάθε χρόνο, να διασφαλίσει ότι το 3% της επιφάνειας των δημόσιων κτιρίων ανακαινίζεται ετησίως (μέχρι τώρα η απαίτηση αυτή ίσχυε μόνο για τα κτίρια της κεντρικής κυβέρνησης) και να περιλαμβάνει πιο συστηματικές απαιτήσεις ενεργειακής απόδοσης στις διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων,
- τα κράτη μέλη θα πρέπει να λάβουν μέτρα για την εφαρμογή βελτιώσεων ενεργειακής απόδοσης για άτομα που πλήττονται ή κινδυνεύουν από ενεργειακή φτώχεια, ευάλωτους πολίτες και όσους ζουν σε κοινωνικές κατοικίες,
- διάφορες δράσεις για την προώθηση της ενεργειακής απόδοσης στη θέρμανση και την ψύξη των κτιρίων, καθώς αντιπροσωπεύουν το 80% της χρήσης ενέργειας στα κτίρια και
- τα κράτη μέλη θα πρέπει να καθορίσουν εθνικούς στόχους και να παρακολουθούν και να δημοσιοποιούν δεδομένα σχετικά με τη χρήση ενέργειας στα κέντρα δεδομένων.

Στο πλαίσιο του σχεδίου RepowerEU, τον Μάιο του 2022, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε την αναθεώρηση των στόχων ενεργειακής απόδοσης²⁰⁴ με μείωση της κατανάλωσης ενέργειας κατά τουλάχιστον 13% το 2030 (έως 980 Mtoe πρωτογενούς κατανάλωσης ενέργειας 750 εκατ. τόνους Mtoe τελικής έως το 2030). Η πρόταση περιλαμβάνει ένα φάσμα στόχων μείωσης κατά 40-42%

²⁰³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Πρόταση οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ενεργειακή απόδοση, COM(2021) 558 final, πρόσβαση 5 Ιανουαρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021PC0558>

²⁰⁴ Οπ. 200

και 36-40% για την κατανάλωση πρωτογενούς και τελικής ενέργειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (πιο φιλόδοξη πρόταση από αυτήν που έχει ήδη προταθεί).

Στις 27 Ιουνίου 2022, το Συμβούλιο ενέκρινε γενική προσέγγιση επί της οδηγίας²⁰⁵. Συμφώνησε να αυξηθεί σταδιακά ο στόχος εξοικονόμησης ενέργειας για την τελική κατανάλωση ενέργειας και στην ειδική υποχρέωση του δημόσιου τομέα να επιτύχει ετήσια μείωση της κατανάλωσης ενέργειας κατά 1,7% ή εναλλακτικά κατά 1,9% τουλάχιστον ετησίως εάν εξαιρεθούν οι δημόσιες συγκοινωνίες ή οι ένοπλες δυνάμεις, Επιπλέον, το Συμβούλιο συμφώνησε ότι τα κράτη μέλη θα υποχρεούνται να ανακαινίζουν κάθε χρόνο τουλάχιστον το 3% της συνολικής επιφάνειας των κτιρίων που ανήκουν σε δημόσιους φορείς.

Το ευρωκοινοβούλιο το Σεπτέμβριο του 2022, στην ολομέλειά του ενέκρινε την έκθεση της αρμόδιας επιτροπής και ενίσχυσε τον στόχο έτσι ώστε τα κράτη μέλη να διασφαλίζουν συλλογικά ότι η τελική κατανάλωση ενέργειας θα μειωθεί κατά τουλάχιστον 40% έως το 2030 και κατά 42,5% στην κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας. Έθεσε υποχρεωτικό στόχο για μείωση της κατανάλωσης ενέργειας κατά 14,5% έως το 2030 και τα κράτη μέλη θα πρέπει να θέσουν δεσμευτικούς εθνικούς στόχους για την επίτευξη των συνολικών στόχων στο πλαίσιο αυτό²⁰⁶.

Η τελική πράξη δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 20 Σεπτεμβρίου 2023²⁰⁷. Αυτή καθορίζει μείωση της κατανάλωσης πρωτογενούς και τελικής ενέργειας κατά 11,7% σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης (στόχος που τέθηκε με το RepowerEU), η ετήσια εξοικονόμηση ενέργειας από τα κράτη μέλη θα φθάσει το 1,5% κατά μέσο όρο μέχρι το 2030, ξεκινώντας με 1,3% την περίοδο έως το τέλος του 2025 και προοδευτικά προς το 1,9% την περίοδο μεταξύ 2026 και 2030. Ο δημόσιος τομέας θα πρέπει να μειώνει την τελική κατανάλωση ενέργειας κατά 1,9% κάθε χρόνο, με τη δυνατότητα να εξαιρούνται οι δημόσιες συγκοινωνίες και οι ένοπλες δυνάμεις. Τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να διασφαλίζουν ότι τουλάχιστον το 3% των κτιρίων που ανήκουν σε δημόσιες διοικήσεις ανακαινίζονται κάθε χρόνο σε κτίρια σχεδόν μηδενικής ενέργειας ή κτίρια μηδενικών εκπομπών. Η νέα οδηγία παρέχει έναν αναθεωρημένο ορισμό για αποδοτικά συστήματα τηλεθέρμανσης και θέτει νέες απαιτήσεις με στόχο την πλήρη απαλλαγή από τον άνθρακα για αυτά τα συστήματα έως το 2050.

---

²⁰⁵ Οπ. 197

²⁰⁶ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Αναθεώρηση της Οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση, πρόσβαση 13 Δεκεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-revision-of-the-energy-efficiency-directive> }

²⁰⁷ Οδηγία (ΕΕ) 2023/1791 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Σεπτεμβρίου 2023 για την ενεργειακή απόδοση και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2023/955 (αναδιατύπωση), πρόσβαση 20 Οκτωβρίου 2023, διαθέσιμο στην {<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32023L1791> }

4.6 Πρότυπα εκπομπών CO₂ για τα αυτοκίνητα και τα ημιφορτηγά

Στο πλαίσιο της δέσμης μέτρων «fit for 55%» και με στόχο τη μετάβαση σε μια κινητικότητα μηδενικών εκπομπών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε στις 14 Ιουλίου 2021, την αναθεώρηση των κανόνων για τις εκπομπές CO₂ για τα αυτοκίνητα και τα ημιφορτηγά²⁰⁸.

Εισηγάγε νέους αυξημένους στόχους μείωσης σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης για το 2030 και έθεσε νέο στόχο 100% για το 2035. Αυτό σημαίνει ότι από το 2035 δεν θα είναι πλέον δυνατή η διάθεση στην ενωσιακή αγορά αυτοκινήτων ή ημιφορτηγών με κινητήρα εσωτερικής καύσης.

Επιπλέον, τα κράτη μέλη θα πρέπει να επεκτείνουν την ικανότητα φόρτισης των αυτοκινήτων ανάλογα με τις πωλήσεις αυτοκινήτων μηδενικών εκπομπών και να εγκαθιστούν σημεία φόρτισης και ανεφοδιασμού καυσίμων ανά τακτά διαστήματα σε μεγάλους αυτοκινητόδρομους: κάθε 60 χιλιόμετρα για ηλεκτρική φόρτιση και κάθε 150 χιλιόμετρα για ανεφοδιασμό με υδρογόνο.

Το Συμβούλιο κατέληξε στη γενική του προσέγγιση τον Ιούνιο του 2022 και το ευρωκοινοβούλιο ενέκρινε την έκθεσή του κατά τη σύνοδο ολομέλειάς του τον ίδιο μήνα με 339 ψήφους υπέρ, 249 κατά και 24 αποχές.

Τον Οκτώβριο του 2022 το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κατέληξαν σε προσωρινή πολιτική συμφωνία που προβλέπει αυστηρότερα πρότυπα επιδόσεων για τις εκπομπές CO₂ από καινούργια αυτοκίνητα και ημιφορτηγά²⁰⁹.

- **55%** μείωση των εκπομπών CO₂ για τα καινούργια αυτοκίνητα και κατά **50%** για τα καινούργια ημιφορτηγά **έως το 2030** σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2021
- **100%** μείωση των εκπομπών CO₂ τόσο για τα καινούργια αυτοκίνητα όσο και για τα καινούργια ημιφορτηγά **έως το 2035**.

Το Κοινοβούλιο ενέκρινε το συμφωνηθέν κείμενο στη σύνοδο ολομέλειάς του το Φεβρουάριο του 2023 με 340 ψήφους υπέρ, 279 κατά και 21 αποχές. Το Συμβούλιο ενέκρινε την πράξη στις 28

²⁰⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2019/631 όσον αφορά την ενίσχυση των προτύπων επιδόσεων για τις εκπομπές CO₂ από τα καινούργια επιβατικά αυτοκίνητα και από τα καινούργια ελαφρά επαγγελματικά οχήματα, σύμφωνα με την αυξημένη κλιματική φιλοδοξία της Ένωσης, COM(2021) 556 final, πρόσβαση 4 Μαρτίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:52021PC0556>

²⁰⁹ Συμβούλιο (2022), Δελτίο Τύπου, προσωρινή πολιτική συμφωνία για τα πρότυπα εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα από καινούργια αυτοκίνητα και φορτηγά, πρόσβαση 30 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμος την <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2022/10/27/first-fit-for-55-proposal-agreed-the-eu-strengthens-targets-for-co2-emissions-for-new-cars-and-vans/>

Μαρτίου 2023. Υπεγράφη στις 19 Απριλίου 2023 και δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα στις 25 Απριλίου 2023²¹⁰.

4.7 Υποδομές εναλλακτικών καυσίμων (Alternative fuels infrastructure, AFIR)

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε πρόταση για την αναθεώρηση της ισχύουσας νομοθεσίας που αφορά την ανάπτυξη των υποδομών των εναλλακτικών καυσίμων στις 14 Ιουλίου 2021²¹¹.

Στοχεύει στην επιτάχυνση της ανάπτυξης των υποδομών για την επαναφόρτιση ή τον ανεφοδιασμό με εναλλακτικά καύσιμα (ηλεκτρικό ή υδρογόνο ή υγροποιημένο μεθάνιο) αυτοκινήτων, φορτηγών, πλοίων και αεροπλάνων με επαρκή κάλυψη σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση με σκοπό τη μείωση κατά 90% των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου του τομέα των μεταφορών από τη μείωση της χρήσης ορυκτών καυσίμων.

Ο προτεινόμενος Κανονισμός θέτει ορισμένους υποχρεωτικούς εθνικούς στόχους για την ανάπτυξη υποδομών εναλλακτικών καυσίμων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, για οδικά οχήματα, πλοία και σταθμευμένα αεροσκάφη.

Τον Ιούνιο του 2022, το Συμβούλιο κατέληξε σε γενική προσέγγιση σχετικά με την πρόταση της Επιτροπής για τον εν λόγω Κανονισμό που τροποποιεί ορισμένες πτυχές του μεταξύ των οποίων την κατηγορία των ηλεκτρικών βαρέων οχημάτων και τον ανεφοδιασμό με υδρογόνο²¹².

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε στις 19 Οκτωβρίου 2022, με 485 ψήφους υπέρ, 65 κατά και 80 αποχές, τη διαπραγματευτική του θέση²¹³. Στην έκθεσή του προτείνει έναν αριθμό στόχων που είναι πιο φιλόδοξοι από τις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Σύμφωνα με αυτήν, θέτονται ελάχιστοι υποχρεωτικοί εθνικοί στόχοι για την ανάπτυξη των εν λόγω υποδομών και τα κράτη μέλη θα πρέπει να υποβάλουν τα σχέδιά τους έως το 2024. Προτείνεται κατά μήκος των κύριων οδών της Ευρωπαϊκής Ένωσης έως το 2026 να υπάρχει τουλάχιστον ένας σταθμός ηλεκτρικής φόρτισης για αυτοκίνητα ανά 60 χλμ. και επιπλέον να δημιουργηθούν περισσότεροι σταθμοί

---

²¹⁰ Κανονισμός (ΕΕ) 2023/851 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Απριλίου 2023 για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2019/631 όσον αφορά την ενίσχυση των προτύπων επιδόσεων για τις εκπομπές CO₂ από τα καινούργια επιβατικά αυτοκίνητα και από τα καινούργια ελαφρά επαγγελματικά οχήματα, σύμφωνα με την αυξημένη κλιματική φιλοδοξία της Ένωσης, πρόσβαση 6 Μαΐου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/851/oj>

²¹¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ανάπτυξη υποδομών εναλλακτικών καυσίμων και για την κατάργηση της οδηγίας 2014/94/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, COM(2021) 559 final, πρόσβαση 31 Μαρτίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:52021PC0559>

²¹² Συμβούλιο (2022), Δελτίο Τύπο, Δέσμη Fit for 55, Καθορισμός κοινής θέσης του Συμβουλίου για τρία κείμενα που αφορούν τις μεταφορές, πρόσβαση 15 Ιουλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2022/06/02/fit-for-55-package-council-adopts-its-position-on-three-texts-relating-to-the-transport-sector/>

²¹³ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Αναθεώρηση της οδηγίας για την ανάπτυξη υποδομών εναλλακτικών καυσίμων, πρόσβαση 5 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-revision-of-the-directive-on-deployment-of-alternative-fuels-infrastructure>

ανεφοδιασμού με υδρογόνο ανά 100 χλμ. (σε αντίθεση με κάθε 150 χλμ., που πρότεινε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή) και να ολοκληρωθεί το εν λόγω εγχείρημα έως το 2028, αντί έως το 2031. Στην έκθεσή του υπάρχουν και ορισμένες εξαιρέσεις για τις εξόχως απόκεντρες περιοχές, τα νησιά και τους δρόμους με ελάχιστη κυκλοφορία.

Τέλος, προτείνει να δημιουργηθεί «*μια κοινή πλατφόρμα, ένα σημείο πρόσβασης*» για τα δεδομένα εναλλακτικών καυσίμων στην Ευρωπαϊκή Ένωση έως το 2027, η οποία θα παρέχει πληροφορίες σχετικά με τη διαθεσιμότητα, τους χρόνους αναμονής και τις τιμές σε διάφορους σταθμούς σε ολόκληρη την Ευρώπη»²¹⁴.

Το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κατέληξαν σε προσωρινή συμφωνία για τους νέους κανόνες στις 28 Μαρτίου 2023, η τελική έγκριση και από τα δύο θεσμικά όργανα υπογράφηκε στις 13 Σεπτεμβρίου 2023 και δημοσιεύτηκε στην επίσημη εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 22 Σεπτεμβρίου²¹⁵.

4.8 Εναλλακτικά Καύσιμα Αεροπορίας & Ναυτιλίας (Πρωτοβουλία ReFuelEU Aviation & FuelEU Maritime)

Μεγάλο μέρος τις ρύπανσης προκαλείται και από τα καύσιμα της αεροπορίας και της ναυτιλίας. Σε συνδυασμό με τον προαναφερθέντα κανονισμό για τις υποδομές εναλλακτικών καυσίμων, θα πρέπει να αναπτυχθούν οι υποδομές και σε αυτούς τους δύο τομείς μεταφοράς. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε δύο πρωτοβουλίες την **ReFuelEU Aviation** και **FuelEU Maritime** τόσο για τα αεροσκάφη όσο και για τα πλοία αντίστοιχα, ώστε να έχουν πρόσβαση σε παροχή εναλλακτικών καυσίμων.

4.8.1 Βιώσιμα αεροπορικά καύσιμα (ReFuelEU Aviation Initiative).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 14 Ιουλίου 2021 κατέθεσε πρόταση Κανονισμού²¹⁶ με στόχο να αυξηθούν τόσο η ζήτηση όσο και η προσφορά βιώσιμων καυσίμων αεροσκαφών (Sustainable Aviation Fuel, SAF), λαμβάνοντας υπόψη ότι η πολιτική αεροπορία αντιπροσωπεύει το 14,4% των συνολικών εκπομπών CO₂ από τις μεταφορές της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

²¹⁴ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2022), Δελτίο Τύπου, Car-recharging stations should be available every 60 km, say MEPs, πρόσβαση 25 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20221014IPR43206/car-recharging-stations-should-be-available-every-60-km-say-meps>

²¹⁵ Κανονισμός (ΕΕ) 2023/1804 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Σεπτεμβρίου 2023 για την ανάπτυξη υποδομών εναλλακτικών καυσίμων και για την κατάργηση της οδηγίας 2014/94/ΕΕ, πρόσβαση 30 Σεπτεμβρίου 2023, διαθέσιμο στην https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2023.234.01.0001.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2023%3A234%3ATOC

²¹⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διασφάλιση ισότιμων όρων ανταγωνισμού για βιώσιμες αεροπορικές μεταφορές, COM(2021) 561 final, πρόσβαση 16 Ιουλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021PC0561>

Τα βιώσιμα αεροπορικά καύσιμα (προηγμένα βιοκαύσιμα και ηλεκτροκαύσιμα) μπορούν να μειώσουν σημαντικά τις εκπομπές των αεροσκαφών. Ωστόσο, μέχρι σήμερα τα καύσιμα αυτά αντιπροσωπεύουν μόλις το 0,05% τις συνολικής κατανάλωσης καυσίμων στον τομέα των αερομεταφορών.

Η πρόταση ReFuelEU Aviation έχει ως στόχο να μειώσει το περιβαλλοντικό αποτύπωμα του τομέα των αερομεταφορών. Ο παρών Κανονισμός εφαρμόζεται στους φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών, στους αερολιμένες των κρατών μελών και στους προμηθευτές αεροπορικών καυσίμων και αφορά τις πτήσεις εμπορικής αερομεταφοράς (επιβάτες, φορτία και ταχυδρομείο).

Ορίζει ελάχιστες υποχρεώσεις για όλους τις προμηθευτές καυσίμων ώστε σταδιακά να αυξάνεται το μερίδιο προηγμένων βιοκαυσίμων και συνθετικών καυσίμων αεροσκαφών στα καύσιμα που παρέχονται στα αεροδρόμια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα. Θεσπίζει την υποχρέωση για τους φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών να ανεφοδιάζονται τα αεροπλάνα πριν από την αναχώρηση από συγκεκριμένο ενωσιακό αερολιμένα με την ποσότητα καυσίμου που απαιτείται για την εκτέλεση της πτήσης που αναχωρεί από αυτό το αεροδρόμιο, λαμβάνοντας υπόψη την απαραίτητη συμμόρφωση με τους κανόνες ασφάλειας καυσίμων, ώστε να διασφαλιστεί ότι δεν θα εφαρμόζονται πρακτικές εφοδιασμού με πλεονάζοντα καύσιμα, που δεν είναι βιώσιμες και θα πρέπει να αποφεύγονται. Επιπλέον, προβλέπει οικονομικές κυρώσεις για τους προμηθευτές καυσίμων και τους φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών σε περίπτωση που δεν συμμορφωθούν με τις υποχρεώσεις τους.

Το Συμβούλιο κατέληξε σε γενική προσέγγιση τον Ιούνιο του 2022²¹⁷ και τροποποιεί ορισμένες πτυχές της πρότασης της Επιτροπής, με σκοπό να διευκολυνθεί και να επιταχυνθεί η ανάπτυξη των βιώσιμων καυσίμων αεροσκαφών:

- ✓ την επέκταση του πεδίου εφαρμογής σε ό,τι αφορά τους φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών,
- ✓ την επέκταση του πεδίου εφαρμογής των επιλέξιμων βιώσιμων καυσίμων αεροσκαφών και των συνθετικών αεροπορικών καυσίμων,
- ✓ την παράταση της μεταβατικής περιόδου για τις υποχρεώσεις προμήθειας σε 10 έτη,
- ✓ την υποχρεωτική υποβολή εκθέσεων για τους προμηθευτές καυσίμων και τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Ασφάλεια της Αεροπορίας σχετικά με τη χρήση ουσιών με επιπτώσεις πλην του CO₂ στην αεροπορία,
- ✓ τη δυνατότητα των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών να χορηγήσουν εξαίρεση από τις διατάξεις όσον αφορά τον εφοδιασμό με πλεονάζοντα καύσιμα στην περίπτωση σοβαρών λειτουργικών δυσκολιών και

---

²¹⁷ Ο.π. 212

- ✓ τη δυνατότητα των κρατών μελών να εφαρμόζουν τον Κανονισμό σε αερολιμένες κάτω από ένα ορισμένο όριο κυκλοφορίας.

Στις 7 Ιουλίου 2022, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε τη θέση του σχετικά με την τελική διατύπωση των κανόνων, προτείνοντας ορισμένες αλλαγές στην πρόταση της Επιτροπής, με 334 ψήφους υπέρ, 95 κατά και 153 αποχές²¹⁸.

Μεταξύ άλλων,

- ✓ τροποποίησε τον προτεινόμενο ορισμό του αιεφόρου αεροπορικού καυσίμου συμπεριλαμβάνοντας την ηλεκτρική ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές και το υδρογόνο ως μέρος του βιώσιμου μείγματος καυσίμων,
- ✓ έθεσε υψηλότερους στόχους για τους προμηθευτές,
- ✓ αύξησε το ελάχιστο μερίδιο βιώσιμου αεροπορικού καυσίμου που θα διατίθεται στα αεροδρόμια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και
- ✓ πρότεινε τη δημιουργία του Ταμείου Βιώσιμης Αεροπορίας για την ενθάρρυνση των επενδύσεων σε καθαρότερες τεχνολογίες.

Στις 25 Απριλίου 2023, οι διαπραγματεύσεις μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου κατέληξαν σε προσωρινή συμφωνία για τον εν λόγω Κανονισμό και η τελική πράξη υπογράφηκε στις 18 Οκτωβρίου 2023 και δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 31 Οκτωβρίου 2023²¹⁹.

Σύμφωνα με αυτήν από το 2025, τουλάχιστον το 2% των αεροπορικών καυσίμων θα είναι πράσινα (συνθετικά καύσιμα, ορισμένα βιοκαύσιμα που παράγονται από γεωργικά ή δασικά υπολείμματα, φύκια, βιολογικά απόβλητα, χρησιμοποιημένο μαγειρικό λάδι ή ορισμένα ζωικά λίπη και ανακυκλωμένα καύσιμα αεριωθουμένων) και κάθε πέντε χρόνια θα αυξάνεται το ποσοστό 6% το 2030, 20% το 2035, 34% το 2040, 42% το 2045 και 70 % το 2050. Επιπλέον, ένα συγκεκριμένο ποσοστό του μείγματος καυσίμων (1,2% το 2030, 2% το 2032, 5% το 2035 και σταδιακά φθάνοντας στο 35% το 2050) πρέπει να περιλαμβάνει συνθετικά καύσιμα.

4.8.2 Ανανεώσιμα καύσιμα στη ναυτιλία FuelEU Maritime

Παρά την πρόοδο που σημειώθηκε τα τελευταία χρόνια, ο τομέας της ναυτιλίας εξακολουθεί να βασίζεται σχεδόν εξ ολοκλήρου στα ορυκτά καύσιμα. Για να αυξηθεί λοιπόν η

²¹⁸ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Βιώσιμα Αεροπορικά Καύσιμα, πρόσβαση 15 Ιουλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-refueleu-aviation>

²¹⁹ Κανονισμός (ΕΕ) 2023/2405 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Οκτωβρίου 2023, σχετικά με τη διασφάλιση ισότιμων όρων ανταγωνισμού για βιώσιμες αεροπορικές μεταφορές (ReFuelEU aviation), πρόσβαση 16 Δεκεμβρίου 2023, διαθέσιμο στην https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=OJ:L_202302405

χρήση ανανεώσιμων καυσίμων και καυσίμων χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών στις θαλάσσιες μεταφορές η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 14 Ιουλίου 2021 κατέθεσε πρόταση Κανονισμού²²⁰.

Στόχος της πρότασης είναι να μειωθεί η ένταση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από την ενέργεια που χρησιμοποιούν τα πλοία μέχρι και 75 % έως το 2050, εισάγοντας πιο αυστηρά όρια από το 2025, γεγονός που θα υποχρεώσει την χρησιμοποίηση εναλλακτικών καυσίμων· η ετήσια μέση ένταση άνθρακα πρέπει να μειωθεί κατά 2% το 2025, κατά 6% το 2030, κατά 13% το 2035, κατά 26% το 2040, κατά 59% το 2045 για φτάσει τη μείωση κατά 75% το 2050 σε σύγκριση με το έτος βάσης 2020. Θα ισχύει για εμπορικά σκάφη 5.000 μεικτών τόνων και άνω, ανεξάρτητα από τη σημαία τους και η ευθύνη για τη συμμόρφωση βαρύνει τη ναυτιλιακή εταιρεία. Από τον Κανονισμό εξαιρούνται τα αλιευτικά πλοία.

Στα λιμάνια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από τον Ιανουάριο του 2030, τα επιβατικά πλοία και τα πλοία μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων θα πρέπει να συνδέονται με χερσαίο τροφοδοτικό (on-shore power supply, OPS) και να το χρησιμοποιούν για τις ενεργειακές ανάγκες τους, ενώ θα βρίσκονται σε ελλειμισμό, με ορισμένες εξαιρέσεις.

Περιλαμβάνει επίσης, κυρώσεις για τη μη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις τόσο για την περιεκτικότητα σε ένταση άνθρακα όσο και για τη σύνδεση με την ηλεκτρική ενέργεια στην ξηρά.

Το Συμβούλιο κατέληξε σε γενική προσέγγιση για την πρόταση του Κανονισμού τον Ιούνιο του 2022²²¹, η οποία τροποποιεί ορισμένες πτυχές, μεταξύ άλλων:

- για περιορισμένο χρονικό διάστημα, προστέθηκαν ορισμένες διατάξεις, προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι γεωγραφικές ιδιαιτερότητες των κρατών μελών, κυρίως όσον αφορά τα μικρότερα νησιά και τις απομονωμένες περιοχές,
- ενισχύθηκαν και αναθεωρήθηκαν οι σχετικές διατάξεις που αφορούν τον υπολογισμό της έντασης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και τις σχετικές ποινές και πρόστιμα,
- αναθεωρήθηκε το πεδίο εφαρμογής των απαιτήσεων όσον αφορά την ηλεκτρική τροφοδότηση από ξηράς και
- αποσαφηνίστηκαν και ενισχύθηκαν οι διατάξεις σχετικά με τους ρόλους των εταιρειών, των ελεγκτών και των δημόσιων αρχών και με τις διαδικασίες παρακολούθησης, υποβολής εκθέσεων και επαλήθευσης.

Το Ευρωκοινοβούλιο ενέκρινε την έκθεση της αρμόδιας επιτροπής του, στην Ολομέλειά του στις 19 Οκτωβρίου 2022²²², με 451 ψήφους υπέρ, 137 κατά και 54 αποχές. Στην έκθεσή του εισάγει

---

²²⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, για τη χρήση ανανεώσιμων καυσίμων και καυσίμων χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών στις θαλάσσιες μεταφορές και για την τροποποίηση της οδηγίας 2009/16/ΕΚ, COM(2021) 562 final, πρόσβαση 2 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021PC0562>

²²¹ Ο.π. 212

²²² Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2022), Νομοθετικό Παρατηρητήριο, εγκριθέν κείμενο «Προτεινόμενα ναυτιλιακά καύσιμα», πρόσβαση 15 Δεκεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/summary.do?id=1721118&t=e&l=en>

υψηλότερες περικοπές στην ένταση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από την ενέργεια που χρησιμοποιείται στα πλοία από ό,τι πρότεινε η Επιτροπή από το 2035 και μετά: -20% ως το 2035, -38% από το 2040, -64% από το 2045 και -80% από το 2050.

Εισάγει επίσης, στόχο 2% για τη χρήση ανανεώσιμων καυσίμων μη βιολογικής προέλευσης από το 2030 και προτείνει τη δημιουργία ενός Ταμείου Ωκεανών (Ocean Fund) για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των πλοίων και την υποστήριξη των επενδύσεων. Τέλος τάσσεται υπέρ της επιβολής κυρώσεων ώστε να διασφαλιστεί η συμμόρφωση και τα έσοδα που θα προκύπτουν από αυτά θα πρέπει να πηγαινούν στο Ταμείο Ωκεανών.

Στις 23 Μαρτίου 2023, το ευρωκοινοβούλιο και το Συμβούλιο κατέληξαν σε προσωρινή συμφωνία και η τελική πράξη υπογράφηκε στις 13 Σεπτεμβρίου και δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 22 Σεπτεμβρίου 2023²²³.

Σε αντίθεση με τη θυγατρική της νομοθεσία στον τομέα των αερομεταφορών, η νομοθεσία για τα ναυτιλιακά καύσιμα δεν υπαγορεύει τον τύπο των καυσίμων που πρέπει να χρησιμοποιούνται αλλά καθορίζει το επίπεδο των αποδεκτών εκπομπών και το περιορίζει με την πάροδο του χρόνου.

4.9 Φορολόγηση της ενέργειας / (Energy Taxation Directive, ETD)

Η πρόταση αναθεώρησης της οδηγίας σχετικά με τη φορολογία των ενεργειακών προϊόντων και της ηλεκτρικής ενέργειας, που κατέθεσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 14 Ιουλίου 2021²²⁴ έχει ως στόχο να ευθυγραμμιστεί η φορολογία των ενεργειακών προϊόντων με τις πολιτικές για την ενέργεια και το κλίμα, προωθώντας καθαρές τεχνολογίες, καταργώντας τις παρωχημένες εξαιρέσεις και τους μειωμένους συντελεστές, που ενθαρρύνουν επί του παρόντος τη χρήση ορυκτών καυσίμων.

Οι κύριες αλλαγές περιλαμβάνουν τα ακόλουθα σημεία:

- τα καύσιμα θα φορολογούνται ανάλογα με το ενεργειακό τους περιεχόμενο και τις περιβαλλοντικές επιδόσεις τους και όχι με τον όγκο τους. Σύμφωνα με αυτή την κατάταξη, τα συμβατικά ορυκτά καύσιμα, το πετρέλαιο εσωτερικής καύσης και η βενζίνη θα φορολογούνται με τον υψηλότερο συντελεστή και η ηλεκτρική ενέργεια με τον χαμηλότερο συντελεστή,
- τα προϊόντα κατηγοριοποιούνται για φορολογικούς σκοπούς με απλοποιημένο τρόπο, με τα καύσιμα που είναι πιο επιβλαβή για το περιβάλλον να φορολογούνται περισσότερο.,

²²³ Κανονισμός (ΕΕ) 2023/1805 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Σεπτεμβρίου 2023 για τη χρήση ανανεώσιμων καυσίμων και καυσίμων χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών στις θαλάσσιες μεταφορές και για την τροποποίηση της οδηγίας 2009/16/Ε, πρόσβαση 30 Οκτωβρίου 2023, διαθέσιμο στην {<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32023R1805>}

²²⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Πρόταση Οδηγία του Συμβουλίου σχετικά με την αναδιάρθρωση του ενωσιακού πλαισίου φορολογίας των ενεργειακών προϊόντων και της ηλεκτρικής ενέργειας (αναδιατύπωση), COM(2021) 563 final, πρόσβαση 15 Δεκεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021PC0563>}

- θα καταργηθούν σταδιακά οι εξαιρέσεις για ορισμένα προϊόντα· τα ορυκτά καύσιμα δεν μπορούν πλέον να φορολογούνται κάτω από τους ελάχιστους συντελεστές και
- τα ορυκτά καύσιμα, που χρησιμοποιούνται εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως καύσιμα για τις αερομεταφορές, τις θαλάσσιες μεταφορές και την αλιεία δεν θα πρέπει πλέον να απαλλάσσονται πλήρως από την ενεργειακή φορολογία.

Η πρόταση συζητείται επί του παρόντος από τα αρμόδια όργανα ²²⁵ .

4.10 Μηχανισμός Συνοριακής Προσαρμογής Άνθρακα (ΜΣΠΑ) / (Carbon Border Adjustment Mechanism, CBAM)

«Ο άνθρακας πρέπει να έχει μια τιμή κι αυτή την τιμή δεν μπορεί πλέον να την πληρώνει το περιβάλλον»

*Ursula von der Leyen²²⁶
Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής*

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκτόνησε έκθεση ίδιας πρωτοβουλίας με τίτλο «Προς έναν μηχανισμό προσαρμογής των συνόρων άνθρακα της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμβατό με τους κανόνες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, που εγκρίθηκε στις 10 Μαρτίου 2021 με 444 ψήφους υπέρ, 70 κατά και 181 αποχές.

Στις 14 Ιουλίου 2021, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατέθεσε πρόταση Κανονισμού για τη θέσπιση ενός Μηχανισμού Συνοριακής Προσαρμογής Άνθρακα²²⁷. Έναν νέο Κανονισμό που θα αποτρέπει τον κίνδυνο διαρροής άνθρακα, θα παρέχει κίνητρα στους παραγωγούς εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης να μειώσουν τις εκπομπές τους, θα αποτελέσει ένα εργαλείο για την καταπολέμηση της αύξησης των εισαγωγών προϊόντων υψηλής έντασης άνθρακα και θα εξισώνει την τιμή του άνθρακα μεταξύ των εγχώριων προϊόντων και των εισαγωγών σε επιλεγμένους τομείς.

Ο Μηχανισμός θα καλύπτει τα προϊόντα με υψηλό κίνδυνο διαρροής άνθρακα όπως τσιμέντο, αργίλιο, λιπάσματα, παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, οργανικές βασικές χημικές ουσίες, σίδηρος και χάλυβας. Έχει σχεδιαστεί για να λειτουργεί παράλληλα με το Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΕΔΕ), ώστε να αντικατοπτρίζει και να συμπληρώνει τη λειτουργία του όσον αφορά τα εισαγόμενα εμπορεύματα, στα οποία θα επιβάλλεται τιμή ανθρακούχων εκπομπών. Με τον τρόπο αυτό θα διασφαλιστεί ότι οι ευρωπαϊκές

²²⁵ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Αναθεώρηση της οδηγίας για τη φορολογία της ενέργειας, πρόσβαση 10 Ιουνίου 2024, διαθέσιμο στην {<https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-revision-of-the-energy-taxation-directive>}

²²⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), Press Room, Ομιλία της Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την κατάσταση της Ένωσης στην ολομέλεια του Ευρωκοινοβουλίου, 16 Σεπτεμβρίου 2020, πρόσβαση 10 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/SPEECH_20_1655

²²⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Πρόταση Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση μηχανισμού συνοριακής προσαρμογής άνθρακα, COM(2021) 564 final, πρόσβαση 2 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021PC0564>}

μειώσεις των εκπομπών θα συμβάλουν στην παγκόσμια μείωση των εκπομπών αντί να προωθήσουν την παραγωγή υψηλής έντασης άνθρακα εκτός Ευρώπης. Αποσκοπεί επίσης στην ενθάρρυνση της βιομηχανίας εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης να λάβει μέτρα προς την ίδια κατεύθυνση.

Στις 15 Μαρτίου 2022, το Συμβούλιο ενέκρινε τη γενική του προσέγγιση²²⁸, εισάγοντας αλλαγές στη διακυβέρνηση του Μηχανισμού, σε σύγκριση με την πρόταση της Επιτροπής. Προτείνει ένα συγκεντρωτικό σύστημα διαχείρισης του Μηχανισμού, προβλέπει ένα ελάχιστο όριο που εξαιρεί τις αποστολές αξίας μικρότερης των 150 ευρώ από τις υποχρεώσεις του και επιπλέον, προτείνει τη σύσταση μιας «λέσχης για το κλίμα» (Climate Club) μέσω μιας συμμαχίας χωρών, που διαθέτουν μέσα τιμολόγησης του άνθρακα ή άλλα παρόμοια μέσα.

Στις 22 Ιουνίου 2022, το ευρωκοινοβούλιο ενέκρινε τη θέση του για τον Κανονισμό²²⁹, με 450 ψήφους υπέρ, 115 κατά και 55 αποχές. Εκτός από τα προϊόντα που προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Κοινοβούλιο θέλει να καλύπτονται οι οργανικές χημικές ουσίες, τα πλαστικά, το υδρογόνο και η αμμωνία. Υποστηρίζει την ανάγκη για μια κεντρική αρχή, που θα είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή του Μηχανισμού αντί των τοπικών αρχών σε κάθε κράτος μέλος. Η μεταβατική περίοδος συμφωνεί να ξεκινά την 1^η Ιανουαρίου 2023, αλλά να λήγει την 1^η Ιανουαρίου 2027 αντί για την 1^η Ιανουαρίου 2025, που προτάθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και με πλήρη εφαρμογή του Μηχανισμού έως το 2032, τρία χρόνια νωρίτερα από ό,τι πρότεινε η Επιτροπή. Προτείνει τέλος τα έσοδα από το Μηχανισμό να στηρίζουν τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.

Οι τριμερείς συναντήσεις ξεκίνησαν στις 11 Ιουλίου 2022 και στις 13 Δεκεμβρίου επιτεύχθηκε προσωρινή πολιτική συμφωνία. Η τελική πράξη υπογράφηκε στις 10 Μαΐου 2023 και δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 16 Μαΐου 2023²³⁰.

Το συμφωνηθέν κείμενο ορίζει τη μεταβατική περίοδο από την 1^η Οκτωβρίου 2023 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2025, με πλήρη εφαρμογή από την 1^η Ιανουαρίου 2026. Ο Μηχανισμός θα καλύπτει ευρύτερο φάσμα προϊόντων από αυτό που παρουσίασε η Επιτροπή. Τα δωρεάν δικαιώματα

²²⁸ Συμβούλιο (2022), Δελτίο Τύπου, Συμφωνία Συμβουλίου για τον Μηχανισμό Συνοριακής Προσαρμογής Άνθρακα, πρόσβαση 2 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2022/03/15/carbon-border-adjustment-mechanism-cbam-council-agrees-its-negotiating-mandate/>}

²²⁹ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2022), Δελτίο Τύπου, CBAM: Parliament pushes for higher ambition in new carbon leakage instrument, πρόσβαση 15 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20220603IPR32157/cbam-parliament-pushes-for-higher-ambition-in-new-carbon-leakage-instrument> }

²³⁰ Κανονισμός (ΕΕ) 2023/956 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 10ης Μαΐου 2023 για τη θέσπιση μηχανισμού συνοριακής προσαρμογής άνθρακα, πρόσβαση 20 Ιουλίου 2023, διαθέσιμο στην {<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32023R0956&qid=1685455175202>}

εκπομπών του Συστήματος Εμπορίας Δικαιωμάτων θα αντικατασταθούν από τον Μηχανισμό σταδιακά από το 2023 έως το 2034. Το ποσοστό μείωσης έχει ως εξής: 2026: 2,5%, 2027: 5%, 2028: 10%, 2029: 22,5%, 2030: 48,5%, 2031: 61%, 2032: 73,5%, 2033: 86% και 2034: 100%.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 Ευρωπαϊκός νόμος για το Κλίμα

"This is the law of laws."

Frans Timmermans, head of EU climate policy²³¹

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο στις 30 Ιουνίου 2021 ενέκριναν τον πρώτο ευρωπαϊκό νόμο για το κλίμα, ο οποίος δημοσιεύτηκε στην επίσημη εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 9 Ιουλίου 2021 και ισχύει από την 29^η Ιουλίου 2021²³².

Ο Ευρωπαϊκός Νόμος για το Κλίμα θεσπίζει νόμο τον στόχο, που παρουσιάστηκε με την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία για την οικονομία και την κοινωνία της Ευρώπης· να καταστεί η Ευρώπη κλιματικά ουδέτερη έως το 2050, με ενδιάμεσο στόχο τη μείωση των καθαρών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 55% σε σχέση με τα επίπεδα του 1990, έως το 2030.

Σύμφωνα με το άρθρο 2 τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τα κράτη μέλη υποχρεούνται να παίρνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να καταστεί δυνατή η κλιματική ουδετερότητα, λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία της προώθησης τόσο της δικαιοσύνης και της αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών όσο και της οικονομικής αποδοτικότητας στην επίτευξη αυτού του στόχου.

Η κλιματική ουδετερότητα μέχρι το 2050 σημαίνει επίτευξη καθαρών μηδενικών εκπομπών αερίων θερμοκηπίου για τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο σύνολό τους, κυρίως με τη μείωση των εκπομπών, την επένδυση σε πράσινες τεχνολογίες και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Ο ρυθμός μείωσης των εκπομπών προσδιορίζεται με ενδιάμεσους στόχους από το 2030 έως το 2050.

Έως το 2030 τίθεται ως προϋπόθεση ο εκσυγχρονισμός της υφιστάμενης νομοθεσίας ώστε να επιτευχθεί μείωση των καθαρών εκπομπών τουλάχιστον 55% (σε σύγκριση με το 1990).

Περιλαμβάνει επίσης μία διαδικασία για τον καθορισμό κλιματικού στόχου για το 2040, προκειμένου να εξασφαλιστεί η εμπιστοσύνη από όλους τους οικονομικούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρήσεων, των εργαζομένων, των επενδυτών και των καταναλωτών. Ο στόχος για το 2040 θα τεθεί το αργότερο έξι μήνες μετά τον πρώτο παγκόσμιο

²³¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Press Corner, Ομιλία Frans Timmermans στην Ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την έγκριση του νόμου για το κλίμα, πρόσβαση 16 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_21_7643, (ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: "Αυτός είναι ο νόμος των νόμων").

²³² Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1119 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 2021, για τη θέσπιση πλαισίου με στόχο την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 401/2009 και (ΕΕ) 2018/1999 («ευρωπαϊκό νομοθέτημα για το κλίμα»), πρόσβαση 16 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32021R1119>

απολογισμό που θα πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο της Συμφωνίας του Παρισιού (άρθρο 4) και λαμβάνοντας υπόψη τον ενδεικτικό προϋπολογισμό για τα αέρια του θερμοκηπίου για την περίοδο 2030 – 2050, που θα δημοσιευθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Επιπλέον, συστήθηκε μία ανεξάρτητη Επιστημονική Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Επιστημονικό Συμβουλευτικό Συμβούλιο για την Κλιματική Αλλαγή (European Scientific Advisory Board on Climate Change), αποτελούμενη από 15 επιστημονικούς εμπειρογνώμονες, τα οποία διορίζονται από τα κράτη μέλη μέσω του Διοικητικού Συμβουλίου του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος. Αυτή η επιτροπή θα διασφαλίζει ότι η νομοθεσία εκσυγχρονίζεται και βασίζεται σε επιστημονικά στοιχεία, ενώ θα παρέχει ανεξάρτητες επιστημονικές συμβουλές και εκθέσεις στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής. Συγκεκριμένα, θα αξιολογεί την ευθυγράμμιση των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις δεσμεύσεις της Συμφωνίας του Παρισιού, τους κλιματικούς στόχους, καθώς και τη συμβατότητά τους με τον Ευρωπαϊκό Νόμο για το Κλίμα και τις διεθνείς υποχρεώσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο κλιματικός νόμος προβλέπει αυστηρότερες διατάξεις για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και μία διαδικασία για τακτικούς ελέγχους της προόδου και της συνέπειας των εθνικών μέτρων, με διορθωτικές ενέργειες που θα πρέπει να ληφθούν εάν χρειαστεί, μέσω συστάσεων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Επιπροσθέτως, απαιτείται να υπάρχει συνοχή και συνεκτικότητα σε όλες τις πολιτικές και τις μελλοντικές νομοθετικές προτάσεις, συμπεριλαμβανομένων των δημοσιονομικών προτάσεων, ώστε να συνάδουν με τον στόχο του 2030 και τον στόχο για την κλιματική ουδετερότητα του 2050.

Διασφαλίζει επίσης, ότι θα λαμβάνονται υπόψη οι ευπαθείς πληθυσμοί και τομείς, τόσο από τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και από τα κράτη μέλη, στη χάραξη των στρατηγικών προσαρμογής (άρθρο 5).

Ενσωματώνει τον παγκόσμιο στόχο για την προσαρμογή, στο άρθρο 1, της συμφωνίας του Παρισιού και τη δράση του Στόχου Βιώσιμης Ανάπτυξης 13 στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο κλιματικός νόμος έθεσε τις βασικές αρχές για την επίτευξη του στόχου της Πράσινης Συμφωνίας και βάσει αυτών θα σχεδιάζονται πολιτικές, θα παίρνονται αποφάσεις και θα ψηφίζονται νομοθετήματα, που θα αφορούν την κλιματική δράση τόσο σε ενωσιακό όσο και σε εθνικό επίπεδο, ώστε να υλοποιηθούν οι δεσμεύσεις για κλιματική ουδετερότητα.

5.1 Νόμος για την Αποκατάσταση της Φύσης

Στο πλαίσιο της στρατηγικής της για τη βιοποικιλότητα του 2030, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεσμεύτηκε να υποβάλει πρόταση για νομικά δεσμευτικούς στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αποκατάσταση της φύσης και των υποβαθμισμένων οικοσυστημάτων.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σε ψήφισμά του, στις 9 Ιουνίου 2021, σχετικά με την ανωτέρω στρατηγική για τη βιοποικιλότητα, χαιρέτισε τη δέσμευση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και τόνισε ότι η νομοθετική πρόταση θα πρέπει να περιλαμβάνει ειδικούς στόχους για το οικοσύστημα, τους οικοτόπους και τα είδη τόσο σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και κρατών μελών, βάσει των οικοσυστημάτων τους. Τόνισε ότι τα μέτρα αποκατάστασης της φύσης θα πρέπει να καλύπτουν τουλάχιστον το 20% των χερσαίων και θαλάσσιων περιοχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης έως το 2030 και όλα τα οικοσυστήματα που χρειάζονται αποκατάσταση έως το 2050 και ζήτησε να αξιολογείται τακτικά η πρόοδος.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στις 22 Ιουνίου 2022²³³ δημοσίευσε την πρώτη νομοθεσία – Κανονισμό που στοχεύει ρητά στην αποκατάσταση της φύσης της Ευρώπης.

Συγκεκριμένα στοχεύει στην αποκατάσταση του 80% των ευρωπαϊκών οικοτόπων που βρίσκονται σε κακή κατάσταση και στην επαναφορά της φύσης σε όλα τα οικοσυστήματα: από τα δάση και τις γεωργικές εκτάσεις έως τα θαλάσσια οικοσυστήματα, τα οικοσυστήματα γλυκών υδάτων και τα αστικά οικοσυστήματα. Προτείνεται η μείωση της χρήσης χημικών φυτοφαρμάκων κατά 50% και η αποκατάσταση τουλάχιστον κατά 20% των χερσαίων και θαλάσσιων περιοχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης έως το 2030 και έως το 2050 όλα τα οικοσυστήματα, που χρήζουν αποκατάσταση.

Σύμφωνα με την παρούσα πρόταση νομοθετικής πράξης σε κάθε κράτος μέλος θα ισχύουν νομικά δεσμευτικοί στόχοι για την αποκατάσταση της φύσης σε διάφορα οικοσυστήματα, τα κράτη μέλη θα πρέπει να αναπτύξουν σχέδια τα οποία θα αξιολογούνται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και για το σκοπό αυτό θα διατεθούν 100 δις ευρώ.

Ενδεικτικά προτείνονται :

- Αντιστροφή της μείωσης των πληθυσμών των επικονιαστών μέχρι το 2030 και αύξηση των πληθυσμών τους μετά το 2030,
- Καμία καθαρή απώλεια πράσινων αστικών χώρων έως το 2030 και αύξηση κατά 5% έως το 2050,
- Συνολική αύξηση της βιοποικιλότητας στα γεωργικά και δασικά οικοσυστήματα,
- Αποκατάσταση και επανυδάτωση αποστραγγισμένων τυρφώνων γεωργικής χρήσης και περιοχών εξόρυξης τύρφης.

²³³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για Κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την αποκατάσταση της φύσης, COM(2022) 304 final, πρόσβαση 22 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52022PC0304>

- Αποκατάσταση θαλάσσιων οικοτόπων και αποκατάσταση των οικοτόπων θαλάσσιων ειδών, όπως δελφίνια, καρχαρίες και θαλασσοπούλια,
- Κατάργηση των φραγμών των ποταμών, ώστε τουλάχιστον 25.000 χιλιόμετρα ποταμών να μετατραπούν σε ποτάμια ελεύθερης ροής έως το 2030.

Για την εφαρμογή του προτεινόμενου κανονισμού, τα κράτη μέλη θα πρέπει να αναπτύξουν σχέδια αποκατάστασης της φύσης, δεδομένου ότι διαφέρουν τα οικοσυστήματα από χώρα σε χώρα, τα οποία θα αξιολογηθούν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Στις 20 Ιουνίου 2023 το Συμβούλιο κατέληξε σε γενική προσέγγιση επί της πρότασης της Επιτροπής²³⁴ και στις 12 Ιουλίου, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε τη θέση του με 336 ψήφους υπέρ, 300 κατά και 13 αποχές²³⁵.

Οι τριμερείς διαπραγματεύσεις ολοκληρώθηκαν με μια προσωρινή συμφωνία στις 9 Νοεμβρίου 2023²³⁶ και η τελική πράξη υπογράφηκε στις 24 Ιουνίου 2024, σύμφωνα με την οποία τουλάχιστον το 20% των χερσαίων και το 20% των θαλάσσιων περιοχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης έως το 2030 θα αποκατασταθούν και όλα τα οικοσυστήματα που χρειάζονται αποκατάσταση έως το 2050. Συμφώνησαν να διατηρήσουν χρονικά περιορισμένους, ποσοτικούς στόχους αποκατάστασης τόσο για τα χερσαία όσο και για τα θαλάσσια οικοσυστήματα. Στην ξηρά, τα κράτη μέλη θα πρέπει, έως το 2030, να δίνουν προτεραιότητα σε περιοχές τύπων οικοτόπων που δεν βρίσκονται σε καλή κατάσταση και βρίσκονται σε τοποθεσίες Natura 2000 κατά τη λήψη μέτρων αποκατάστασης. Προβλέπονται επίσης, ορισμένες παρεκκλίσεις από τους στόχους, ιδίως για πολύ συνηθισμένους και ευρέως διαδεδομένους τύπους οικοτόπων. Περαιτέρω ευελιξίες προστίθενται στους συγκεκριμένους στόχους του οικοσυστήματος. Σύμφωνα με τη συμφωνία, οι σχετικές διατάξεις για την αποκατάσταση των αγροοικοσυστημάτων θα μπορούσαν να ανασταλούν προσωρινά σε περίπτωση έκτακτου γεγονότος εκτός ελέγχου της Ευρωπαϊκής Ένωσης με σοβαρές επιπτώσεις στη διαθεσιμότητα της γης που είναι απαραίτητη για την εξασφάλιση επαρκούς γεωργικής παραγωγής για κατανάλωση τροφίμων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι προτεινόμενες διατάξεις του Κοινοβουλίου σχετικά με τους επικονιαστές, τη φύτευση πρόσθετων δέντρων και τη συνοχή με την αλιευτική πολιτική διατηρούνται, με τροπολογίες.

²³⁴ Συμβούλιο (2023), Δελτίο Τύπου, Γενική προσέγγιση για τον Κανονισμό για την αποκατάσταση της φύσης, πρόσβαση 25 Ιουνίου 2023, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2023/06/20/council-reaches-agreement-on-the-nature-restoration-law/>

²³⁵ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Πρόταση Κανονισμού για την αποκατάσταση της φύσης, πρόσβαση 23 Ιουλίου 2023, διαθέσιμο στην <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-restoration-of-healthy-ecosystems>

²³⁶ Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1991 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2024, για την αποκατάσταση της φύσης και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2022/869, πρόσβαση στις 30 Ιουλίου 2024, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32024R1991>

5.2 Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για το Κλίμα / EU Climate Pact

“My world, My action, Our planet”

Το Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για το κλίμα²³⁷ αποτελεί μια πανευρωπαϊκή πρωτοβουλία, που εγκαινίασε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2021 και στοχεύει στην κινητοποίηση των πολιτών, κοινοτήτων και οργανισμών ώστε να συμμετάσχουν στη δράση για το κλίμα και να ενθαρρύνει τη συμμετοχή τους στην εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας.

Σύμφωνα με το σκεπτικό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής πέραν της νομοθεσίας και των προγραμμάτων που απαιτούνται για μία Πράσινη και Δίκαιη Μετάβαση, η επιτυχία της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας θα εξασφαλιστεί μόνο εάν συμμετέχει ενεργά όλη η κοινωνία.

Με το Σύμφωνο για το Κλίμα παρέχεται ένας ανοιχτός χώρος συνεργασίας, όπου πολίτες, επιχειρήσεις, ακαδημαϊκοί και εκπρόσωποι της τοπικής αυτοδιοίκησης μπορούν να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν από κοινού μικρές και μεγάλες λύσεις για την κλιματική αλλαγή, ανταλλάσσοντας ιδέες και βέλτιστες πρακτικές. Στην αρχική του φάση, το Σύμφωνο επικεντρώνεται σε δράσεις που σχετίζονται με τους χώρους πρασίνου, την πράσινη κινητικότητα, τα πράσινα κτίρια και τις πράσινες δεξιότητες. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, επιπλέον, δημοσίευσε ανοικτή πρόσκληση, καλώντας πολίτες και οργανώσεις να γίνουν πρεσβευτές του Συμφώνου, προωθώντας παραδείγματα δράσεων για το κλίμα και ενεργοποιώντας τις κοινότητές τους.

4,377,420

pledges made by EU citizens

All across Europe, individuals have pledged to take action and help shape a climate-friendly society.

16,603,080 kg

delivered in CO₂e reduction

These practical actions in everyday life, both big and small, add up to make a real difference.

628

committed Ambassadors

As passionate climate activists, Pact Ambassadors are driving change in their communities.

Εικόνα 27, Το Σύμφωνο σε αριθμούς (Απρίλιος 2023)

Σύμφωνα με τα στοιχεία, 4.377.420 άτομα σε όλη την Ευρώπη έχουν δεσμευτεί να αναλάβουν δράση και να βοηθήσουν στη διαμόρφωση μιας κοινωνίας φιλικής προς το κλίμα, 628 άτομα έχουν οριστεί Πρεσβευτές και έχει επιτευχθεί μείωση 16.603.080 kg του ισοδύναμου διοξειδίου του άνθρακα.

Στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συμφώνου δημιουργήθηκαν τα Peer Parliaments (“Ομότιμα / Ομοσπονδιακά Κοινοβούλια”)²³⁸. Τα Peer Parliaments, από τον Νοέμβριο του 2021 έως τον

²³⁷ Ευρωπαϊκή Ένωση, Σύμφωνο για το κλίμα, πρόσβαση 10 Απριλίου 2023, διαθέσιμο στην {https://climate-pact.europa.eu/index_en}

²³⁸ Ευρωπαϊκή Ένωση, Peer Parliaments, πρόσβαση 11 Απριλίου 2023, διαθέσιμο στην {https://climate-pact.europa.eu/get-inspired/resources/peer-parliaments-documents_en}

Μάρτιο του 2022, παρείχαν σημαντικές πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι Ευρωπαίοι επιθυμούν να καταπολεμήσουν την κλιματική αλλαγή. Οι ιδέες και τα πορίσματά τους εντάχθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στη «Διάσκεψη για το Μέλλον της Ευρώπης», η οποία ολοκληρώθηκε στις 9 Μαΐου 2022.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 Χρηματοδότηση

Η επίτευξη των κλιματικών στόχων της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, συνεπάγεται μεγάλες επενδύσεις σε όλους τους τομείς, τόσο από την Ευρωπαϊκή Ένωση, όσο και από τον εθνικό δημόσιο τομέα, καθώς και από τον ιδιωτικό.

Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία περιλαμβάνει και ένα επενδυτικό σχέδιο για τη χρηματοδότηση των επενδύσεων, το Επενδυτικό Σχέδιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας (European Green Deal Investment Plan, EGDIP), το οποίο αναφέρεται επίσης ως «Επενδυτικό Σχέδιο για την Βιώσιμη Ευρώπη» (Sustainable Europe Investment Plan, SEIP) και κατατέθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 14 Ιανουαρίου 2020²³⁹ και εγκρίθηκε το Δεκέμβριο του 2020.

Αποσκοπεί στην κινητοποίηση δημόσιων και ιδιωτικών χρηματοδοτικών πόρων για τη στήριξη περίπου 1 τρις ευρώ σε πράσινες επενδύσεις κατά την επόμενη δεκαετία, χωρίς να αφήνει κανέναν στο περιθώριο με τον Μηχανισμό Δίκαιης Μετάβασης να στηρίζει τη διασφάλιση δίκαιης και ισότιμης μετάβασης προς την πράσινη οικονομία.

Οι στόχοι του επενδυτικού σχεδίου της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας είναι²⁴⁰:

- ✓ Να διατεθούν την επόμενη δεκαετία, τουλάχιστον 1 τρις ευρώ για τη στήριξη βιώσιμων επενδύσεων μέσω του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του προγράμματος InvestEU,
- ✓ Να δημιουργηθεί ένα υποστηρικτικό πλαίσιο για τους ιδιώτες επενδυτές και τον δημόσιο τομέα προς διευκόλυνση των βιώσιμων επενδύσεων· θέτοντας τη βιώσιμη χρηματοδότηση στο επίκεντρο και ενθαρρύνοντας πράσινους προϋπολογισμούς,
- ✓ Να παρέχει στήριξη σε δημόσιες αρχές και φορείς υλοποίησης έργων κατά τον προγραμματισμό, σχεδιασμό και την εκτέλεση βιώσιμων έργων.

Θα διατεθούν 503 δις ευρώ από τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2021 – 2027) για το επενδυτικό σχέδιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Συγκεκριμένα, το 30 % του μακροπρόθεσμου προϋπολογισμού (2021-2027) και του ευρωπαϊκού μέσου ανάκαμψης Next Generation EU της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προορίζεται για την ανάκαμψη από την πανδημία Covid-19, θα διατεθούν για τις δράσεις για το κλίμα (συμπεριλαμβανομένων 195 δις ευρώ του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και 80 δις ευρώ από το Ταμείο Συνοχής και το Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης). Επίσης, μέσω διάφορων προγραμμάτων που χρηματοδοτούν έργα για το κλίμα και το περιβάλλον, όπως είναι, για παράδειγμα, τα προγράμματα “Ορίζων Ευρώπη” (95,5 δις ευρώ), “Life” (5,5 δις ευρώ) και Ταμείο Εκσυγχρονισμού (48 δις ευρώ).

²³⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με το Επενδυτικό Σχέδιο «Βιώσιμη Ευρώπη» Επενδυτικό Σχέδιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, COM (2020) 21 final, πρόσβαση 17 Ιανουαρίου 2023, διαθέσιμο στην {<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52020DC0021>}

²⁴⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Επενδυτικό Σχέδιο Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, πρόσβαση 17 Ιανουαρίου 2023, διαθέσιμο στην {https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_20_24}

Το ταμείο του προγράμματος InvestEU θα κινητοποιήσει ιδιωτικές και δημόσιες επενδύσεις ύψους περίπου 279 δις ευρώ που θα αφορούν το κλίμα και το περιβάλλον. Θα παράσχει εγγύηση από τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ώστε να μπορέσει ο όμιλος της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και άλλοι εταίροι υλοποίησης να επενδύσουν σε περισσότερα έργα και έργα υψηλότερου κινδύνου, προσελκύνοντας ιδιώτες επενδυτές.

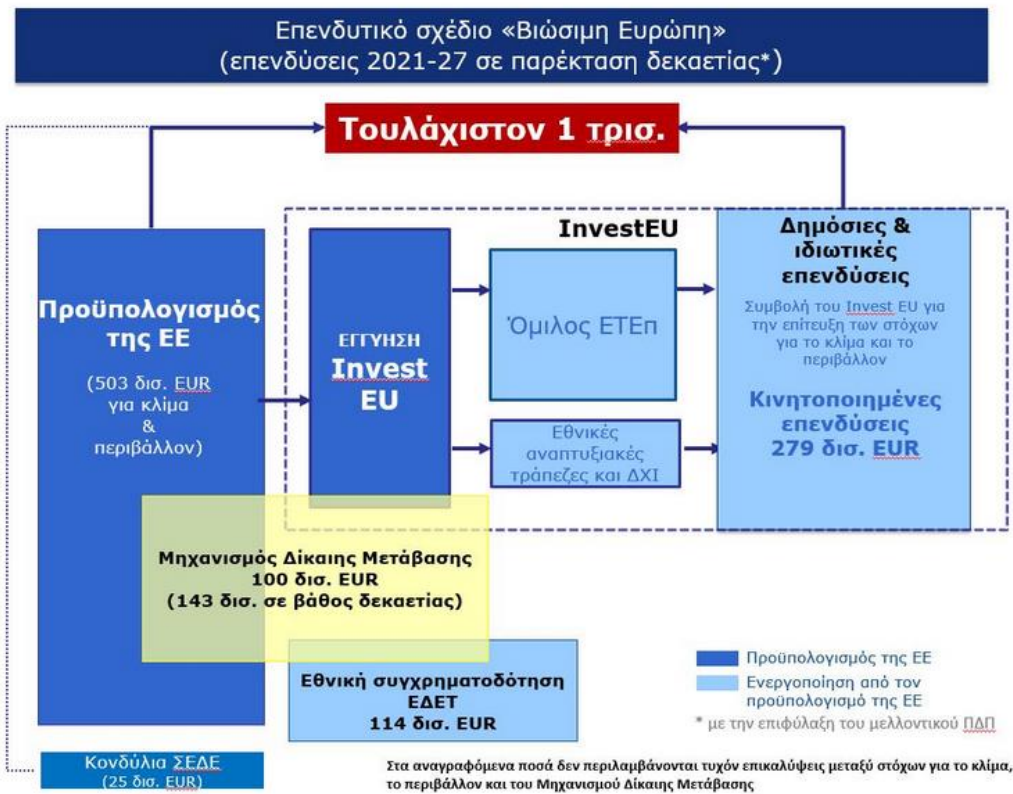
Επιπλέον, τα μέτρα για τη βιώσιμη χρηματοδότηση, καθώς και ο κανονισμός για την ταξινόμηση, ο οποίος έχει ως στόχο την κατηγοριοποίηση των πράσινων επενδύσεων, θα συμβάλουν στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, μέσω της τόνωσης των επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα σε πράσινα και βιώσιμα έργα.

Τον Ιούνιο του 2021 δημοσιεύτηκε ο «Κανονισμός Κοινών Διατάξεων»²⁴¹. Ο κανονισμός θέτει ένα ενιαίο πλαίσιο κανόνων για τη λειτουργία των περιφερειακών και κοινωνικών ταμείων, καθώς και των ταμείων συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και καθορίζει κοινές διατάξεις που στοχεύουν στη βελτίωση της διαχείρισης των πόρων. Βάσει του νέου Κανονισμού, τουλάχιστον το 30% των πόρων του προγράμματος Interreg, του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (διάθεση του 8% τουλάχιστον σε έργα βιώσιμης αστικής ανάπτυξης) και του Ταμείου Συνοχής πρέπει να διατεθούν σε δράσεις που αφορούν την προστασία του κλίματος, την κυκλική οικονομία και σε επενδύσεις για τη βιώσιμη ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Ο κανονισμός προβλέπει επίσης ειδικά μέτρα για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και τις εξόχως απόκεντρες περιοχές. Αποκλείονται από τη χρηματοδότηση τα ορυκτά καύσιμα και η πυρηνική ενέργεια, εκτός και αν πρόκειται για έργα που αντικαθιστούν τον άνθρακα με φυσικό αέριο, τα οποία είναι επιλέξιμα για χρηματοδότηση έως τις 31 Δεκεμβρίου 2025.

Ο νέος Κανονισμός στοχεύει στην απλοποίηση των διαδικασιών, την αύξηση της αποτελεσματικότητας των επενδύσεων και τη διευκόλυνση της μετάβασης των περιφερειών προς την κλιματική ουδετερότητα.

---

²⁴¹ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1060 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2021, για τον καθορισμό κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ταμείο Συνοχής, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας, και δημοσιονομικών κανόνων για τα εν λόγω Ταμεία και για το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και το Μέσο για τη Χρηματοδοτική Στήριξη της Διαχείρισης των Συνόρων και την Πολιτική των Θεωρήσεων, πρόσβαση 2 Φεβρουαρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:02021R1060-20221026>

Εικόνα 28, Επενδυτικό σχέδιο «Βιώσιμη Ευρώπη»²⁴²

6.1 Μηχανισμός Δίκαιης Μετάβασης / The Just Transition Mechanism (JTM)

Ο Μηχανισμός Δίκαιης Μετάβασης²⁴³ στοχεύει ειδικά στις περιφέρειες που θα επηρεαστούν περισσότερο από τη μετάβαση. Με τον τρόπο αυτό θα διασφαλίζεται ότι η μετάβαση προς την κλιματική ουδετερότητα πραγματοποιείται με δίκαιο τρόπο και λειτουργεί αποτελεσματικά για όλους. Ο μηχανισμός θα παρέχει στήριξη διαθέτοντας περίπου 55 δις ευρώ κατά την περίοδο 2021-2027 για την άμβλυνση των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων της μετάβασης τόσο για τους πολίτες, όσο και για τις επιχειρήσεις και τις περιφέρειες των κρατών μελών.

Θα στηρίζει τους εργαζόμενους παρέχοντας ευκαιρίες επανεπίκευσης, τους πολίτες χρηματοδοτώντας τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κατοικιών, διευκολύνοντας την

²⁴² Ο.π. 240

²⁴³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Μηχανισμός Δίκαιης Μετάβασης, πρόσβαση 2 Φεβρουαρίου 2023, διαθέσιμο στην https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/finance-and-green-deal/just-transition-mechanism_en

πρόσβαση σε καθαρή, οικονομικά προσιτή και ασφαλή ενέργεια και επενδύοντας στην αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας.

Όσον αφορά τις εταιρείες και τα κράτη μέλη, που δραστηριοποιούνται σε βιομηχανίες υψηλής έντασης άνθρακα θα παράσχει στήριξη :

- στη μετάβαση σε τεχνολογίες χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και της οικονομικής διαφοροποίησης με βάση τις ανθεκτικές στην κλιματική αλλαγή επενδύσεις και θέσεις εργασίας,
- στην πρόσβαση σε δάνεια και χρηματοδότηση,
- στις επενδύσεις στους τομείς έρευνας και καινοτομίας,
- στις επενδύσεις νεοφυών επιχειρήσεων και ΜΜΕ,
- στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στην πράσινη οικονομία,
- στις επενδύσεις σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και
- στη βελτίωση των ενεργειακών υποδομών, των δικτύων τηλεθέρμανσης και των δικτύων μεταφοράς.

Στο πλαίσιο των εδαφικών σχεδίων δίκαιης μετάβασης, οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα πρέπει να προσδιορίσουν τα εδάφη και τους τομείς που είναι επιλέξιμα για χρηματοδότηση στο πλαίσιο του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης.

Στο πλαίσιο του Μηχανισμού έχει δημιουργηθεί η Πλατφόρμα Δίκαιης Μετάβασης (Just Transition Platform, JTP)²⁴⁴, που αποτελεί ένα ενιαίο σημείο πρόσβασης για τη στήριξη και τη γνώση παρέχοντας ολοκληρωμένη τεχνική και συμβουλευτική υποστήριξη.

Στην πλατφόρμα υπάρχουν σύνδεσμοι και πληροφορίες σχετικά με τις ομάδες εργασίας, τις εκδηλώσεις και τις σχετικές ευκαιρίες χρηματοδότησης.

Ο Μηχανισμός Δίκαιης Μετάβασης βασίζεται σε τρεις πυλώνες χρηματοδότησης: το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, το Ειδικό Καθεστώς δίκαιης μετάβασης στο πλαίσιο του προγράμματος InvestEU και τον Δανειακό Μηχανισμό του Δημόσιου Τομέα.

Εικόνα 29, Μηχανισμός Δίκαιης Μετάβασης

²⁴⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πλατφόρμα Δίκαιης Μετάβασης, πρόσβαση 5 Φεβρουαρίου 2023, διαθέσιμο στην https://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/jtf/just-transition-platform/

6.1.1 Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης / Just Transition Fund (JTF) 245

Το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης θεσπίστηκε με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/1056²⁴⁶, τον Ιούνιο του 2021, με σκοπό να μετριαστεί το κοινωνικοοικονομικό κόστος και να στηριχθούν άνθρωποι, περιοχές και οικονομίες που πλήττονται περισσότερο κατά την κλιματική μετάβαση. Το Ταμείο θα διαθέσει 17,5 δις ευρώ (τιμές 2018) στα κράτη μέλη (σε τρέχουσες τιμές 19,2 δις ευρώ), από τα οποία τα 7,5 δις ευρώ θα χρηματοδοτηθούν από τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περίοδο 2021-2027, ενώ τα υπόλοιπα 10 δις ευρώ θα αποτελέσουν εξωτερικά έσοδα για ειδικό προορισμό που προέρχονται από το Ευρωπαϊκό Μέσο Ανάκαμψης και θα διατεθούν από το 2021 έως το 2023.

Σε εθελοντική βάση, τα κράτη μέλη μπορούν να μεταφέρουν στο Ταμείο πρόσθετους πόρους από τα εθνικά τους κονδύλια μέσα από το πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ)· υπό την προϋπόθεση ότι το συνολικό ποσό που μεταφέρεται δεν υπερβαίνει το τριπλάσιο του κονδυλίου του Ταμείου Δίκαιης Ανάπτυξης. Οι δαπάνες από τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα συμπληρώνονται από εθνική συγχρηματοδότηση σύμφωνα με τους κανόνες της πολιτικής συνοχής.

Το ταμείο θα στηρίζει ενδεικτικά

- παραγωγικές επενδύσεις σε μικρές, μεσαίες και νεοφυείς επιχειρήσεις,
- επενδύσεις στην ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές,
- τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων,
- την έρευνα και την καινοτομία,
- την καθαρή ενέργεια,
- επενδύσεις στην έξυπνη και βιώσιμη τοπική κινητικότητα,
- επενδύσεις στην ενίσχυση της κυκλικής οικονομίας,
- στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων των εργαζομένων και της επανειδίκευσής τους, των προγραμμάτων συνδρομής στην αναζήτηση εργασίας και ενεργού ένταξης όσων αναζητούν εργασία,
- καθώς και της μετατροπής υφιστάμενων εγκαταστάσεων υψηλής έντασης άνθρακα όταν αυτές οι επενδύσεις οδηγούν σε σημαντικές μειώσεις εκπομπών και προστασία της απασχόλησης.

Στην ηλεκτρονική σελίδα <https://cohesiondata.ec.europa.eu/funds/jtf/21-27#financing>,

²⁴⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, πρόσβαση 10 Φεβρουαρίου 2023, διαθέσιμο στην https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/finance-and-green-deal/just-transition-mechanism/just-transition-funding-sources_en

²⁴⁶ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1056 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Ιουνίου 2021 για τη θέσπιση του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης, πρόσβαση 20 Φεβρουαρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32021R1056>

υπάρχει η δυνατότητα παρακολούθησης δεδομένων για επενδυτικά σχέδια και στόχους επίτευξης από προγράμματα που έχουν εγκριθεί.

6.1.2 Ειδικό καθεστώς δίκαιης μετάβασης στο πλαίσιο του προγράμματος InvestEU

Με τον κατ' εξουσιοδότηση Κανονισμό 2021/1078²⁴⁷ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τον Απρίλιο του 2021, συμπληρώθηκε ο Κανονισμός 2021/523 και καθορίστηκαν οι επενδυτικές κατευθυντήριες γραμμές για το ταμείο του προγράμματος InvestEU.

Σύμφωνα με τον Κανονισμό τουλάχιστον το 30% του προγράμματος InvestEU θα χρηματοδοτεί επενδύσεις που συμβάλλουν στην κλιματική ουδετερότητα της Ευρώπης, σύμφωνα με τους στόχους της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας.

Το πρόγραμμα InvestEU²⁴⁸ θα στηρίζει έργα ή τελικούς αποδέκτες που θα πρέπει να βρίσκονται σε περιοχές που καλύπτονται από εγκεκριμένο εδαφικό σχέδιο δίκαιης μετάβασης. Επιπλέον, στήριξη μπορούν να λάβουν και έργα ή τελικοί αποδέκτες που δεν βρίσκονται στις εν λόγω περιοχές, αλλά συμβάλλουν στην κάλυψη των αναπτυξιακών αναγκών τους, υπό την προϋπόθεση ότι η χρηματοδότηση των εν λόγω έργων είναι καθοριστικής σημασίας για τη μετάβαση των περιοχών με εδαφικό σχέδιο δίκαιης μετάβασης.

Τα έργα που καλύπτει το πρόγραμμα InvestEU ενδεικτικά είναι:

- η ανάπτυξη βιώσιμης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές,
- ανακαινίσεις ενεργειακής απόδοσης υφιστάμενων κτιρίων,
- η ανάπτυξη βιώσιμων υποδομών, εξοπλισμού και καινοτόμων τεχνολογιών για τις μεταφορές,
- η βελτίωση της ποιότητας του αέρα ή των υδάτων, η προστασία από πλημμύρες, τις υποδομές συλλογής και επεξεργασίας λυμάτων,
- η βελτίωση και αποκατάσταση των οικοσυστημάτων,
- έργα και επιχειρήσεις που εφαρμόζουν συστήματα κυκλικής οικονομίας, συμπεριλαμβανομένης της βιώσιμης χρήσης πρώτων υλών,
- πλωτά αιολικά πάρκα και
- υπεράκτια υδατοκαλλιέργεια

Υπολογίζεται ότι το 60% των επενδύσεων που υποστηρίζονται μέσω του προγράμματος InvestEU συμβάλλει στην επίτευξη των κλιματικών και περιβαλλοντικών στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

²⁴⁷ Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2021/1078 της Επιτροπής της 14ης Απριλίου 2021 για τη συμπλήρωση του κανονισμού (ΕΕ) 2021/523 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου με τον καθορισμό των επενδυτικών κατευθυντήριων γραμμών για το ταμείο InvestEU, πρόσβαση 20 Φεβρουαρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32021R1078>

²⁴⁸ Ευρωπαϊκή Ένωση, InvestEU, πρόσβαση 21 Φεβρουαρίου 2023, διαθέσιμο στην https://investeu.europa.eu/index_en

6.1.3 Μηχανισμός δανειοδότησης του δημόσιου τομέα

Με τον Κανονισμό 2021/1229²⁴⁹ θεσπίζεται ο Δανειακός Μηχανισμός του Δημόσιου Τομέα (The Public Sector Loan Facility, PSLF)²⁵⁰, για τη διάρκεια του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου 2021-2027.

Σύμφωνα με τον Δανειακό Μηχανισμό θα χρηματοδοτηθούν δημόσιοι φορείς για έργα που ανταποκρίνονται στις αναπτυξιακές ανάγκες των περιοχών δίκαιης μετάβασης. Ο Μηχανισμός αυτός θα συνδυάσει επιχορηγήσεις ύψους 1,5 δις ευρώ, χρηματοδοτούμενες από τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με δάνεια ύψους 10 δις ευρώ από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, υποστηρίζοντας δημόσιες επενδύσεις ύψους 18,5 δις ευρώ.

Η χρηματοδότηση θα κατευθυνθεί σε έργα που δεν εξασφαλίζουν επαρκή ίδια έσοδα για εμπορική χρηματοδότηση, καλύπτοντας επενδύσεις σε ενέργεια, μεταφορές, δίκτυα τηλεθέρμανσης, μέτρα ενεργειακής απόδοσης, συμπεριλαμβανομένης της ανακαίνισης κτιρίων, καθώς και κοινωνικές υποδομές. Ωστόσο, αποκλείονται επενδύσεις που σχετίζονται με ορυκτά καύσιμα.

6.2 Ταμείο Καινοτομίας / Innovation Fund²⁵¹

Το Ταμείο Καινοτομίας είναι ένα πρόγραμμα που χρηματοδοτεί καινοτόμες τεχνολογίες με χαμηλές ανθρακούχες εκπομπές, βοηθώντας επιχειρήσεις να επενδύσουν στην καθαρή ενέργεια για να τονώσουν την οικονομική ανάπτυξη, να δημιουργήσουν τοπικές θέσεις εργασίας και να ενισχύσουν την ευρωπαϊκή τεχνολογική υπεροχή σε παγκόσμια κλίμακα.

Το Ταμείο Καινοτομίας θα παράσχει στήριξη ύψους περίπου 38 δις ευρώ έως το 2030, ανάλογα με την τιμή του άνθρακα, στις καινοτόμες τεχνολογίες, με στόχο την εισαγωγή στην αγορά βιομηχανικών λύσεων για να απαλλαγεί η Ευρώπη από τις ανθρακούχες εκπομπές.

6.3 Ταμείο Εκσυγχρονισμού/ Modernisation Fund²⁵²

Περίπου 14 δις ευρώ (ανάλογα με την τιμή του άνθρακα) μεταξύ 2021 και 2030 θα διατεθούν στα δέκα ασθενέστερα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Βουλγαρία, Κροατία, Τσεχία, Εσθονία,

²⁴⁹ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1229 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Ιουλίου 2021 σχετικά με το δανειακό μηχανισμό του δημόσιου τομέα στο πλαίσιο του Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης, πρόσβαση 31 Ιανουαρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32021R1229>

²⁵⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Δανειακός Μηχανισμός Δημόσιου Τομέα, πρόσβαση 30 Ιανουαρίου 2023, διαθέσιμο στην https://cinea.ec.europa.eu/just-transition-mechanism_en

²⁵¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ταμείο Καινοτομίας, πρόσβαση 11 Φεβρουαρίου 2023, διαθέσιμο στην https://climate.ec.europa.eu/eu-action/funding-climate-action/innovation-fund_en

²⁵² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ταμείο Εκσυγχρονισμού, πρόσβαση 20 Φεβρουαρίου 2023, διαθέσιμο στην https://climate.ec.europa.eu/eu-action/funding-climate-action/modernisation-fund_en

Ουγγαρία, Λιθουανία, Πολωνία, Ρουμανία, Σλοβακία και Λετονία), μέσω του Ταμείου Εκσυγχρονισμού. Πρόκειται για ένα ειδικό πρόγραμμα χρηματοδότησης για την ενίσχυση επενδύσεων που θα αφορούν τον εκσυγχρονισμό των ενεργειακών τους δικτύων, τη χρησιμοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, την αποθήκευση ενέργειας και τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης, σε περιοχές εξαρτημένες από τον άνθρακα.

Το Ταμείο Εκσυγχρονισμού θα χρηματοδοτηθεί μέσω της δημοπρασίας δικαιωμάτων στο πλαίσιο του συστήματος εμπορίας εκπομπών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αρχικά κατά 2% των συνολικών δικαιωμάτων εκπομπών για την περίοδο 2021-2030 και από πρόσθετα δικαιώματα που μεταφέρθηκαν από πέντε δικαιούχα κράτη μέλη (Κροατία, Τσεχία, Λιθουανία, Ρουμανία και Σλοβακία).

Member States	Share as per Annex IIb of ETS Directive	Allowances as per Article 10(1) of ETS Directive	Transfers from Article 10(2)(b) ETS Directive (solidarity)	Transfers from Article 10c ETS Directive	Total transfers Article 10(2)(b) (solidarity) & Article 10c	Total
Bulgaria	5.84%	16 095 825	0	0	0	16 095 825
Czechia	15.59%	42 968 135	38 722 276	111 462 281	150 184 557	193 152 692
Estonia	2.78%	7 662 054	0	0	0	7 662 054
Croatia	3.14%	8 654 262	0	5 978 852	5 978 852	14 633 114
Latvia	1.44%	3 968 834	0	0	0	3 968 834
Lithuania	2.57%	7 083 265	0	8 696 818	8 696 818	15 780 083
Hungary	7.12%	19 623 677	0	0	0	19 623 677
Poland	43.41%	119 643 793	0	0	0	119 643 793
Romania	11.98%	33 018 490	81 673 875	86 073 704	167 747 579	200 766 069
Slovakia	6.13%	16 895 104	1 783 231	33 228 414	35 011 645	51 906 749
Total	100.00%	275 613 439	122 179 383	245 440 068	367 619 451	643 232 890

Εικόνα 30, Συνολικό ποσό των δικαιωμάτων ανά δικαιούχο κράτος μέλος για την περίοδο 2021-2030

6.4 HORIZON EUROPE / ΟΡΙΖΩΝ ΕΥΡΩΠΗ ²⁵³

Με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/695²⁵⁴ καταργήθηκαν οι κανονισμοί (ΕΕ) αριθ. 1290/2013 και (ΕΕ) αριθ. 1291/2013, και θεσπίστηκε το νέο πρόγραμμα “Ορίζων Ευρώπη”. Αποτελεί το πρόγραμμα - πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την έρευνα και την καινοτομία, με προϋπολογισμό ύψους περίπου 95 δις ευρώ για την περίοδο 2021-2027. Από αυτό το ποσό, τα 5,4 δις ευρώ θα προέλθουν από το σχέδιο ανάκαμψης Next GenerationEU, ενώ επιπλέον 4 δις ευρώ θα επενδυθούν μέσω του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου.

Ο στόχος του προγράμματος είναι η ενίσχυση της επιστήμης, της τεχνολογίας και της βιομηχανικής ανταγωνιστικότητας, συνδέοντας την έρευνα και την καινοτομία ώστε να αντιμετωπιστεί η κλιματική αλλαγή, να αναπτυχθεί η ανταγωνιστικότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να επιτευχθούν οι στόχοι βιώσιμης ανάπτυξης του ΟΗΕ.

Το πρόγραμμα θα στηρίζει τα κάτωθι:

- Επιτάχυνση της μετάβασης σε μία κλιματικά προετοιμασμένη και ανθεκτική Ευρώπη,
- Δημιουργία 100 κλιματικά ουδέτερων και έξυπνων πόλεων,
- Υγιείς ωκεανοί, θάλασσες και υγιή ύδατα,
- Καταπολέμηση του καρκίνου,
- Εξασφάλιση ότι το 75% των εδαφών και των τροφίμων θα είναι υγιή έως το 2030.

6.5 Πρόγραμμα “LIFE” ²⁵⁵

Το πρόγραμμα “LIFE” είναι το εμβληματικό πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη φύση, την προστασία της βιοποικιλότητας και την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής. Το 2022 συμπλήρωσε 30 χρόνια και αποτελεί το μοναδικό χρηματοδοτικό μέσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης που εξυπηρετεί αποκλειστικά περιβαλλοντικούς και κλιματικούς σκοπούς.

Με τον κανονισμό (ΕΕ) 2021/783²⁵⁶ θεσπίστηκε το Πρόγραμμα για το Περιβάλλον και τη Δράση για το Κλίμα (LIFE), καταργώντας τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1293/2013 και η διάρκεια του προγράμματος “LIFE” ευθυγραμμίζεται με τη διάρκεια του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου.

²⁵³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πρόγραμμα «Horizon Europe», πρόσβαση 15 Μαρτίου 2023, διαθέσιμο στην https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en

²⁵⁴ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/695 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 28ης Απριλίου 2021 για τη θέσπιση του προγράμματος-πλασίου έρευνας και καινοτομίας «Ορίζων Ευρώπη», τον καθορισμό των κανόνων συμμετοχής και διάδοσής του, και για την κατάργηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1290/2013 και (ΕΕ) αριθ. 1291/2013, πρόσβαση 17 Φεβρουαρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32021R0695>

²⁵⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πρόγραμμα LIFE, πρόσβαση 26 Φεβρουαρίου 2023, διαθέσιμο στην https://cinea.ec.europa.eu/programmes/life_en

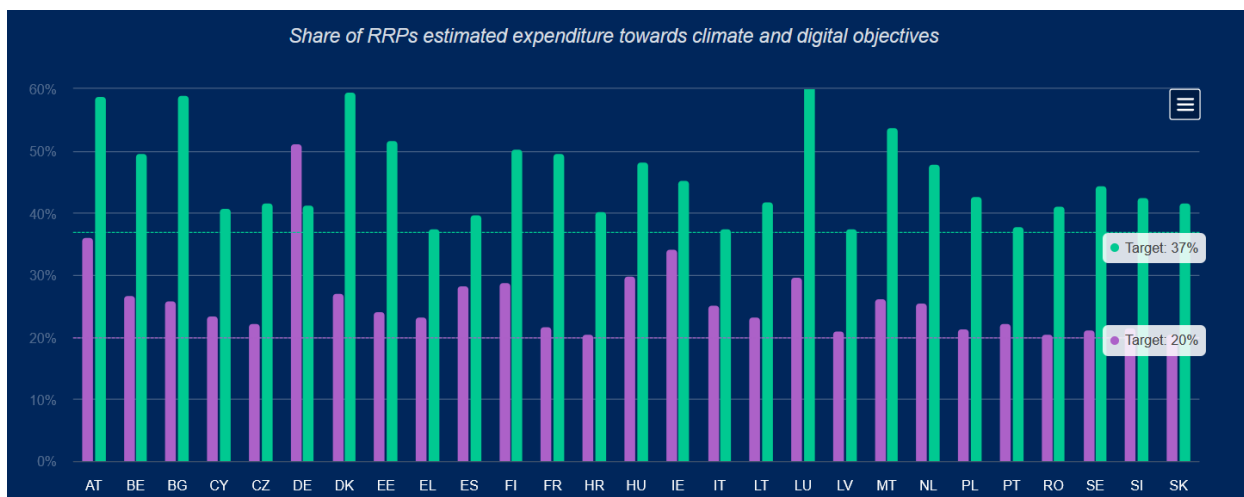
²⁵⁶ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/783 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2021, για τη θέσπιση Προγράμματος για το Περιβάλλον και τη Δράση για το Κλίμα (LIFE) και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ.

Για την περίοδο 2021 – 2027 θα διατεθούν 3,5 δις ευρώ σε περιβαλλοντικές δραστηριότητες και 1,9 δις ευρώ σε δράσεις για το κλίμα. Από το 2021 και μετά, επωφελούνται από τη χρηματοδότηση μέσω του προγράμματος “LIFE” και έργα σχετικά με την ενεργειακή απόδοση και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

6.6 Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας /Recovery and Resilience Facility ²⁵⁷

Ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας στοχεύει στον μετριασμό των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων της πανδημίας Covid-19. Χρηματοδοτεί σχέδια ανάκαμψης των κρατών μελών ώστε οι οικονομίες και οι κοινωνίες να καταστούν πιο βιώσιμες και ανθεκτικές. Η χρηματοδότηση θα διατεθεί μέσω επιχορηγήσεων και δανείων έως τις 31 Δεκεμβρίου 2026.

Επιπλέον, ο Μηχανισμός βοηθά την Ευρωπαϊκή Ένωση να επιτύχει τον στόχο της για κλιματική ουδετερότητα έως το 2050 και θέτει την Ευρώπη σε πορεία ψηφιακής μετάβασης. Μέχρι στιγμής έχουν εγκριθεί 22 σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας κρατών μελών και σύμφωνα με την κάτωθι εικόνα, τα συγκεκριμένα κράτη μέλη έχουν διαθέσει σχεδόν το 40% των δαπανών σε μέτρα για το κλίμα και πάνω από το 26% για την ψηφιακή μετάβαση. Το ποσοστό αυτό υπερβαίνει τους συμφωνηθέντες στόχους του 37% για κλιματικές δαπάνες και του 20% για ψηφιακές δαπάνες.

Εικόνα 31, Διττή μετάβαση: κλιματική ουδετερότητα και ψηφιακή μετάβαση. Μερίδιο των εκτιμώμενων δαπανών των σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας²⁵⁸

1293/2013 (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον EOX), πρόσβαση 5 Μαρτίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32021R0783>

²⁵⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, πρόσβαση 7 Μαρτίου 2023, διαθέσιμο στην https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility_en

²⁵⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πίνακας Αποτελεσμάτων Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, πρόσβαση 30 Οκτωβρίου 2023, διαθέσιμο στην https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html

6.7 Βιώσιμη Χρηματοδότηση

Για τον μετασχηματισμό προς ένα πιο πράσινο μέλλον η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε μια ανανεωμένη στρατηγική βιώσιμης χρηματοδότησης. Στόχος της είναι να συμβάλει στους σκοπούς της ευρωπαϊκής πράσινης συμφωνίας, ιδίως στη δημιουργία ενός ευνοϊκού πλαισίου για τους ιδιώτες επενδυτές και τον δημόσιο τομέα για τη διευκόλυνση των βιώσιμων επενδύσεων.

Στις 6 Ιουλίου 2021 ανακοίνωσε τη νέα Στρατηγική χρηματοδότησης της μετάβασης προς τη βιώσιμη οικονομία²⁵⁹, με την οποία προτείνεται δράση σε τέσσερις τομείς: στη χρηματοδότηση της μετάβασης, στην συμμετοχικότητα μικρών επιχειρήσεων και φυσικών προσώπων, στην ανθεκτικότητα και συμβολή του χρηματοοικονομικού τομέα και στην παγκόσμια ατζέντα για βιώσιμα χρηματοοικονομικά.

Η στρατηγική περιλαμβάνει έξι σειρές ενεργειών:

- επέκταση της υπάρχουσας εργαλειοθήκης βιώσιμης χρηματοδότησης για να διευκολυνθεί η πρόσβαση στη χρηματοδότηση της πράσινης μετάβασης,
- βελτίωση της ένταξης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και των καταναλωτών, παρέχοντάς τους τα κατάλληλα εργαλεία και κίνητρα για πρόσβαση στη χρηματοδότηση της μετάβασης,
- ενίσχυση της ανθεκτικότητας του οικονομικού και χρηματοπιστωτικού συστήματος στους κινδύνους βιωσιμότητας,
- αύξηση της συμβολής του χρηματοπιστωτικού τομέα στη βιωσιμότητα,
- διασφάλιση της ακεραιότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και παρακολούθηση της ομαλής μετάβασής του στη βιωσιμότητα και
- ανάπτυξη διεθνών πρωτοβουλιών και προτύπων βιώσιμης χρηματοδότησης και υποστήριξη των χωρών εταίρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Επιτροπή θα υποβάλει έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της στρατηγικής έως το τέλος του 2023 και θα στηρίξει τα κράτη μέλη στις προσπάθειές τους για βιώσιμη χρηματοδότηση.

6.7.1 Ευρωπαϊκά Πράσινα Ομόλογα / European Green Bonds, EuGB

Η πρόταση Κανονισμού σχετικά με τα Ευρωπαϊκά Πράσινα Ομόλογα²⁶⁰ κατατέθηκε στις 6 Ιουλίου 2021 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, βασίζεται στον Κανονισμό για την ταξινόμηση και αποτελεί ένα κοινό πλαίσιο, «εθελοντικό πρότυπο» κανόνων για τον τρόπο με τον οποίο οι εταιρείες και οι δημόσιες αρχές μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα πράσινα ομόλογα για τη άντληση

²⁵⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, για τη «Στρατηγική χρηματοδότησης της μετάβασης προς τη βιώσιμη οικονομία» COM(2021) 390 final, πρόσβαση 20 Φεβρουαρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021DC0390>

²⁶⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Πρόταση Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα ευρωπαϊκά πράσινα ομόλογα, COM (2021) 391, final, πρόσβαση 4 Μαρτίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021PC0391>

κεφαλαίων στις κεφαλαιαγορές για τη χρηματοδότηση επενδύσεων, ικανοποιώντας παράλληλα τις απαιτήσεις βιωσιμότητας και προστατεύοντας τους επενδυτές και δημιουργεί ένα σύστημα για την εγγραφή και την εποπτεία εταιρειών που ενεργούν ως εξωτερικοί ελεγκτές.

Απαιτείται,

1. τα κεφάλαια που θα συγκεντρώνονται από το ομόλογο θα πρέπει να διατίθενται πλήρως σε έργα που ευθυγραμμίζονται με την Ταξινόμια της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
2. να υπάρχει πλήρης διαφάνεια σχετικά με τον τρόπο κατανομής των εσόδων από τα ομόλογα, μέσω λεπτομερών αναφορών,
3. όλα τα πράσινα ομόλογα πρέπει να ελέγχονται από εξωτερικό ελεγκτή· ειδική περιορισμένη ευελιξία προβλέπεται για κρατικούς εκδότες και
4. οι εξωτερικοί ελεγκτές θα πρέπει να είναι εγγεγραμμένοι και να εποπτεύονται από την Ευρωπαϊκή Αρχή Αγορών Κινητών Αξιών· ειδική περιορισμένη ευελιξία προβλέπεται για κρατικούς εκδότες.

Στις 28 Φεβρουαρίου 2023 οι συννομοθέτες κατέληξαν σε προσωρινή συμφωνία²⁶¹.

Σύμφωνα με την προσωρινή συμφωνία, όλα τα έσοδα των Πράσινων Ομολόγων θα πρέπει να επενδύονται σε οικονομικές δραστηριότητες που ευθυγραμμίζονται με την ταξινόμια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπό την προϋπόθεση ότι οι τομείς αυτοί καλύπτονται ήδη από αυτήν. Για τους τομείς που δεν έχουν ήδη ενταχθεί στο σύστημα ταξινόμησης, καθώς και για ορισμένες συγκεκριμένες δραστηριότητες, προβλέπεται ένα όριο ευελιξίας 15%. Αυτό το όριο θεσπίζεται για να διευκολύνει τη χρήση του ευρωπαϊκού προτύπου πράσινων ομολόγων από την έναρξη λειτουργίας του. Η χρήση και η ανάγκη για αυτό το όριο ευελιξίας θα επανεξεταστούν με την πάροδο του χρόνου, καθώς προχωρά η μετάβαση της Ευρώπης προς την κλιματική ουδετερότητα και καθώς αυξάνονται οι πράσινες επενδυτικές ευκαιρίες. Επιπλέον, η εποπτεία της συμμόρφωσης των εκδοτών με τις υποχρεώσεις του νέου προτύπου θα πραγματοποιείται από τις εθνικές αρμόδιες αρχές του κράτους καταγωγής του εκδότη.

Το συμφωνηθέν κείμενο εγκρίθηκε στις 5 Οκτωβρίου 2023 από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με 418 ψήφους υπέρ, 79 κατά και 72 αποχές και στις 23 Οκτωβρίου 2023 από το Συμβούλιο και στις 30 Νοεμβρίου 2023 δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα και θα αρχίσει να εφαρμόζεται 12 μήνες μετά την έναρξη ισχύος του²⁶².

²⁶¹ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Καθιέρωση Προτύπου Πράσινων Ομολόγων της ΕΕ, πρόσβαση 5 Μαρτίου 2023, διαθέσιμο στην <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-an-economy-that-works-for-people/file-eu-green-bond-standard>

²⁶² Κανονισμός (ΕΕ) 2023/2631 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Νοεμβρίου 2023, σχετικά με τα ευρωπαϊκά πράσινα ομόλογα και τις προαιρετικές δημοσιοποιήσεις για τα ομόλογα που διατίθενται στην αγορά ως περιβαλλοντικά βιώσιμα και για τα συνδεδεμένα με τη βιωσιμότητα ομόλογα, πρόσβαση 15 Δεκεμβρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32023R2631&qid=1705082689159>

6.7.2 Ταξινόμια της Ευρωπαϊκής Ένωσης / EU Taxonomy

Ο Κανονισμός για την Ταξινόμια δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 22 Ιουνίου 2020 και τέθηκε σε ισχύ στις 12 Ιουλίου 2020²⁶³.

Ο Κανονισμός καθορίζει έξι περιβαλλοντικούς στόχους:

- μετριασμό της κλιματικής αλλαγής,
- προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή,
- βιώσιμη χρήση και προστασία των υδάτων και των θαλάσσιων πόρων,
- μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία,
- πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης και
- προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων.

Το Σύστημα Ταξινόμιας σκοπεύει να βοηθήσει τις εταιρείες και τους επενδυτές να εντοπίζουν «περιβαλλοντικά βιώσιμες» οικονομικές δραστηριότητες για τη λήψη βιώσιμων επενδυτικών αποφάσεων. Οι περιβαλλοντικά βιώσιμες οικονομικές δραστηριότητες περιγράφονται ως εκείνες που συμβάλλουν ουσιαστικά σε έναν τουλάχιστον από τους κλιματικούς και περιβαλλοντικούς στόχους της ΕΕ, ενώ ταυτόχρονα δεν βλάπτουν σημαντικά κανέναν από αυτούς τους στόχους και πληρούν τις ελάχιστες διασφαλίσεις. Η Ταξινόμια δεν αποτελεί υποχρεωτική λίστα για επενδύσεις από επενδυτές ούτε θέτει υποχρεωτικές απαιτήσεις για τις περιβαλλοντικές επιδόσεις για εταιρείες ή για χρηματοοικονομικά προϊόντα, οι επενδυτές είναι ελεύθεροι να επιλέξουν σε τι θα επενδύσουν.

6.8 Κοινωνικό Ταμείο για το κλίμα / Social Climate Fund

Οι μικρές επιχειρήσεις και τα ευάλωτα νοικοκυριά θα επηρεαστούν από τις υψηλότερες τιμές των ορυκτών καυσίμων που θα προκύψουν με την επέκταση του συστήματος εμπορίας εκπομπών στους τομείς των κτιρίων και των οδικών μεταφορών. Προκειμένου λοιπόν να είναι δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς η ενεργειακή μετάβαση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε τη θέσπιση του Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα. Ο προτεινόμενος κανονισμός για τη δημιουργία του Ταμείου ανακοινώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 14 Ιουλίου 2021²⁶⁴.

²⁶³ Κανονισμός (ΕΕ) 2020/852 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Ιουνίου 2020 σχετικά με τη θέσπιση πλαισίου για τη διευκόλυνση των βιώσιμων επενδύσεων και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2019/2088, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32020R0852>. & Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ταξινόμηση της ΕΕ για βιώσιμες δραστηριότητες, πρόσβαση 2 Ιουνίου 2023, διαθέσιμο στην https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/tools-and-standards/eu-taxonomy-sustainable-activities_en

²⁶⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2021), Πρόταση Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη σύσταση Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα COM(2021) 568 final, πρόσβαση 19 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021PC0568>

Στόχος του Ταμείου είναι να υποστηρίξει συγκεκριμένα μέτρα συμπεριλαμβανομένων των εξής:

- Μείωση των ενεργειακών φόρων και τελών ή παροχή άλλων μορφών άμεσης εισοδηματικής στήριξης για την αντιμετώπιση της αύξησης των τιμών των οδικών μεταφορών και των καυσίμων θέρμανσης,
- Παροχή κινήτρων για την ανακαίνιση κτιρίων και την μετάβαση στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στα κτίρια,
- Παροχή κινήτρων για τη μετάβαση από τα ιδιωτικά στα δημόσια μέσα μεταφοράς, την κοινή χρήση αυτοκινήτων και τη χρήση του ποδηλάτου,
- Στήριξη της αγοράς μεταχειρισμένων ηλεκτρικών οχημάτων,
- Χρηματοδότηση προσωρινής άμεσης εισοδηματικής στήριξης για ευάλωτα νοικοκυριά,
- Στήριξη μέτρων και επενδύσεων που μειώνουν τις εκπομπές στους τομείς των οδικών μεταφορών και των κτιρίων και, ως εκ τούτου, μειώνουν το κόστος για τα ευάλωτα νοικοκυριά, τις πολύ μικρές επιχειρήσεις και τους χρήστες των μεταφορών.

Προκειμένου να στηριχτούν τα ευάλωτα νοικοκυριά, οι μικρές επιχειρήσεις και οι χρήστες μεταφορών κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να υποβάλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ένα κοινωνικό σχέδιο για το κλίμα. Με βάση τα κοινωνικά σχέδια θα πρέπει να επιδιώκονται δύο στόχοι :

- να χρηματοδοτούνται επενδύσεις, για την ενεργειακή απόδοση, την απαλλαγή της θέρμανσης και ψύξης από τις ανθρακούχες εκπομπές, σε οχήματα μηδενικών και χαμηλών εκπομπών και στην κινητικότητα και
- να μετριάζεται ο αντίκτυπος της αύξησης του κόστους των ορυκτών καυσίμων στους πιο ευάλωτους έως ότου υλοποιηθούν οι εν λόγω επενδύσεις.

Τα σχέδια θα πρέπει να έχουν ως μακροπρόθεσμη λύση τη μείωση της εξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα και να προβλέπουν άλλα μέτρα, συμπεριλαμβανομένης της προσωρινής άμεσης εισοδηματικής στήριξης.

Το Συμβούλιο υιοθέτησε μια γενική προσέγγιση στις 29 Ιουνίου 2022, όπου συμφωνεί το Ταμείο να αποτελεί μέρος του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να τροφοδοτείται από εξωτερικά έσοδα ειδικού προορισμού μέχρι μέγιστου ποσού 59 δις ευρώ. Προτείνει το Ταμείο να συσταθεί κατά την περίοδο 2027-2032, με αναδρομική επιλεξιμότητα δαπανών από την 1η Ιανουαρίου 2026. Επίσης, αποφάσισε να εφαρμόσει ανώτατο όριο 35% του εκτιμώμενου συνολικού κόστους των εθνικών κοινωνικών σχεδίων για το κλίμα στη δυνατότητα των κρατών μελών να προσφέρουν προσωρινή άμεση εισοδηματική στήριξη. Ωστόσο, αποφάσισε να μην διατηρήσει την εθνική συνεισφορά (συγχρηματοδότηση) που προβλέπεται στην πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής²⁶⁵.

Στις 22 Ιουνίου 2022, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε τη θέση του με 479 ψήφους υπέρ, 103 ψήφους κατά και 48 αποχές. Αναμένει ότι τα εθνικά κοινωνικά σχέδια για το κλίμα θα δώσουν

---

²⁶⁵ Ο.π. 178

προτεραιότητα στις επενδύσεις και τα κίνητρα για καθαρή κινητικότητα έναντι των προσωρινών μέτρων άμεσης εισοδηματικής στήριξης, με τα τελευταία να περιορίζονται στο 40% των δαπανών του ταμείου και να καταργούνται εντελώς έως το 2032²⁶⁶.

Οι διαπραγματεύσεις του τριμερή διαλόγου ολοκληρώθηκαν στις 18 Δεκεμβρίου 2022 με προσωρινή συμφωνία. Η συμφωνία προβλέπει ότι το Κοινωνικό Ταμείο θα γίνει μέρος του Προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο θα τροφοδοτείται από εξωτερικά έσοδα για ειδικό προορισμό (κυρίως δικαιώματα εμπορίας εκπομπών), έως 65 δις ευρώ κατ' ανώτατο όριο. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να συγχρηματοδοτήσουν το 25% του Ταμείου και θα ισχύει ανώτατο όριο 37,5% για το μερίδιο της προσωρινής άμεσης εισοδηματικής στήριξης που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο των εθνικών σχεδίων για το κοινωνικό κλίμα²⁶⁷.

Το τελικό κείμενο εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στη σύνοδο ολομέλειάς του στις 18 Απριλίου 2023 και από το Συμβούλιο στις 25 Απριλίου 2023 και δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 16 Μαΐου 2023²⁶⁸.

---

²⁶⁶ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2022), Νομοθετικό Παρατηρητήριο, εγκριθέν κείμενο «Ταμείο Κοινωνικού Κλίματος» πρόσβαση 2 Δεκεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/summary.do?id=1708653&t=e&l=en>

²⁶⁷ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Κοινωνικό Ταμείο για το κλίμα, πρόσβαση 16 Ιανουαρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-social-climate-fund>

²⁶⁸ Κανονισμός (ΕΕ) 2023/955 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 10ης Μαΐου 2023 για τη σύσταση Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060, πρόσβαση 31 Μαΐου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32023R0955>

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η κλιματική αλλαγή έχει αποτελέσει αντικείμενο έντονου ενδιαφέροντος για την παγκόσμια επιστημονική και πολιτική κοινότητα εδώ και δεκαετίες, ενώ οι επιπτώσεις της είναι πλέον εμφανείς και αναμφισβήτητες. Φαινόμενα όπως το λιώσιμο των πάγων και η άνοδος της στάθμης της θάλασσας, οι αυξημένες θερμοκρασίες και οι συχνές δασικές πυρκαγιές, οι ξηρασίες και η μείωση των υδάτινων πόρων, καθώς και οι ακραίες βροχοπτώσεις και πλημμύρες έχουν σοβαρές επιπτώσεις στη φύση, πλήττοντας το ζωικό και φυτικό βασίλειο, ενώ επηρεάζουν επίσης τις υποδομές, τις επιχειρήσεις και την οικονομική δραστηριότητα. Η κλιματική αλλαγή απειλεί άμεσα την εργασία, την υγεία και την ευημερία των πολιτών, επιδεινώνοντας την ευπάθεια των κοινωνιών και ενισχύοντας τις ανισότητες μεταξύ των πληθυσμών.

Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία συνιστά την πρόταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Με την ανακοίνωσή της το 2019, παρουσιάστηκε ένας χάρτης πορείας ούτως ώστε το 2050 σε όλη την ήπειρο να επιτευχθεί ισοζύγιο μηδενικών καθαρών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Η παρούσα εργασία παρουσίασε την πορεία υλοποίησης της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και δώδεκα νομοθετικά μέτρα του πακέτου «Fit for 55%», τον κλιματικό νόμο, το νόμο για την αποκατάσταση της φύσης, το Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για το κλίμα και το επενδυτικό σχέδιο για την υλοποίηση αυτών.

Στο πλαίσιο της στρατηγικής για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή κατατέθηκε το 2020 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ένα σχέδιο κλιματικών στόχων με ορίζοντα το 2030 που αποτέλεσε τη βάση για τον κλιματικό νόμο. Ο νόμος για το κλίμα ενσωματώνει στην ευρωπαϊκή νομοθεσία το στόχο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας για κλιματική ουδετερότητα έως το 2050 με ενδιάμεσους στόχους το 2030 και το 2040 και μετατρέπει την πολιτική δέσμευση σε νομική υποχρέωση. Ο στόχος μείωσης των εκπομπών αερίων για το 2030 αυξήθηκε σε “τουλάχιστον 55%”, με την ανακοίνωση των μέτρων δέσμης «Fit for 55%», αντί του 40% που αρχικά είχε προταθεί με την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και αφορά όλους τους τομείς της οικονομίας και όλα τα αέρια του θερμοκηπίου. Ο κλιματικός νόμος ταυτόχρονα ενσωματώνει στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο άρθρο 1, τον παγκόσμιο στόχο της Συμφωνίας του Παρισιού και τη δράση του Στόχου Βιώσιμης Ανάπτυξης 13.

Προτάθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μία στρατηγική για ένα δίκαιο, υγιεινό και φιλικό προς το περιβάλλον σύστημα τροφίμων, που περιλαμβάνει συνολικά 27 νομοθετικά και μη νομοθετικά μέτρα. Μεταξύ άλλων περιλαμβάνουν τη νέα νομοθεσία για την επισήμανση των τροφίμων, ένα

νομοθετικό πλαίσιο για βιώσιμα συστήματα τροφίμων, την αξιολόγηση και αναθεώρηση της υφιστάμενης νομοθεσίας για την καλή διαβίωση των ζώων και καθορισμό στόχων για τη μείωση της σπατάλης τροφίμων. Έχουν ήδη κατατεθεί το σχέδιο δράσης για τη βιολογική παραγωγή και οι κατευθυντήριες γραμμές για τη βιώσιμη υδατοκαλλιέργεια. Επιπρόσθετα, έχει κατατεθεί ένα σχέδιο έκτακτης ανάγκης για τη διασφάλιση της επισιτιστικής ασφάλειας στην Ευρώπη, στο πλαίσιο του οποίου λειτουργεί ένας ψηφιακός πίνακας ελέγχου, που περιλαμβάνει δεδομένα για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση του εφοδιασμού τροφίμων και της επισιτιστικής ασφάλειας και εξωτερικές πηγές που χρησιμεύουν ως σύστημα συναγερμού.

Για τον ασφαλή και οικονομικό ενεργειακό εφοδιασμό των καταναλωτών και των επιχειρήσεων δημοσιεύτηκε η στρατηγική για την αξιοποίηση του δυναμικού των υπεράκτιων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και συστάθηκε, από το 2021, μία ομάδα εργασίας για τις υπεράκτιες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (The Working Group on Offshore Renewable Energy, WGORE) για τον εντοπισμό των βιομηχανικών προκλήσεων του τομέα. Επιπλέον, με την πρόταση αναθεώρησης της οδηγίας για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας προβλέπεται η υποχρέωση των κρατών μελών να συνεργάζονται για την ποσότητα της υπεράκτιας παραγωγής ανανεώσιμων πηγών ενέργειας που θα αναπτυχθεί σε κάθε θαλάσσια λεκάνη έως το 2050 και θα αυξάνει τη διασυνοριακή τους συνεργασία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, μεταξύ άλλων, μέσω υπεράκτιων κόμβων. Συμπληρωματικά, με τον αναθεωρημένο Κανονισμό για τα διευρωπαϊκά δίκτυα ενέργειας, που τέθηκε σε ισχύ από τον Ιούνιο του 2022, τίθενται νέες κατηγορίες υποδομών για υβριδικά υπεράκτια δίκτυα και ακτινωτές γραμμές, προβλέπεται επιτάχυνση της επέκτασης των υπεράκτιων δικτύων και τερματίζεται σταδιακά η στήριξη σε νέα έργα φυσικού αερίου και πετρελαίου και εισάγονται υποχρεωτικά κριτήρια βιωσιμότητας για όλα τα έργα κοινού ενδιαφέροντος.

Το πρώτο τρίμηνο του 2022 υλοποιήθηκαν 20 σημεία δράσης, που καθορίστηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο της στρατηγικής για το υδρογόνο, η χρήση του οποίου αποτελεί ένα από τα εργαλεία για την καθαρή ενέργεια. Συν τοις άλλοις έχει ιδρυθεί Ευρωπαϊκή Τράπεζα Υδρογόνου και έχουν συσταθεί το Δίκτυο Ενέργειας Υδρογόνου και η Ευρωπαϊκή Συμμαχία Καθαρού Υδρογόνου. Τον Μάιο του 2022, με τη δημοσίευση του σχεδίου REPowerEU, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ολοκλήρωσε τις προτάσεις της για τη στρατηγική σχετικά με το υδρογόνο, ενώ ταυτόχρονα ενίσχυσε την ευρωπαϊκή φιλοδοξία για το ανανεώσιμο υδρογόνο. Το σχέδιο αυτό στοχεύει στην αύξηση της παραγωγής ανανεώσιμου υδρογόνου έως το 2030, θέτοντας τον στόχο στους 20 μεγατόνους ετησίως, διπλάσιο από τους 10 μεγατόνους ετησίως που είχε προταθεί το 2020.

Επιπλέον, με την αναθεώρηση της Οδηγίας για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας προβλέπεται η αύξηση της χρήσης υδρογόνου και των παραγώγων του στις μεταφορές και η χρήση των υπάρχουσών υποδομών φυσικού αερίου για τη μεταφορά υδρογόνου ή τη δημιουργία νέων δικτύων.

Στο πλαίσιο της στρατηγικής για την κυκλική οικονομία δρομολογήθηκε η Πρωτοβουλία των Κυκλικών Πόλεων και Περιφερειών ώστε να εφαρμοστεί η κυκλική οικονομία σε πόλεις και περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Παγκόσμια Συμμαχία για την Κυκλική Οικονομία και την Αποδοτικότητα των Πόρων για την παγκόσμια ώθηση στην μετάβαση σε μία κυκλική οικονομία. Επιπλέον, μέσω του διαγράμματος “**Sankey**” της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας (Eurostat) η Ευρωπαϊκή Ένωση παρακολουθεί την κυκλική οικονομία.

Έχει ήδη τεθεί σε ισχύ, από τον Αύγουστο του 2023, ο Κανονισμός σχετικά με τις μπαταρίες και τα απόβλητα μπαταριών θεσπίζοντας υποχρεωτικές απαιτήσεις για όλες τις μπαταρίες που διατίθενται στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στόχους για τη συλλογή απορριμμάτων τους.

Ο Κανονισμός για τη διαχείριση και μεταφορά των αποβλήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μεταξύ άλλων ορίζει ότι οι εξαγωγές μη επικίνδυνων πλαστικών απορριμμάτων σε χώρες εκτός Οργανισμού για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη θα απαγορευτούν εντός 2,5 ετών από την έναρξη ισχύος του κανονισμού. Επιπλέον, προβλέπει τη βιώσιμη διαχείριση των αποβλήτων εντός των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αξιοποιώντας σύγχρονες ψηφιακές διαδικασίες. Παράλληλα, ενισχύει την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης αποβλήτων και θεσπίζει αυστηρότερους ελέγχους στις εταιρείες διαχείρισης αποβλήτων, διασφαλίζοντας ότι η διαχείρισή τους γίνεται με περιβαλλοντικά υπεύθυνο τρόπο.

Στις 23 Νοεμβρίου 2022, ο Κανονισμός για τους έμμορους ρύπους δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και θεσπίζει αυστηρότερα όρια στην ποσότητα επιβλαβών χημικών ουσιών στις διαδικασίες παραγωγής προϊόντων και προβλέπει την κατάργηση της χρήσης ορισμένων χημικών ουσιών και τον τρόπο διαχείρισης αποβλήτων που περιέχουν έμμορους ρύπους.

Στο πλαίσιο της δέσμης μέτρων «Fit for 55%», δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης η αναθεώρηση της Οδηγίας για την Ενεργειακή Απόδοση των Κτιρίων (Energy performance of buildings directive, EPBD), η οποία υποστηρίζει και τη στρατηγική για το Κύμα Ανακαινίσεων (Renovation Wave). Σύμφωνα με αυτήν και λαμβάνοντας υπόψη και το

σχέδιο RepowerEU, όλα τα νέα κτίρια θα πρέπει να είναι εξοπλισμένα με ηλιακές τεχνολογίες έως το 2028, όπου είναι εφικτό, ενώ τα κτίρια κατοικιών που υπόκεινται σε ριζική ανακαίνιση θα έχουν προθεσμία έως το 2032 για να συμμορφωθούν με αυτήν την απαίτηση. Επιπρόσθετα, όλα τα νέα κτίρια θα πρέπει να έχουν μηδενικές εκπομπές από το 2030 και τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίσουν μείωση της μέσης πρωτογενούς ενέργειας που χρησιμοποιείται σε κτίρια κατοικιών κατά τουλάχιστον 16% έως το 2030 και τουλάχιστον 20 έως 22% έως το 2035. Οι διατάξεις επιτρέπουν στα κράτη μέλη να εξαιρούν γεωργικά κτίρια, κτίρια πολιτιστικής κληρονομιάς, κτίρια που προστατεύονται για την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική ή ιστορική τους αξία, προσωρινά κτίρια και εκκλησίες και χώρους λατρείας.

Προσωρινή συμφωνία εντωμεταξύ έχει επιτευχθεί μεταξύ των συννομοθετών για την αναθεώρηση του ισχύοντος Κανονισμού για τα Δομικά Υλικά με καινούργιες απαιτήσεις για οικολογικό σχεδιασμό βιώσιμων προϊόντων με τα νέα πρότυπα να είναι δεσμευτικά, με τη δημιουργία συστήματος ψηφιακού διαβατηρίου για τα δομικά προϊόντα και με υποχρεωτικές ελάχιστες απαιτήσεις για τις δημόσιες συμβάσεις δομικών προϊόντων, ώστε να δοθούν κίνητρα για την προσφορά και τη ζήτηση περιβαλλοντικά βιώσιμων προϊόντων.

Με στόχο την αποκατάσταση και τη διατήρηση των οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας δημοσιεύθηκε ο πρώτος νόμος – Κανονισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που θέτει στόχους στα κράτη μέλη για τα οικοσυστήματα σε ξηρά και θάλασσα και προβλέπει την αποκατάσταση τουλάχιστον του 20% των χερσαίων και του 20% των θαλάσσιων περιοχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης έως το 2030 και όλων των οικοσυστημάτων που χρειάζονται αποκατάσταση έως το 2050.

Επιπρόσθετα, έχει επιτευχθεί προσωρινή συμφωνία των συννομοθετών για τον Κανονισμό που προβλέπει ένα πρώτο πλαίσιο σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αξιόπιστη πιστοποίηση των υψηλής ποιότητας απορροφήσεων άνθρακα με τέσσερα κριτήρια **QU.A.L.ITY (Quantification, Additionality, Long-term storage, Sustainability)** και έχει κατατεθεί πρόταση Κανονισμού για τη διασφάλιση συντονισμένου συστήματος παρακολούθησης, συλλογής δεδομένων και αναφοράς των δασών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στις 21 Απριλίου 2023 δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο αναθεωρημένος Κανονισμός για τη Χρήση γης, την αλλαγή χρήσης γης και τη δασοκομία (Land use, Land use change and Forestry, LULUCF). Προβλέπει καθαρές απορροφήσεις άνθρακα ύψους τουλάχιστον 310 εκατ. τόνων ισοδύναμου CO₂ έως το 2030, από φυσικές καταβόθρες και από το 2026 κάθε κράτος μέλος θα έχει υποχρέωση να μεριμνά ώστε οι εκπομπές αερίων από την χρήση γης και τη δασοκομία να αντισταθμίζονται από τουλάχιστον ισοδύναμη ποσότητα απορροφήσεων.

Προκειμένου να απαλλαγεί το περιβάλλον από τις τοξικές ουσίες θεσπίστηκαν δύο νέες αρχές: να αποτρέπεται η χρήση τοξικών χημικών στα προϊόντα κατά τη φάση σχεδιασμού, και να επιτρέπεται η χρήση των πιο επιβλαβών χημικών μόνον όταν είναι αναγκαία. Για να επιτευχθεί λοιπόν η «αντιστροφή της πυραμίδας» δράσης κατατέθηκε ένα σχέδιο δράσης με προτάσεις για αναθεώρηση της νομοθεσίας μεταξύ άλλων των οδηγιών για την ποιότητα του αέρα του περιβάλλοντος, για τα πρότυπα περιβάλλοντος και για τα υπόγεια ύδατα, για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων και για τις βιομηχανικές εκπομπές. Υποβλήθηκε επίσης και μία στρατηγική που αποτρέπει την είσοδο επικίνδυνων χημικών σε προϊόντα κατά τη φάση σχεδιασμού τους και αποσκοπεί στην τροποποίηση του Κανονισμού REACH, η οποία έχει προγραμματιστεί για το τελευταίο τρίμηνο του 2023. Το Μάρτιο του 2022 δημοσιεύτηκε ένας οδικός χάρτης περιορισμών», ο οποίος περιλαμβάνει κυλιόμενο κατάλογο ουσιών, με τους πιο επιβλαβείς για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον, που θα τεθούν σε προτεραιότητα για περιορισμό, βάσει του Κανονισμού REACH.

Για την παρακολούθηση των δράσεων της στρατηγικής της μηδενικής ρύπανσης και της απαλλαγής τοξικών ουσιών από το περιβάλλον έχουν δημιουργηθεί η “*Στρογγυλή Τράπεζα υψηλού επιπέδου*” (High Level Roundtable on the implementation of the Chemicals Strategy for Sustainability) για τα χημικά προϊόντα και η Πλατφόρμα Ενδιαφερομένων Μερών Μηδενικής Ρύπανσης (Zero Pollution Stakeholder Platform).

Η αναθεωρημένη οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας τέθηκε σε ισχύ στις 20 Νοεμβρίου 2023 και προβλέπει αύξηση του μεριδίου των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην συνολική κατανάλωση ενέργειας στο 42,5% έως το 2030, με πρόσθετη ενδεικτική συμπλήρωση 2,5% που θα επιτρέπει το συνολικό μερίδιο να φτάνει το 45%. Τίθενται επίσης, στόχοι που αφορούν τη βιομηχανία, τις μεταφορές, τα κτίρια και τη θέρμανση και την ψύξη, ορισμένοι από τους οποίους έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα ενώ άλλοι είναι μόνο ενδεικτικοί και οι κανόνες για τη βιωσιμότητα των βιοκαυσίμων έγιναν αυστηρότεροι.

Στο πλαίσιο του Repower τον Μάιο του 2022, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε την αναθεώρηση των στόχων για το απαιτούμενο μερίδιο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην κατανάλωση τελικής ενέργειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε 45% έως το 2030. Η πρόταση περιλαμβάνει ενισχυμένα μέτρα για την επιτάχυνση των διαδικασιών αδειοδότησης νέων σταθμών ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ή για την προσαρμογή υφιστάμενων εγκαταστάσεων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Επιπλέον, τα κράτη μέλη θα ορίσουν «*περιοχές πρώτης επιλογής για ανανεώσιμες πηγές ενέργειας*», οι οποίες είναι ιδιαίτερα κατάλληλες για εγκαταστάσεις ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η πρόταση περιορίζει τους λόγους νομικής

αντίρρησης σε νέες εγκαταστάσεις ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, λαμβάνοντας υπόψη ότι η παραγωγή ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, η σύνδεσή της με το δίκτυο, το ίδιο το δίκτυο και τα σχετικά περιουσιακά στοιχεία αποθήκευσης θα τεκμαίρεται ότι είναι υπέρτατου δημόσιου συμφέροντος για συγκεκριμένους σκοπούς. Το Δεκεμβρίου του 2022 τέθηκε σε ισχύ ένας Κανονισμός διάρκειας 18 μηνών, που θέσπισε το πλαίσιο για την επιτάχυνση της ανάπτυξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και συμπλήρωσε προηγούμενα μέτρα έκτακτης ανάγκης ώστε να αντιμετωπιστεί η έκτακτη κατάσταση στις αγορές ενέργειας και να επιταχυνθεί η μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας. Ο εν λόγω κανονισμός επικεντρώθηκε σε συγκεκριμένες τεχνολογίες και έργα, που έχουν τις μεγαλύτερες δυνατότητες ταχείας ανάπτυξης και τον μικρότερο αντίκτυπο στο περιβάλλον, θεωρώντας ότι οι σταθμοί παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές εξυπηρετούν το δημόσιο συμφέρον.

Για την στροφή προς μία βιώσιμη και έξυπνη κινητικότητα και να μειωθεί το περιβαλλοντικό αποτύπωμα στις μεταφορές, έχουν ήδη εγκριθεί οι Κανονισμοί του Ευρωκοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις υποδομές εναλλακτικών καυσίμων (Alternative fuels infrastructure, AFIR), για τα ανανεώσιμα καύσιμα στη ναυτιλία (FuelEU Maritime) και τα βιώσιμα αεροπορικά καύσιμα (ReFuelEU Aviation Initiative). Μέσω των Κανονισμών θα επιταχυνθεί η ανάπτυξη των υποδομών για την επαναφόρτιση ή τον ανεφοδιασμό με εναλλακτικά καύσιμα των αυτοκινήτων, πλοίων και αεροπλάνων, θα γίνεται μεγαλύτερη χρήση εναλλακτικών καυσίμων από τα πλοία και τα αεροπλάνα και ενθαρρύνεται η ανάπτυξη της αγοράς για οχήματα μηδενικών ή χαμηλών εκπομπών ρύπων. Επίσης, τον Απρίλιο του 2023 δημοσιεύτηκε ο Κανονισμός για τη μείωση των εκπομπών αερίων για τα αυτοκίνητα σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2021 και προβλέπει 55% μείωση των εκπομπών για τα καινούργια αυτοκίνητα και κατά 50% για τα καινούργια ημιφορτηγά έως το 2030 και 100% μείωση τόσο για τα καινούργια αυτοκίνητα όσο και για τα καινούργια ημιφορτηγά έως το 2035.

Σε συνδυασμό με τη φιλοδοξία μηδενικής ρύπανσης, έχει δημοσιευθεί ο Κανονισμός που αφορά τα πρότυπα εκπομπών CO₂ και προβλέπει αυστηρότερα όρια εκπομπών και πιο συγκεκριμένα 55% μείωση των εκπομπών CO₂ για τα καινούργια αυτοκίνητα και κατά 50% για τα καινούργια ημιφορτηγά έως το 2030 σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2021 και 100% μείωση των εκπομπών CO₂ τόσο για τα καινούργια αυτοκίνητα όσο και για τα καινούργια ημιφορτηγά έως το 2035.

Δημοσιεύτηκε στην επίσημη εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο Κανονισμός για τον Μηχανισμό Συνοριακής Προσαρμογής Άνθρακα με πλήρη εφαρμογή από την 1^η Ιανουαρίου 2026. Ο Μηχανισμός χρησιμεύει για τη φορολόγηση της περιεκτικότητας σε άνθρακα των εισαγόμενων προϊόντων με υψηλές εκπομπές αερίων και καλύπτει ένα ευρύ φάσμα προϊόντων (τσιμέντο,

ηλεκτρική ενέργεια, λιπάσματα, σίδηρος και χάλυβας, αλουμίνιο και υδρογόνο). Τα δωρεάν δικαιώματα εκπομπών του Συστήματος Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών θα αντικατασταθούν από τον Μηχανισμό σταδιακά από το 2023 έως το 2034. Το ποσοστό μείωσης σταδιακά θα αυξάνεται μέχρι να εξαλειφθεί το 2034 (2026: 2,5%, 2027: 5%, 2028: 10%, 2029: 22,5%, 2030: 48,5%, 2031: 61%, 2032: 73,5%, 2033: 86% και 2034: 100%).

Έχει προταθεί η αναθεώρηση της οδηγίας για τη φορολόγηση της ενέργειας ώστε να καταργηθούν οι εξαιρέσεις και οι μειωμένοι φορολογικοί συντελεστές που ενθαρρύνουν τη χρήση ορυκτών καυσίμων και επί του παρόντος συζητείται από τα αρμόδια όργανα.

Αναθεωρήθηκε ο Κανονισμός καταμερισμού προσπαθειών μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου από τα κράτη μέλη, που καθορίζει ετήσιους δεσμευτικούς στόχους εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από το 2020 έως το 2030 για κάθε κράτος μέλος για τομείς που δεν περιλαμβάνονται στο Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εμπορίας (ΣΕΔΕ), αυξάνοντας τον στόχο μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου σε σύγκριση με το 2005.

Το Μάιο του 2023, δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα η νέα οδηγία για το Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών Αερομεταφορών, σύμφωνα με την οποία τα δωρεάν δικαιώματα θα καταργηθούν σταδιακά, ένα χρόνο νωρίτερα από την πρόταση της Επιτροπής, και θα τεθούν σε πλήρη δημοπρασία το 2026. Το ζητούμενο πλαίσιο για εκπομπές χωρίς CO₂ από τις αερομεταφορές θα εφαρμοστεί από το 2025 και θα αξιολογηθεί το 2027 και το 2028. Επίσης, διατίθενται 20 εκατομμύρια δωρεάν δικαιώματα για τη στήριξη της απορρόφησης βιώσιμων αεροπορικών καυσίμων και επιπλέον 5 εκατομμύρια δικαιώματα θα μεταφερθούν στο ταμείο Καινοτομίας.

Η αναθεωρημένη οδηγία για το Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών, που δημοσιεύθηκε το Μάιο του 2023, προβλέπει οι εκπομπές αερίων στους τομείς του θα πρέπει να μειωθούν κατά 62% έως το 2030, τα δωρεάν δικαιώματα σε βιομηχανίες θα καταργηθούν σταδιακά από το 2026 και θα μηδενιστούν έως το 2034 και συμπεριλαμβάνει πλέον και τις θαλάσσιες μεταφορές για τις οποίες δημοσιεύτηκε ο Κανονισμός 2023/957. Επίσης, προβλέπει ένα νέο Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών II (ETS II) για τους τομείς των κτιρίων και των οδικών μεταφορών από το 2027. Ως μέρος της πρωτοβουλίας REPowerEU, το Μάιο του 2022, η Επιτροπή υπέβαλε νομοθετική πρόταση να δημοπρατήσει δικαιώματα αξίας 20 δις ευρώ από το Αποθεματικό Σταθερότητας της Αγοράς και τα έσοδα από τη δημοπρασία να διατεθούν στον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Recovery and Resilience Facility).

Η τελική πράξη για την ενεργειακή απόδοση δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 20 Σεπτεμβρίου. Καθορίζει μείωση της κατανάλωσης πρωτογενούς και τελικής ενέργειας κατά 11,7% (περιλαμβάνει την πρόταση του σχεδίου RepowerEU) σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, η ετήσια εξοικονόμηση ενέργειας από τα κράτη μέλη θα φθάσει το 1,5% κατά μέσο όρο μέχρι το 2030, ξεκινώντας με 1,3% την περίοδο έως το τέλος του 2025 και προοδευτικά προς το 1,9% την περίοδο μεταξύ 2026 και τέλους 2030.

Ένα τρισεκατομμύριο ευρώ θα διατεθεί για την υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, μέσω του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των κοινοτικών ταμείων της, των ευρωπαϊκών προγραμμάτων όπως το InvestEU, το LIFE, το Horizon Europe, καθώς του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Επιπλέον, σημαντικό ρόλο θα διαδραματίσει ο νεοσύστατος Μηχανισμός Δίκαιης Μετάβασης ο οποίος βασίζεται σε τρεις πυλώνες χρηματοδότησης το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, το Ειδικό Καθεστώς δίκαιης μετάβασης, στο πλαίσιο του προγράμματος InvestEU, και τον Δανειακό Μηχανισμό του Δημόσιου Τομέα.

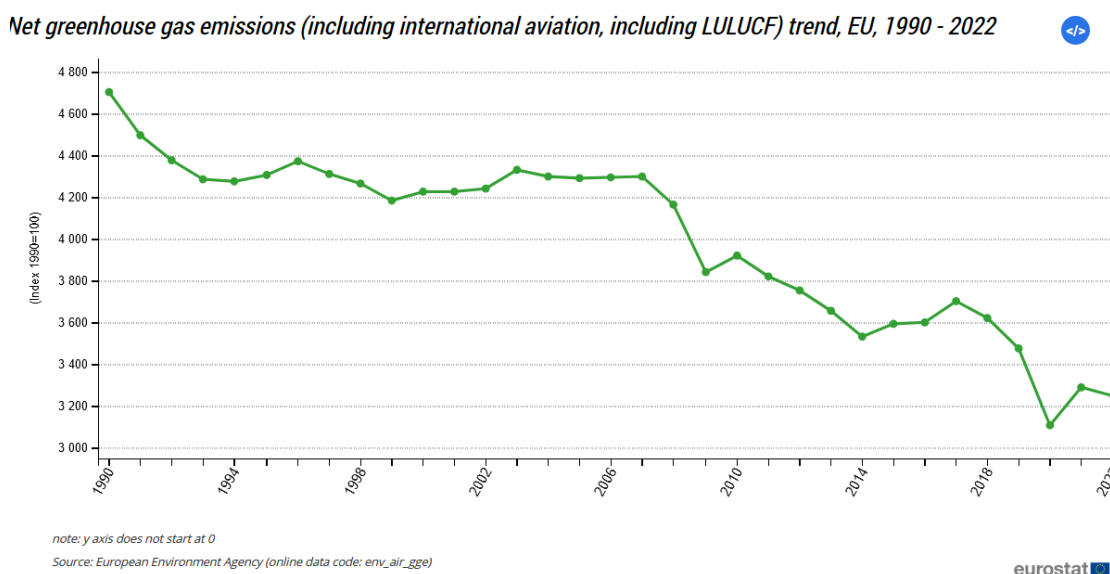
Επίσης, συστάθηκε το Κοινωνικό Ταμείο για το κλίμα προκειμένου να στηριχτούν τα ευάλωτα νοικοκυριά, οι μικρές επιχειρήσεις και οι χρήστες μεταφορών μέσω των κοινωνικών σχεδίων για το κλίμα που θα υποβάλλουν τα κράτη μέλη. Το Ταμείο θα χρηματοδοτεί επενδύσεις, για την ενεργειακή απόδοση, την απαλλαγή της θέρμανσης και ψύξης από τις ανθρακούχες εκπομπές, σε οχήματα μηδενικών και χαμηλών εκπομπών και στην κινητικότητα και θα μετριάζεται ο αντίκτυπος της αύξησης του κόστους των ορυκτών καυσίμων στους πιο ευάλωτους.

Δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και θα εφαρμοστεί από τον Νοέμβριο του 2024 ο Κανονισμός για τα Ευρωπαϊκά Πράσινα Ομόλογα, όπου εταιρείες και δημόσιες αρχές μπορούν να χρησιμοποιούν τα πράσινα ομόλογα για τη άντληση κεφαλαίων στις κεφαλαιαγορές για τη χρηματοδότηση επενδύσεων, που θα ικανοποιούν τις απαιτήσεις βιωσιμότητας, θα προστατεύουν τους επενδυτές και τα κεφάλαια που θα συγκεντρώνονται από τα ομόλογα θα πρέπει να διατίθενται πλήρως σε έργα που ευθυγραμμίζονται με την Ταξινόμια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Με γνώμονα ότι η ενεργή συμμετοχή των πολιτών είναι καθοριστική για την επίτευξη της κλιματικής ουδετερότητας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εγκαινίασε το Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για το Κλίμα. Μέχρι τον Απρίλιο του 2023, 4.377.420 πολίτες από όλη την Ευρώπη έχουν δεσμευτεί να αναλάβουν δράση, ενώ 628 άτομα έχουν οριστεί ως Πρεσβευτές. Παράλληλα, δημιουργήθηκαν τα Peer Parliaments (“Ομότιμα/Ομοσπονδιακά Κοινοβούλια”), μέσω των οποίων συλλέχθηκαν ιδέες και προτάσεις για τον τρόπο που οι πολίτες επιθυμούν να αντιμετωπίσουν την κλιματική

αλλαγή. Επιπρόσθετα, η πρωτοβουλία για τη φύτευση τριών δισεκατομμυρίων δέντρων προχωρά δυναμικά, με τον μετρητή MapMyTree να καταγράφει τη φύτευση 12.557.784 δέντρων έως τον Σεπτέμβριο του 2023, ενισχύοντας την κοινωνική συμμετοχή.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει κατορθώσει, με τα νομοθετήματά της για την προστασία του περιβάλλοντος και την κλιματική αλλαγή, να μειώσει τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου κατά 31%, σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990, αντιπροσωπεύοντας απόλυτη μείωση κατά 1.456 εκατομμύρια τόνους ισοδύναμου CO₂, σύμφωνα με την κάτωθι εικόνα.

Εικόνα 32, Τάση καθαρών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (συμπεριλαμβανομένης της διεθνούς αεροπορίας και της χρήσης γης, της αλλαγής χρήσης γης και της δασοκομίας) της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 1990-2022²⁶⁹

Το 2021 οι εκπομπές αυξήθηκαν κατά 6,2% (193 εκατομμύρια τόνοι ισοδύναμα CO₂), αφού μειώθηκαν κατά περισσότερο από 10% μεταξύ 2019 και 2020, δείχνοντας την επίδραση της πανδημίας Covid-19. Το 2022, σύμφωνα με την έκθεση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος (ΕΟΠ), οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου μειώθηκαν 2% σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2021²⁷⁰.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ένα από τα υψηλότερα περιβαλλοντικά πρότυπα στον κόσμο²⁷¹ και προσπαθεί να καταπολεμήσει την κλιματική αλλαγή μέσω πολιτικών στο εσωτερικό της και σε

²⁶⁹ Eurostat (2024), Greenhouse gas emission statistics – emission inventories, πρόσβαση 29 Μαΐου 2024, διαθέσιμο στην {https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Greenhouse_gas_emission_statistics_-_emission_inventories#Trends_in_greenhouse_gas_emissions}

²⁷⁰ Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, έκθεση «Trends and Projections in Europe 2023», πρόσβαση 15 Ιανουαρίου 2024, διαθέσιμο στην {<https://www.eea.europa.eu/publications/trends-and-projections-in-europe-2023>}

²⁷¹ Selin, H. and VanDeveer, S. D. (2015) “EU environmental policy making and implementation: Changing processes and mixed outcomes” p. 28. πρόσβαση 14 Ιουλίου 2023, διαθέσιμο στην {<http://aei.pitt.edu/79664/>}

στενή συνεργασία με διεθνείς εταίρους, χρησιμοποιώντας τη διπλωματία και την εμπορική πολιτική της.

Οι αιτίες και οι συνέπειες της κλιματικής αλλαγής είναι παγκόσμιες και δεν τις περιορίζουν τα σύνορα μιας χώρας και καθώς το μερίδιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις παγκόσμιες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου μειώνεται, η καταβολή αυξημένων προσπαθειών από άλλες χώρες θα είναι καθοριστικής σημασίας για την αντιμετώπιση της παγκόσμιας κλιματικής πρόκλησης.

Από το 1850, έχουν εξαντληθεί οι μισοί πόροι ορυκτών καυσίμων, που χρειάστηκαν εκατοντάδες εκατομμύρια χρόνια για να σχηματιστούν και προκειμένου να αντιμετωπιστεί η κλιματική αλλαγή θα πρέπει να επιτευχθεί ουδετερότητα του άνθρακα με την μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου. Η διεθνώς συντονισμένη προσπάθεια θα μπορούσε να θεωρηθεί ως μια βιομηχανική επανάσταση που θα σηματοδοτήσει ένα σημαντικό ορόσημο στην ανθρώπινη ανάπτυξη. Μετά τις τέσσερις προηγούμενες βιομηχανικές επαναστάσεις, η ουδετερότητα άνθρακα θα μπορούσε να είναι η πέμπτη²⁷².

Η Στρατηγική της Λισαβόνας (2000) και η στρατηγική «Ευρώπη 2020» (2010), της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είχαν σκοπό την οικονομική ανάπτυξη, ενώ η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία τοποθετεί το κλίμα στο κέντρο του πολιτικού προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης καλώντας άλλες πολιτικές να εξυπηρετήσουν περιβαλλοντικούς και κυρίως κλιματικούς, στόχους, οι οποίοι με τη σειρά τους συντηρούν τις ανθρώπινες συνθήκες διαβίωσης στη γη και επαναπλαισιώνει τη σχέση μεταξύ ανθρώπων και φύσης υπογραμμίζοντας την ανάγκη «*συμφιλίωσης της οικονομίας μας με τον πλανήτη μας*»²⁷³

Συνοψίζοντας, οι νομοθετικές προτάσεις που αναλύθηκαν στην παρούσα εργασία έχουν στην πλειονότητά τους είτε εγκριθεί και δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης είτε έχουν αποτελέσει αντικείμενο προσωρινής συμφωνίας μεταξύ των συννομοθετών. Τα εγκεκριμένα νομοθετήματα περιλαμβάνουν, στη μεγάλη τους πλειονότητα, τροποποιήσεις σε σχέση με τις αρχικές προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αντανακλώντας τη δέσμευση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για πιο άμεση και ουσιαστική υλοποίηση των κλιματικών στόχων για το 2030 και το 2050.

Με δεδομένη την πολυπλοκότητα και την αλληλεξάρτηση των προκλήσεων, καθώς και τη συνεχή μεταβολή των αναγκών, η Ευρωπαϊκή Ένωση, στο πλαίσιο της Πράσινης Συμφωνίας, έχει

²⁷² Chen, J. M. (2021), "Carbon neutrality: Toward a sustainable future," *Researchgate.net.*, πρόσβαση 22 Οκτωβρίου 2023, διαθέσιμο στην {https://www.researchgate.net/publication/352174521_Carbon_Neutrality_Towards_Sustainable_Future}.

²⁷³ Schunz S. (2022), "The 'European Green Deal' – a paradigm shift? Transformations in the European Union's sustainability meta-discourse," *Political research exchange: an ECPR journal*, 4(1), πρόσβαση 15 Δεκεμβρίου 2023, διαθέσιμο στην {<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/2474736X.2022.2085121>} }

αναλάβει τη δέσμευση να επικαιροποιεί τον οδικό της χάρτη και να προσαρμόζει τις πολιτικές της. Ο σκοπός είναι κάθε πρωτοβουλία και στρατηγική να συμβάλλει αποτελεσματικά στην επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, η οποία αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα διακυβεύματα για το μέλλον της Ευρώπης.

Αυτό συνιστά το μεγάλο στοίχημα για την Ευρώπη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΙΣ ΠΗΓΕΣ

Brown D. (1992), After the Earth Summit: The Need to Integrate Environmental Ethics Into Environmental Science and Law, 2 Peen St. Envtl L.Rev.1, πρόσβαση 10 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://elibrary.law.psu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1013&context=pselr>}

Chen, J. M. (2021), “Carbon neutrality: Toward a sustainable future,” Researchgate.net., πρόσβαση 22 Οκτωβρίου 2023, διαθέσιμο στην {https://www.researchgate.net/publication/352174521_Carbon_Neutrality_Towards_Sustainable_Future}.}

Convention Biological Diversity, History of the Convention, πρόσβαση 7 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://www.cbd.int/history/>}

Copernicus.eu, European state of the climate 2021, πρόσβαση 10 Ιουλίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://climate.copernicus.eu/esotc/2021>} & European state of climate 2022, πρόσβαση 10 Σεπτεμβρίου 2023, διαθέσιμο στην {<https://climate.copernicus.eu/esotc/2022>}

Cvce.eu., Statement from the Paris Summit (19 to 21 October 1972), πρόσβαση 19 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην {https://www.cvce.eu/content/publication/1999/1/1/b1dd3d57-5f31-4796-85c3-cfd2210d6901/publishable_en.pdf}

Deloitte (2022), The Turning Point, πρόσβαση 5 Ιουλίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://www.deloitte.com/global/en/issues/climate/global-turning-point.html>}

Ecopress (2021), COP 26 : Οι προσδοκίες, οι υποσχέσεις και οι απουσίες, πρόσβαση 14 Ιανουαρίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://ecopress.gr/cop-26oi-prosdokies-oi-yposcheseis-kai-oi-apousies/>}

European Environment Agency, SOER 2020, πρόσβαση 2 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://www.eea.europa.eu/soer/2020>}

Eurostat (2022), EU economy greenhouse gases still below pre-COVID levels, πρόσβαση 9 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/-/ddn-20220816-1>}

Eurostat (2023), EU economy greenhouse gas emissions :-3% in Q1 2023, πρόσβαση 19 Σεπτεμβρίου 2023, διαθέσιμο στην {<https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/w/ddn-20240214-1>}

Eurostat (2024), Greenhouse gas emission statistics – emission inventories, πρόσβαση 29 Μαΐου 2024, διαθέσιμο στην {https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Greenhouse_gas_emission_statistics_-_emission_inventories#Trends_in_greenhouse_gas_emissions}

Eurostat, Sankey diagram of material flows, πρόσβαση 1 Ιουλίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20200311-2>}

Food and Agriculture Organization of the United Nations, FAO (2020), Global Forest resource assessment 2020, πρόσβαση 10 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://www.fao.org/interactive/forest-resources-assessment/2020/en/>}

Hák, T., Janoušková, S. and Moldan, B. (2016) “Sustainable Development Goals: A need for relevant indicators,” *Ecological indicators*, 60, pp. 565–573, πρόσβαση 20 Σεπτεμβρίου 2023, διαθέσιμο στην {<https://doi.org/10.1016/j.ecolind.2015.08.003>}

Hey, C. (2007), III. EU Environmental Policies: A short history of the policy strategies, EU Environmental Policy Handbook, University of Pittsburgh, πρόσβαση 2 Φεβρουαρίου 2022, διαθέσιμο στην {<http://aei.pitt.edu/98675/>}

Intergovernmental Panel on Climate Change (2021), Sixth Assessment Report Summary for Policymakers, πρόσβαση 31 Ιανουαρίου 2022, διαθέσιμο στην {https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg2/downloads/report/IPCC_AR6_WGII_SummaryForPolicymakers.pdf }

Intergovernmental Panel on Climate Change, (2021), Sixth Assessment Report, πρόσβαση 30 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://www.ipcc.ch/2021/08/09/ar6-wg1-20210809-pr/>} και Ομάδας Εργασίας I (2021), The Physical Science Basis Ομάδας, διαθέσιμο στην {<https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/>} και Ομάδας Εργασίας II (2022) Impacts, Adaptation and Vulnerability, διαθέσιμο στην {<https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg2/>}

Intergovernmental Panel on Climate Change, (2023), AR6 Synthesis Report: Climate Change 2023, πρόσβαση 31 Οκτωβρίου 2023, διαθέσιμο στην {https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/downloads/report/IPCC_AR6_SYR_SPM.pdf}

Intergovernmental Panel on Climate Change, about history, πρόσβαση 3 Μαρτίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://www.ipcc.ch/about/history/>}

Oberthür, S., & Dupont, C. (2021), The European Union’s international climate leadership: towards a grand climate strategy? *Journal of European Public Policy*, 28(7), 1095–1114 πρόσβαση 29 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://doi.org/10.1080/13501763.2021.1918218>}

Our World in Data (2020), Breakdown of carbon dioxide, methane and nitrous oxide emissions by sector, πρόσβαση 11 Ιανουαρίου 2023, διαθέσιμο στην {<https://ourworldindata.org/emissions-by-sector>}

Schunz, S. (2022), “The ‘European Green Deal’ – a paradigm shift? Transformations in the European Union’s sustainability meta-discourse,” *Political research exchange: an ECPR journal*, 4(1), πρόσβαση 15 Δεκεμβρίου 2023, διαθέσιμο στην {<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/2474736X.2022.2085121>}

Sdgindex.org, Sustainable Development Report 2023, Πρόσβαση 25 Σεπτεμβρίου 2023, διαθέσιμο στην {<https://dashboards.sdgindex.org/chapters>} & {<https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2023/sustainable-development-report-2023.pdf> }

Seyfang G., (2003), Environmental mega-conferences - from Stockholm to Johannesburg and beyond, *Researchgate.net*, πρόσβαση 7 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην {https://www.researchgate.net/profile/Gill-Seyfang/publication/223553617_Environmental_Mega-conferences_-}

[From Stockholm to Johannesburg and Beyond/links/5b0d3253a6fdcc8c2536e1ac/Environmental-Mega-conferences-From-Stockholm-to-Johannesburg-and-Beyond.pdf](http://www.aei.org/files/5b0d3253a6fdcc8c2536e1ac/Environmental-Mega-conferences-From-Stockholm-to-Johannesburg-and-Beyond.pdf) }

Selin, H. and VanDeveer, S. D. (2015) “EU environmental policy making and implementation: Changing processes and mixed outcomes” p. 28. πρόσβαση 14 Ιουλίου 2023, διαθέσιμο στην {<http://aei.pitt.edu/79664/>}

Simon, F. (2019), EU Commission unveils ‘European Green Deal’: The key points, Euractiv, πρόσβαση 22 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://www.euractiv.com/section/energy-environment/news/eu-commission-unveils-european-green-deal-the-key-points/>}

Soin L. (1973), The Stockholm Declaration on the Human Environment, πρόσβαση 3 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://sustainabledevelopment.gov.mt/wp-content/uploads/2021/12/Konferenza-tan-NU-dwar-l-Ambjent-Uman-Stokkolma.pdf>}

United Nations, (1992), United Nations Framework Convention on Climate Change πρόσβαση 10 Φεβρουαρίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://unfccc.int/resource/docs/convkp/conveng.pdf> }

United Nations (2000), United Nations Framework Convention on Climate Change – Secretariat, πρόσβαση 10 Μαρτίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://unfccc.int/cop3/fccc/info/backgrod.htm> }

United Nations, (2002), Johannesburg Plan of Implementation, πρόσβαση 7 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην {<http://www.un-documents.net/jburgdec.htm>}

United Nations, 2030 Agenda for Sustainable Development, πρόσβαση 10 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://sdgs.un.org/2030agenda>} & United Nations, United Nations Summit on Sustainable Development, 25-27 September 2015, New York, πρόσβαση 10 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://www.un.org/en/conferences/environment/newyork2015>}

United Nations Climate Change, The Kyoto Protocol, πρόσβαση 10 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην {https://unfccc.int/kyoto_protocol}

United Nations Climate Change, Paris Agreement, πρόσβαση 15 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην {https://unfccc.int/sites/default/files/english_paris_agreement.pdf}

United Nations, Millennium Summit, 6-8 September 2000, New York, πρόσβαση 10 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://www.un.org/en/conferences/environment/newyork2000>}

United Nations Sustainable Development Goals, Goal 12: Ensure Sustainable Consumption and Production Patterns, πρόσβαση 30 Μαρτίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-consumption-production/>}

United Nations, The 17 Goals, πρόσβαση 10 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://sdgs.un.org/goals>}

University of Oregon, International Environmental Agreements, πρόσβαση 15 Φεβρουαρίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://iea.uoregon.edu/>}

Απόφαση (ΕΕ) 2015/1814 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Οκτωβρίου 2015, σχετικά με τη θέσπιση και τη λειτουργία αποθεματικού για τη σταθερότητα της αγοράς όσον αφορά το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου και

την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/EK, πρόσβαση 29 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32015D1814> }

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2016), Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πρόσβαση 15 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A12016ME%2FTXT> }

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (1987), Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, πρόσβαση 17 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A11986U%2FTXT> }

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2000), Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πρόσβαση 19 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην https://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_el.pdf }

Ευρωπαϊκή Ένωση, InvestEU, πρόσβαση 21 Φεβρουαρίου 2023, διαθέσιμο στην https://investeu.europa.eu/index_en }

Ευρωπαϊκή Ένωση, Peer Parliaments, πρόσβαση 11 Απριλίου 2023, διαθέσιμο στην https://climate-pact.europa.eu/get-inspired/resources/peer-parliaments-documents_en }

Ευρωπαϊκή Ένωση, Σύμφωνο για το κλίμα, πρόσβαση 10 Απριλίου 2023, διαθέσιμο στην https://climate-pact.europa.eu/index_en }

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2001), Ανακοίνωση της Επιτροπής - Αειφόρος ανάπτυξη της Ευρώπης για έναν καλύτερο κόσμο: Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αειφόρο ανάπτυξη, COM(2001) 0264 final, πρόσβαση 20 Μαρτίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52001DC0264> }

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2008), Ανακοίνωση της Επιτροπής, Δύο φορές το 20 έως το 2020 - Η κλιματική αλλαγή και η ευκαιρία της Ευρώπης, COM/2008/0030, final, πρόσβαση 20 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52008DC0030> }

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2010), ΕΥΡΩΠΗ 2020 Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, COM/2010/2020 τελικό, πρόσβαση 18 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A52010DC2020> }

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2011) Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Η ασφάλεια ζωής μας, το φυσικό μας κεφάλαιο: στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2020, COM(2011) 0244 final, πρόσβαση 20 Μαρτίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52011DC0244> }

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2014), Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Πλαίσιο πολιτικής για το κλίμα και την ενέργεια κατά την περίοδο από το 2020 έως το 2030, COM(2014)015 τελικό, πρόσβαση 25 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:52014DC0015> }

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2015), Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής - Στρατηγική πλαίσιο για μια ανθεκτική Ενεργειακή Ένωση με μακρόπνοη πολιτική για την κλιματική αλλαγή,

COM/2015/080 τελικό, πρόσβαση 30 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52015DC0080>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2016), Ανακοίνωση της Επιτροπής για Καθαρή Ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους, COM (2016) 860 final, πρόσβαση 30 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:52016DC0860\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:52016DC0860(01))

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018), Ανακοίνωση της Επιτροπής, Καθαρός πλανήτης για όλους Ένα ευρωπαϊκό, στρατηγικό, μακρόπνοο όραμα για μια ευημερούσα, σύγχρονη, ανταγωνιστική και κλιματικά ουδέτερη οικονομία, COM(2018) 773 final, πρόσβαση 2 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52018DC0773>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2019), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, COM(2019) 640 final, πρόσβαση 15 Μαρτίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς το ευρωπαϊκό κοινοβούλιο, το συμβούλιο, την ευρωπαϊκή οικονομική και κοινωνική επιτροπή και την επιτροπή των περιφερειών για τη Στρατηγική για τη βιωσιμότητα των χημικών προϊόντων Για ένα περιβάλλον χωρίς τοξικές ουσίες, COM(2020) 667 final, πρόσβαση 20 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2020%3A667%3AFIN>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), Press Room, Ομιλία της Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την κατάσταση της Ένωσης στην ολομέλεια του Ευρωκοινοβουλίου, 16 Σεπτεμβρίου 2020, πρόσβαση 10 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/SPEECH_20_1655

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Ενίσχυση της κλιματικής φιλοδοξίας της Ευρώπης για το 2030 Επενδύουμε σε ένα κλιματικά ουδέτερο μέλλον προς όφελος των πολιτών μας, COM (2020) 562 final, πρόσβαση 29 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52020DC0562>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Μια στρατηγική της ΕΕ για την αξιοποίηση του δυναμικού των υπεράκτιων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για ένα κλιματικά ουδέτερο μέλλον, COM(2020) 741 final, πρόσβαση 30 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2020%3A741%3AFIN&qid=1605792629666>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Στρατηγική για το υδρογόνο για μια κλιματικά ουδέτερη Ευρώπη COM(2020) 301 final, πρόσβαση 15 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0301>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των

Περιφερειών Ενέργεια για μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία: Στρατηγική της ΕΕ για την ενοποίηση του ενεργειακού συστήματος COM (2020) 299 final, πρόσβαση 15 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:52020DC0299>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Ένα νέο σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία - Για μια πιο καθαρή και πιο ανταγωνιστική Ευρώπη, COM(2020) 98 final, πρόσβαση 2 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0098>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Από το αγρόκτημα στο πιάτο μια στρατηγική για ένα δίκαιο, υγιές και φιλικό προς το περιβάλλον σύστημα τροφίμων, COM(2020) 381 final, πρόσβαση 22 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A52020DC0381>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 Επαναφορά της φύσης στη ζωή μας, COM (2020) 380 final, πρόσβαση 13 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A52020DC0380>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Πορεία προς έναν υγιή πλανήτη για όλους Σχέδιο δράσης της ΕΕ για μηδενική ρύπανση των υδάτων, του αέρα, και του εδάφους, COM (2021) 400 final, πρόσβαση 10 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=COM%3A2021%3A400%3AFIN>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με το Επενδυτικό Σχέδιο «Βιώσιμη Ευρώπη» Επενδυτικό Σχέδιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, COM (2020) 21 final, πρόσβαση 17 Ιανουαρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52020DC0021>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2020), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Κύμα ανακαινίσεων για την Ευρώπη – οικολογικά κτίρια, θέσεις εργασίας, καλύτερη ζωή, COM (2020) 662 final, πρόσβαση 10 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1603122220757&uri=CELEX:52020DC0662>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Στρατηγική για βιώσιμη και έξυπνη κινητικότητα – οι ευρωπαϊκές μεταφορές σε τροχιά μέλλοντος, COM (2020) 789 final, πρόσβαση 10 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0789>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), Πρόταση Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις μπαταρίες και τα απόβλητα μπαταριών, για την κατάργηση της οδηγίας 2006/66/EK και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1020, COM (2020) 798 final, πρόσβαση 10 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52020PC0798>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, Βιώσιμοι Κύκλοι Άνθρακα, COM (2021) 800 final, πρόσβαση 10 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021DC0800>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με Σχέδιο Δράσης για την ανάπτυξη της βιολογικής παραγωγής, COM(2021)141 final/2, πρόσβαση 19 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021DC0141R\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021DC0141R(01))

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Πρόταση Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση μηχανισμού συνοριακής προσαρμογής άνθρακα, COM(2021) 564 final, πρόσβαση 2 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021PC0564>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Press Corner, Ομιλία Frans Timmermans στην Ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την έγκριση του νόμου για το κλίμα, πρόσβαση 16 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_21_7643

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Διαμορφώνοντας μια Ευρώπη ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή - η νέα στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, COM(2021) 82 final, πρόσβαση 29 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2021%3A82%3AFIN>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Σχέδιο έκτακτης ανάγκης για τη διασφάλιση του εφοδιασμού τροφίμων και της επισιτιστικής ασφάλειας σε περιόδους κρίσεων, COM(2021) 689 final, πρόσβαση 28 Μαρτίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021DC0689>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για μια πιο βιώσιμη και ανταγωνιστική υδατοκαλλιέργεια στην ΕΕ για την περίοδο 2021 έως 2030, COM(2021) 236 final, πρόσβαση 17 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021DC0236>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Νέα Δασική Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το 2030, COM(2021) 572 final, πρόσβαση 10 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:52021DC0572>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, για τη «Στρατηγική χρηματοδότησης της μετάβασης προς τη βιώσιμη οικονομία» COM(2021) 390 final, πρόσβαση

20 Φεβρουαρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021DC0390>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Κοινή ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων Global Gateway, JOIN (2021) 30 final, πρόσβαση 28 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021JC0030>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Παγκόσμια Συμμαχία για την Κυκλική Οικονομία και την Αποδοτικότητα των Πόρων, πρόσβαση 30 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην https://environment.ec.europa.eu/news/eu-launches-global-alliance-circular-economy-and-resource-efficiency-2021-02-22_en

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Πρόταση Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2018/842 σχετικά με τις δεσμευτικές ετήσιες μειώσεις των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου από τα κράτη μέλη από το 2021 έως το 2030, στο πλαίσιο της συμβολής στη δράση για το κλίμα για την τήρηση των δεσμεύσεων που απορρέουν από τη συμφωνία του Παρισιού, COM(2021) 555 final, πρόσβαση 28 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2021:555:FIN>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Πρόταση Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις μεταφορές αποβλήτων και την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1257/2013 και (ΕΕ) 2020/1056, COM (2021)709 final, πρόσβαση 15 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0709&qid=1642757230360>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Πρόταση Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τροποποίηση των παραρτημάτων IV και V του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1021 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τους έμμοιους οργανικούς ρύπους COM(2021) 656 final, πρόσβαση 10 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A52021PC0656>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Πρόταση Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2018/841 όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής, την απλούστευση των κανόνων συμμόρφωσης, τον καθορισμό των στόχων των κρατών μελών για το 2030 και τη δέσμευση για συλλογική επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας έως το 2035 στον τομέα της χρήσης γης, της δασοπονίας και της γεωργίας, και του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1999 όσον αφορά τη βελτίωση της παρακολούθησης, της υποβολής εκθέσεων, της παρακολούθησης της προόδου και της επανεξέτασης, COM (2021) 554 final, πρόσβαση 14 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021PC0554>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Πρόταση Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα ευρωπαϊκά πράσινα ομόλογα, COM (2021) 391, final, πρόσβαση 4 Μαρτίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021PC0391>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Πρόταση Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, για τη χρήση ανανεώσιμων καυσίμων και καυσίμων χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών στις θαλάσσιες μεταφορές και για την τροποποίηση της οδηγίας 2009/16/ΕΚ,

COM(2021) 562 final, πρόσβαση 2 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021PC0562>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2019/631 όσον αφορά την ενίσχυση των προτύπων επιδόσεων για τις εκπομπές CO₂ από τα καινούργια επιβατικά αυτοκίνητα και από τα καινούργια ελαφρά επαγγελματικά οχήματα, σύμφωνα με την αυξημένη κλιματική φιλοδοξία της Ένωσης, COM(2021) 556 final, πρόσβαση 4 Μαρτίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:52021PC0556>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ανάπτυξη υποδομών εναλλακτικών καυσίμων και για την κατάργηση της οδηγίας 2014/94/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, COM(2021) 559 final, πρόσβαση 31 Μαρτίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:52021PC0559>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διασφάλιση ισότιμων όρων ανταγωνισμού για βιώσιμες αεροπορικές μεταφορές, COM(2021) 561 final, πρόσβαση 16 Ιουλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021PC0561>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Πρόταση Οδηγία του Συμβουλίου σχετικά με την αναδιάρθρωση του ενωσιακού πλαισίου φορολογίας των ενεργειακών προϊόντων και της ηλεκτρικής ενέργειας (αναδιατύπωση), COM(2021) 563 final, πρόσβαση 15 Δεκεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021PC0563>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Πρόταση Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση τις οδηγίας (ΕΕ) 2018/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και τις οδηγίας 98/70/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά την προώθηση τις ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και την κατάργηση τις οδηγίας (ΕΕ) 2015/652 του Συμβουλίου, COM(2021) 557, final, πρόσβαση 2 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021PC0557>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Πρόταση οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ενεργειακή απόδοση, COM(2021) 558 final, πρόσβαση 5 Ιανουαρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021PC0558>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2021), Πρόταση Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη σύσταση Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα COM(2021) 568 final, πρόσβαση 19 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021PC0568>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Πρόταση Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ όσον αφορά τη συμβολή των αεροπορικών μεταφορών στον στόχο της Ένωσης για μείωση των εκπομπών στο σύνολο της οικονομίας και για την κατάλληλη εφαρμογή ενός παγκόσμιου αγορακεντρικού μέτρου, COM (2021) 552, final, πρόσβαση 8 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021PC0552>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2021), Πρόταση Οδηγία για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων (αναδιατύπωση), COM (2021) 802 final, πρόσβαση 27 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021PC0802> }

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Πρόταση Οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/EK σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Ένωσης, της απόφασης (ΕΕ) 2015/1814 σχετικά με τη θέσπιση και τη λειτουργία αποθεματικού για τη σταθερότητα της αγοράς όσον αφορά το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου, και του κανονισμού (ΕΕ) 2015/757, COM(2021) 551 final, πρόσβαση 13 Ιουλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021PC0551> }

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Κοινή ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την επιτροπή περιφερειών, την εξωτερική ενεργειακή στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Εξωτερική ενεργειακή δέσμευση της ΕΕ σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο, JOIN(2022) 23 final, πρόσβαση 29 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52022JC0023> }

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Πρόταση Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα και καθαρότερο αέρα για την Ευρώπη, COM (2022) 542 final, πρόσβαση 31 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52022PC0542> }

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Πρόταση Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση ενωσιακού πλαισίου πιστοποίησης για τις απορροφήσεις άνθρακα, COM(2022) 672 final, πρόσβαση 15 Δεκεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022PC0672> }

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Κοινή ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την επιτροπή περιφερειών, την εξωτερική ενεργειακή στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Εξωτερική ενεργειακή δέσμευση της ΕΕ σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο, JOIN(2022) 23 final, πρόσβαση 29 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52022JC0023> }

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022) Πρόταση Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1020 και της οδηγίας (ΕΕ) 2019/904 και την κατάργηση της οδηγίας 94/62/EK, COM(2022) 677 final, πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022PC0677&qid=1673111501619> }

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), 8^ο Πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον, πρόσβαση 15 Ιουλίου 2022, διαθέσιμο στην https://environment.ec.europa.eu/strategy/environment-action-programme-2030_en }

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Ανακοίνωση της Επιτροπής για το σχέδιο REPowerEU, COM(2022) 230 final, πρόσβαση 10 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52022DC0230> }

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Στρατηγική της ΕΕ για βιώσιμα και κυκλικά κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα»,

COM(2022) 141 final, πρόσβαση 30 Αυγούστου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0141> }

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών πλαίσιο πολιτικής για τα πλαστικά βιολογικής βάσης, τα βιοδιασπώμενα και κομποστοποιήσιμα πλαστικά (biobased, biodegradable and compostable plastics, COM(2022) 682 final, πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0682> }

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Οδικός χάρτης περιορισμών στο πλαίσιο της στρατηγικής για τα χημικά για την αειφορία, πρόσβαση 17 Δεκεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/49734> }

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Πρόταση Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1217/2009 του Συμβουλίου όσον αφορά τη μετατροπή του δικτύου γεωργικής λογιστικής πληροφόρησης σε δίκτυο δεδομένων για τη βιωσιμότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, COM(2022) 296 final, πρόσβαση 25 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52022PC0296> }

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Πρόταση Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ορθολογική χρήση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115, COM(2022) 305 final, 24 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022PC0305> }

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Πρόταση Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την έγκριση τύπου μηχανοκίνητων οχημάτων και κινητήρων και των συστημάτων, κατασκευαστικών στοιχείων και χωριστών τεχνικών μονάδων που προορίζονται για τα οχήματα αυτά όσον αφορά τις εκπομπές τους και τη μακροβιότητα της μπαταρίας τους (Euro 7) και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 715/2007 και (ΕΚ) αριθ. 595/2009 COM (2022) 586 final, πρόσβαση 20 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52022PC0586> }

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Πρόταση Κανονισμός του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση πλαισίου για την επιτάχυνση της ανάπτυξης ανανεώσιμης ενέργειας, COM(2022) 591, final, πρόσβαση 3 Φεβρουαρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52022PC0591> }

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Πρόταση Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2000/60/ΕΚ για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων, της οδηγίας 2006/118/ΕΚ σχετικά με την προστασία των υπόγειων υδάτων από τη ρύπανση και την υποβάθμιση και της οδηγίας 2008/105/ΕΚ σχετικά με πρότυπα ποιότητας περιβάλλοντος στον τομέα της πολιτικής των υδάτων, COM(2022) 540 final, πρόσβαση 31 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52022PC0540> }

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Πρόταση Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων (αναδιατύπωση), COM(2022) 541 final, πρόσβαση 31 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52022PC0541> }

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Σύσταση (ΕΕ) 2022/2510 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τη θέσπιση ευρωπαϊκού πλαισίου αξιολόγησης «ασφαλών και βιώσιμων εκ σχεδιασμού» χημικών προϊόντων και υλικών, πρόσβαση 20 Φεβρουαρίου 2023, διαθέσιμο στην https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2022.325.01.0179.01.ELL&toc=OJ%3AL%3A2022%3A325%3AFULL

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Πρόταση Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2010/75/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2010, περί βιομηχανικών εκπομπών (ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης) και της οδηγίας 1999/31/ΕΚ του Συμβουλίου, της 26ης Απριλίου 1999, περί υγειονομικής ταφής των αποβλήτων, COM (2022) 156 final, πρόσβαση 31 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52022PC0156R\(02\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52022PC0156R(02))

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Πρόταση Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας (ΕΕ) 2018/2001 για την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, της οδηγίας 2010/31/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων και της οδηγίας 2012/27/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση, COM (2022) 222, final, πρόσβαση 15 Ιανουαρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52022PC0222>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για Κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την αποκατάσταση της φύσης, COM(2022) 304 final, πρόσβαση 22 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52022PC0304>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), Πρόταση Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση εναρμονισμένων όρων εμπορίας δομικών προϊόντων, την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1020 και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 305/2011, COM (2022) 144 final, πρόσβαση 25 Οκτωβρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52022PC0144>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2023), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών για την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Υδρογόνου, COM (2023) 156 final, πρόσβαση 25 Απριλίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52023DC0156&qid=1682349760946>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2023), Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για ένα πλαίσιο παρακολούθησης για ανθεκτικά ευρωπαϊκά δάση, COM (2023) 728 final, πρόσβαση 1 Δεκεμβρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2023%3A728%3AFIN>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πλατφόρμα Δίκαιης Μετάβασης, πρόσβαση 5 Φεβρουαρίου 2023, διαθέσιμο στην https://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/jtf/just-transition-platform/

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Forest Information System for Europe, πρόσβαση 30 Σεπτεμβρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://forest.eea.europa.eu/3-billion-trees/introduction>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, GROUP | E03757, High Level Roundtable on the implementation of the Chemicals Strategy for Sustainability, πρόσβαση 5 Ιανουαρίου 2023, διαθέσιμο στην

{<https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/expert-groups/consult?lang=en&groupID=3757>}

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Απορρίμματα Συσκευασίας, πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην {https://environment.ec.europa.eu/topics/waste-and-recycling/packaging-waste_en#review}

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Βασικές Δράσεις της στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το υδρογόνο, πρόσβαση 1 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην {https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-systems-integration/hydrogen/key-actions-eu-hydrogen-strategy_en}

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Βιώσιμα Συστήματα Τροφίμων, πρόσβαση 25 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην {https://food.ec.europa.eu/horizontal-topics/farm-fork-strategy/legislative-framework_en}

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Δανειακός Μηχανισμός Δημόσιου Τομέα, πρόσβαση 30 Ιανουαρίου 2023, διαθέσιμο στην {https://cinea.ec.europa.eu/just-transition-mechanism_en}

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ενέργεια και Πράσινη Συμφωνία, Μετάβαση στην Καθαρή ενέργεια, πρόσβαση 20 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην {https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/energy-and-green-deal_el}

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Επενδυτικό Σχέδιο Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, πρόσβαση 17 Ιανουαρίου 2023, διαθέσιμο στην {https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_20_24}

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκή Συμμαχία Καθαρού Υδρογόνου, πρόσβαση 20 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην {https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry/strategy/industrial-alliances/european-clean-hydrogen-alliance_en}

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ηγετικός ρόλος στην πράσινη μετάβαση, ηγετικός ρόλος στην παγκόσμια σκηνή, πρόσβαση 10 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην {https://state-of-the-union.ec.europa.eu/leading-green-transition_el#ref-%CE%B7%CE%B3%CE%B5%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82-%CF%81%CF%8C%CE%BB%CE%BF%CF%82-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CF%80%CE%B1%CE%B3%CE%BA%CF%8C%CF%83%CE%BC%CE%B9%CE%B1-%CF%83%CE%BA%CE%B7%CE%BD%CE%AE}

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μετρητής MapMyTree , Δέσμευση για 3 δις δέντρα, πρόσβαση 10 Μαΐου 2023, διαθέσιμο στην {https://environment.ec.europa.eu/strategy/biodiversity-strategy-2030/3-billion-trees_en}

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, πρόσβαση 7 Μαρτίου 2023, διαθέσιμο στην {https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility_en}

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Μηχανισμός Δίκαιης Μετάβασης, πρόσβαση 2 Φεβρουαρίου 2023, διαθέσιμο στην {https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/finance-and-green-deal/just-transition-mechanism_en}

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πίνακας Αποτελεσμάτων Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, πρόσβαση 30 Οκτωβρίου 2023, διαθέσιμο στην {https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html}

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πλατφόρμα Ενδιαφερόμενων Μερών Μηδενικής Ρύπανσης, πρόσβαση 10 Δεκεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην {https://environment.ec.europa.eu/zero-pollution-stakeholder-platform_en}

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πρόγραμμα «Horizon Europe», πρόσβαση 15 Μαρτίου 2023, διαθέσιμο στην {https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en}

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πρόγραμμα LIFE, πρόσβαση 26 Φεβρουαρίου 2023, διαθέσιμο στην {https://cinea.ec.europa.eu/programmes/life_en}

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Προμήθεια και ασφάλεια τροφίμων, πρόσβαση 2 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://agridata.ec.europa.eu/extensions/DataPortal/food-supply-security.html>}

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πρωτοβουλία Κυκλικών Πόλεων και Περιφερειών, πρόσβαση 30 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://circular-cities-and-regions.eu/>}

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Στρατηγική για την ενοποίηση των ενεργειακών συστημάτων, πρόσβαση 17 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην {https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-systems-integration/eu-strategy-energy-system-integration_en}

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Σχέδιο Δράσης για τη βιολογική παραγωγή, πρόσβαση 19 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην {https://agriculture.ec.europa.eu/farming/organic-farming/organic-action-plan_en}

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, πρόσβαση 10 Φεβρουαρίου 2023, διαθέσιμο στην {https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/finance-and-green-deal/just-transition-mechanism/just-transition-funding-sources_en}

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ταμείο Εκσυγχρονισμού, πρόσβαση 20 Φεβρουαρίου 2023, διαθέσιμο στην {https://climate.ec.europa.eu/eu-action/funding-climate-action/modernisation-fund_en}

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ταμείο Καινοτομίας, πρόσβαση 11 Φεβρουαρίου 2023, διαθέσιμο στην {https://climate.ec.europa.eu/eu-action/funding-climate-action/innovation-fund_en}

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Υπεράκτια Ανανεώσιμη Ενέργεια, πρόσβαση 30 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην {https://energy.ec.europa.eu/topics/renewable-energy/offshore-renewable-energy_en}

Ευρωπαϊκή Κοινοπραξία Προσιτής, Στέγασης, Βιώσιμη στέγαση με κοινωνικό αντίκτυπο (Affordable Housing Consortium: Sustainable Housing for Social Impact, SHAPE-EU), πρόσβαση 15 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην {<https://www.housingeurope.eu/resource-1676/official-start-to-the-european-affordable-housing-consortium-sustainable-housing-for-social-impact-shape-eu>}

Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Κοινοβουλευτικής Έρευνας (2019), Προστασία του Περιβάλλοντος, πρόσβαση 7 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην {https://www.what-europe-does-for-me.eu/data/pdf/focus/focus07_el.pdf}

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2019), Δελτίο Τύπου, Το ΕΚ κηρύσσει κατάσταση κλιματικής έκτακτης ανάγκης, πρόσβαση 22 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.europarl.europa.eu/news/el/press-room/20191121IPR67110/to-ek-kirussei-katastasi-klimatikis-ektaktis-anagkis>

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2020) Ψήφισμα Ιδίας Πρωτοβουλίας σχετικά με τη στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, πρόσβαση 29 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0382_EN.html

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2020), Ψήφισμα για τη Στρατηγική για τις χημικές ουσίες (2020/2531(RSP), πρόσβαση 30 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0201_EN.html

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2021), Δελτίο Τύπου, Νέα στρατηγική της ΕΕ «από το αγρόκτημα στο πιάτο» για υγιεινά, βιώσιμα τρόφιμα, πρόσβαση 23 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.europarl.europa.eu/news/el/press-room/20211014IPR14914/nea-stratigiki-tis-ee-apo-to-agroktima-sto-piato-gia-ugieina-viosima-trofima>

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2021), Ψήφισμα Ιδίας Πρωτοβουλίας για το νέο σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία, (2020/2077 INI), πρόσβαση 6 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0040_EN.html

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2021), Ψήφισμα Ιδίας Πρωτοβουλίας σχετικά με μια ευρωπαϊκή στρατηγική για την ενοποίηση των ενεργειακών συστημάτων (2020/2241(INI), πρόσβαση 20 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0240_EL.html

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2021), Ψήφισμα Ιδίας Πρωτοβουλίας, Εφαρμογή της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων (2021/2077 (INI), πρόσβαση 25 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0503_EL.html

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2021), Ψήφισμα Ιδίας Πρωτοβουλίας, μεγιστοποίηση του δυναμικού ενεργειακής απόδοσης του κτιριακού αποθέματος της ΕΕ (2020/2070(INI), πρόσβαση 20 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52020IP0227>

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2021), Ψήφισμα Ιδίας Πρωτοβουλίας, «Ευρωπαϊκή Στρατηγική για το Υδρογόνο» (2020/2242(INI), πρόσβαση 17 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0241_EL.html}, & Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, πρόσβαση 18 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-eu-hydrogen-strategy>

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2022), Δελτίο Τύπου, Fit for 55: MEPs want stricter rules for member states' greenhouse gas emissions, πρόσβαση 28 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.europarl.europa.eu/news/el/press-room/20220603IPR32153/fit-for-55-meps-want-stricter-rules-for-member-states-greenhouse-gas-emissions>

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2022), Δελτίο Τύπου, Car-recharging stations should be available every 60 km, say MEPs, πρόσβαση 25 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην

{ <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20221014IPR43206/car-recharging-stations-should-be-available-every-60-km-say-meps> }

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2022), Δελτίο Τύπου, CBAM: Parliament pushes for higher ambition in new carbon leakage instrument, πρόσβαση 15 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην { <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20220603IPR32157/cbam-parliament-pushes-for-higher-ambition-in-new-carbon-leakage-instrument> }

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2022), εγκεκριμένο κείμενο για την αναθεώρηση του ΣΕΔΕ, πρόσβαση 18 Ιουλίου 2022, διαθέσιμο στην { https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0246_EL.html }

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2022), Νομοθετικό Παρατηρητήριο, εγκριθέν κείμενο «Προτεινόμενα ναυτιλιακά καύσιμα», πρόσβαση 15 Δεκεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην { <https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/summary.do?id=1721118&t=e&l=en> }

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2022), Νομοθετικό Παρατηρητήριο, εγκριθέν κείμενο «Ταμείο Κοινωνικού Κλίματος, πρόσβαση 2 Δεκεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην { <https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/summary.do?id=1708653&t=e&l=en> }

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2022), Ψήφισμα για την κατοχύρωση επισιτιστικής ασφάλειας εντός και εκτός της ΕΕ (2022/2593 (RSP), πρόσβαση 2 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην { https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0099_EL.html }

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2022), Ψήφισμα Ιδίας Πρωτοβουλίας για τη βιολογική γεωργία (2021/2239 (INI), πρόσβαση 21 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην { https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0136_EN.html }

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2022), Ψήφισμα Ιδίας Πρωτοβουλίας για μια βιώσιμη και ανταγωνιστική υδατοκαλλιέργεια (2021/2189 (INI), πρόσβαση 15 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην { https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0334_EN.html }

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2022), Ψήφισμα Ιδίας Πρωτοβουλίας για τη νέα Δασική Στρατηγική της ΕΕ για το 2030, (2022/2016 (INI), πρόσβαση 26 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην { https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0310_EL.html }

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, (2022) Ψήφισμα Ιδίας Πρωτοβουλίας για τη Στρατηγική για Υπεράκτιες Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, (2021/2012(INI), πρόσβαση 1 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην { <https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/summary.do?id=1694133&t=e&l=en> }

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2023), Ψήφισμα Ιδίας Πρωτοβουλίας για τους Βιώσιμους Κύκλους Ανθρακα, (2022/2053(INI), πρόσβαση 26 Απριλίου 2023, διαθέσιμο στην { https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0104_EL.html }

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Αναθεώρηση του συστήματος εμπορίας εκπομπών για τις αερομεταφορές, πρόσβαση 7 Ιανουαρίου 2023, διαθέσιμο στην { <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-revision-of-the-eu-emission-trading-system-for-aviation> }

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Αναθεώρηση της οδηγίας για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, πρόσβαση 7 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην

<https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-revision-of-the-renewable-energy-directive> }

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Αναθεώρηση του Κανονισμού Προϊόντων Δομικών Υλικών (REFIT), πρόσβαση 20 Ιουλίου 2023, διαθέσιμο στην <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-revision-of-the-construction-products-regulation> }

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Στρατηγική για βιώσιμη και έξυπνη κινητικότητα, πρόσβαση 15 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-sustainable-and-smart-mobility>

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Αναθεώρηση της οδηγίας για την ανάπτυξη υποδομών εναλλακτικών καυσίμων, πρόσβαση 5 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-revision-of-the-directive-on-deployment-of-alternative-fuels-infrastructure> }

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Βιώσιμα Αεροπορικά Καύσιμα, πρόσβαση 15 Ιουλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-refuelev-aviation> }

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Αναθεώρηση του ΣΕΔΕ, πρόσβαση 10 Ιανουαρίου 2023, διαθέσιμο στην [https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-revision-of-the-eu-emission-trading-system-\(ets\)](https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-revision-of-the-eu-emission-trading-system-(ets)) }

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Τροποποίηση του Κανονισμού για την απορρόφηση άνθρακα στους τομείς της χρήσης γης, της αλλαγής χρήσης γης και της δασοπονίας, πρόσβαση 30 Ιουλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-lulucf-revision> }

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Αναθεώρηση της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων, πρόσβαση 30 Μαρτίου 2023, διαθέσιμο στην <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-revision-of-the-energy-performance-of-buildings-directive> }

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Αναθεώρηση του Κανονισμού Προϊόντων Δομικών Κατασκευών, πρόσβαση 20 Ιουλίου 2023, διαθέσιμο στην <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-revision-of-the-construction-products-regulation> }

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Αναθεώρηση της Οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση, πρόσβαση 13 Δεκεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην, <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-revision-of-the-energy-efficiency-directive> }

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Αναθεώρηση της οδηγίας για τη φορολογία της ενέργειας, πρόσβαση 10 Ιουνίου 2024, διαθέσιμο στην <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-revision-of-the-energy-taxation-directive> }

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Πρόταση Κανονισμού για την αποκατάσταση της φύσης, πρόσβαση 23 Ιουλίου 2023, διαθέσιμο στην <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-restoration-of-healthy-ecosystems> }

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Καθιέρωση Προτύπου Πράσινων Ομολόγων της ΕΕ, πρόσβαση 5 Μαρτίου 2023, διαθέσιμο στην <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-an-economy-that-works-for-people/file-eu-green-bond-standard> }

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Κοινωνικό Ταμείο για το κλίμα, πρόσβαση 16 Ιανουαρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-social-climate-fund> }

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Στρατηγική για τη βιοποικιλότητα για το 2030, πρόσβαση 14 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-new-eu-biodiversity-strategy> }

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Αναθεώρηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1013/2006 για τις μεταφορές αποβλήτων (REFIT), πρόσβαση 20 Ιανουαρίου 2023, διαθέσιμο στην [https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-revision-of-the-regulation-on-shipments-of-waste-\(refit\)](https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-revision-of-the-regulation-on-shipments-of-waste-(refit)) }

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Νομοθετική πρόταση για ένα πλαίσιο πιστοποίησης της Ένωσης για την αφαίρεση άνθρακα, πρόσβαση 13 Μαρτίου 2024, διαθέσιμο στην <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-carbon-removal-certification> }

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (χ.χ.), Νομοθετικό Χρονοδιάγραμμα, Πρόταση Κανονισμού για την αειφόρο χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων, πρόσβαση 5 Δεκεμβρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-sustainable-use-of-pesticides-%E2%80%93-revision-of-the-eu-rules> }

Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, έκθεση «Trends and Projections in Europe 2023», πρόσβαση 15 Ιανουαρίου 2024, διαθέσιμο στην <https://www.eea.europa.eu/publications/trends-and-projections-in-europe-2023> }

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Ενημερωτικό γράφημα για την ευρωπαϊκή συμβολή στη χρηματοδότηση για το κλίμα, πρόσβαση 30 Ιουνίου 2023, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/infographics/climate-finance/> }

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Στόχοι για το κλίμα και εξωτερική πολιτική της ΕΕ, πρόσβαση 10 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/climate-change/climate-external-policy/> }

Ηνωμένα Έθνη, Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης, πρόσβαση 10 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://unric.org/el/17-%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%87%CE%BF%CE%B9-%CE%B2%CE%B9%CF%89%CF%83%CE%B9%CE%BC%CE%B7%CF%83-%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%80%CF%84%CF%85%CE%BE%CE%B7%CF%83/> }

Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και της Δράσης για το Κλίμα, για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 663/2009 και (ΕΚ) αριθ. 715/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, των οδηγιών 94/22/ΕΚ, 98/70/ΕΚ, 2009/31/ΕΚ, 2009/73/ΕΚ, 2010/31/ΕΕ, 2012/27/ΕΕ και 2013/30/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, των οδηγιών 2009/119/ΕΚ και (ΕΕ) 2015/652 του Συμβουλίου και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 525/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, πρόσβαση 2 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=CELEX%3A32018R1999>

Κανονισμός (ΕΕ) 2018/842 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2018, σχετικά με τις δεσμευτικές ετήσιες μειώσεις των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου από τα κράτη μέλη από το 2021 έως το 2030, στο πλαίσιο της συμβολής στη δράση για το κλίμα για την τήρηση των δεσμεύσεων που απορρέουν από τη συμφωνία του Παρισιού και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 525/2013, πρόσβαση 1 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32018R0842>

Κανονισμός (ΕΕ) 2018/841 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2018, σχετικά με τη συμπερίληψη των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και των απορροφήσεων από δραστηριότητες χρήσης γης, αλλαγής χρήσης γης και δασοπονίας στο πλαίσιο για το κλίμα και την ενέργεια έως το 2030, καθώς και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 525/2013 και της απόφασης (ΕΕ) αριθ. 529/2013/ΕΕ, πρόσβαση 1 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32018R0841>

Κανονισμός (ΕΕ) 2020/852 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Ιουνίου 2020 σχετικά με τη θέσπιση πλαισίου για τη διευκόλυνση των βιώσιμων επενδύσεων και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2019/2088, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32020R0852>, & Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ταξινόμηση της ΕΕ για βιώσιμες δραστηριότητες, πρόσβαση 2 Ιουνίου 2023, διαθέσιμο στην https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/tools-and-standards/eu-taxonomy-sustainable-activities_en

Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1056 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Ιουνίου 2021 για τη θέσπιση του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης, πρόσβαση 20 Φεβρουαρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32021R1056>

Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1060 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2021, για τον καθορισμό κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ταμείο Συνοχής, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας, και δημοσιονομικών κανόνων για τα εν λόγω Ταμεία και για το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και το Μέσο για τη Χρηματοδοτική Στήριξη της Διαχείρισης των Συνόρων και την Πολιτική των Θεωρήσεων, πρόσβαση 2 Φεβρουαρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:02021R1060-20221026>

Κανονισμός (ΕΕ) 2021/695 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 28ης Απριλίου 2021 για τη θέσπιση του προγράμματος-πλασίου έρευνας και καινοτομίας «Ορίζων Ευρώπη», τον καθορισμό των κανόνων συμμετοχής και διάδοσής του, και για την κατάργηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1290/2013 και (ΕΕ) αριθ. 1291/2013, πρόσβαση 17

Φεβρουαρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32021R0695>

Κανονισμός (ΕΕ) 2021/783 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2021, για τη θέσπιση Προγράμματος για το Περιβάλλον και τη Δράση για το Κλίμα (LIFE) και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1293/2013 (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ), πρόσβαση 5 Μαρτίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32021R0783>

Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1119 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 2021, για τη θέσπιση πλαισίου με στόχο την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 401/2009 και (ΕΕ) 2018/1999 («ευρωπαϊκό νομοθέτημα για το κλίμα»), πρόσβαση 16 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32021R1119>

Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1229 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Ιουλίου 2021 σχετικά με το δανειακό μηχανισμό του δημόσιου τομέα στο πλαίσιο του Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης, πρόσβαση 31 Ιανουαρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32021R1229>

Κανονισμός (ΕΕ) 2022/2400 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Νοεμβρίου 2022 για την τροποποίηση των παραρτημάτων IV και V του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1021 για τους έμμοτους οργανικούς ρύπους, πρόσβαση 15 Δεκεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022R2400>

Κανονισμός (ΕΕ) 2022/2577 του Συμβουλίου της 22ας Δεκεμβρίου 2022 σχετικά με τη θέσπιση πλαισίου για την επιτάχυνση της ανάπτυξης ανανεώσιμης ενέργειας, πρόσβαση 20 Ιανουαρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32022R2577>

Κανονισμός (ΕΕ) 2022/869 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ής Μαΐου 2022 σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις διευρωπαϊκές ενεργειακές υποδομές, την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 715/2009, (ΕΕ) 2019/942 και (ΕΕ) 2019/943 και των οδηγιών 2009/73/ΕΚ και (ΕΕ) 2019/944 και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 347/2013, πρόσβαση 11 Ιουλίου 2022, διαθέσιμο στην https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2022.152.01.0045.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2022%3A152%3ATOC

Κανονισμός (ΕΕ) 2023/1542 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2023, σχετικά με τις μπαταρίες και τα απόβλητα μπαταριών, για την τροποποίηση της οδηγίας 2008/98/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1020 και την κατάργηση της οδηγίας 2006/66/ΕΚ (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ), πρόσβαση 30 Αυγούστου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32023R1542>

Κανονισμός (ΕΕ) 2023/1804 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Σεπτεμβρίου 2023 για την ανάπτυξη υποδομών εναλλακτικών καυσίμων και για την κατάργηση της οδηγίας 2014/94/ΕΕ, πρόσβαση 30 Σεπτεμβρίου 2023, διαθέσιμο στην https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2023.234.01.0001.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2023%3A234%3ATOC

Κανονισμός (ΕΕ) 2023/1805 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Σεπτεμβρίου 2023 για τη χρήση ανανεώσιμων καυσίμων και καυσίμων χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών στις θαλάσσιες μεταφορές και για την τροποποίηση της οδηγίας 2009/16/Ε, πρόσβαση 30 Οκτωβρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32023R1805> }

Κανονισμός (ΕΕ) 2023/2631 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Νοεμβρίου 2023, σχετικά με τα ευρωπαϊκά πράσινα ομόλογα και τις προαιρετικές δημοσιοποιήσεις για τα ομόλογα που διατίθενται στην αγορά ως περιβαλλοντικά βιώσιμα και για τα συνδεδεμένα με τη βιωσιμότητα ομόλογα, πρόσβαση 15 Δεκεμβρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32023R2631&qid=1705082689159> }

Κανονισμός (ΕΕ) 2023/839 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Απριλίου 2023 για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2018/841 όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής, την απλούστευση των κανόνων υποβολής εκθέσεων και συμμόρφωσης, και τον καθορισμό των στόχων των κρατών μελών για το 2030, και του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1999 όσον αφορά τη βελτίωση της παρακολούθησης, της υποβολής εκθέσεων, της παρακολούθησης της προόδου και της επανεξέτασης, πρόσβαση 15 Μαΐου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/839/oj> }

Κανονισμός (ΕΕ) 2023/851 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Απριλίου 2023 για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2019/631 όσον αφορά την ενίσχυση των προτύπων επιδόσεων για τις εκπομπές CO₂ από τα καινούργια επιβατικά αυτοκίνητα και από τα καινούργια ελαφρά επαγγελματικά οχήματα, σύμφωνα με την αυξημένη κλιματική φιλοδοξία της Ένωσης, πρόσβαση 6 Μαΐου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/851/oj> }

Κανονισμός (ΕΕ) 2023/2405 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Οκτωβρίου 2023, σχετικά με τη διασφάλιση ισότιμων όρων ανταγωνισμού για βιώσιμες αεροπορικές μεταφορές (ReFuelEU aviation), πρόσβαση 16 Δεκεμβρίου 2023, διαθέσιμο στην https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=OJ:L_202302405 }

Κανονισμός (ΕΕ) 2023/857 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Απριλίου 2023 για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2018/842 σχετικά με τις δεσμευτικές ετήσιες μειώσεις των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου από τα κράτη μέλη από το 2021 έως το 2030, στο πλαίσιο της συμβολής στη δράση για το κλίμα για την τήρηση των δεσμεύσεων που απορρέουν από τη συμφωνία του Παρισιού, και του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1999, πρόσβαση 20 Μαΐου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32023R0857> }

Κανονισμός (ΕΕ) 2023/955 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 10ης Μαΐου 2023 για τη σύσταση Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060, πρόσβαση 31 Μαΐου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32023R0955> }

Κανονισμός (ΕΕ) 2023/956 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 10ης Μαΐου 2023 για τη θέσπιση μηχανισμού συνοριακής προσαρμογής άνθρακα, πρόσβαση 20 Ιουλίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32023R0956&qid=1685455175202> }

Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1157 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Απριλίου 2024, για τις μεταφορές αποβλήτων και την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1257/2013 και (ΕΕ) 2020/1056 και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1013/2006, πρόσβαση 5 Μαΐου 2024, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32024R1157> }

Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1991 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2024, για την αποκατάσταση της φύσης και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2022/869, πρόσβαση στις 25 Ιουνίου 2024, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32024R1991> }

Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2021/1078 της Επιτροπής της 14ης Απριλίου 2021 για τη συμπλήρωση του κανονισμού (ΕΕ) 2021/523 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου με τον καθορισμό των επενδυτικών κατευθυντήριων γραμμών για το ταμείο InvestEU, πρόσβαση 20 Φεβρουαρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32021R1078> }

Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2023/1184 της Επιτροπής της 10ης Φεβρουαρίου 2023 για τη συμπλήρωση της οδηγίας (ΕΕ) 2018/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου με τη θέσπιση ενωσιακής μεθοδολογίας για τον καθορισμό λεπτομερών κανόνων για την παραγωγή υγρών και αέριων καυσίμων μεταφορών μη βιολογικής προέλευσης από ανανεώσιμες πηγές, πρόσβαση 17 Ιουνίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32023R1184> } και

Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2023/1185 της Επιτροπής της 10ης Φεβρουαρίου 2023 για τη συμπλήρωση της οδηγίας (ΕΕ) 2018/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου με τη θέσπιση ελάχιστου ορίου για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου των καυσίμων ανακυκλωμένου άνθρακα και με τον καθορισμό μεθοδολογίας για την εκτίμηση της μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από υγρά και αέρια καύσιμα μεταφορών μη βιολογικής προέλευσης από ανανεώσιμες πηγές και από καύσιμα ανακυκλωμένου άνθρακα, πρόσβαση 17 Ιουνίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32023R1185> }

Οδηγία (ΕΕ) 2023/1791 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Σεπτεμβρίου 2023 για την ενεργειακή απόδοση και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2023/955 (αναδιατύπωση), πρόσβαση 20 Οκτωβρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32023L1791> }

Οδηγία (ΕΕ) 2023/2413 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Οκτωβρίου 2023, για την τροποποίηση της οδηγίας (ΕΕ) 2018/2001, του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1999 και της οδηγίας 98/70/ΕΚ όσον αφορά την προώθηση της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, και την κατάργηση της οδηγίας (ΕΕ) 2015/652 του Συμβουλίου, πρόσβαση 30 Νοεμβρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32023L2413> }

Οδηγία (ΕΕ) 2023/958 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 10ης Μαΐου 2023 για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ όσον αφορά τη συμβολή των αεροπορικών μεταφορών στον στόχο της Ένωσης για μείωση των εκπομπών στο σύνολο της οικονομίας και για την κατάλληλη εφαρμογή ενός παγκόσμιου αγορακεντρικού μέτρου, πρόσβαση 3 Ιουνίου 2023, διαθέσιμο στην https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3A0J.L_.2023.130.01.0115.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2023%3A130%3ATOC }

Οδηγία (ΕΕ) 2023/959 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 10ης Μαΐου 2023 για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Ένωσης και της απόφασης (ΕΕ) 2015/1814 σχετικά με τη θέσπιση και τη λειτουργία αποθεματικού για τη σταθερότητα της αγοράς όσον αφορά το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου της Ένωσης, πρόσβαση 30 Μαΐου 2023, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32023L0959>

Οδηγία (ΕΕ) 2024/1275 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Απριλίου 2024, για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων, (αναδιατύπωση), πρόσβαση 6 Ιουνίου 2024, διαθέσιμο στην <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32024L1275>

Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, Ο.Η.Ε. (1972), ψήφισμα Α /RES/2997 (XXVII), πρόσβαση 5 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην <http://www.un-documents.net/a27r2997.htm> }

Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, Ο.Η.Ε. (1972), ψήφισμα Α/RES/2994 (XXVII), πρόσβαση 5 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην <http://www.un-documents.net/a27r2994.htm> }

Στάθης, Δ. (2015), ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ, Μαθήματα δασικής μετεωρολογίας και κλιματολογίας, Αθήνα, Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. κεφ 12, σελ. 213, πρόσβαση 5 Φεβρουαρίου 2022, διαθέσιμο στην <http://hdl.handle.net/11419/4668> }

Συμβούλιο (2020), Βιντεοδιάσκεψη των υπουργών ενέργειας, Ενοποίηση του ενεργειακού συστήματος, πρόσβαση 17 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/meetings/tte/2020/12/14/>

Συμβούλιο (2020), Δελτίο Τύπου, Συμπεράσματα «Προς μία αγορά Υδρογόνου», πρόσβαση 16 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2020/12/11/towards-a-hydrogen-market-for-europe-council-adopts-conclusions/>

Συμβούλιο (2020), Δελτίο Τύπου, Συμπεράσματα για μια κυκλική και πράσινη ανάκαμψη, πρόσβαση 5 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2020/12/17/council-approves-conclusions-on-making-the-recovery-circular-and-green/>

Συμβούλιο (2020), Δελτίο Τύπου, Συμπεράσματα για τη Στρατηγική από το αγρόκτημα στο πιάτο, πρόσβαση 23 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2020/10/19/council-prioritises-actions-for-sustainable-food-systems-conclusions-on-the-farm-to-fork-strategy/>

Συμβούλιο (2020), Δελτίο Τύπου, Συμπεράσματα: ενωσιακή Στρατηγική 2030 για τη Βιοποικιλότητα, πρόσβαση 14 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2020/10/23/council-adopts-conclusions-on-the-eu-biodiversity-strategy-for-2030/>

Συμβούλιο (2021), Δελτίο Τύπου, έγκριση συμπερασμάτων για το κύμα ανακαινίσεων της ΕΕ, πρόσβαση 20 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2021/06/11/council-approves-conclusions-on-an-eu-renovation-wave/>

Συμβούλιο (2021), Δελτίο Τύπου, Συμπεράσματα για τη νέα Δασική Στρατηγική της ΕΕ για το 2030, πρόσβαση 14 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2021/11/15/council-adopts-conclusions-on-the-new-eu-forest-strategy-for-2030/>

Συμβούλιο (2021), Δελτίο Τύπου, Συμπεράσματα σχετικά με το νέο σχέδιο για τη διασφάλιση του εφοδιασμού τροφίμων της Ευρώπης, πρόσβαση 30 Μαρτίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2021/12/13/council-approves-conclusions-on-new-plan-to-safeguard-europe-s-food-supply/>

Συμβούλιο (2021), Δελτίο Τύπου, Συμπεράσματα για τη Στρατηγική για βιώσιμη και έξυπνη κινητικότητα, πρόσβαση 16 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2021/06/03/sustainable-and-smart-mobility-strategy-council-adopts-conclusions/>

Συμβούλιο (2021), Δελτίο Τύπου, Συμπεράσματα για τη Στρατηγική της ένωσης για τη βιωσιμότητα των χημικών προϊόντων, πρόσβαση 15 Δεκεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2021/03/15/council-approves-conclusions-on-the-eu-chemicals-strategy-for-sustainability/>

Συμβούλιο (2021), Δελτίο Τύπου, Το Συμβούλιο εγκρίνει νέα στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, πρόσβαση 29 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2021/06/10/council-endorses-new-eu-strategy-on-adaptation-to-climate-change/>

Συμβούλιο (2021), Ενημερωτικό γράφημα, Κύμα Ανακαινίσεων, πρόσβαση 10 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/infographics/renovation-wave/>

Συμβούλιο (2021), Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με το σχέδιο δράσης για την ανάπτυξη της βιολογικής παραγωγής, πρόσβαση 20 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10788-2021-INIT/el/pdf> }

Συμβούλιο (2022) Δελτίο Τύπου, Συμπεράσματα για την υδατοκαλλιέργεια, πρόσβαση 25 Ιουλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2022/07/18/council-approves-conclusions-on-the-new-aquaculture-strategic-guidelines-for-a-more-sustainable-resilient-and-competitive-aquaculture-sector/>

Συμβούλιο (2022), Απόφαση Συμβουλίου για υποβολή μελέτης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή που θα συμπληρώνει την εκτίμηση επιπτώσεων της πρότασης κανονισμού σχετικά με την ορθολογική χρήση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115, πρόσβαση 15 Ιανουαρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15652-2022-INIT/el/pdf>

Συμβούλιο (2022), Γενική προσέγγιση για την αναθεώρηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ όσον αφορά τη συμβολή των αερομεταφορών στον στόχο μείωσης των εκπομπών, πρόσβαση 15 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10798-2022-INIT/en/pdf>

Συμβούλιο (2022), Δελτίο Τύπου, Δέσμη Fit for 55, Καθορισμός κοινής θέσης του Συμβουλίου για τρία κείμενα που αφορούν τις μεταφορές, πρόσβαση 15 Ιουλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2022/06/02/fit-for-55-package-council-adopts-its-position-on-three-texts-relating-to-the-transport-sector/>

Συμβούλιο (2022), Δελτίο Τύπου για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση, πρόσβαση 4 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2022/06/27/fit-for-55-council-agrees-on-higher-targets-for-renewables-and-energy-efficiency/>

Συμβούλιο (2022), Δελτίο Τύπου, Γενική Προσέγγιση για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων, πρόσβαση 10 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2022/10/25/fit-for-55-council-agrees-on-stricter-rules-for-energy-performance-of-buildings/>

Συμβούλιο (2022), Δελτίο Τύπου, Γενική προσέγγιση για τις μπαταρίες και τα απόβλητα μπαταριών, πρόσβαση 15 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/03/17/sustainable-batteries-member-states-ready-to-start-negotiations-with-parliament/>

Συμβούλιο (2022), Δελτίο Τύπου, Γενική Προσέγγιση σχετικά με τις μειώσεις των εκπομπών και τον κοινωνικό τους αντίκτυπο, πρόσβαση 27 Ιουλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2022/06/29/fit-for-55-council-reaches-general-approaches-relating-to-emissions-reductions-and-removals-and-their-social-impacts/>

Συμβούλιο (2022), Δελτίο Τύπου, προσωρινή πολιτική συμφωνία για τα πρότυπα εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα από καινούργια αυτοκίνητα και φορτηγά, πρόσβαση 30 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμος την <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2022/10/27/first-fit-for-55-proposal-agreed-the-eu-strengthens-targets-for-co2-emissions-for-new-cars-and-vans/>

Συμβούλιο (2022), Δελτίο Τύπου, Προσωρινή συμφωνία για την απορρόφηση άνθρακα στους τομείς της χρήσης γης, της αλλαγής χρήσης γης και της δασοπονίας, πρόσβαση 15 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2022/11/11/fit-for-55-provisional-agreement-sets-ambitious-carbon-removal-targets-in-the-land-use-land-use-change-and-forestry-sector/>

Συμβούλιο (2022), Δελτίο Τύπου, Συμπεράσματα για τη νέα Δασική Στρατηγική της ΕΕ για το 2030, πρόσβαση 25 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/meetings/agrifish/2022/11/21/>

Συμβούλιο (2022), Δελτίο Τύπου, Συμπεράσματα για την ανθρακοδεσμευτική γεωργία, πρόσβαση 15 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2022/04/07/council-adopts-conclusions-on-carbon-farming/>

Συμβούλιο (2022), Δελτίο Τύπου, Συμφωνία Συμβουλίου για τον Μηχανισμό Συνοριακής Προσαρμογής Άνθρακα, πρόσβαση 2 Οκτωβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2022/03/15/carbon-border-adjustment-mechanism-cbam-council-agrees-its-negotiating-mandate/>

Συμβούλιο (2022), Ενημερωτικό Γράφημα Fit for 55: Προς πιο βιώσιμες μεταφορές , πρόσβαση 5 Νοεμβρίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/infographics/fit-for-55-afir-alternative-fuels-infrastructure-regulation/>

Συμβούλιο (2023), Δελτίο Τύπου, Γενική προσέγγιση για τον Κανονισμό για την αποκατάσταση της φύσης, πρόσβαση 25 Ιουνίου 2023, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2023/06/20/council-reaches-agreement-on-the-nature-restoration-law/>

Συμβούλιο (2023), Εντολή για διαπραγματεύσεις με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, για τις μεταφορές αποβλήτων και την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1257/2013 και (ΕΕ) αριθ. 2020/1056, πρόσβαση 30 Μαΐου 2023, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/media/64680/st09764-en23.pdf>

Συμβούλιο (2023), Εντολή Διαπραγμάτευσης με το Ευρωκοινοβούλιο για τη θέσπιση εναρμονισμένων όρων για την εμπορία προϊόντων του τομέα των δομικών κατασκευών, την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1020 και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) 305/2011, πρόσβαση 30 Ιουνίου 2023, διαθέσιμο στην <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10920-2023-INIT/en/pdf/>

Συμβούλιο (2023), Δελτίο Τύπου για τα Κυκλικά δομικά προϊόντα: Προσωρινή συμφωνία Συμβουλίου και Κοινοβουλίου, πρόσβαση 16 Ιανουαρίου 2024, διαθέσιμο στην <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2023/12/13/circular-construction-products-council-and-parliament-strike-provisional-deal/>

Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας, Ευέλικτοι Μηχανισμοί του Πρωτοκόλλου του Κιότο, πρόσβαση 10 Μαΐου 2022, διαθέσιμο στην <https://ypen.gov.gr/perivallon/klimatiki-allagi/eveliktoi-michanismoi-tou-protokollou-tou-kioto/>

ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΕΙΣ ΠΗΓΕΣ

Cléménçon, R. (2023), 30 years of international climate negotiations: Are they still our best hope? *Journal of Environment & Development*, 32(2), 114–146, πρόσβαση 21 Οκτωβρίου 2023, διαθέσιμο στην <https://doi.org/10.1177/10704965231163908> }

Duwe M, Evans N. (2020), Climate laws in Europe: Good practices in net-zero management, πρόσβαση 19 Φεβρουαρίου 2023, διαθέσιμο στην https://www.researchgate.net/publication/339130649_Climate_laws_in_Europe_Good_practices_in_net-zero_management

Fischer, S., & Geden, O. (2015), The changing role of international negotiations in EU climate policy. *The International Spectator: A Quarterly Journal of the Istituto Affari Internazionali*, 50(1), 1–7, πρόσβαση 20 Ιουνίου 2023, διαθέσιμο στην <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/03932729.2015.998440>

Gupta, J. (2014), *The history of global climate governance*, Cambridge University Press, πρόσβαση 10 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην <https://www.cambridge.org/core/books/history-of-global-climate-governance/9022FD521B5533E97BCC824AE35D1F82> }

Julia Kreienkamp (2019), Policy Brief • The Long Road to Paris: The History of the Global Climate Change Regime, Global Governance Institute, *Ucl.ac.uk.*, πρόσβαση 5 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην https://www.ucl.ac.uk/global-governance/sites/global-governance/files/the_long_road_to_paris_the_history_of_the_global_climate_change_regime.pdf

Robert, K.W., Parris, T.M. and Leiserowitz, A.A. (2005), “What is sustainable development? Goals, indicators, values, and practice,” *Environment*, 47(3), pp. 8–21, πρόσβαση 2 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στην

{<http://mac.digitallibrary.co.in/jspui/bitstream/123456789/158/1/Environmental%20Science%201-15.pdf> }

Von Homeyer, I., Oberthür, S., & Dupont, C. (2022). Implementing the European green deal during the evolving energy crisis. *Journal of Common Market Studies*, 60(S1), 125–136, πρόσβαση 17 Ιουλίου 2023, διαθέσιμο στην <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/jcms.13397>

ΑΒΡΑΜΗ ΛΥΔΙΑ (2015), Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την κλιματική αλλαγή: η συμμόρφωση ως παράγοντας διαμόρφωσης αποτελεσματικών εθνικών πολιτικών, (Διδακτορική διατριβή), Διαθέσιμο από Εθνικό Αρχείο Διδακτορικών στην <https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/36213>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Global Gateway*, πρόσβαση 28 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στην https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/global-gateway_en

ΠΑΣΠΑΤΗ ΕΡΙΦΥΛΗ (2017), Διεθνής πολιτική και δίκαιο για την κλιματική αλλαγή: μείζονες ρυπαίνοντες και ο ρόλος τους στην εξέλιξη του διεθνούς καθεστώτος για την κλιματική αλλαγή, (Διδακτορική διατριβή), Διαθέσιμο από Εθνικό Αρχείο Διδακτορικών στην <https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/41157?locale=el>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 : ΓΛΩΣΣΑΡΙ

- 1. Κλιματική ουδετερότητα και μηδενικές καθαρές εκπομπές:** Κλιματική ουδετερότητα επιτυγχάνεται όταν οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου που προκαλούνται από την ανθρώπινη δραστηριότητα, όπως το διοξείδιο του άνθρακα (CO₂) από την καύση ορυκτών καυσίμων, μειώνονται σε τέτοιο βαθμό ώστε να αποτρέπονται αρνητικές επιπτώσεις στο κλιματικό σύστημα.
Οι εκπομπές που είναι δύσκολο να εξαλειφθούν αντισταθμίζονται από τις **απορροφήσεις άνθρακα**, δηλαδή του CO₂ που απομακρύνεται από την ατμόσφαιρα είτε φυσικά (μέσω της βλάστησης) είτε με μηχανικά μέσα.
Σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία, υπάρχει **ισοζύγιο μηδενικών καθαρών εκπομπών**.
- 2. Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών της Ευρωπαϊκής Ένωσης:** λειτουργεί με βάση την αρχή «ανώτατο όριο και εμπόριο» (cap and trade). Ορίζεται ανώτατο όριο για τη συνολική ποσότητα ορισμένων αερίων θερμοκηπίου που μπορούν να εκπέμπονται από τις εγκαταστάσεις που καλύπτονται από το σύστημα. Το ανώτατο όριο μειώνεται με την πάροδο του χρόνου, έτσι ώστε να μειωθούν οι συνολικές εκπομπές. Εντός του ανώτατου ορίου, οι φορείς εκμετάλλευσης αγοράζουν ή λαμβάνουν δικαιώματα εκπομπών, τα οποία μπορούν να συναλλάσσονται μεταξύ τους ανάλογα με τις ανάγκες. Μετά από κάθε έτος, ο φορέας εκμετάλλευσης πρέπει να παραδώσει αρκετά δικαιώματα για να καλύψει πλήρως τις εκπομπές του, διαφορετικά επιβάλλονται βαριά πρόστιμα. Εάν μια εγκατάσταση μειώσει τις εκπομπές της, μπορεί να διατηρήσει τα αναλώσιμα δικαιώματα για να καλύψει τις μελλοντικές ανάγκες της ή να τα πωλήσει σε άλλον φορέα εκμετάλλευσης που υπολείπεται των δικαιωμάτων.
Τα έσοδα από την πώληση δικαιωμάτων εκπομπής τροφοδοτούν κυρίως τους προϋπολογισμούς των κρατών μελών. Τα δικαιώματα και η τιμή τους επηρεάζεται από τη ζήτηση και την προσφορά. Ωστόσο, υπάρχουν και κάποιες άδειες που χορηγούνται δωρεάν, ιδίως σε τομείς που κινδυνεύουν να μεταφέρουν τις μονάδες παραγωγής τους σε άλλα μέρη του κόσμου, με λιγότερους περιορισμούς στις εκπομπές.
Οι τομείς που καλύπτονται από ΣΕΔΕ είναι οι τομείς της βιομηχανίας υψηλής έντασης ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων των δυλιστηρίων πετρελαίου, των χαλυβουργείων και της παραγωγής σιδήρου, αλουμινίου, μετάλλων, τσιμέντου, ασβέστη, γυαλιού, κεραμικών, πολτού, χαρτιού, χαρτονιού, οξέων και χύδην οργανικών χημικών ουσιών, οι αερομεταφορές εντός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου και αναχωρούσες πτήσεις προς την Ελβετία και το Ηνωμένο Βασίλειο και οι θαλάσσιες μεταφορές.
- 3. Έμμονοι οργανικοί ρύποι :** είναι τοξικές χημικές ουσίες που αργούν να αποσυντεθούν. Παραμένουν για μεγάλο χρονικό διάστημα στο περιβάλλον, συσσωρεύονται στη τροφική αλυσίδα και στους ζώντες οργανισμούς, γι' αυτό είναι γνωστοί και ως «παντοτινά χημικά» (forever chemicals).
- 4. Ενοποίηση των ενεργειακών συστημάτων :** σύνδεση των διαφόρων φορέων ενέργειας — ηλεκτρικής ενέργειας, θερμότητας, ψύξης, φυσικού αερίου, στερεών και υγρών καυσίμων — μεταξύ τους και με τους τομείς τελικής χρήσης, όπως τα κτίρια, οι μεταφορές ή η βιομηχανία.
- 5. Καταβόθρες άνθρακα (carbon sinks):** οτιδήποτε απορροφά περισσότερο άνθρακα από την ατμόσφαιρα από ό, τι απελευθερώνει· για παράδειγμα, τα φυσικά οικοσυστήματα (χερσαία, παράκτια και θαλάσσια), καθώς και το έδαφος λειτουργούν ως “καταβόθρες άνθρακα” απορροφώντας και δεσμεύοντας διοξείδιο του άνθρακα και αφαιρώντας το από την ατμόσφαιρα.
- 6. Γαλάζιος άνθρακας:** παγίδευση άνθρακα σε ωκεάνια και παράκτια οικοσυστήματα παγκοσμίως, κυρίως από φύκη, θαλάσσια βλάστηση, μακροφύκη, μαγκρόβια βλάστηση, αλατούχα έλη και άλλα φυτά και φυτικούς οργανισμούς.

7. **Διαρροή άνθρακα:** πραγματοποιείται όταν βιομηχανίες με υψηλές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου μεταφέρουν την παραγωγή εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου η πολιτική για το κλίμα ακολουθεί χαμηλότερα πρότυπα από αυτήν.
8. **Ανθρακοδεσμευτική γεωργία :** Ως «επιχειρηματικό μοντέλο» *“μπορεί να οριστεί ως ένα πράσινο επιχειρηματικό μοντέλο, που ανταμείβει τους διαχειριστές γης για την υιοθέτηση βελτιωμένων πρακτικών διαχείρισης της γης, με αποτέλεσμα την αύξηση της παγίδευσης άνθρακα στη ζωντανή βιομάζα, τη νεκρή οργανική ύλη και τα εδάφη μέσω της ενίσχυσης της δέσμευσης άνθρακα και/ή της μείωσης της απελευθέρωσης άνθρακα στην ατμόσφαιρα, σύμφωνα με οικολογικές αρχές που ευνοούν τη βιοποικιλότητα και το φυσικό κεφάλαιο συνολικά”*. Πρακτικές ανθρακοδεσμευτικής γεωργίας: δάσωση και αναδάσωση που πραγματοποιούνται σύμφωνα με οικολογικές αρχές – γεωργοδασοκομίαω – αγρανάπαυση – αποκατάσταση τυρφώνων και υγροτόπων κ.α.
9. **«Τιμή ανθρακούχων εκπομπών»:** το χρηματικό ποσό που καταβάλλεται σε Τρίτη χώρα υπό τη μορφή φόρου ή δικαιωμάτων εκπομπής στο πλαίσιο συστήματος εμπορίας εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, το οποίο υπολογίζεται με βάση τα αέρια του θερμοκηπίου που καλύπτει το εν λόγω μέτρο και απελευθερώνονται κατά την παραγωγή εμπορευμάτων·
10. **CORSIA:** Carbon Offsetting and Reduction Scheme for International Aviation: πρόγραμμα αντιστάθμισης και μείωσης άνθρακα για τη μείωση των εκπομπών CO₂ για διεθνείς πτήσεις, για τον περιορισμό των επιπτώσεων της αεροπορίας στην κλιματική αλλαγή.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 : ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ/ΕΦΑΡΜΟΓΗ/ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ	Σύγκριση Πρότασης Επιτροπής & Εγκεκριμένου Κειμένου
Στρατηγική για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	Κατατέθηκε σχέδιο κλιματικών στόχων με ορίζοντα το 2030, που αποτέλεσε τη βάση για τον κλιματικό νόμο	
Υπεράκτιες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	Αναθεώρηση της οδηγίας για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.	Με το τελικό κείμενο οι στόχοι σχεδόν διπλασιάστηκαν, με 111 GW για το 2030, (λόγω σχεδίου REPowerEU για ταχύτερη μετάβαση στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας). Ενισχύει την περιφερειακή συνεργασία με δεσμευτικούς στόχους για κάθε θαλάσσια περιοχή και συντονισμό στον σχεδιασμό των δικτύων. Επιταχύνει τις αδειοδοτήσεις και προωθεί την υποδομή των υπεράκτιων δικτύων, με στόχο την άμεση εφαρμογή των έργων.
Στρατηγική για το υδρογόνο	Με το Σχέδιο REPowerEU (2022), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ολοκλήρωσε τις προτάσεις της για τη στρατηγική της για το υδρογόνο	Ενισχύθηκε η παραγωγή ανανεώσιμου υδρογόνου έως το 2030 (αύξηση της ποσότητας σε 20 μεγατόνους/χρόνο από 10 μεγατόνους/χρόνο, που είχε προταθεί).
Διευρωπαϊκά δίκτυα ενέργειας (ΔΕΔ-Ε)	Κανονισμός (ΕΕ) 2022/869, δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 30 Μαΐου 2022	Στο τελικό εγκριθέν κείμενο προβλέπεται η διακοπή της υποστήριξης για έργα που αφορούν ορυκτά καύσιμα, ενώ ενισχύεται η στήριξη για πράσινες τεχνολογίες. Δίνεται προτεραιότητα σε έργα υποδομής που σχετίζονται με υδρογόνο, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, όπως υπεράκτιες εγκαταστάσεις, καθώς και έξυπνα δίκτυα ηλεκτρισμού. Το εγκριθέν κείμενο ενισχύει επίσης το νομικό πλαίσιο για τα έργα κοινού ενδιαφέροντος (PCI) και αμοιβαίου ενδιαφέροντος (PMI), επιταχύνοντας τη διαδικασία αδειοδότησης.
Κινητοποίηση της βιομηχανίας για μια καθαρή και κυκλική οικονομία	Πρωτοβουλία των Κυκλικών Πόλων και Περιφερειών και Παγκόσμια Συμμαχία για την Κυκλική Οικονομία και την Αποδοτικότητα των Πόρων	
Κλωστοϋφαντουργία	ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ : Πρόταση για νέο κανονισμό οικολογικού σχεδιασμού, αναθεώρηση του κανονισμού για την επισήμανση των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων και αναθεώρηση των κριτηρίων του οικολογικού σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα.	
Μπαταρίες	Κανονισμός (ΕΕ) 2023/1542, δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 28 Ιουλίου 2023 (τροποποίηση της οδηγίας 2008/98/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1020 και την κατάργηση της οδηγίας 2006/66/ΕΚ)	Το εγκριθέν κείμενο απαιτεί υψηλότερα επίπεδα ανακυκλωμένων υλικών στις μπαταρίες, όπως κοβάλτιο, νικέλιο, και λίθιο, με αυστηρότερα χρονοδιαγράμματα για την επίτευξη αυτών των στόχων. Προβλέπει το "διαβατήριο μπαταριών", ένα σύστημα ψηφιακής καταγραφής που θα παρακολουθεί τον κύκλο ζωής της μπαταρίας και καθιερώνει πιο συγκεκριμένες κλάσεις απόδοσης βάσει εκπομπών CO ₂ .
Διαχείριση και μεταφορά αποβλήτων	Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1157 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Απριλίου 2024, για τις μεταφορές αποβλήτων και την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1257/2013 και (ΕΕ) 2020/1056 και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1013/2006	Περιλαμβάνει αυστηρότερους κανόνες για εξαγωγές αποβλήτων σε χώρες που δεν μπορούν να τα διαχειριστούν περιβαλλοντικά. Προστέθηκαν μέτρα για την επιτάχυνση των διαδικασιών αδειοδότησης για έργα ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης εντός της ΕΕ
Συσκευασίες & απορρίμματα συσκευασιών & Πλαστικά	Πρόταση Κανονισμού. Επί του παρόντος βρίσκεται υπό συζήτηση από τα θεσμικά όργανα.	

Έμμονοι Οργανικοί Ρύποι (Persistent Organic Pollutants, POPs)	Κανονισμός (ΕΕ) 2022/2400, δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 9-12-2022	Θεσπίστηκαν αυστηρότερα όρια για την παρουσία συγκεκριμένων χημικών σε απόβλητα. Επίσης περιλαμβάνει νέες ουσίες στον κατάλογο των POPs, όπως το PFHxS, και αυστηροποιεί τα όρια για ήδη ρυθμιζόμενες ουσίες όπως οι πολυβρωμωμένοι διφαινυλαθέρεις (PBDEs).
Οικοδόμηση και ανακαίνιση κτιρίων	Οδηγία (ΕΕ) 2024/1275 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Απριλίου 2024, για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων	Το τελικό κείμενο θέτει πιο φιλόδοξους στόχους για τη μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης στα κτίρια, επιδιώκοντας την επίτευξη κτιρίων με σχεδόν μηδενικές εκπομπές έως το 2050. Επίσης, καθιστά υποχρεωτική την εγκατάσταση ηλιακών συστημάτων σε νέα κτίρια και σε υφιστάμενα κτίρια που υφίστανται σημαντικές ανακαινίσεις. Περιλαμβάνει μέτρα για την παροχή χρηματοδοτικής υποστήριξης στους ιδιοκτήτες κτιρίων, ιδίως σε ευάλωτα νοικοκυριά, για ανακαινίσεις και βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης.
Δομικά Υλικά	Προσωρινή συμφωνία μεταξύ των συννομοθετών και αναμένεται η επίσημη έγκριση του Κανονισμού	Η προσωρινή συμφωνία εισάγει το “ψηφιακό διαβατήριο προϊόντων”, περιλαμβάνει μεταχειρισμένα και ανακατασκευασμένα προϊόντα, δίνει έμφαση στη μείωση της γραφειοκρατίας, ειδικά για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και θεσπίζονται υποχρεωτικές ελάχιστες απαιτήσεις για τις δημόσιες συμβάσεις δομικών προϊόντων, ώστε να δοθούν κίνητρα για την προσφορά και τη ζήτηση περιβαλλοντικά βιώσιμων προϊόντων.
Επιτάχυνση της στροφής προς τη βιώσιμη και έξυπνη κινητικότητα	Αναθεώρηση του Συστήματος Εμπορίας Εκπομπών (κεφ.4.1), αναθεώρηση της Οδηγίας Φορολογίας Ενέργειας (κεφ. 4.10), αναθεώρηση της Οδηγίας για την ανάπτυξη υποδομών εναλλακτικών καυσίμων (κεφ. 4.8) και αναθεώρηση του κανονισμού που ορίζει πρότυπα απόδοσης εκπομπών CO ₂ για καινούργια επιβατικά αυτοκίνητα και για νέα ελαφρά επαγγελματικά οχήματα (κεφ. 4.7).	
Στρατηγική Farm to Fork (από το αγρόκτημα στο πιάτο)	Σχέδιο δράσης με συνολικά 27 νομοθετικά και μη μέτρα	
Βιώσιμο σύστημα τροφίμων	Νομοθετικό πλαίσιο για βιώσιμα συστήματα τροφίμων προβλέπεται στα τέλη του 2023	
Σχέδιο δράσης για τη βιολογική παραγωγή	Το σχέδιο αποτελείται από 23 δράσεις	
Διατήρηση και αποκατάσταση οικοσυστημάτων και βιοποικιλότητας	Στο πλαίσιο της στρατηγικής κατατέθηκαν δύο προτάσεις, ο Νόμος για την αποκατάσταση της φύσης (κεφ. 5.1) και η πρόταση Κανονισμού για την αειφόρο χρήση φυτοφαρμάκων	

<p>Νέα δασική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το 2030</p>	<p>1) Αναθεωρημένος Κανονισμός για τα προϊόντα του τομέα των δομικών κατασκευών (βλ. 3.4.1) 2) νομοθεσία για την αποκατάσταση των οικοσυστημάτων (βλ. κεφ. 5.1,) 3) πρόταση κανονισμού για τη διασφάλιση συντονισμένου συστήματος παρακολούθησης, συλλογής δεδομένων και αναφοράς των δασών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (κατατέθηκε 22 Νοεμβρίου 2023)</p>	
<p>Αποκατάσταση της φύσης και ορθολογική χρήση φυτοφαρμάκων</p>	<p>Απόσυρση πρότασης Κανονισμού για την ορθολογική χρήση φυτοφαρμάκων</p>	
<p>Φιλοδοξία μηδενικής ρύπανσης για ένα περιβάλλον απαλλαγμένο από τοξικές ουσίες</p>	<p>1) αναθεώρηση των οδηγιών για την ποιότητα του αέρα του περιβάλλοντος, υποβλήθηκε στις 26-10-2022. 2) καθιέρωση αυστηρότερων ορίων εκπομπών για τα μηχανοκίνητα οχήματα, δηλαδή πρότυπα Euro 7, υποβλήθηκε πρόταση Κανονισμού στις 10-11-2022. 3) αναθεώρηση της οδηγίας για τα πρότυπα περιβάλλοντος και της οδηγίας για τα υπόγεια ύδατα, υποβλήθηκε στις 26-10-2022. 4) αναθεώρηση της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων, υποβλήθηκε στις 26-10-2022. 5) αναθεώρηση της οδηγίας για τις βιομηχανικές εκπομπές, υποβλήθηκε στις 5 Απριλίου 2022</p>	
<p>Στρατηγική για τη βιωσιμότητα των χημικών προϊόντων</p>	<p>Η Στρατηγική προτείνει πολλές τροποποιήσεις στον κανονισμό REACH (Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals)</p>	
<p>Το Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών (ΣΕΔΕ) / EU Emissions Trading System (ETS).</p>	<p>Οδηγία (ΕΕ) 2023/959 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 10ης Μαΐου 2023</p>	<p>Το τελικό κείμενο περιλαμβάνει αυστηρότερο στόχο για τη μείωση των εκπομπών κατά 62% έως το 2030, σε σύγκριση με την αρχική πρόταση της Επιτροπής για 61%. Περιλαμβάνονται μέτρα όπως η σταδιακή κατάργηση της δωρεάν κατανομής δικαιωμάτων για ορισμένους τομείς και η εισαγωγή του Μηχανισμού Συνοριακής Προσαρμογής Άνθρακα από το 2026, με σταδιακή αντικατάσταση των δωρεάν δικαιωμάτων εκπομπών. Δημιουργείται ένα νέο ETS για τα κτίρια και τις μεταφορές (ETS 2), το οποίο θα εφαρμοστεί το 2027, με την πιθανότητα καθυστέρησης μέχρι το 2028 εάν οι τιμές ενέργειας παραμείνουν υψηλές, ενώ η αρχική πρόταση της Επιτροπής προέβλεπε την εφαρμογή από το 2026. Στο τελικό κείμενο επεκτείνεται η κάλυψη του ΣΕΔΕ και στη ναυτιλία, κάτι που δεν είχε συμπεριληφθεί πλήρως στην αρχική πρόταση της Επιτροπής (Κανονισμός (ΕΕ) 2023/957).</p>

<p>Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών Αερομεταφορών</p>	<p>Οδηγία (ΕΕ) 2023/958, δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 16 Μαΐου 2023</p>	<p>Η αρχική πρόταση της Επιτροπής πρότεινε την επέκταση του ΣΕΔΕ σε όλες τις πτήσεις που αναχωρούν από την ΕΕ, ανεξαρτήτως προορισμού. Ωστόσο, το τελικό κείμενο διατήρησε την υπάρχουσα ρύθμιση ("stop the clock"), όπου το ΣΕΔΕ εφαρμόζεται μόνο σε ενδοευρωπαϊκές πτήσεις (πτήσεις εντός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου - ΕΟΧ). Μια αξιολόγηση του 2026 θα αποφασίσει αν θα επεκταθεί η εφαρμογή και σε διεθνείς πτήσεις, ανάλογα με την πρόοδο του μηχανισμού CORSIA. Στο εγκριθέν κείμενο αποφασίστηκε η σταδιακή μείωση των δωρεάν δικαιωμάτων εκπομπών για τις αεροπορικές εταιρείες. Οι αεροπορικές θα λάβουν 25% λιγότερα δικαιώματα το 2024, 50% λιγότερα το 2025, και από το 2026 θα πρέπει να αγοράζουν το σύνολο των δικαιωμάτων εκπομπών τους. Η τελική συμφωνία προβλέπει την εφαρμογή του διεθνούς μηχανισμού CORSIA (Carbon Offsetting and Reduction Scheme for International Aviation) για τις πτήσεις εκτός της ΕΕ. Η πλήρης εφαρμογή του θα επανεξεταστεί το 2026.</p>
<p>Επιμερισμός προσπαθειών κρατών μελών τις Ευρωπαϊκής Ένωσης.</p>	<p>Κανονισμός (ΕΕ) 2023/857, δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 26 Απριλίου 2023</p>	<p>Με το τελικό κείμενο τέθηκαν αυξημένοι στόχοι για κάθε κράτος μέλος λαμβάνοντας υπόψη τις οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές διαφορές τους.</p>
<p>Χρήση γης, αλλαγή χρήσης γης και δασοκομία (Land use, Land use change and Forestry, LULUCF)</p>	<p>Κανονισμός (ΕΕ) 2023/839, δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 21 Απριλίου 2023</p>	<p>Οι κύριοι στόχοι παραμένουν παρόμοιοι με την αρχική πρόταση. Το εγκεκριμένο κείμενο ενσωματώνει πιο αυστηρούς μηχανισμούς παρακολούθησης και ευελιξίας για την επίτευξη των στόχων.</p>
<p>Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας / Renewable Energy Sources</p>	<p>Οδηγία (ΕΕ) 2023/2413 για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 31 Οκτωβρίου 2023</p>	<p>Η τελική συμφωνία αύξησε τον στόχο, ορίζοντας ότι οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας πρέπει να καλύπτουν το 42,5% της συνολικής κατανάλωσης ενέργειας της ΕΕ έως το 2030. Υπάρχει, επίσης, ένας πρόσθετος ενδεικτικός στόχος για το 45% εφόσον τα κράτη-μέλη μπορέσουν να επιτύχουν μεγαλύτερη πρόοδο. Στον τομέα της θέρμανσης και ψύξης, ο στόχος αυξήθηκε στο 1,6% ετησίως σε εθνικό επίπεδο. Επίσης, για τον βιομηχανικό τομέα, ορίστηκε ότι το 42% της ενέργειας που καταναλώνεται θα πρέπει να προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές μέχρι το 2030 και κατά 13% έως το 2030. Το εγκεκριμένο κείμενο περιλαμβάνει έναν στόχο 14,5% για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στις μεταφορές, με αυξημένη έμφαση στα προηγμένα βιοκαύσιμα και τα ανανεώσιμα καύσιμα μη βιολογικής προέλευσης (π.χ. υδρογόνο). Ο στόχος για τα προηγμένα βιοκαύσιμα αυξήθηκε στο 2,2% της συνολικής κατανάλωσης ενέργειας στις μεταφορές έως το 2030 (από 0,2%), ενώ για τα ανανεώσιμα καύσιμα μη βιολογικής προέλευσης ορίστηκε στόχος 5,5%, με το 1% να αφορά το υδρογόνο.</p>

<p>Ενεργειακή Απόδοση / Energy Efficiency</p>	<p>Οδηγία (ΕΕ) 2023/1791, δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 20 Σεπτεμβρίου 2023</p>	<p>Το τελικό κείμενο αύξησε τις φιλοδοξίες για τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας. Ο στόχος για τη μείωση της πρωτογενούς ενέργειας καθορίστηκε στο 13% ενώ για την τελική ενέργεια στο 11,7% έως το 2030, σε σύγκριση με τις προβλέψεις του 2020. Επίσης, ενισχύθηκαν οι διατάξεις για την καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας, ζητώντας από τα κράτη-μέλη να εφαρμόσουν συγκεκριμένα μέτρα βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης στα νοικοκυριά που πλήττονται από αυτήν.</p> <p>Αυξήθηκαν οι απαιτήσεις για τις μεγάλες επιχειρήσεις να εφαρμόσουν ενεργειακά αποδοτικά μέτρα, ενώ οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις θα υποστηριχθούν μέσω χρηματοδοτικών εργαλείων και τεχνικής βοήθειας. Τέλος, θεσπίστηκαν νέοι χρηματοδοτικοί μηχανισμοί για την υποστήριξη των κρατών-μελών και των επιχειρήσεων, με έμφαση στη συμμετοχή ιδιωτικών επενδυτών και τραπεζών στη χρηματοδότηση έργων ενεργειακής απόδοσης. Προστέθηκαν επίσης κίνητρα για την ενεργειακή αναβάθμιση κατοικιών και κτιρίων που ανήκουν σε εύλωτα νοικοκυριά.</p>
<p>Πρότυπα εκπομπών CO₂ για τα αυτοκίνητα και τα ημιφορτηγά</p>	<p>Κανονισμός (ΕΕ) 2023/851, δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα στις 25 Απριλίου 2023</p>	<p>Ο Κανονισμός εισάγει έναν ακόμα πιο φιλόδοξο στόχο για το 2035, όπου τα νέα αυτοκίνητα και τα ημιφορτηγά θα πρέπει να έχουν μηδενικές εκπομπές CO₂. Εκτός από την ηλεκτροκίνηση λαμβάνοντας υπόψη και άλλες τεχνολογίες όπως τα συνθετικά καύσιμα ή τα βιοκαύσιμα, υπό την προϋπόθεση ότι θα επιτυγχάνονται οι στόχοι μηδενικών εκπομπών.</p>
<p>Υποδομές εναλλακτικών καυσίμων (Alternative fuels infrastructure, AFIR)</p>	<p>Κανονισμός (ΕΕ) 2023/1804, δημοσιεύτηκε στην επίσημη εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 22 Σεπτεμβρίου 2023</p> <p>(Αντικατέστησε την οδηγία 2014/94/ΕΕ)</p>	<p>Οι προθεσμίες επιταχύνθηκαν, με στόχο την ταχύτερη ανάπτυξη των υποδομών, και εισήχθησαν αυστηρότερες προθεσμίες για ορισμένα μέρη του δικτύου, με ιδιαίτερη έμφαση στην κάλυψη των μεγάλων οδικών δικτύων έως το 2025. Αύξησε τη χωρητικότητα των σταθμών φόρτισης, προτείνοντας ισχυρότερες και πιο γρήγορες υποδομές φόρτισης. Επιπλέον, εισήχθησαν μέτρα για την υποστήριξη της φόρτισης ηλεκτρικών φορτηγών και λεωφορείων. Επίσης, ενισχύθηκε η πρόβλεψη για την υποστήριξη βαρέων οχημάτων που χρησιμοποιούν υδρογόνο. Ενίσχυσε τις απαιτήσεις για την ανάπτυξη υποδομών φόρτισης και ανεφοδιασμού σε αστικές και πυκνοκατοικημένες περιοχές, προκειμένου να διευκολυνθεί η μετάβαση σε οχήματα μηδενικών εκπομπών στις πόλεις. Προστέθηκαν αυστηρότερες απαιτήσεις για τη διαλειτουργικότητα των σταθμών φόρτισης και ανεφοδιασμού. Θέτει πιο σαφείς υποχρεώσεις για τα κράτη-μέλη, με συγκεκριμένα σχέδια και προθεσμίες για την ανάπτυξη υποδομών εναλλακτικών καυσίμων. Περιλαμβάνει τέλος μηχανισμούς παρακολούθησης και αναφοράς για την πρόοδο των κρατών-μελών.</p>

Βιώσιμα αεροπορικά καύσιμα (ReFuelEU Aviation Initiative).	Κανονισμός (ΕΕ) 2023/2405 δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 31-10-2023	Αυξήθηκε η απαιτούμενη αναλογία σε βιώσιμα καύσιμα για ορισμένα έτη. Επίσης, η χρήση συνθετικών καυσίμων (e-fuels) προωθήθηκε περισσότερο στο τελικό κείμενο. εισάγει αυστηρότερους ορισμούς για τα καύσιμα που μπορούν να θεωρηθούν βιώσιμα. Το χρονοδιάγραμμα παρέμεινε ως έχει, με την έναρξη της εφαρμογής των πρώτων στόχων το 2025. Ωστόσο, τα ποσοστά αυξάνονται γρηγορότερα στα επόμενα χρόνια από ό,τι προτάθηκε αρχικά. Προστέθηκαν διατάξεις για τη στήριξη των αεροπορικών εταιρειών κατά τη μετάβαση σε καθαρότερα καύσιμα, καθώς και για την αποφυγή μεγάλων αυξήσεων στις τιμές των εισιτηρίων. Οι κυρώσεις αυξήθηκαν και οι μηχανισμοί ελέγχου και συμμόρφωσης ενισχύθηκαν.
Ανανεώσιμα καύσιμα στη ναυτιλία FuelEU Maritime	Κανονισμός (ΕΕ) 2023/1805 δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 22 Σεπτεμβρίου 2023	Για το 2030, ο στόχος αυξήθηκε σε περίπου 10-12%, ενώ ο τελικός στόχος για το 2050 παραμένει η πλήρης απαρθρακοποίηση. Διεύρυνε το πεδίο εφαρμογής ώστε να περιλαμβάνει και μικρότερα πλοία σε ορισμένες περιπτώσεις, καθώς και πρόσθετα μέτρα για τη μείωση των εκπομπών στα λιμάνια. Αυξήθηκε επίσης η κάλυψη των διεθνών διαδρομών. Η χρήση ηλεκτρικής ενέργειας από την ξηρά έγινε υποχρεωτική για μεγάλα πλοία, όπως επιβατικά και φορτηγά, όταν βρίσκονται στα λιμάνια της ΕΕ από το 2030 και μετά. Ενισχύθηκαν οι κυρώσεις για τα πλοία που δεν τηρούν τις απαιτήσεις, με την εισαγωγή υψηλότερων προστίμων και αυστηρότερων ελέγχων συμμόρφωσης. Προστέθηκαν προβλέψεις για την αύξηση της χρηματοδότησης και των κινήτρων για την έρευνα και ανάπτυξη καθαρών τεχνολογιών στη ναυτιλία. Προστέθηκαν μηχανισμοί μετάβασης και υποστήριξης για τις ναυτιλιακές εταιρείες, ειδικά για τις μικρότερες.
Φορολόγηση της ενέργειας / (Energy Taxation Directive, ETD)	Πρόταση αναθεώρησης της οδηγίας. συζητείται επί του παρόντος στις αρμόδιες ομάδες εργασίας και επιτροπές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου	
Μηχανισμός Συνοριακής Προσαρμογής Ανθρακα (ΜΣΠΑ) / (Carbon Border Adjustment Mechanism, CBAM)	Κανονισμός (ΕΕ) 2023/956 , δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 16 Μαΐου 2023	Διευρύνθηκε το πεδίο εφαρμογής σε περισσότερους τομείς και περιλαμβάνει προϊόντα από σίδηρο και χάλυβα και άλλες βιομηχανίες με υψηλή ένταση άνθρακα με προοπτική ένταξης επιπλέον τομέων στο μέλλον, όπως τα χημικά προϊόντα και το πετρέλαιο. Δεσμεύει για το πότε θα ξεκινήσει πλήρως ο μηχανισμός με επιβολή τελών, (το 2026). Ορίζει πιο σταδιακή κατάργηση των δωρεάν κατανομών. Προσδιορίζει σαφώς τη χρήση των εσόδων (θα κατευθυνθούν εν μέρει στον ευρωπαϊκό προϋπολογισμό και εν μέρει σε πολιτικές στήριξης της πράσινης μετάβασης στις αναπτυσσόμενες χώρες). Προστέθηκαν μέτρα για την υποστήριξη των αναπτυσσόμενων χωρών, ώστε να μπορέσουν να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις του Μηχανισμού και να μην επιβαρυνθούν δυσανάλογα.
Ευρωπαϊκός νόμος για το Κλίμα	Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1119 , δημοσιεύθηκε στην επίσημη εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 9 Ιουλίου 2021 και ισχύει από την 29 ^η Ιουλίου 2021	Ο νόμος έθεσε ενδιάμεσους στόχους το 2030 και το 2040 και μετέτρεψε την πολιτική δέσμευση σε νομική υποχρέωση. Ο στόχος μείωσης των εκπομπών αερίων για το 2030 αυξήθηκε σε "τουλάχιστον 55%", με την ανακοίνωση των μέτρων δέσμης «Fit for 55%», αντί του 40% που αρχικά είχε προταθεί με την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και αφορά όλους τους τομείς της οικονομίας και όλα τα αέρια του θερμοκηπίου.
Νόμος για την Αποκατάσταση της Φύσης	Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1991 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, δημοσιεύθηκε στην επίσημη εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 29-7-2024	Διατηρήθηκαν οι δεσμευτικοί στόχοι αποκατάστασης στο 20% των χερσαίων και θαλάσσιων περιοχών έως το 2030 και στο 100% των οικοσυστημάτων που χρειάζονται αποκατάσταση έως το 2050 αλλά επιτρέπεται πλέον μεγαλύτερη διακριτική ευχέρεια στα κράτη μέλη να αποφασίζουν δράσεις αποκατάστασης.
Χρηματοδότηση	1 τρις ευρώ σε πράσινες επενδύσεις κατά την επόμενη δεκαετία	

Μηχανισμός Δίκαιης Μετάβασης / The Just Transition Mechanism (JTM)	Θα διαθέσει περίπου 55 δις ευρώ κατά την περίοδο 2021-2027	
Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης / Just Transition Fund (JTF)	Θα διαθέσει 17,5 δις ευρώ (τιμές 2018) στα κράτη μέλη (σε τρέχουσες τιμές 19,2 δις ευρώ),	
Ειδικό καθεστώς δίκαιης μετάβασης στο πλαίσιο του προγράμματος InvestEU	Τουλάχιστον το 30% του προγράμματος InvestEU θα χρηματοδοτεί επενδύσεις που συμβάλλουν στην κλιματική ουδετερότητα της Ευρώπης,	
Μηχανισμός δανειοδότησης του δημόσιου τομέα	Θα διαθέσει για δημόσιες επενδύσεις 18,5 δις ευρώ (αφορούν τις αναπτυξιακές ανάγκες των περιοχών δίκαιης μετάβασης)	
Ταμείο Καινοτομίας / Innovation Fund	Θα διαθέσει περίπου 38 δις ευρώ έως το 2030, ανάλογα με την τιμή του άνθρακα, στις καινοτόμες τεχνολογίες.	
Ταμείο Εκσυγχρονισμού/ Modernisation Fund	14 δις ευρώ (ανάλογα με την τιμή του άνθρακα) μεταξύ 2021 και 2030 θα διατεθούν στα δέκα ασθενέστερα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Βουλγαρία, Κροατία, Τσεχία, Εσθονία, Ουγγαρία, Λιθουανία, Πολωνία, Ρουμανία, Σλοβακία και Λετονία),	
ΟΡΙΖΩΝ ΕΥΡΩΠΗ/ Horizon Europe	Θα διαθέσει 95 δις ευρώ για την περίοδο 2021-2027 για την καινοτομία και την τεχνολογία	
Πρόγραμμα “LIFE”	Θα διαθέσει 3,5 δις ευρώ σε περιβαλλοντικές δραστηριότητες και 1,9 δις ευρώ σε δράσεις για το κλίμα την περίοδο 2021-2027	
Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας /Recovery and Resilience Facility	Έχουν εγκριθεί 22 σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας κρατών μελών και έχουν διατεθεί το 40% των δαπανών σε μέτρα για το κλίμα και πάνω από το 26% για την ψηφιακή μετάβαση	
Ευρωπαϊκά Πράσινα Ομόλογα / European Green Bonds, EuGB	Κανονισμός (ΕΕ) 2023/2631, δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 30 Νοεμβρίου 2023 και θα εφαρμοστεί 12 μήνες μετά.	Στο τελικό κείμενο υιοθετήθηκαν αυστηρότεροι κανόνες διαφάνειας και αναφοράς για την αποφυγή φαινομένων ψευδοοικολογικής ταυτότητας (greenwashing), εξασφαλίζοντας ότι τα ομόλογα συμμορφώνονται με περιβαλλοντικούς στόχους.
Κοινωνικό Ταμείο για το κλίμα / Social Climate Fund	Κανονισμός (ΕΕ) 2023/955, δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 16 Μαΐου 2023. Θα διατεθούν περίπου 65 δις ευρώ για την περίοδο 2026-2032.	